

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

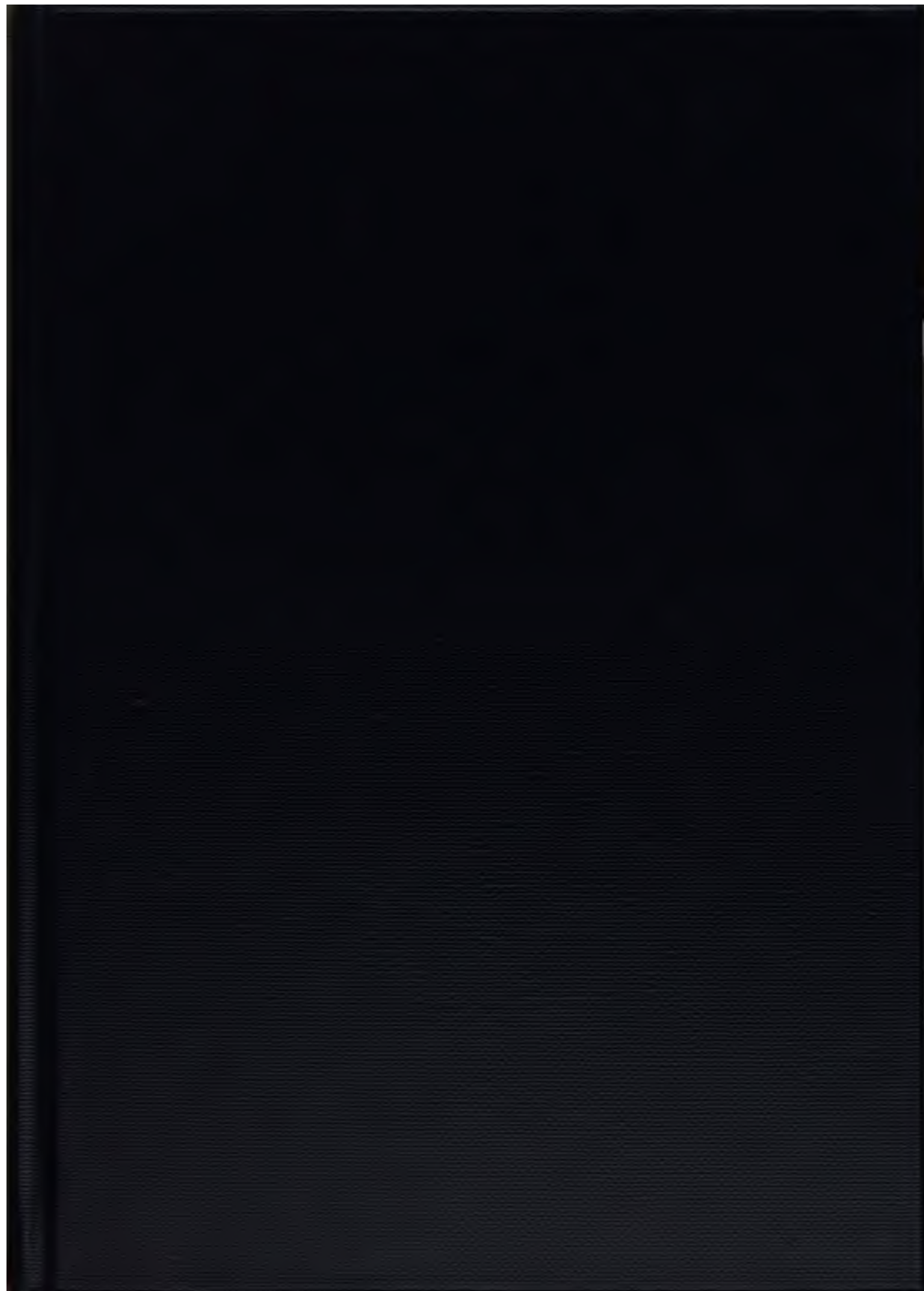
Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

Harvard College Library

From the
CONSTANTIUS FUND

Bequeathed by
Evangelinus Apostolides Sophocles
Tutor and Professor of Greek
1842-1883

For Greek, Latin, and Arabic
Literature

HYGINI ASTRONOMICA

EX CODICIBUS A SE PRIMUM COLLATIS

RECENSUIT

BERNHARDUS BUNTE

DR. PHIL.

ACCEDUNT PROLEGOMENA, COMMENTARIUS, EXCERPTA EX CODICIBUS,
INDEX, EPIMETRON.

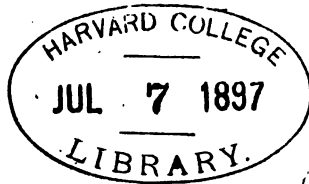
LIPSIAE

IN AEDIBUS T. O. WEIGELI.

MDCCCLXXV.

Lh 13.23

constantine funds.

PROLEGOMENA.

Postquam quae de Fabulis Hygini quas dicunt dicenda fuerunt, in eo libro, quem edidi Lipsiae anno 1857*), ordine exposui, nunc ad propositum reuertar et quae de Astronomicis dicenda uidentur, quam accuratissime et quam breuissime proponam.

Liber, de quo dicere institui, uulgo inscribitur 'C. Iulii Hygini Astronomicôn Poeticôn' et diuidi solet in quattuor partes, quibus uiri docti haec argumenta praeposuerunt: lib. I. De mundi et sphaerae ac utriusque partium declaratione, lib. II. De signorum coelestium historiis, lib. III. De descriptionibus formarum coelestium, lib. IIII. De quinque circulorum inter corpora coelestia notatione et planetis. sciendum tamen est hoc scriptum in libris manu scriptis non diuidi in libros et capita, sed serie continua perscriptum deprehendi. in plerisque codicibus hic liber sic incipit 'Hyginus M. fabio salutem. Etsi te' desinit autem in uerbis 'cum sol ab aestiuo circulo redit'. praemittitur huic uolumini prooemium satis longum**), in fine autem plura desiderantur, inter quae fuerunt olim ea, quae Hyginus ex Metone Atheniensi proposuerat.

Non diuersos tamen, sed eundem esse, qui Mythologica siue Fabulas et Astronomica, quae Hygini nomine circumferuntur, scripserit, auctorem

*) In Prolegomenis huic libro praemissis disputatur: I. De uita et scriptis C. Iulii Hygini, Augusti liberti, II. De Julio Modesto, Hygini discipulo eiusque studiorum ratione, III. De argumentis et forma genuina fabularum, IIII. De fragmentis Dositheanis, V. De scribendi genere Iulii Hygini, quatenus ex fragmentis eius cognosci potest (p. 16 et 21 sq.) et Hygini, fabularum auctoris VI. De codicibus et editionibus fabularum.

**) Ad prooemium Hyginus legentes delegat lib. IIII, 6, notandum tamen est eum illo loco aliud quid hac appellatione significare, quam quod uulgo intellegimus.

iam Scaligerus alique complures dixerunt, et ne sine iustis causis aliorum sententias sequi uideamur, nonnulla, quae ad hanc rem pertinent, proponamus et opinionem istam nouis quibusdam argumentis niti conabimur. ante omnia sciendum est auctorem utriusque libelli in plerisque rebus secutum esse scriptores graecos, et quidem optimos uel sane non spernendos. ex latinis in Astronomicis commemoratur Cicero in Arateis, et auctor Mythologicorum usus esse uidetur Ennio, Lucretio, Ciceronis Arateis, Uergilio, Ouidio. quae autem ex Fulgentio, Seruio aliisque proponuntur, aliis temporibus immissa sunt. praeterea in utroque libro reperiuntur multa uocabula rariora, quorum plura ex sermone graeco deducta sunt. sic in Myth. legimus cataclysmus, mnester, sybotes etc. (cf. Prolegg. mea p. 21), ex Astron. autem huc referri possunt: aelurus, arctous, cataclysmus, centron, plagius; aqualis, circumductio, concubitio (pro concubitus), erratio (pro error), se ingeniculare, interscapilium, siliquastrum, succumbere (de paelice, cf. Myth. cp. 177), trifarie; de quibus omnibus uide Indicem nostrum. tertio loco auctor utriusque libri Graecorum dicendi genus saepius imitatus est. retinetur forma graeca in nominibus, ut Euandrus, Istrus, Macandrus, Pisandrus; de quo dicendi genere plura exempla affert Neue, Lat. Formenlehre, Stuttgart 1866, uol. I, p. 75 sqq. denique uterque libellus continet etiam multa alia, quae apud alios scriptores raro inueniuntur, qualia sunt ellipses, pleonasmus, alia eiusmodi. ellipsis pronominis in constructione accusatiui cum infinitiui est in Astr. 2, 33 cum sic ait 'Nonnulli dixerunt asino illi, quo fuerit uectus, uocem humanam dedisse' item lib. 2 cp. 42 optimi codices haec habent 'cumque suppressere cogitaret'. similia sunt lib. 2 cp. 22 nam equos, quibus utuntur, donauit. simile est dicendi genus Iulii Hygini in fragm. apud Gellium N. A. 16, 6, 15 et Cornelii Nepotis in Lysandro cp. 1 (Athenienses . . . confecisse apparet). pleonasmus est, si dicit auctor Astr. 2, 16 'ab ea sagittis figi coepit' et in eodem libro cp. 17 suam coepit deflere mortem. prorsus similia autem in Myth. sunt; sic cp. 41 legimus haec 'uectigales Minoi esse coeperunt'. eodem dicendi genere saepius utuntur Phaedrus et Petronius. nonnunquam praepositio desideratur, ut in prooemio, ubi haec legimus 'quae facilius etiam scriptis tuis perspicui potest'. sed nec alia hoc loco omittenda uidentur. 'assidue uenari' dicit auctor Astr. 2, 11; assidua uenatio est in Myth. cp. 181; fine (cum genitiui) est in Astr. 3, 12 et alibi, et in Myth. cp. 82 medii fine corporis (ita enim est legendum ex coni. Heinsii). denique nec praetermittendus est usus praepositionum. sic saepius ad ponitur pro apud, ut 2, 18 'ne se ad regem criminaretur' item 2, 20 'criminari eum ad Crethea coepisse'. nonnunquam de ponitur pro a uel ex, ut Astr. 2, 7 facta de testudine.

His propositis, satis demonstrasse arbitror utrumque librum non solum eidem tempori, sed etiam eidem auctori originem suam debere. accedit, quod auctor Astronomicorum meminit Genealogiarum a se scriptarum, quarum partem, ut iam alio tempore dixi, Fabulae Hygini quas dicunt seruare uidentur.

Affirmat Hyginus rem, de qua agitur, diu sibi esse circumspectam (cf. lib. 4 cp. 14) seseque optimos scriptores secutum esse, nec uolumus cum in hac re impugnare. scriptores, qui commemorantur, hi sunt:

I Aeschylus II, 15 et 37. commemorantur eius *Προμηθεὺς λόμμενος* II, 6 et *Φοκίδης* II, 12. — II Aglaosthenes *ἐν τοῖς Ναξικοῖς* II, 2 et 16 cf. Vossius De hist. Gr. 3, p. 240. — III Alexander II, 21. hunc nonnulli Alexandrum Aetolum esse putant, alii Alexandrum Ephesium; quorum uterque librum scripsisse dicitur, qui inscriptus erat *Φαινόμενα* (cf. Meineke, Analecta litteraria p. 215 sqq.) . sed fortasse Hyginus Alexandri Polyhistoris auctoritatem secutus est; id quod etiam Merkelio ad Ouid. Fast. p. 90 uenit in mentem. sermo enim est l. c. non de rebus ad astrologiam pertinentibus, sed de etymologia nominum, et quae ex Alexandro proponuntur, ita sunt comparata, ut cum Alexandri Polyhistoris explicandi ratione consentiant. — IV Amphis, comoediarum scriptor II, 1 de quo plura scripsit Meineke, Fragm. com. Gr. uol. 3 p. 301. — V Anacreon II, 6. uersum, quem commemorat Hyginus, superioribus temporibus uiri docti ad Teium poetam rettulerunt; Meineke autem (Anal. litter. p. 243) censet Hyginum secutum esse Anacreontem quendam, Alexandrinum poetam, qui carmine elegiaco Phaenomena explicauerit. — VI Araethus Tegeates. uulgo scribunt lib. 2 cp. 1 Ariethus; Vossius De hist. Gr. 3, 253 coicidit Areithus. sed Hyginus eundem scriptorem excitare mihi uidetur, qui apud Schol. Ap. Rhod. 1, 498 *Ἀραιθος* est. hic fuit historiarum scriptor. — VII Aratus. huius meminit Hyginus II, 6; 18 et 25; III, 11 et 29; IIII, 1 et 2. sed qui accuratius utrumque scriptorem comparauerit, inueniet Hyginum etiam aliis locis Arati auctoritatem secutum esse, etsi nomen eius non semper addiderit. huc referenda puto ea, quae lib. 3 cp. 12 de ortu et occasu siderum proponuntur. Hyginus ipse dicit in prooemio se multa, quae ab Arato obscurius essent dicta, accuratius persecutum esse. quare hunc potissimum ante oculos habuisse uidetur. — VIII Argolicorum scriptores II, 5 quo loco exponitur, cur corona Ariadnes inter sidera constituta sit. — IX Aristomachus II, 34 ubi de Orione disputatur; quo loco Vossius De hist. Gr. p. 506 legendum putat Aristonicus, sed repugnant codices Hygini et Schol. Germanici. ni fallor, est Aristomachus Atheniensis; alius est Aristomachus Solensis, cuius auctoritatem secutus est Julius Hyginus

in libro De apibus (cf. Columella 9, 13, 8), qui liber, ut nunc quidem arbitror, pars fuit operis maioris De re rustica, quo Vergilius (cf. Columella, 1, 1, 13) in Georgicis scribendis usus est. utriusque scriptoris meminit Plinius in H. N. — X Asclepiades II, 21. hic est, ni fallor, Asclepiades Tragilensis, qui scripsit *Τραγωδούμενα*. Fabricius in Bibl. Lat. putat Hyginum secutum esse Asclepiadem Myrleanum, de quo plura scripsit Lehrs in Anal. grammaticis p. 43. — XI Callimachus II, 18 et 34. Callimachi hymnum in Dianam commemorat Hyginus II, 33; alio loco (II, 24) usus esse uidetur elegia, quae inscripta erat *Βερενίκης πλόκαμος*. — XII Cicero in Phaenomenis 4, 3. ex eodem libro nonnulla proponuntur in Myth. cp. 14. — XIII Cleostratus Tenedius II, 13. hic fuit clarus astrologus, cuius Plinius, Athenaeus alii-que complures meminerunt. ut Athenaeus ait, liber eius inscriptus erat *Ἀστρολογία*. — XIV Conon Samius, mathematicus II, 24 ubi de coma Berenices exponitur. — XV Creticorum auctor II, 5. Cretica olim permulti scripserunt, inter quos fuit etiam Alexander Polyhistor. Epimenides *ὁ τὰ Κρητικὰ ἱστορῶν* commemoratur in Catasterismis cp. 27 eundemque, ni fallor, Hyginus indicare uoluit. — XVI Ctesias II, 41 quo loco uulgo scribunt Hegesias. sed legendum uidetur Ctesias ex Catast. cp. 38. fortasse est Ctesias Ephesius, ex quo Plutarchus nonnulla litteris mandauit, quae ad mythologiam pertinent. — XVII Diognetus Erythraeus II, 30. quo loco uulgo scribunt Diogenetes, sed legendum est Diognetus, ut postea demonstrabo. Diognetus commemoratur etiam in indice lib. 6 apud Plinium in H. N. — XVIII Eratosthenes II, 3, 4, 7, 14, 15, 20, 24, 28, 40, 42; III, 6. Eratosthenis igitur, uiri clarissimi auctoritatem Hyginus saepius secutus est; quae autem ex eodem proponuntur, partim ex carmine eius, quod inscriptum erat *Ἑρμῆς*, partim ex aliis eius libris translata esse uidentur. — XIX Eubulus, comoediarum scriptor II, 29. plura de hoc scripsit Meineke, fragm. com. Gr. III, 203. — XX Euhemerus II, 12, 13; 42. Euhemeri libri, quorum clarissimus fuit *Ἀναγραφή ἱερᾶ*, a scriptoribus latinis, qui Augusti imperatoris temporibus et paulo post uixerunt, saepius commemorantur. — XXI Euripides. proponuntur quaedam ex eius Andromeda, ex Phrixo et Melanippo; cf. II, 9, 10, 11, 18, 21. — XXII Genealogiarum scriptores apud Romanos II, 17, ubi haec legimus 'et nostri in progenie deorum'. Genealogias, secundum exemplum Graecorum, permulti apud Romanos scripserunt, inter quos fuit etiam Uarro. — XXIII Hegesianax II, 6; 14; 29 cf. Heyne, exc. ad Verg. Aen. 2; Meineke, Anal. litter. p. 243. quae apud Hyginum commemorantur, uidentur esse ex libro eius, qui inscriptus erat *Φαινόμενα*. — XXIV Heraclides Ponticus II, 42 ubi de planetis dis-

putatur. — XXV Hermippus de sideribus II, 4, 20. est Hermippus Smyrnaeus, Callimachi discipulus, cf. Lozynski, Hermippi fragm. Bonnae 1831 p. 131 sq. quae apud Hyginum leguntur, translata sunt ex libro eius, qui inscriptus erat *Φαινόμενα*. — XXVI Herodotus. locus, quem Hyginus II, 2 designare uidetur, est apud Her. 1, 170. — XXVII Hesiodus II, 20; 25; 34. — XXVIII Homerus commemoratur lib. 2 cp. 4; 13; 22; 37. — XXIX. Hygini Genealogiae II, 12, de quo loco dixi in Prolegg. ad Fabulas p. 18 sq. — XXX Istrus II, 35; 40. Istrus siue Ister fuit historiarum scriptor, Callimachi discipulus, cf. Vossius De hist. Gr. p. 468 sq. — XXXI Leon, qui de rebus Aegyptiis scripsit, II, 20. ex eodem libro, qui *Ἀγυπτιακά* inscriptus esse uidetur, nonnulla affert Clemens Alexandrinus. — XXXII Meton Atheniensis. huius meminit auctor in prooemio, quo loco omnes perperam scribunt 'metam'. fuit astrologus celeberrimus, cuius auctoritatem Aelianus U. H. 10, 7 Columella 9, 14 alique secuti sunt, cf. Redlich, Der Astronom Meton und sein Cyclus. Hamburg 1854. — XXXIII Musacus II, 13; 21. sunt qui censeant utroque loco legendum esse Mnaseas, et re uera omnes lib. 2 cp. 21 hoc nomen receperunt. Prellerus (cf. Zeitschr. für die Alterthumswiss. 1846 p. 673. sqq.) coicit Hyginum II, 21 denotare Mnaseae Patarensis librum, qui inscriptus erat *Εὐρώπη*, sciendum tamen est in plerisque libris scriptis legi 'muscus'. fortasse est Musacus Atheniensis, qui, ut Diog. Laertius ait, primus Theogoniam scripsit. eiusdem meminerunt Schol. Germ. in Erichthonio et Lactantius 1, 21. *Μουσαῖος* est etiam in Catast. cp. 13. — XXXIV Panyasis in Heraclea commemoratur lib. 2 cp. 6, cf. Tzschirner, De Panyasidis Heracleade, Uratislaviae 1842 p. 47; Meineke, Anal. Alexandrina p. 363 sqq. — XXXV Parmeniscus II, 2; 13. fuit grammaticus qui Aratum interpretatus est. eundem librum, ex quo nonnulla affert Hyginus II, 2 etiam Plinius H. N. 18, 74 designare uidetur. — XXXVI Petellides Gnosius, historiarum scriptor II, 4. fortasse liber eius inscriptus erat *Ἰστορίαι*. — XXXVII Pherecydes Atheniensis II, 3; 20; 21 cf. Sturz, Pherecydis fragmenta, Bonnae 1831. quae Hyginus l. c. cp. 3 proponit, narrat etiam Schol. Ap. Rhod. 4, 1396 *Φερεκύδης ἐν δεκάτῳ* etc. et uterque usus esse uidetur Pherecydis libro notissimo, qui inscriptus erat *Ἰστορίαι*. eiusdem Pherecydis auctoritatem sequi uidetur Hyginus II, 15 cum sic ait 'Hanc autem aquilam nonnulli ex Typhone et Echidna natam etc.' cf. Schol. Ap. Rhod. 2, 1248. — XXXVIII Phylarchus II, 40. fuit historiarum scriptor, cuius auctoritatem Athenaeus, Plinius, Pollux alique secuti sunt. apud Plinium plura ex eodem proponuntur, quae inter *Θαυμασία* referenda sunt. — XXXIX Pindarus II, 34; 37. — XL Pisandrus II,

24. Pisandrus Rhodius fuit poeta clarus, de quo disputat Heyne ad Uerg. uol. II p. 373. — XLI Polyzelus Rhodius . quae apud Hyginum ex eodem proponuntur, uidentur esse ex libro, qui inscriptus erat *Ποδίαχά*. — XLII Sophocles II, 10. — XLIII Sosithens, tragoediarum scriptor, II, 27 cf. Catast. cp. 28; Schol. Germ. in Sagittario . eiusdem Athenaeus et Suidas meminerunt. — His scriptoribus addi potest Cratinus, comoediarum scriptor, cuius auctoritatem, ni fallor, Hyginus secutus est II, 8 in narratione de Nemese, cf. Catast. cp. 25. Quibus propositis, facile apparet Hyginum multum operae studique in conscribendo hoc libro posuisse, et laudandus est, quod non solum ueterum scriptorum sententias, secretis dispersas monumentis, industrie collegit, et inter se comparauit, sed etiam nomina scriptorum, quorum auctoritatem secutus est, summa cura adnotauit . ceterum magna pars eorum, quae in hoc libro proponuntur, non tam spectat ad astronomiam, quam ad res mythicas et fabulas poetarum; in plurimis autem rebus ad astronomiam spectantibus Hyginus Arati et Eratosthenis potissimum auctoritatem secutus esse uidetur . quod autem Salmasius (de annis climactericis et antiqua astrologia, Lugd. Bat. 1648 p. 594) putat Sphaeram graecanicam Nigidii ab Hygino esse transcriptam, in ea re uereor ne fallatur . concedendum tamen est fragmenta quaedam Nigidii*) consentire cum iis, quae apud Hyginum proposita uidemus; nec desunt loci, quorum adminiculo ostendi possit utrumque scriptorem in eadem re iisdem auctoribus usum esse . sic in iis, quae de Orionis procreatione prodiderunt (Hyg. II, 21; Nigidius ap. Schol. Germ. in Scorpione) Pindari auctoritatem secuti sunt; in signo Sagittarii, ubi de Croto disputatur (Hyg. II, 27; Schol. Germ. l. c.) Sositheum secuti sunt; in signo Aquarii (Hyg. II, 29; Schol. Germ. l. c.) Hegesianactem . item nonnulla, quae in Hygini Myth. comparent (cf. cp. 153 et 197), cum fragmentis Nigidianis consentiunt.

Utrum Hyginus omnes scriptores, quorum meminit, ipse legerit, nec ne, difficile est dictu; ueri simile tamen est eum in excitandis scriptoribus saepius ad scholiastas graecos confugisse . non ubique tamen sensum scriptorum, quorum auctoritatem secutus est, recte percepit . sic quae ex Herodoto l. c. profert (Thales enim . . . natione fuit Phoenix) non prorsus consentiunt cum huius scriptoris uerbis, quae recte Theo ad Aratum (cf. Arati Phaenomena etc. ed Buhle, Lipsiae 1793 uol. I p. 21 sic reddidit: *Θαλῆς εἰς Φολυίας ἀνάγει τὸ γένος* .

*) De Nigidii libris plura litteris mandauit M. Hertz in diss. De P. Nigidii Figuli studiis atque operibus, Berolini 1845 p. 88 sqq. — Fragmenta Nigidii apud Schol. Germanici seruata recensuit A. Breyzig in diss. inaug. De P. Nigidii Figuli fragmentis etc. Berolini 1854.

alia de hac re (de qua disputat Bursianus in *Actis philologicis*, quae inscribuntur 'Jahrbücher für class. Phil. 1866' p. 765 sq.), in commentario meo proponam. De uita rebusque Hygini nostri et de tempore, quo uixerit, neque ex indiciis librorum eius, qui corrupti et mutilati ad nos peruenerunt, neque ex dicendi genere, neque ex testimoniis ueterum scriptorum certi aliquid statui potest.

Scribendi ratio, de qua et antea et in Prolegg. ad *Fabulas* plura proposui, perspicua quidem est et accommodata, sed totus orationis habitus cum in singulis uerbis, tum in structuris uerborum a consuetudine et elegancia optimorum scriptorum abhorret; immo non pauca inueniuntur, quae excusationem minime habeant, quaeque magis cum puerili neglegentia et temeritate, quam cum cogitate scribentis diligentia conueniant. sic legimus II, 4 'De hoc fertur, ut sit Arcas' II, 10 De hac Euripides et Sophocles et complures alii dixerunt, ut gloriata sit etc. II, 31 De hoc dicitur quod a Neptuno sit missus etc. et quae sunt alia eiusmodi. porro hic scriptor dixisse uidetur Lacedaemones pro Lacedaemonii, II, 22, Minoos pro Minois; II, 14. melior sensu passiuo accipiendum est I, 6; IV, 19; mederi cum accusatiuo coniungitur II, 4. alia de hac re in commentario meo proponam.

Dositheum magistrum in eo loco, ubi de duodecim zodiaci signis loquitur, Hygini libro de astronomia usum esse, id quod nonnulli uiri docti putant, nullo modo satis demonstrari potest. ueri simile potius est Dositheum has res ex Hygini genealogiis excerpisse. re uera etiam in fabulis Hygini, in quo libro diuersissimae omnino res comparent, nonnulla legimus de iis, qui inter astra constituti sint. plura autem ex Hygini libro sumpsit compiler ille, qui saeculo VI, nec ut Maius putat saeculo V (cf. Zink, *Der Mytholog Fulgentius*, Würzburg 1867 p. 13 sqq.) ex Seruio, Fulgentio, Lactantii Placidi argumentis *Metamorphoseon* Ouidii aliisque librum fabularum composuit, quemque uulgo *Mythographum Uaticanum* I uocamus (cf. A. Mai, *Auctt. class. e Uaticana biblioth. ed. tom. 3*, Romae 1831; Bode, *Scriptores mythographi tres etc.* Cellis 1834). in codice Uaticano saec. X uel XI, ex quo primus hunc librum edidit Maius, in fine libri secundi haec addita sunt 'Explicit liber secundus C. Hygini Fabularum' sed haec sine dubio inscitiae librarii debemus, qui in hac farragine nonnulla inuenerat, quae etiam in Hygini libris leguntur. sane Hygini Astr. tribuenda sunt quae legimus cp. 11 (Ad quos . . . fugere), cp. 106, (Coruus etc.), 120 (Septem . . . appellatae), 234 et 244. sunt qui censeant etiam auctorem scholiorum in Arati *Phaenomena* Hygini libris usum esse, sed hoc iusto modo demonstrari non potest. multum tamen auctoritate ualuit Hyginus apud Isidorum Hispalensem, qui eum in numero scriptorum anti-

quorum*) habet et in libris suis plura ex eodem exscripsit. qui quidem in libro *De natura rerum* tribus locis (cp. 17, 19, 48) Hygini nomen affert, sed neque praenomen eius, neque inscriptionem libri addidit (cf. Isidori Hispal. opera, ed. Arenalus Romae 1803; G. Becker, *Isid. Hisp. De natura rerum liber*, Berolini 1857). item Beda uenerabilis, qui in multis locis ex Isidoro sua sumpsit, in disputatione *De circulis sphaerae et polo* (Bedae op., Coloniae Agrippinae 1612, tom. I, p. 365 sqq. plura ex Hygino profert, sed nomen eius non adiecit.

Ex iis autem, qui post Isidori tempora Hygini mominerint, nominandi sunt Bridefertus Ramesiensis, Honorius Augustodunensis, Johannes Saresberiensis, Bocatius poeta. uerba Bridefertj in glossis ad Bedam Bedae op. l. c. tom. II p. 91) sic leguntur 'Lunam per alios ortus et occasus, ait Hyginus, necesse est moueri non stare; idque facilius quam de sole licet intelligere: quae cum a sole accipiat lumen et ita nobis lucere uideatur, non est dubium eam moueri potius quam stare etc.' cf. Hyg. Astr. 4, 14; Isidor. N. R. cp. 19). Honorius Augustodunensis, qui uixit imperatoris Henrici V temporibus et mortuus est anno 1124, Hygini meminit in libro *De philosophia mundi* (Max. biblioth. Patrum et antiquorum scriptorum ecclesiast. Lugduni 1677. tom. 20 p. 1003) cum sic ait 'Tribus igitur modis auctoritas loquitur de superioribus: fabulose, astrologice, astronomice. Fabulose loquitur Nemroth, Hyginus, Aratus taurum illum esse translatus et in signum mutatum dicentes (cf. Hyg. Astr. 2: 21). Johannes Saresberiensis (Joh. Sar. op., Lugduni Bat. 1639) in Policr. 2, 18 haec profert 'Eorum qui scientiam profitentur astrorum, alii opinionis errore prolabantur ad fabulas, in quo deprehenditur et Hyginus'. denique Bocatius in *Genealogiis deorum* (Uincetiae 1486 p. 73) haecce litteris mandauit 'Dicit enim Iginus in libro de astrologia poetarum erydanum a nonnullis nuncupari nilum, ab aliis oceanum (cf. Hyg. Astr. 2, 32).'

Quae cum ita sint, quid de Hygini nostri uita rebusque statuendum sit, difficillima quaestio et est et semper manebit. diuersus sane est hic scriptor a C. Julio Hygino, Augusti liberto, itemque ab Hygino gromatico, cum quo eum Zeissius (cf. *Zeitschr. für die Alterthumswiss.* 1840 p. 865 sqq.) alique confuderunt. certum tamen est eum uixisse ante annum 207, quo anno Dositheus magister *Genealogiarum* libros Hygini in usum puerorum excerpsit et in sermonem graecum transtulit.

---

*) Sic N. R. cp. 17 'Dicunt antiqui, Aratus et Hyginus, solem per se ipsum moueri, non cum mundo perti uno loco manentem'. quo loco Isidorus non Aratum ipsum, sed Arati scholiasten latinum designare uidetur, ut recte censet Becker l. c.

Fabularum autem Hygini nemo ueterum scriptorum praeter Dositheum meminit; nam quae apud Paulinum Nolanum legimus in carmine, quod circa annum 394 scriptum uidetur, ad librum quendam C. Julii Hygini referenda puto. uerba eius ipsa posui (cf. Pontii Meropii Aniceti Paulini episcopi Nolani op. ed. Ludou. Anton. Muratori, Ueronae 1736 p. 706):

Quid loquar et Uestam, quam se negat ipse sacerdos
scire, quid est? imisque tamen penetralibus intus
semper inextinctus seruari fingitur ignis.
cur dea, non deus est? cur ignis femina fertur?
ista quidem mulier, sicut commendat Hyginus,
stamine prima nouo uestem contexuit olim
nomine de proprio dictam, quam tradidit ipsa
Uulcano, qui tunc illi monstrarat opertos
custodire focos. hic rursum munere laetus
obtulit hanc Soli, per quem deprenderat ante
Martis adulterium. nunc omnis credula turba
suspendunt Soli per Uulcanalia uestes.

Iulium Hyginum etiam in libro De apibus fabulas poetarum proposuisse dixi in Prolegg. ad Fabulas p. 10. Item ad eundem Iulium Hyginum referendum est fragmentum in Philoxeni glossario (cf. Glossaria duo, e situ uetustatis eruta etc. ed. Henr. Stephanus anno 1573): Paleta (leg. Pala), *σπευδόνη δακτυλίου ὡς Ὑγῖνος ἐν τῷ . . .* (in-scriptio libri excidit).

Sed ad propositum reuertamur et de aliis rebus quas studiosos huius libri scire interest, exponamus. librorum scriptorum Astronomicon Hygini magnus numerus et olim fuit et nunc est. item uirorum doctorum opera et cura hic liber saepius editus et adnotationibus ornatus est. *) Editio princeps prodiit anno 1475; de qua Schweigerus (Handbuch der classischen Bibliographie, Leipzig 1832, Bd. 2 p. 465) haecce proposuit: 'Hygini poeticon astronomicon. 4 (Ferrariae) Augustinus (Carnerius) 1475. röm. 60 Bl. mit 27 Zeilen, ohne Sign. und Seitenzahlen. Bl. 1 ist weiss; Bl. 2, a beginnt mit HYGINVS M. FABIO.

---

*) In bibliotheca regia Berolinensi, in qua permultae huius libri editiones asservantur, est etiam libellus, qui inscribitur sic Hyginus von den XII zaichen und pildern des Hymels mit yedes stern. Auch die natur und eygenschaft der menschen so die darunter geboren werden. Gedruckt zu Augspurg durch Erhard ratdolt in dem LXXXXI jare. Constat fol. 80 in 4. est liber astrologicus, cui ex Hygini Astr. nonnulla addita sunt. alias huius libri editiones commemorat Schweiger l. c. p. 466.

Platinnus. In fine des Verbes 6 Verbe: *Sidera cum cunctis etc.*, in welchen auch der Drucker genannt ist. Unter diesem Verbe ist auch das Jahr 1475 nicht 1474. angegeben. Für die Figuren ist vom Drucker Raum gelassen. Erste Ausgabe dieser Schrift und höchst selten. — *Ipsa una cum libr., quae Jacobus Scoticus Ricinensis et Johannes Sauterius ediderunt Venetiis 1482.* hic liber sic incipit: *Christiani Utri Aquei Poeticum Astronomicum Opus utilissimum Facilius incipit. De mundi et sphaerae ac utriusque partium doctrinae. Liber Primus. Prohemium. Igitur M. Fabio Platinnus Saluam etc.* dividitur in quatuor libros. nominaliter narratae et expositiones inscribuntur, capita autem non ponuntur. in margine apponuntur sunt imagines formarum coelestium. impressit hunc librum Ludovic. typographus Germanus. in fine totius libri adduntur haec: *Anno saluati 1482. Venetiis inuoluta alia de hoc libro offert Schweigger 1. c.* — *Postea prodit hic liber Venetiis 1485 Eck. Racini: eodem anno Venetiis Thom. de Blasis: Venetiis 1502 Bapt. Sena: Wittenbergae 1511: Venetiis 1512 Mich. Sena: Parisiis 1514 Lud. Vives: Venetiis 1517: Cölniae Agrippinae 1534 ed. Soter, qui unus est 2. Mus. et nouissimus editionibus: Basileae 1535* Hygin., Augusti Ilieri, Fabularum Liber. Eiusdem Poeticum Astronomicum Utri quatuor etc. Basileae apud Iun. Herwagen: Cölniae 1535 opera et impensa Iun. Suteris: Basileae 1541 ex officina Herwagen: Parisiis 1555 Arzi Pharmacorum etc. ed. Guil. Morellus, qui unus est 2. Mus.: Cölniae Agr. 1563 Arzi Pharmacorum etc. ap. Theod. Gramscum: Basileae 1570 ex officina Herwagen: Parisiis 1578 J. P. Parac.: Astronomicum ueterum etc. Heidelbergae 1585. Ex officina Sanct-Andree: Lugduni Batavorum 1606 J. de Galiano: Lugduni Bat. 1670: Hamburgi et Amstelredami 1674 ed. Joannes Schellerus. Omnes tamen superat Thomas Mancherus, rector quondam scholae Delphensis in Batavia Mythographi Latini, Amstelredami 1681. is secutus est editionem Venetam anni 1482 et Marcellii recensentem, quem optimam esse censebat: praeterea unus est excerptis quinque codicum, quarum quatuor Iun. Uicini, quintum alius uir doctus contulerat. Mancherum iterum secutus est Augustinus van Staveren Mythogr. Latini etc. Lugduni Bat. et Amstelredami 1742. Staverens ad manus fuerunt codex J. P. Duranti.*

*) In hoc libro inest editio princeps fabularum Hygini. perperam fragmenta codicis Pringensis (p. IX, ut Balinus putat), ex quo Marcellus hunc librum edidit, anno 1570 reperta sunt Basiliensi et nunc atque in bibliotheca Monacensi, cf. K. Hein, Ueber aufgefundenen Fragmente aus der Freisinger Handschrift der fabulae des Hyginus. — Integer codex huius libri nostris temporibus nequeum reperitur.

cod. Tib. Hemsterhusii*), ex quo paucis annis ante quosdam Hygini locos restituere conatus erat Wesselingius (Observationum uariarum libri duo. Amstel. 1727), et tres codices bibliothecae Leidensis, quorum primus exstabat inter Vossianos Nr. 269, secundus Nr. 314, tertius Nr. 290. ex quibus omnibus libris Stauerenus nonnulla proposuit; uerba autem scriptoris perpaucis tantum locis immutauit. sciendum tamen est eundem uirum in orthographia saepius a Munckeri scribendi ratione sine iustis causis abscessisse.

Ex Stauereni autem temporibus hic liber hanc subiit fortunam, ut neglectus et uirorum doctorum cura destitutus diu iacuerit et etiam nunc jaceat. itaque uulgatus qui dicitur textus adhuc is est, quem ante ducentos fere annos Munckerus constituit.

Restat, ut de libris, quorum auctoritate haec noua recensio nitatur, et de consilii quod in emendando hoc libello secutus sum ratione, paucis exponam. in qua quidem re ab initio propositum mihi erat, librorum scriptorum subsidia conquirere, et re uera bona fortuna usum. peruenerunt enim in manus meas complures libri, qui usque ad nostra tempora neglecti in bibliothecis iacuerant.

Ex quibus primo loco nominandus est codex Dresdensis (bibl. reg. Dresd. cod. 183), in quo praeter alia ad astronomiam pertinentia hic liber Hygini inest. hic codex est membraneus, forma quadrata, saeculo IX exeunte uel saec. X incunato scriptus. fuit antea Jo. Wern. Huberi, Icti Basileensis, et anno 1790 Dresdam translatus est. insunt haec:

I fol. 1, a sqq. ARATI EA QUAE UIDENTUR**) OSTENSIONE (scribendum erat Ostensionem) quoque de quibus uidentur oportet fieri ad austrum ex aduerso habens septentrionem. A dextris orientem a sinistris occidentem. Naturalis autem positio sperae mundi haec est quod etc.' haec et quae sequuntur pessime translata sunt ex libro graeco, quem, ut nuper animaduerti, Petauius edidit in Uranologio (cf. Petauii Aurelianensis De doctrina temporum. Ueronae 1736, tom. 3 p. 142), ubi haec proponuntur: *Ἐρατοσθένους ἐν ἄλλῃ Ἰππάρχου εἰς τὰ Ἀράτου φαινόμενα. Τὴν μὲν δεῖξιν τῶν φαινομένων δέον ποιεῖσθαι* etc. quae uerba a Petauio in sermonem latinum sic uer-

*) Ni fallor, hic est cod. Leidensis Nr. 425 membran. saec. XII, cuius meminit Jac. Geel (Cat. librorum manu scriptorum etc. Lugduni Batavorum 1852 p. 127. Est codex mutilus; incipit ad lib. II, 14 uerbis 'qui cum maxime Apollini dilectus esset.'

**) Similia leguntur in codicibus, ex quibus Fr. Eyssenhardt scholia in Caesaris Germanici Aratea edidit, cf. Martianus Capella etc. ed. Eyssenhardt, Lipsiae 1866 p. LX sqq.

tuntur: Apparentium enarrationem instituere sic oportet, ut ad meridiem obuersa sphaera oppositae habeantur Ursae, ortus ad dextram sit, occasus ad sinistram. Naturalis porro sphaerae mundi positus est eiusmodi ut etc. — fol. 6, a ALIA DESCRIPTIO PREFATION. Subtus terra firmantur signa sex etc. (quo loco proponitur altera recensio eorum, quae fol. 1, a et b leguntur). — fol. 7 b DESCRIPTIO DUORUM SEMISPERIORUM. Habet autem pondus totum mediae terrae etc.

II fol. 9, a sq. ARATI GENUS. Aratus patris quidem est athinodori (leg. Athenodori) etc. cf. Petauii Uranol. l. c. p. 148 Ἄρατος ὁ ποιητῆς πατρὸς μὲν ἦν Ἀθηνοδώρου etc., Callimachi carm. ed. Ernesti I p. 590.

III fol. 9, b DE CELI POSITIONE, fol. 10, b DE STELLIS FIXIS ET STANTIBUS, fol. 11, b INVOLUTIO SPERAE. deinde fol. 13, b sqq. sequuntur scholia in Germanici Aratea, pessimo genere sermonis conscripta, ut omnia quae antecedunt. fol. 31, a additur EXPLICIT LIB ASTROLOGORUM.

IV fol. 31, b legimus epitomen Phaenomenon Prisciani (cf. Wernsdorf, poet. Lat. min. or. tom. 5 part. II p. 239 et 520) et uersus duodecim incerti auctoris de signis caelestibus.

V fol. 32, a sq. sequitur fragmentum auctoris incerti (Duo sunt extremi uertices mundi, quos appellant polos septentrionis et austri etc.), quod primus uulgauit Bridefertus Ramesiensis in glossis ad Bedam De temporum ratione (Bedae op. Coloniae 1612, tom. 2 p. 73); quo loco hoc fragmentum inscribitur 'Descriptio poli'. postea idem edidit ex codice Fribergensi Weller (Altes aus allen Theilen der Geschichte etc. Chemnitz 1766 uol. 2 p. 82 sqq., quae recensio repetita est in Actis Erudit. Lipsiae 1769 p. 284 sq.), ex codice Leidensi Kiehl in Mnemosyne (Tijdschrift voor classieke Litteratuur, Leyden 1853) tom. 2 p. 82 sqq.; ex codice Parisiensi et cod. Montepessulano Hasper, Hyginus philosophus, De imaginibus coeli, das ist das dritte Buch des Poeticon Astronomicum des C. Julius Hyginus, Leipzig 1861 p. 11 sqq.)*

VI fol. 33, a — fol. 93, b Hygini Astronomica.

VII Ciceronis Arateorum reliquiae, ex codice peioris notae descriptae.

VIII fol. 98 sq. Altera recensio eiusdem fragmenti, quod fol. 32 proponitur (Duo sunt extremi etc.).

---

*) In excerptis, quae Hasper p. 16—31 ex cod. Parisiensi Nr. 7400 dedit, inest liber tertius Astronomicum Hygini in breuiorem formam redactus, cui librarius ex arbitrio uerba 'Hyginus philosophus' praeposuit. dicendi genus in hac disputatione peius est quam in uulgatis Hygini libris, quare ad emendandum Hyginum hae res nullam utilitatem afferunt. nonnulla ex his excerptis proponam infra lib. III, 1.

IX fol. 99 sqq. Tractatus incerti auctoris De ordine ac positione stellarum in signis.

Hygini liber sic incipit **HYGINUS** (M) fabio plurimam salutem etc. desinit autem in verbis 'cum sol ab aestivo circulo'. librorum et capitum designatione omnino caret; ubi autem res noua incipit, primum uocabulum plerumque litteris magnis formatur. imagines non adduntur, sed in descriptione formarum caelestium (lib. 2 cp. 1—42) uacua spatia relicta sunt, fortasse hanc ob causam, ut imagines ab alia manu apponrentur. lacunae rarissime inueniuntur; in ultimis tamen paginis cura librarii, quae fere ubique comparet, nonnunquam deesse mihi uidebatur. graeca plerumque scripta sunt litteris latinis, exceptis uersibus ex Arato, Anacreonte, Eratosthene. fol. 77, a et 78, a nonnulla addita sunt, quae Hygini non sunt, ut librarius recte indicauit; de qua re postea plura dicam (ad lib. 2 cp. 1 sq.). hic liber praestantissimis Hygini codicibus adnumerandus est, eiusque auctoritatem secutus innumeros locos emendandi. siglo D notauit.

Sed ne incaute quicquam praetermisisse uidear, etiam de orthographia nonnulla dicam. sciendum est in hoc libro scribi: aescolapius, beniuolentia, braca, Cassiepia, causa, ceteri, eicere, hedus, incolomis, incolomitas, intellegere, iocinera, iuppiter, neglegere, obicere, pelex, plia-des (non Pleiades) proicere, quattuor, sollempnis, speties etc. in aliis uocabulis uariat scriptura; plerumque legimus 'collocare, complures' aliis locis 'conlocare, conplures' et quae sunt alia eiusmodi. in plerisque locis est 'dimedius' perpaucis 'dimidius' item 'exspectare' plerumque ponitur, ubi alii habent 'spectare'. item legimus lacte = lac. uno loco est quoinquinare = coinquinare, quur = cur, Reli cum = Relicum. porro permutantur apud et aput, caput et capud, initium et inicum, tertius et tercius, spatium et spacium, uelut et uelud. sed haec hactenus; plura de hac re in commentario meo afferam.

Secundo loco nominandus est codex bibliothecae Guelferbytanæ membranæ (18. 16. Aug.) qui ineunte saeculo XII scriptus esse uideatur (cf. Ebert, Zur Handschriftenkunde. Zweites Bändchen. Leipzig 1827 p. 92; Fr. Schoenemann, Hundert Merkwürdigkeiten der Herzoglichen Bibliothek in Wolfenbüttel. Hannover 1849 p. 35). hic liber, qui figuris et litteris primis minio eleganter pictis ornatus est, constat foliis XXXV in forma 8ma maiore. in folii primi pagina prima erasum est nomen loci, ubi olim hic codex habitauit; restant uerba 'Iste lib. . . . . Livpoldi' incipit fol. 1 b sic

EGINVS. M. fabio salutem.
tsi te studio etc.

desinit fol. 35, a in uerbis 'cum sol ab estiuo circulo redeat' deinde sequuntur formulae precationum . librorum et capitum designatione caret . in unaquaque fere pagina sunt 31 uersus . exceptis nonnullis, graeca plerumque litteris latinis scripta sunt . nomina propria, etiam notissima, miro modo corrupta sunt; item saepissime singula uerba et partes enuntiationum omittuntur . nihilominus tamen statuendum est hunc librum ex optimo codice transcriptum esse; et si non optimis, tamen melioribus codicibus adnumerandus est . fuit olim fortasse monasterii Weissenburgensis in Elsatia, ut mihi aliquando dixit Schoene-mannus, praefectus bibliothecae Guelferbytanæ . idem uir doctus hunc librum per scribam inscribi iussit sic 'C. Iulii Hygini Astronomica' . siglo G notauit.

Tertio loco mihi ad manus fuit codex bibl. Guelferbytanæ (65 Ms. Aug. fol.), qui in catalogo Eberti (Ebert, Bibl. Guelferbytanæ codices Graeci et Latini classici, Lipsiae 1827 p. 35 Nr. 131 Boethii libris adnumeratur . quem librum cum forte inspicerem, mox uidi non esse Boethii, sed Hygini . incipit tamen fol. 81 a sic: Astronomicon Boecii. Ex biblioth. Monaster. S. Udalrici. August. 80. Et si te studio grammatice artis inductum non solum uersuum moderacione (quam pauci peruiderunt) sed historiarum quoque uarietate (qua sciencia etc. desinit fol. 95, b in uerbis 'cum sol ab estiuo circulo redit' . est codex chartaceus in fol. saec. XV ex libro minime spernendo descriptus, sed ualde mutilatus; nam fol. 92, b desinit in uerbis 'et ad olimpia mittere consuetam fuisse. Alii dicunt hoc amplius' (cf. Hyg. II, 24) et fol. 93, a sic incipit 'tendit ad coronam . booten pene' (cf. Hyg. IV, 12). nec est signum a librario factum, ex quo appareat aliquid excidisse . adicitur fol. 95, b sq. Descriptio sphaerae, et fol. 96 fragmentum illud, quod in codice Dresdensi duobus locis deprehendimus (Duo sunt extremi uertices mundi etc.) . quem codicem siglo N. notauit.

Quarto loco inspicere mihi licuit libellum Roberti Frescheri, qui narrationes quasdam ab Hygino in libro secundo propositas excerpserit et in linguam francogallicam conuertit . est codex chartaceus saec. XVI, cum figuris et litteris primis eleganter delineatis . insunt 77 folia et imagines formarum caelestium . fuit olim Blancoburgensis, nunc Guelferbyti seruat; sign. Ma. Blancoburgensis Nr. 237. incipit fol. 1, b sic: 'Les fabuleuses hystoires de la poetique astronomye de tres excellent orateur Iguine translatees de latin en francois pour la recreation de tres noble et illustre prince Francois de vallois. duc de vallois. conte d'angolesme. seigneur de esparnay . et romorentin. Par robert frescher. maistre es ars et bachelier en theologie' . Post ea fol. 2, a sequitur carmen, in quo laudes principis Francisci de Vallois, ad quem

auctor librum suum misit, canuntur, et fol. 3, a sqq. additur prooemium . quae ad Hyginum pertinent, leguntur fol. 5, b — fol. 48, b; deinde sequuntur adnotationes de planetis et de curribus, in quibus septem planetae uidentur, quae res nullius pretii sunt . tum fol. 54, a numerus stellarum in signo Ursarum enumeratur (de qua re disputat Hyginus III, 1) et fol. 54. b — fol. 77, b adduntur imagines formarum caelestium.

Praeter Hyginum in hoc libro commemorantur Ouidius et Justinus . de libro Hygini ipso Frescherus in prooemio fol. 4 b sq. haecce litteris mandauit 'ung jour entre les aultres reuoluant les liures de ma petite libraire, me vint a la main (Ms. lamain) ung petit liuret intitule Le liure de poetique astronomie, componse de tres eloquente et mollifue Latinite par tres docte et excellent orateur Iginie. Au quel liure commence regarder et en lysant trouue choses excedantes non imbecile entendement; neantmoins ainsi que l'esperit humain desire tousiours de plus congnoistre, passe oultre et vins a lire au second liure du volume Les fictions poetiques des signes et syderes, lesquels en diuerses formes et figures ont les poetes par leurs fabuleuses raisons dit estre lassus au ciel du nombre des estoilles luyantes, lesquelles non obstant leurs dictz furent crees du souuerain plasmateur au commencement du monde. Et se me sembla chose digne de memoire pour la plaisir des liseurs, si translate estoit de la profonde latinite de l'auteur et escript en vulgaire stille et francoys. Pourquoi par une trop grant hardiesse ou mieulx temerite voulu aguisez la pointe de ma trop rude plume, pour retirez partie de la mollifue substance et douceur de si tres aornee et parfaicte eloquence' etc. — Frescherus igitur, ut ipse ait, usus est libro, qui inscriptus erat 'Poeticon Astronomicon' ex qua re coici potest eum non auctoritatem codicis Hygini, sed unam ex ueterimis editionibus secutum esse; nam codices, ut iam antea dixi, incipiunt a uerbis 'Hyginus M. fabio' . ad emendanda Hygini uerba hic liber nullam utilitatem praebet.

Omnes hos libros tam accurate comparaui, ut uix quicquam mihi se subduxerit . in colligenda autem lectionis uarietate ita uersatus sum, ut omnia quae ad rem pertinerent, exscripserim.

Codicem Fribergensem saec. XV, ex quo Wellerus in libro, quem supra commemoraui, nonnulla proposuit, nancisci non potui . hic liber est membraneus, in quo praeter Aratea Germanici insunt Hygini Astronomica . in initio (fol. 11, a) haec leguntur 'Hygini de sideribus tractatus egregius incipit' in fine autem 'Annum uoluere esse, cum sol ab aestiuo circulo redit' . statim post haec uerba sequitur fragmentum astronomicum (Duo sunt extremi uertices mundi etc.); de quo paulo

antes diximus . graeca ab alia manu apposita esse videntur, et in margine cernuntur imagines formarum caelestium . fuit olim Friderici Berghii, canonici Wradislauensis.

In bibliotheca Vaticana seruatur liber, in quo haec leguntur (cf. Isidori Hisp. ed. Arenalus, Romae 1797 tom. 3 p. 329 sq.) 'Incipit liber Hygini periti magistri de astronomia. Hyginus M. Fabio salutem. Etsi te . . . moderatione (alia manus suprascr. modulatione) etc.' desinit in uerbis 'cum sol ab aestiuo circulo redit' . est codex Nr. 1260, forma quadrata, saec. IX scriptus. Hygini liber est in fol. 44—84. in initio expressum est nomen Petri Danielis Aurel.

Varietatem lectionis codicum D G N sub uerbis scriptoris adieci, aliorum librorum lectiones in commentario meo suis locis afferam . praeter libros scriptos etiam libri impressi comparandi erant; ex quibus plurimos, si nihil noui afferrent, properante oculo insperi, alios accuratissime comparavi . semper mihi ad manus fuerunt editio Ueneta anni 1482, liber Parisiensis anni 1578 et ii libri, quos Schefferus, Munckerus, Staeckerus ediderunt.

Ceterum uerba scriptoris ubique ex meliorum librorum auctoritate et ex grammaticae artis legibus, quantum fieri posset, restituere conatus sum, eiectis iis omnibus, quae tempore procedente addita essent; in qua quidem re auctoritatem libri Dresdensis potissimum secutus sum . saepius etiam uirorum doctorum emendationes, quae quidem certae mihi esse uidebantur, recepi; ubi autem res incerta esset, uulgatam lectionem intactam reliqui . nec praetermisi aliorum scriptorum locos, quibus Hygini uerba emendari aut illustrari possent . ita factum est, ut nunc hic liber noua inscriptione ornatus et forma satis mutata in lucem prodeat . restant tamen nonnulla, quae etiam in optimis codicibus corrupta sunt, et alia quae mutari non possunt, nisi quis complures codices ueterrimos inspexerit et inter se comparauerit.

Uale, lector, et conatibus meis faue.

Scribam Locrae ad Iudam,
mense Nouembri a. 1874.

Hygini Astronomica.

Sigla, quibus usus sum, haec sunt:

- D** = cod. Dresdensis saec. IX exeuntis vel saec. X ineuntis.
- G** = cod. Guelferbytanus saec. XII ineuntis.
- H** = cod. Hemsterhusii saec. XII (incipit lib. II cp. 14).
- M** = Muncker.
- Mor.** = cod. Morellii.
- N** = cod. Guelferbytanus saec. XV.
- O** = cod. Doruillii.
- Sch.** = Scheffer.
- St.** = Staveren.
- U** = editio Veneta a. 1482.
- Ul** = cod. Ulitii.
- Voss.** = cod. Vossianus.

LIBER PRIMUS.

HYGINUS M. FABIO plurimam salutem.

Etsi te studio grammaticae artis inductum, non solum uersuum moderatione, quam pauci peruiderunt, sed historiarum quoque uarietate, qua scientia rerum perspicitur, praestare uideo, quae facilius 5 etiam scriptis tuis perspicui potest, desiderans potius scientem quam liberalem iudicem: tamen quo magis exercitatus et nonnullis etiam saepius in his rebus occupatus esse uideor, ne nihil in adolescentia laborasse dicerer, et imperitorum iudicio desidia subirem crimen, hoc uelut rudimento scientiae nisus scripsi ad te, 10 non ut imperito monstrans, sed ut scientissimum commonens.

Sphaerae figurationem circulorumque qui in ea sunt notatio-

D 2 19 fabio | 5 perstare | 6 suis | 10 uelud | 12 sphaerae. — G 2 GINVS | plurimam om. | 4 hystoriarum | 8 et ne nich | 9 et ne | crimen subirem. | 11 non monstrans ut imperito | 12 Sperae. — N 5 sciencia | 7 liberalem animum | 8 nichil | adulescentia | 11 inperito | 12 Spera | notacionem.

Adnotationes: 1 Omnes sic scribunt C. Iulii Hygini Poeticon Astronomicon . De mundi et sphaerae ac utriusque partium declaratione . Liber Primus' . haec tamen omnia, ut iam antea dixi, in codicibus non leguntur | 2 M. fabio G N. De hoc Fabio nihil certi statui potest . nonnulli putant Hyginum dicere Quintilianum, sed hoc ex eius uerbis minime est probandum | plurimum salutis, 1. Mor. | 4 moderacione D N. in cod. Vaticano, cuius supra memini, superscriptum est modulatione; sed nec illud reiciendum est, ut iam M. ostendit. Cic. Tusc. 5, 36 cantus numerosque moderantur; Firmicus Astr. 6, 31 religiosi carminis moderator | 8 saepius D G N | uidear G N uideor D | 9 laborasse i. e. scripsisse, litteris mandasse. —

nem, et quae ratio fuerit, ut non aquis partibus diuiderentur; praeterea terrae marisque definitionem, et quae partes eius non habitentur, ut multis iustisque de causis hominibus carere uideantur, ordine exposuimus. rursusque redeunt ad sphaeram, duo et
5 XL signa nominatim pernumerauimus. exinde uniuscuiusque signi historias causamque ad sidera perlationis ostendimus. eodem loco nobis utile uisum est persequi eorum corporum deformationes et in his numerum stellarum. nec praetermisimus ostendere ad septem
10 circulorum notationem, quo corpora aut partes corporum peruenirent et quemadmodum ab his diuiderentur. diximus etiam de aestiui circuli definitione, quaerentes, quare non idem hiemalis uocaretur, et quid eos fefellerit, qui ita senserint; et quid in ea parte sphaerae solis efficiat cursus. praeterea, quare circulos in octo partes diuideremus, ordine exposuimus. scripsimus etiam, quo
15 loco circulus aequinoctialis foret constitutus, et quid efficeret ad eum perueniens sol. in eiusdem circuli demonstratione ostendimus, quare Aries inter sidera celerrimus diceretur. pauca praeterea de hiemali circulo diximus. exinde zodiacum circulum definiuimus et eius effectus, et quare potius duodecim signa quam undecim numerarentur; quid etiam nobis de reliquis circulis uideretur. his
20 propositis rebus ad id loci uenimus, ut exponeremus, utrum mundus ipse cum stellis uerteretur, an mundo stante uagae stellae ferrentur; et quid de eo nobis et compluribus uideretur, quaque ra-

D 10 aestium in aestiui circuli definitionem . querentes | 18 zodiacum | 19 per-
sperae . — G 4 et rursus | II | 6 historias causasque | 8 VII | 9 quae | 13
scripsimus quoque | 17 Praeterea pauca diximus de hiemali cir-
culo | 19 numerentur . et quid reliquis circulis nobis uideretur | 23 et qua |
— N 2 definitionem | 3 iustissimisque | 8 hys | 9 que | 10 in aestiui | 11 que-
rentes | 18 dicimus | 19 numerentur | 21 praepositis. —

1 equis (4 N | 2 definitionem D) G. sciendum est in D in plerisque locis
scribi definire et definitio, in G autem aliisque fere ubique est diffinire et dif-
finitio . quod cum hoc loco dixerim, in sequentibus non semper adnotabo | 3 ha-
bitantur D N. quod dedi, habet G | 4 rursusque etc. cf. infra lib. 2 cp. 1—41 |
sphaeram D G | et XXX N D | 6 eodem etc. cf. lib. 3 cp. 1—40 | 9 quo D uulg.
quae | 10 diximus etc. cf. lib. 4 cp. 1 | 11 omnes scribunt 'in aestiui' quod
ferri minime potest . in nonnullis libris est 'inde' quare legendum arbitror 'de'
nam illud in facile oriri potuit ex uocabulo antecedenti . sciendum tamen est in
G sic legi 'etiam inde aestiui circuli definitionem' quod non minus placet |
14 VIII G N | 19 XII G N | XI G N | 20 his etc. cf. lib. 4 cp. 8 | 21 id
loci . similiter infra 4, 14 'ad hoc loci deuenimus' | 22 stellis D G N uulg.
stellis suis | uage stelle N. sciendum est in hoc codice diphthongos fere sem-
per negligi | 23 compl. D uulg. compl. | quaque D N uulg. et qua.

tionē ipse mundus uerteretur. praeterea quare nonnulla signa celerius exorta serius occiderent, nonnulla etiam tardius ceteris exorta citius ad occasum peruenirent; quare etiam quae signa pariter oriantur, non simul occidant. eodem loco diximus, quare non essent in sphaera superiora inferioribus hemicyclis aequalia, et quot modis stellas uidere non 5 possimus. praeterea scripsimus in duodecim signorum ortu quae de reliquis corpora exoriri, et quae eodem tempore occidere uiderentur. deinde ordine perscripsimus, utrum sol cum mundo fixus uerteretur, an ipse per se moueretur, et cum ipse per se moueatur et contra duodecim signorum ortus eat, quare uideatur cum mundo exoriri 10 et occidere. deinde protinus de lunae cursu pauca proposuimus et utrum suo an alieno lumine uteretur; eclipsis solis et lunae quomodo fieret; quare luna per eundem circulum iter faciens, celerius sole currere uideatur, et quid fefellerit eos qui ita senserint. quinque stellae quantum habeant interuallum, et utrum quin- 15 que sint an septem, et utrum quinque certe errent, an omnes, et quinque quomodo currant. diximus etiam, qua ratione priores astrologi non eodem tempore signa et reliquas stellas reuerti dixerint, et quare Meton diligentissime obseruasse uideatur, et quid reliquos fefellerit in eadem causa. 20

In his igitur tam multis et uariis rebus non erit mirum aut pertimescendum, quod tantum numerum uersuum scripserimus; neque enim magnitudinem uoluminis, sed rerum multitudinem peritos conuenit spectare. quod si longior in sermone uisus fuero, non mea facunditate, sed rei necessitate factum existimato; nec 25 si breuius aliquid dixerō, minus idem ualere confidito, quam si pluribus esset audiendum uerbis. etenim praeter nostram scriptio-

D 4 superioraⁱ in terioribus hemicycli | 6 possumus. — G 1 mundus ipse | 3 signa quae | oriuntur | 5 emicicli | 6 diximus | XII | 8 scripsimus | 9 'moueretur . . . per se' cm. | 10 XII | 12 Eclipsis | lunae quando fieret . quando luna | 14 eos fefellerit | 15 V sint an VII | 19 obseruare | 20 in eadem causa fefellerit. — N 2 cicius | 3 que signa | 6 hemicicli | 12 Eclipses | 18 fierent | 21 hys | 25 existimatur —

4 eodem etc. cf. infra 4, 11 | spera D G N | superiori St. | 4 interioribus G N atque sic omnes scribunt . quod dedi, habet 1 Voss. | 5 hemicyclis O uulg. hemicycli | equalia, G N | 8 sol utrum D N | 11 deinde etc. cf. infra 4, 13 | 16 certae G N | 19 meton D metam G N. perperam omnes scribunt 'metam diligentissime obs. uideantur'. De Metone dixi in Prolegg. | 19 uideantur D G N | 25 facunditate i. e. facundia . eadem uoce utitur Plautus Truc. 2, 6, 18. in glossario uetere apud H. Stephanum legimus: facunditas *εὐλογία* . in nonnullis libris est fecunditate.

nem sphaerae, quae fuerunt ab Arato obscurius dicta, persecuti planius ostendimus, ut penitus id quod coepimus exquisisse uideamur. quod si uel optimis usus auctoribus effeci, ut neque breuius neque uerius diceret quisquam, non inmerito fuerim laudari
 5 dignus a uobis, quae uel amplissima laus hominibus est doctis; si minus, non deprecamur in hac confectione nostram scientiam ponderari. ideoque maioribus etiam niti laboribus cogitamus, in quibus et ipsi exerceamur et quibus uolumus nos probare possimus. etenim necessariis nostris hominibus scientissimis maximas res
 10 scripsimus; non, leuibus occupati rebus, populi captamus existimationem. sed ne diutius de eo, quod neglegimus, loquamur, ad propositum ueniamus et initium rerum demonstrabimus.

I. DE MUNDO. Mundus appellatur is qui constat ex sole et luna et terra et stellis omnibus.

15 DE SPHAERA. Sphaera est species quaedam in rotundo conformata, omnibus ex partibus aequalis apparens, unde reliqui circuli finiuntur. huius autem neque exitus, neque initium potest definiri, ideo quod in rotundo omnes tractus et initia et exitus significare possunt.

D 15 DE SPERA Spera est speties. — G 1 sperae | 2 cepimus | uideamur | 6 non om. | ponderari scientiam | 7 adeoque etiam maioribus | cogitamus om. | 8 in quibus uolumus nos probare quod possumus | 9 res maximas | 10 scripsimus om. | 11 negligimus | 13 'De mundo' om. | appellatur om. | 15 'De sphaera' om. | Pera | quedam | 18 omnis. — N 1 spere | dicta obscurius | 3 neque uerius neque breuius | 11 negleximus | 12 initium | 15 De spera | quedam species | 17 in qua (suprascr. unde).

4 quisquam D G N uulg. quispiam | inmerito D G imm. N | 5 uulgo sic distinguunt 'est, doctis' ita ut cohaereant illa 'a uobis hominibus doctis' | est hominibus G N | si minus etc. In N superscriptum est si quidem non refutamus in hoc opere laudari | 6 deprecamur D G. notandum est deprecari h. l. coniungi cum infinitiue | 8 quibus etc. sic scripsi ex D N pro 'in quibus uolumus nos probare, quid possumus' | 9 necessarii sunt amici, ἀγαθοὶ | 11 negl. D uulg. negligimus | 12 in nonnullis libris est 'initia'. | Cap. I uulgo inscribitur De mundo et sphaera. quod dedi, habent D N | cf. Isidor. Orig. 3, 28 | 14 st. om. D uulg. 'omnibus stellis' quod etiam G N habent | 15 'De sphaera' addidi ex D N | Haec omnia usque ad finem cp. 7 exscripsit Beda in eo loco, ubi disputatur de circulis sphaerae et polo (Beda op. Coloniae 1612 tom. I p. 365). hinc sua sumsit etiam Isidor. Orig. 3, 31; N. R. cp. 12 | 17 autem D G N uulg. autem sphaerae : sciendum est in N fere semper scribi initium, initia, cicius, diucius, notacio etc. haec et similia in sqq. non semper apponam | 19 uulg. 'significari' quod etiam D G N habent. uera lectio est in 2 Ul. et ap. Bedam.

II. DE CENTRO. Centron est cuius ab initio circumductio sphaerae terminatur, ac terrae positio constituta declaratur.

III. DE DIMENSIONE. Dimensio, quae totius ostenditur sphaerae, est cum ex utrisque partibus eius ad extremam circumductionem rectae ut uirgulae perducuntur; quae dimensio a com- 5 pluribus axis est appellata. huius autem cacumina, quibus maxime sphaera nititur, poli appellantur; quorum alter ad aquilonem spectans boreus, alter oppositus austro notius est dictus.

IV. SIGNIFICATIONES quaedam in circumductione sphaerae circuli appellantur. e quibus paralleli dicuntur, qui ad eundem 10 polum constituti finiuntur. maximi autem sunt, qui eodem centro quo sphaera continentur.

Horizon appellatur is, qui terminat ea quae perspicui aut non uideri possunt. hic autem incerta ratione definitur, quod modo polo subiectus et circulis his qui paralleli dicuntur, modo duobus 15 extremis et aequalibus nixus, modo aliis partibus adiectus terrae, peruidetur ita, utcumque fuerit sphaera conlocata.

V. POLUS is qui boreus appellatur, peruideri potest semper; notius autem ratione dissimili semper est a conspectu remotus. Naturalis autem mundi statio, quae physice dicitur, ea est in bo- 20 reo polo finita, ut. omnia a dextris partibus exoriri, in sinistris occidere uideantur. exortus enim est subita quaedam species obiecta nostro conspectui; occasus autem pari de causa, ut erepta ab oculis uisa.

D 4 est om. | 7 sphaera | 8 notius | 12 sphaera | 14 quo modo poloque | 22 spectica. — G 1 De centro om. | 3 De dim. om. | 4 sperae | 6 appellata | 8 breuis | 9 sperae | 15 paralleli | 18 boreus | 22 est enim. — N 3 dimensio est que | 5 recte ut uirgule | 6 huius axis autem | 9 sperae | 10 et quibus equistantes (paralleloes) | 15 hiis | paralleloes | 18 De polo. Polus | 19 remotus | 20 physice.

1 De centro, D N | Centron D G N uulg. Centrum | Cap. III uulgo inscribitur De axi. quod dedi habent D N. in cod. Friberg. haec adduntur 'De dimensione sphaerae quae axis dicitur.' | 4 'est' om. U alique | 5 rectae ut uirg. i. e. rectae quasi lineae, ut ait M. | recte D U alique | 7 spera G N | 8 alter etc. Isidorus N. R. l. c. alter terrae oppositus austronotus dictus est | notus G N | Cap. IV uulgo inscribitur 'De significationibus.' De significatione, U; De circulis sphaerae quomodo dicantur, cod. Friberg; Quae sint significationes, Beda | 9 circumd. in 1 Voss. additur glossa 'circumferentia'. | 12 spera G N | 14 uideri non, Beda | 17 spera G N | Cap. V uulgo inscribitur De Polo; cf. Isidor Orig. 3, 37 | 20 quae om. D G N; uulgo sic scribunt 'statio *φυσική* dicitur. Ea'. quod dedi, uoluit M. qui in 1 Ms. inuenit 'statio quae' | physice D G | 'dicitur. Ea' G N | 21 a D alique; e G N | 23 ut G aut D et N—Cap. IV uulgo inscribitur Defiguratione circulorum sphaerae. cf. Isidor. Orig. 3, 43 sq., N. R. cp. 20.

VI. In finitione mundi circuli sunt paralleli V, in quibus
tota ratio sphaerae consistit, praeter eum qui zodiacus appellatur;
qui quod non, ut ceteri circuli, certa dimensione finitur, et incli-
natio alius uidetur, *λοξός* a Graecis est dictus. quinque autem
5 quos supra diximus, sic in sphaera metiuntur, initio sumpto a polo
qui boreus appellatur, ad eum qui notius et antarcticus uocatur.
in triginta partes unumquodque hemisphaerium diuiditur, ita uti
dimensio significare uideatur in tota sphaera sexaginta partes fa-
ctas. deinde ab eodem principio boreo sex partibus ex utraque
10 finitione sumptis, circulus ducitur, cuius centron ipse est polus fini-
tus; qui circulus arcticos appellatur, quod intra eum Arctorum si-
mulacra ut inclusa perspiciuntur; quae signa a nostris ursarum
specie ficta, Septentriones appellantur. ab hoc circulo de reliquis
partibus quinque sumptis, eodem centro quo supra diximus, cir-
15 culus ducitur, qui *Θερνός τροπικός* appellatur, ideo quod sol cum
ad eum circulum peruenit, aestatem efficit eis qui in aquilonis fini-
bus sunt, hiemem autem eis, quos austri flatibus oppositos ante
diximus. praeterea, quod ultra eum circulum sol non transit, sed
statim reuertitur, *τροπικός* est appellatus. ab hoc circuli signifi-
20 catione quattuor de reliquis partibus sumptis, ducitur circulus
aequinocialis, qui a Graecis *ισημερινός* appellatur, ideo quod sol
cum ad eum orbem peruenit, aequinoctium conficit.

Hoc circulo facto, dimidia sphaerae pars constituta perspici-
tur. e contrario item simili ratione a notio polo sex partibus

D 7 hemisphaerium | 8 sphaera | 10 ipse polus finitur. Circulus | 12 ut om. |
13 spetie | septentriones | 23 dimedia. — G 1 paralleli | 2 sperae | qui est Zodia-
cus appellatus | 4 laxos | grecis | 5 spera | 6 boreas appellatur | appellatur | 7 'in
triginta' om. | hemisphaerium om. | 8 spera | 9 borea | 11 qui om. | simulachra |
13 appellatur | 14 V assumptis | 21 equinoctialis a grecis hesemerinos appellatus |
22 efficit | 23 sperae | perficitur. — N 1 parallelus quinque | 2 spera | 5 spera |
7 XXX | hemisphaerium | ut | 8 spera | 10 ipso polus finitus circulus | 11 eum om. |
17 hiemem | 19 tropicus | 23 spero | 24 notho.

5 metiri h. l. sensu passiuo accipiendum est, cf. lib. 4 cp. 19 | 6 nothus et
antarcticos G N | 8 significare 2 Voss., uulg. significari, quod etiam D G N habent,
cf. supra cp. 1 | 8 sex. D LX G N; uulg. 'per sexaginta' | 10 centron D G N
uulg. centrum, cf. supra cp. 2 | ipse polus finitus circulus etc. 3 Voss. quod probat
St. | 11 arcticos D G arcticos N uulg. arcticus | arctorum D arcturi G N uulg.
Arcti | 13 septentriones G N | 15 theinos tropicos D G N | 17 ante, cf. cp. 3.
18 Praeterea G N | 19 tropicos D G | 20 quattuor D uulg. quatuor | 21 qui etc.
D uulg. aequinoctialis, a Graecis *ισ.* appellatus | hiscemerinos D N. in N supra-
scriptum est 'equidistans uel equinoctialis' et i. m. additur 'equinoctialis' | 22 equi-
noctium G N. locos, in quibus diphthongi in codicibus negleguntur, in seqq. non
semper adscribam | 22 efficit (suprascr. con) D.

sumptis, ut supra de boreo diximus, circulus ductus ἀνταρκτικός uocatur, quod contrarius est ei circulo, quem arcticon supra definiuimus. hac definitione sphaerae, centroque poli qui notius dicitur, V partibus sumptis, circulus χειμερινὸς τροπικός instituitur, a nobis hiemalis, a nonnullis etiam brumalis appellatus, ideo quod 5 sol cum ad eum circulum peruenit, hiemem efficit his qui ad aquilonem spectant; aestatem autem his qui in austri partibus domicilia constituerunt. quanto enim abest longius ab illis qui in aquilonis habitant finibus, hoc hieme maiore conflictantur; aestate autem hi, quibus sol appositus peruidetur. itaque Aethiopes sub 10 utroque orbe necessario fiunt. ab hoc circulo ad aequinoctialem circulum reliquae fiunt partes quattuor, ita uti sol per octo partes sphaerae currere uideatur. Zodiacus autem circulus sic uel optime definiri poterit, ut signis factis, sicut postea dicemus, ex ordine circulus perducatur. qui autem lacteus uocatur, contrarius aequi- 15 noctiali, ibi oportet ut eum medium diuidere et bis ad eum peruenire uideatur, semel in eo loco ubi Aquila constituitur, iterum autem ad eius signi regionem, quod Procyon uocatur.

Duodecim signorum partes sic diuiduntur: Quinque circuli, de quibus supra diximus, ita finiuntur, ut unusquisque eorum diuida- 20 tur in partes duodecim, et ita ex eorum punctis lineae perducantur, quae circulos significant factos, in quibus duodecim signa describantur. sed a nonnullis imperitioribus quaeritur, quare non aquis partibus circuli finiantur, hoc est, ut de triginta partibus quinque partes diuidantur, et ita circuli pari ratione ducantur. id 25 facillime defendi posse confidimus. cum enim media sphaera diuisa est, eius circuli nullus potest aequalis esse, qui quamuis

D 2 eo | definiuimus | 4 himerinos tropicos | 7 expectant | 9 hac | 16 oportet cum | 19 sic partes. — G 1 borea | 2 diximus | 4 himerinus tropicus | 8 Quanto autem | ab his | 10 hii | 18 autem om. | 19 XII | 21 XII | 24 XXX | 25 V partes | diuidantur ut ita. — N 2 ei om. | 3 nothus | 4 quinque | chimerinos tropicos | 5 a nonnullis hycmalis a nonnullis etiam | ideo cum sol | 6 hys | 8 constituere | ab hys | 12 IIII | ita om. | 13 Odiacus | 22 significant | 24 XXX.

1 antarcticos D G N | 3 sperae D G | polo D G N | 5 V D G uulg. quinque | appellatur D G | 10 ethiopes D G | 12 quattuor D | VIII G N | 13 sperae D G | 16 ibi D G N uulg. ubi. sed non sanus est hic locus. Beda hacc habet 'aequinoctiali uel ita ibi oportet constituere ut' | 18 procyon D prochion G N uulg. προκύων | 20 supra dix. D G N dix. supra St. | 22 XII G N | 23 imp. D G N imp. St. | 26 sciendum est in D fere semper scribi 'sphaera, hemispherium' in G N spera, hemispermum | 27 'est, cirenlorum' Beda. quod praefendum uidetur | Mic. coni. quin qnamuis.

proxime eum accedat, tamen minor esse uideatur . itaque qui
primum sphaeram fecerunt, cum uellent omnium circulorum aquas
rationes esse, pro rata parte uoluerunt significare, ut quanto ma-
gis a polo discederetur, hoc minorem numerum partium sumerent
5 in circulis metiendis, quo necesse his erat maiorem circulum de-
finire . quod etiam ex ipsa sphaera licet intellegere; quanto magis
a polo discedes, hoc maiores circulos fieri necesse est, et hac re
minorem numerum duci, ut pares eorum uideantur effectus . et si
non in triginta partes unumquodque hemisphaerium diuidatur, sed
10 in alias quaslibet finitiones, tamen eo ratio peruenit eius, ac si
triginta partes fecisset.

VII. Zodiacus circulus tribus his subiectus, de quibus supra
diximus, ex quadam parte contingit aestiuum et hiemalem circulum,
aequinoctialem autem medium diuidit . itaque sol per zodiacum
15 circulum currens, neque extra eum transiens necessario etiam cum
signis his, quibus innixus iter conficere uidetur, peruenit ad eos
quos supra diximus orbes et ita quattuor tempora definit . nam
ab Ariete incipiens uer ostendit; et Taurum et Geminos transiens,
idem significat . sed iam capitibus Geminorum circulum aestiuum
20 tangere uidetur, et per Cancrum et Leonem transiens et Uirginem,
aestatem efficit . et rursus a Uirginis extrema parte transire ad
aequinoctialem circulum perspicitur; in Libra autem aequinoctium
conficit et autumnum significare incipit . ab hoc signo transiens
ad Scorpionem et Sagittarium, deinde protinus incurrit in hiemalem
25 circulum et Capricornum, Aquario, Piscibus hiemem transigit . ita-
que ostenditur non per tres ipsos circulos currere, sed zodiacum
transiens ad eos peruenire.

D 7 discedens | 14 sol om. — G 1 ad eum | 3 esse rationes | ut om. | 7 'ne-
cesse est' om. | 9 XXX | 10 quoslibet | 16 efficere | 17 IIII | 18 taurum
19 aestiuum circulum | 20 et uirginem transiens | 21 ab extrema parte uirginis |
2 et a | transiit | 26 circulos om. — N 10 quotlibet | 12 De zodiaco Odiacus | hys
13 hyemalem | 17 IIII | 20 per om. | 24 sagittarium | hyemalem | 25 hiemem om. | 26 III.

---

4 hoc D G N uulg. eo | 5 quo etc. D G N uulg. quo erat necesse his | 6 int.
D uulg. intelligere | 7 hoc D G N uulg. eo | 10 quasl. D uulg. quotlibet | 11 XXX
G N | Cap. VII uulgo inscribitur De Zodiaco circulo | 14 zodiacum D N | 15 etiam
cum D uulg. cum | 16 signis his D G N uulg. his signis | 17 quattuor D uulg.
quatuor | 19 iam, Sch. coni. in | 21 rursus D rursus G N | 23 uulgo sic dis-
tinguunt 'incipit, ab . . . Deinde' . melius esset: deinde ab hoc . . . Sagitta-
rium, protinus | 25 et D N uulg. et a | 26 zodiacum D G N.

Sed quoniam de his rebus diximus, nunc terrae positionem definiemus, et mare quibus locis interfusum uideatur, ordine exponemus.

VIII. DE TERRA. Terra mundi media regione collocata, omnibus partibus aequali dissidens interuallo, centron optinet 5 sphaerae . hanc mediam diuidit axis in dimensione totius terrae. Oceanus autem e regione circumductionis sphaerae profusus, prope totius orbis alluit fines; itaque et signa occidentia in eum decidere existimantur . sic igitur et terras contineri poterimus explanare . nam quaecumque regio, quae inter arcticum et aestiūum 10 finem collocata est, ea diuiditur trifarie; e quibus una pars Europa, altera Asia, tertia Africa uocatur. Europam igitur ab Africa diuidit mare ab extremis Oceani finibus et Herculis columnis. Asiam autem et Libyam cum Aegypto disternit os Nili fluminis, quod Canopicon appellatur. Asiam ab Europa Tanais diuidit, bifariam 15 se coniciens in paludem quae Maeotis appellatur . hac igitur definitione facile peruidetur mare omnibus obiectum finibus terrarum.

Sed ne uideatur nonnullis mirum, cum sphaera in sexaginta partes diuidatur, ut ante diximus, quare definiuimus ab aestiūo circulo ad arcticum finem dumtaxat habitari, sic uel optime defendimus . sol enim per mediam regionem sphaerae currens, nimum 20 his locis efficit feruorem . itaque quae finis est ab aestiūo circulo ad hiemalem, ea terra a Graecis *διασκαυμένη* uocatur, quod neque fruges propter exustam terram nasci, neque homines propter nimum ardorem durare possunt . extremae autem regiones sphaerae 25 duorum circulorum, quorum alter boreus, alter notius uocatur, sine arctici circuli et eius qui antarcticos uocatur, non

D 12 tertia | 24 ex ustam | 27 antarticos. — G 4 De terra om. | 14 aegipto | 17 adiectum omnibus | 18 LX | 19 diffinimus | 20 deffendimus | 22 calorem | 23 diacecaumene | 26 boreas | 27 in arcticos. — N 6 totius | 8 adluit | 11 trifariam | 14 uero | egipto | 22 hys | 23 hyemalem | diacoucamene.

4 Cap. VIII uulgo inscribitur De terra et mari . quod dedi, habent D N | Exscripsit hunc locum Isidor. N. R. cp. 48 | 5 centron D G N uulg. centrum | opt. D obt. G N | 7 e reg. D uulg. 'regione' quod etiam G N habent et Isidor. | 10 quaecumque D N uulg. quaecunque | regio D uulg. 'regio est' quod etiam G N habent | 11 trifarie D G uulg. trifariam, cf. infra II, 19 | 12 altera affrica tertia (tertia N) asia G N | 14 autem D G uulg. uero | libiam D G | 16 coniciens D G N uulg. coniciens | meotis D G N | 17 obiectum D N uulg. adiectum | 19 defin. D N uulg. definimus | 26 nothus G N | 27 antarcticos N uulg. antarcticus.

habitatur, ideo quod sol ab his circulis semper abest longe,
uentique assiduos habent flatus . quamuis enim sol perueniat ad
aestiuum circulum, tamen longe ab arctico uidebitur fine . id ita
esse hinc quoque licet intellegere: Cum enim sol peruenit ad eum
5 circulum qui hiemalis uocatur, et efficiat nobis, qui prope eum su-
mus constituti, nimium frigus, quid arbitramur eis locis frigoris
esse, qui longius etiam absunt a nobis? quod cum in hac parte
sphaerae fiat, idem in altera parte definitum putauimus, ideo quod
similes sunt eius effectus . praeterea hinc quoque intellegimus illic
10 maximum frigus et in aestiuo circulo calorem esse, quod qua terra
habitatur, eos tamen uidemus, qui proxime sunt arcticum finem,
uti bracis et eiusmodi uestimenta; qui autem proximi sunt aestiuo
circulo, eos Aethiopas et perusto corpore esse . habitatur autem
sic temperatissimo caelo, cum inter aestiuum circulum et arcticum
15 finem haec proueniat temperatio; quod ab arctico circulo frigus,
ab aestiuo feruor exortus in unum concurrens efficit mediam finem
temperatam, quae habitari possit . itaque cum sol ab eo loco dis-
cessit, hieme necessario conflictamur, quod uentum exorientem non
reuerberat sol . quod cum ueniat in hac definitione, illud quoque
20 fieri posse uidemus, ut hiemali circulo nobis ad antarcticum finem
habitari possit, quod pares eodem proueniant casus. certum qui-
dem esse nemo contendit, neque peruenire eo potest quisquam

D'13 et hiopes | Habitatur. — G 6 his locis esse frigoris | 7 sunt | 8 fiet |
putamus | 11 proximi | ad arcticum | 12 uestitu uestium | 13 ethiopas | 14 tem-
perantissimo | 16 medium . finem temperatum quod | 21 pares eodem ueniant |
22 nemo esse. — N 1 hys | 5 hyemalis | 12 uestitu uestituum | 13 perustos | 14 caelo |
16 mediam efficit | 18 hyeme.

---

1 abest D uulg. 'est' quod etiam G N habent | 2 uentique D G N uulg.
nenti quoque | 4 int. D intelligere G N | perueniat, 1 Voss. | 5 Sch. uult. 'efficit'.
sciendum est modos uerborum in hoc libro saepius confundi | 8 put. D uulg.
putabimus | 9 sunt eius D uulg. eius sunt | int. D N uulg. intellegimus | 10 q:
(i. e. que) D quae G que N uulg. 'quae terra habitatur . Eos.' quod non est
probandum . quod dedi, iam habent libri antiquiores | 11 sunt D G N uulg. sint |
12 bracis D G N uulg. braccis | uestimentam (i. e. uestimenta) D. si librarius
recte uidit, mira sano est dicendi ratio . de constructione uerbi uter dicam
infra II, 4. uulgo scribunt 'uestitu uestium' | sunt D G N uulg. sint | 14 sic,
Sch. con. hic | 15 uulg. 'perueniat' quod etiam D G N habent . sed legendum
uidetur proueniat, et in sqq. proueniant | temperantia D G | 16 finis h. l. est
generis feminini, ut paulo antea . unus ex Voss. habet 'medium finem tempe-
ratum' et supra 'itaque qui finis' | 19 ueniat i. e. eueniat, ut ait M. | 21 per-
ueniant D G et sic omnes scribunt; proueniant N.

propter interiectum terrae, quae propter ardorem non habitatur .
sed cum uidemus hanc regionem sphaerae habitari, illam quoque
in simili causa posse constitui suspicamur.

LIBER SECUNDUS.

Sed quoniam quae nobis de terrae positione dicenda fuerunt, 5
et sphaeram totam definiuimus, nunc quae in ea signa sint sin-
gillatim nominabimus . e quibus igitur primum duas Arctos et
Draconem, deinde Arctophylaca cum Corona dicemus et eum, qui
Engonasin uocatur; exinde Lyræ cum Olore et Cepheo et eius
uxore Cassiopeia filiaque eius Andromeda et genero Perseo . dice- 10
mus etiam protinus Aurigam, a Graecis Heniochum appellatum,
Ophiuchum praeterea cum Aquila et Sagitta paruoque Delphine .
inde Equum dicemus cum eo sidere, quod Deloton uocatur . his
corporibus enumeratis, ad duodecim signa perueniemus . ea sunt
haec: Aries, Taurus, Gemini; deinde Cancer cum Leone et Uir- 15
gine; praeterea Libra, dimidia pars Scorpionis et ipse Scorpions
cum Sagittario et Capricorno; Aquarius autem cum Piscibus reli-
quas habet partes . his enumeratis, suo ordine est Cetus cum Eri-
dano flumine et Lepore; deinde Orion cum Cane et eo signo, quod
Procyon uocatur . praeterea est Argo cum Centauro et Ara: deinde 20
Hydra cum Pisce qui notius uocatur . horum omnium non inutile

D 5 fuerant | 8 arctophilacæ | 12 Ophiuchum | delphine | 16 dimidia | 21 hi-
dra | notus | utile. — G 6 sunt | 10 cassiopeia | andromada | 12 Ophiuchum |
14 XII | 15 thaurus | 19 fluuius | 20 'praeterea . . . uocatur' om. — N 8 dici-
mus ceterum . qui | 10 eius om. | dicimus | 13 dicimus | Hys | 14 peruenimus |
17 autem om. | 18 Hys | 20 dicitur | 21 idra | notus.

4 uulgo scribunt 'De signorum coelestium historiis. Liber secundus' . haec
omnia om. D G N | 6 sint D N uulg. sunt | singillatim D sigillatim G N | 8 arcto-
philaca G N | et enim D G uulg. Ceterum . infra I, 5 nam is qui in astris dicitur
Engonasin; III, 6 et 7 'eius qui Eng. uocatur' . quod dedi, iam uoluit Modius,
Novantiquae Lectiones. Francofurti 1584 p. 45 | 9 liran D N | 10 uulg. Cassio-
peia h. l. et alibi, quam scribendi rationem seruat G . scripsi omnibus locis
Cassiopeia ex D N | 10 filiaque eius D G uulg. filiaque | 11 heniochum D eniochum
G N uulg. 'Ἡνιοχόν | 12 aquila et sag. D G N uulg. Sagitta et Aq. | 18 coetus
D N | 18 heridano D N | 20 procyon D prochion G N uulg. προκύων | 21 uocatur
D G uulg. dicitur.

uidetur historias proponere, quae certe aut utilitatem ad scientiam, aut iucunditatem ad delectationem adferent lectori.

I. Igitur, ut supra diximus, initium nobis est Arctos maxima. hanc autem Hesiodus ait esse Callisto nomine, Lycaonis
5 filiam, eius qui in Arcadia regnavit; eamque studio uenationis inductam, ad Dianam se applicuisse, a qua non mediocriter esse dilectam propter utriusque consimilem naturam. postea autem ab Ioue compressam ueritam Dianae suum dicere euentum. quod
diutius celare non potuit; nam iam utero ingrauescente, prope
10 diem partus in flumine corpus exercitatione defessum cum recrearet, a Diana cognita est non conseruasse uirginitatem. cui dea pro magnitudine suspicionis non minorem retribuit poenam. erepta enim facie uirginali, in ursae speciem est conuersa, quae
graece ἀρκτος appellatur. in ea figura corporis Arcada procrea-
15 uit. sed ut ait Amphis comoediarum scriptor, Juppiter simulatus effigiem Dianae, cum uirginem uenantem ut adiuvans persequeretur, amotam a conspectu ceterarum compressit. quae rogata a Diana quid ei accidisset, quod tam grandi utero uideretur, illius peccato id euenisse dixit. itaque propter eius responsum, in quam
20 figuram supra diximus, eam Diana conuertit. quae cum in silua ut fera uagaretur, a quibusdam Aetolorum capta, ad Lycaonem pro munere in Arcadium cum filio est deducta ibique dicitur inscia legis in Iouis Lycaeii templum se coniecisse; quam confestim filius est secutus. itaque cum eos Arcades insecuti interficere co-

D 4 chalisto | licaonis | 13 spetiem | 21 licaonem. — G 2 iocunditatem | 4 calisto | 7 Post ea | 8 euentum om. | 11 uirginitatem non obseruasse | 14 a grecis | 15 comediarum | 17 amotam a ceteris | 19 id uenire | 21 etholorum | 22 ducta | 23 'in Iouis' om. — N 3 est nobis | 11 seruasse | 15 iupiter | 24 secutus est.

2 adf. D afferent G N | Cap. I uulgo inscribitur Arctos maior | cf. Ar. Phaen. 26 sqq., Catast. cp. 1., Schol. Germ. u. 24 sqq., Ouid. Fast. 2, 155 | 3 nobis est D G uulg. est nobis | 4 esiodus D G N | licaonis G N | 5 archadia D G N | 12 suspicionis G uulg. suspicionis. in uno ex Ul. est stoupitionis' quare coni. M stuprationis | penam G N | 14 arctos D G N | archada D G | 16 adiuvans D uulg. 'adiutans' quod etiam G N habent | 17 ceterorum D N caeterarum U alique; uulg. aliarum | 21 aetholorum D N. Catast. l. c. ὑπὸ αἰπόλων τι-
ρών, Schol. Germ. 'a quibusdam pastoribus' quare M. legendum putat h. l. et infra cp. 4 aepolorum. Bursianus autem (Jahrb. für class. Philol. 1866 p. 765) coicit Hyginum in libro graeco inuenisse peruersam scripturam Αἰτωλων pro αἰπόλων ideoque imprudenter scripsisse Aetolorum pro aepolorum. | licaonem G N | 22 archadium G N | ibique D ibi G N atque sic uulgo scribunt | 23 licei G N.

narentur, Juppiter memor peccati ereptam Callisto cum filio inter sidera collocavit, eamque Arctum, filium autem Arctophylaca nominavit, de quo posterius dicemus. nonnulli etiam dixerunt, cum Callisto ab Ioue esset compressa, Iunonem indignatam in ursam eam conuertisse; quam Dianae uenanti obuiam factam, ab ea interceptam, et postea cognitam inter sidera collocatam. sed alii dicunt, cum Callisto Iuppiter esset in silua persecutus, Iunonem suspicatum id quod cuenit, contendisse, ut cum manifesto diceret deprehendisse. Jouem autem, quo facilius suum peccatum tegetur, in ursae speciem conuersam reliquisse. Junonem autem in eo loco pro uirgine ursam inuenisse; quam Dianae uenanti, ut eam interficeret, demonstrasse. quod factum ut perspiceretur, Jouem aegre tulisse; effigiem ursae stellis figuratam constituisse.

Hoc signum, ut complures dixere, non occidit. et qui uolunt aliqua de causa esse institutum, negant Tethyn Oceani uxorem id recipere, cum reliqua sidera eo perueniant in occasum, quod Tethys Iunonis sit nutrix, cui Callisto succubuerit ut paelix.

Araethus autem Tegeates historiarum scriptor non Callisto, sed Megisto dicit appellatam, et non Lycaonis, sed Cetei filiam, Lycaonis neptem; praeterea Cetea ipsum Engonasin nominari. reliqua autem superioribus conueniunt. quae res in Nonacri monte Arcadiae gesta demonstratur.

II ARCTUS MINOR. Hanc Aglaosthenes qui Naxica conscripsit, ait Cynosuram esse, unam de Iouis nutricibus ex Idacis

D calisto | 2 arcto filiam | 8 manifestō | 10 spetiem | 15 thethyn | 16 thethys | 17 chalisto | 18 Arietus | thegeates | 19 lichaonis | 21 onachri. — G 2 arctofilacem | 7 siluam | 8 suspicatum om. | 11 uirginem | uenanti om. | 12 monstrasse | 12 perficeretur | 13 contulisse | 14 dixerunt | et om. | 15 alia | thetim | oceani | 17 succubuerit | 18 tagetes | 19 cetheam filiam. — N 2 arcticum | 4 calysto | 7 iupiter | 14 quamplures | 15 thetin | 17 calysto | 22 archadie | 23 Artus | aglosthenes | cinosuram.

1 calisto G N | 3 de etc. cf. cp. 4 | posterius D G N uulg. postea | 4 calisto D G | 7 calisto D G N | silua D U N alique, uulg. siluam | pers. D persecutus G N | 9 deprehendisse D G | 13 egre D G | 14 cf. Hyg. Myth. cp. 177 | dixere D uulg. dixerunt. sciendum est hanc formam perfecti in G nusquam reperiri, in D hoc uno tantum loco. saepius comparet in cod. Friberg. | et qui D N uulg. qui | 16 thetis G N | 17 succ. eadem uoce utitur uetus poeta ap. Hyg. Myth. l. c. eodem sensu est ap. Catullum et Ouidium | pelex D G N uulg. pellex | 18 uulg. Ariethus, de qua re dixi in Prolegg. In nonnullis Mss. est Aratus. Ἀρατος et Ἀραιδος confunduntur etiam in codd. Apollonii | calisto D G | 19 lichaonis G N | Ceteus appellatur Callistus pater ab Apoll. 3, 8, 2 | 20 cethea D G | 22 archadiae D G | Cap. II Ar. Phaen. 26 sqq., Catast. 2; Schol. Germ. u. 24 sqq. | Arctus D G uulg. Arctos | glosthenes D G | 24 idcis G N.

nymphis; ab eius quoque nomine in urbe quae Histoe uocatur, a Nicostrato et sodalibus eius constituta, et portum qui ibi est, et agri maiorem partem Cynosuram appellatam. hanc autem inter Curetas fuisse, qui Iouis fuerunt amministri. nonnulli etiam Helicen et Cynosuram nymphas fuisse Iouis nutrices dicunt; et hac re etiam pro beneficio in mundo collocatas, et utrasque Arctos appellatas esse, quas nostri Septemtriones dixerunt. Sed maiorem Arctum complures plaustri similem dixerunt, et Ἀμαξαν Gracci appellauerunt; cuius haec memoriae prodita est causa. in initio qui sidera peruiderunt et numerum stellarum in unaquaque specie corporis constituerunt, non Arctum, sed Plaustrum nominauerunt, quod ex VII stellis duae quae pares et maxime in uno loco uiderentur, pro bubus haberentur, reliquae autem V figuram plaustri simularent. itaque et quod proximum huic est signum Booten nominari uoluerunt, de quo posterius plura dicemus. Aratus quidem non hac re Booten, nec illud Plaustrum dicit appellari, sed quod Arctus uideatur ut plaustrum circa polum, qui boreus appellatur, uersari, et Bootes agitare eam dicatur. in quo non mediocriter uidetur errare. postea enim, de VII stellis ut Parmeniscus ait, V et XX sunt a quibusdam astrologis constitutae, ut ursae species, non VII stellarum perficeretur. itaque et ille, qui antea plaustrum sequens Bootes appellabatur, Arctophylax est dictus, et isdem tem-

D 1 istoe | 2 nicostrato | 7 septentriones | 20 species | 22 appellatur. — G 1 quoque om. | 6 etiam om. | 7 Sed complures arctum maiorem | 8 anaxen | 9 in om. | 11 nominauerunt. et VII | 15 plura om. | 16 booten | artus | 17 boreas | 18 eam agitare | 20 constitutae et ursae | 21 sequens plaustrum | 22 boetes | dictus est. — N 1 nymphis | hystorie | 3 cynosiram | 4 etiam om. | 9 Cui arcti hec | 10 stellarum om. | 12 septem | pariles | 13 bobus | quinque | 16 arctum | 17 circum | 19 Postea autem de septem | quinque et viginti | 22 Arctophylax.

1 in etc. sic scripsi ex sententia M quae firmatur iis, quae in Catast. et ap. Schol. Germ. l. c. proponuntur; uulgo 'et urbem quae . . . constitutam' nec meliora praebent D G N | histoe G atque ita omnino legendum est, graece enim Ἱστοί uocatur; de qua scribendi ratione cf. Neue, Form. I p. 132. uulg. Ilestica | 4 amm. D uulg. administri, quod etiam G N habent, cf. infra ep. 17 | nonnulli. inter quos est Aratus Phaen. 30 sqq. | 5 esse D G N; scripsi fuisse ex 2 Ul. et Schol. Germ. | 7 septemtriones G uulg. septentriones | arctum D G N uulg. Arcton | 8 plaustri D uulg. plaustro | amaxan D N | 11 et non D G N uulg. 'et non Arctum . . . nominauerunt. Ex septem'. emendaui ex sententia M. | 11 quod om. D G N | 12 pares D G uulg. pariles | 13 bubus D G uulg. bobus | simil. D uulg. simularent | 14 booten D G N uulg. Bootem | 16 booten N uulg. Bootem | 19 enim D G uulg. autem | uulgo sic distinguunt 'de septem stellis, ut' | 21 stellarum D G N uulg. stellis | 22 Arctophylax D G | hisdem D G N uulg. iisdem.

poribus quibus Homerus fuit, haec Arctos est appellata . de VII trionibus ille enim dicit, hanc utroque nomine et Arctum et Plaustrum appellari; Booten autem nusquam meminit Arctophylaca nominari.

Incidit etiam compluribus erratio, quibus de causis minor 5 Arctos Phoenice appelletur, et illi qui hanc observant, uerius et diligentius nauigare dicantur; quare, si haec sit certior quam maior, non omnes hanc obseruent . qui non intellegere uidentur, de qua historia sit profecta ratio, ut Phoenice appelletur. Thales enim Milesius, qui diligenter de his rebus exquisiuit et hanc pri- 10 mus Arctum appellauit, natione fuit Phoenix, ut Herodotus dicit . igitur omnes qui Peloponnesum incolunt, priore utuntur Arcto. Phoenices autem quam a suo inuentore acceperunt, observant, et hanc studiosius perspicendo diligentius nauigare existimantur, et uere eam ab inuentoris genere Phoenicen appellant. 15

III SERPENS. HIC uasto corpore ostenditur inter duas Arctos collocatus . qui dicitur aurea mala Hesperidum custodisse et ab Hercule interfectus, ab Iunone inter sidera collocatus, quod illius opera Hercules ad eum est profectus . qui hortum Iunonis tueri solitus existimatur . ait enim Pherecydes, Iunonem cum du- 20 ceret Iuppiter uxorem, Terram uenisse ferentem aurea mala cum ramis . quae Iunonem admiratam, petisse a Terra, ut in suis hortis sereret, qui erant usque ad Atlantem montem . cuius filiae cum

Σ D 3 arctophylacham | 6 arctus | phoenitie appellatur | 9 foenice | Tales | 11 foenix | herodotus | 13 et obseruant | 18 ercule | 19 iunonis | 20 phoeretides. — G 6 phenice | 7 diligentius et uerius | 9 quali | phenice | 11 phenix | 13 Phoenices | 14 estimantur | 15 phenicen. — N 2 enim ille | 3 nominari | 6 arctophenice | 9 appellaretur | 14 diligentius om. | 21 iupiter | inuenisse.

1 cf. Hom. Od. 5, 275 | arctos G N arctus D. fortasse promiscue dixit Hyginus arctus et arctos, arctum et arcton | VII tr. D uulg. Septemtrionibus | 2 arctum D G N uulg. Arcton | 3 appellari D G uulg. 'nominari' quod statim etiam in seqq. est | Perperam 'bootes' D G N | arctophylaca G N | 6 arctos G atque idem scribendum uidetur ex N | Catast. 2 Φοινίκη | 7 diligentius i. e. accuratius | quare D G N uulg. et quare | certior, cf. Arat. Phaen. 44, Manil. I, 301 German. u. 45 | 8 int. D N uulg. intelligere | 9 uulg. 'Thales enim qui . . . ut Herodotus Milesius dicit' idem D G N habent . quod dedi, uoluit Vossius De hist. Gr. | 11 arctum D G N uulg. Arcton | natione etc. Hyginum Herodoti uerba non recte reddidisse supra dixi in Prolegg. cf. Herod. 1, 170 | 12 peloponnesum D G. lectiones peruersas cod. N in sequentibus non semper apponam | 16 Cap. III Ar. Phaen. 46 sqq., Catast. cp. 3; Schol. Germ. u. 48 sqq.; Myth. Uat. I, 106 | pherecydes G N cf. Schol. Ap. Rhod. 3, 1896 | 21 uenisse D G uulg. inuenisse | 22 petisse D G uulg. petiisse | 23 atlantem D G.

Bunte, Hygini Astronomica.

- saepius de arboribus mala decerperent, Juno dicitur hunc ibi custodem posuisse; hoc etiam signi erit, quod in sideribus supra eum draconem Herculis simulacrum ostenditur, ut Eratosthenes demonstrat; quare quosuis licet intellegere hinc maxime draconem dici .
- 5 nonnulli etiam dixerunt hunc draconem a gigantibus Mineruae obiectum esse, cum eos oppugnaret; Mineruam autem arreptum draconem contortum ad sidera iecisse, et ad ipsum axem caeli fixisse . itaque adhuc eum implicato corpore uideri, ut nuper ad sidera perlatum.
- 10 IV ARCTOPHYLAX. De hoc fertur ut sit Arcas nomine, Callistus et Iouis filius, quem dicitur Lycaon, cum Iuppiter ad eum in hospitium uenisset, cum alia carne concisum pro epulis apposuisse . studebat enim scire, si deus esset, qui suum hospitium desideraret; quo facto non minore poena est affectus . nam statim
- 15 Iuppiter, mensa proiecta, domum eius fulmine incendit; ipsum autem in lupi figuram conuertit . at pueri membra collecta et composita in unum dedit cuidam Aetolorum alendum . qui adolescens factus in siluis cum uenaretur, inscius uidit matrem in ursae speciem conuersam; quam interficere cogitans persequutus est in
- 20 Iouis Lycaeii templum, quo ei qui accessisset, mors poena erat Arcadum lege . itaque cum utrumque necesse esset interfici, Iuppiter eorum misertus, ereptos inter sidera collocauit, ut ante diximus . hic autem e facto sequens Ursam perspicitur, et Arctum seruans Arctophylax est appellatus . nonnulli hunc Icarum Erigones

D 5 gygantibus | 10 Arctofilax | 12 hospicium | aepulis | 17 aetolorum | 19 spetiem. — G 3 ut om. | 4 quare licet | 6 obpugnaret | 10 archas | 14 desiderasset | pena | 16 luppi speciem | 17 etholorum | 20 ad iouis | quo qui | 21 archadum | 24 ycarum. — N 5 draconem om. | 7 ad sidera contortum | 11 Calystonis | iupiter | 17 aetholorum | 21 iupiter | 24 hunc dixerunt icarium Erigiones.

1 saepius D G N | 4 quodvis D quosuis scripsi ex con. M., uulg. 'quare licet' quod etiam G habet | int. D intelligere G N | hinc D U hunc G N atque sic uulgo scribunt | 8 adhuc eum D G N uulg. eum adhuc | 8 impl. G N Cap. IV Ar. Phaen. 91; Catast. 8; Schol. Germ. u. 89 sqq. | 10 De etc. simile est dicendi genus infra cp. 10. Uopiscus Florian cp. 3 'De quo dictam est ut Probus diceretur.' Catast. l. c. *Περὶ τούτου λέγεται ὅτι Ἀρκάς ἐστίν* | 11 calistus D G | 12 hospicium D N | 17 Sch. con. aepolorum, cf. supra cp. 1 | 19 pers. D persecutus G N | 20 licet D G N | quo et qui D N atque sic uulgo scribunt . quod dedi, iam Modius uoluit l. c. p. 46 | 24 arctophilax G N | nonnulli etc. cf. Hyg. Myth. cp. 130 | uulg. Icarum h. l. et in sqq. sciendum est in D aliisque constanter scribi icarus, icarum etc. atque ita Hyginus in hac narratione ex more poetarum latinorum, ut Tibulli et Ouidii, scripsisse uidetur | erigonis D G.

patrem dixerunt, cui propter iustitiam et pietatem existimatur Liber pater uinum et uitem et uam tradidisse, ut ostenderet hominibus, quomodo sereretur, et quid ex eo nasceretur; et cum esset natum, quomodo id uti oporteret. qui cum seuisset uitem, et diligentissime administrando floridam falce fecisset, dicitur hircus in uineam 5 se coniecisse, et quae ibi tenerrima folia uideret, decerpisse. quo facto Icarum irato animo tulisse eumque interfecisse, et ex pelle eius utrem fecisse, ac uento plenum praeligasse, et in medium proiecisse suosque sodales circum eum saltare coegisse. itaque Eratosthenes ait: 10

Ἰκαροῦ ποσὶ πρώτῃ περὶ τράγον ὥρχησαντο.

alii dicunt Icarum, cum a Libero patre uinum accepisset, statim utres plenos in plaustrum inposuisse; hac re etiam Booten appellatum. qui cum perambulans Atticorum fines, pastoribus ostenderet, nonnulli eorum auiditate pleni, nouo genere potionis inducti, somno con- 15 sopiuntur, atque alius aliam se in partem reiciunt. ut semimortua membra iactantes, alia ac decebat loquebantur, reliqui eorum arbitrati uenenum ab Icaro datum pastoribus, ut eorum pecora abigeret in suos fines, Icarum interfectum in puteum deiecerunt, sed ut alii demonstrant secundum arborem quandam defoderunt. qui 20 autem obdormierant, experrecti cum se numquam melius quiesce

D 3 et esset notum | 5 hircus | 6 decerpisse | 9 suasque | 10 eratosthenes | 15 pocionis. — G 2 'et quid . . nasceretur' om. | 10 'itaque . . ὥρχησαντο' om. | 12 ycarum | 13 posuisse | 16 sopiuntur | 17 Reliqui horum. — N 8 sereretur om. | 4 id om. | 7 icarium animo irato | 9 circa | 10 heratosthenes | 11 Graeca om. | 13 bootem | 15 genere nouo potus | 16 reiciunt.

1 iusticiam G N | 3 natum in D corr. in 'notum' | 4 id D alique, uulg. 'eo' quod etiam G praebet. plurimis locis utor in hoc libro construitur cum ablatiuo, sed uide supra I, 8. Sch. alique sic scribunt 'natum id quomodo uti oporteret' | 5 facile D G N | administrare uitem falce bene dictum est [pro putare. melius tamen sic poneretur: adm. falce floridam | 10 fortasse ante hunc uersum olim legebantur haec: *ἔνθα ἑταῖροι*. est autem uersus ex carmine didactico quod inscriptum erat *Ἐρμῆς*. eandem narrationem Eratosthenes proposuerat in carmine elegiaco quod inscriptum erat *Ἡριγόνῃ* | *ποδὶ* uelle uidetur D | perperam olim legebatur *στρατόν* quod etiam D uelle uidetur | *ποσὶν ὀρχεῖσθαι* abundanter est dictum ut *ποσὶ βῆναι*, *πηδᾶν* alia | 13 inp. D uulg. imp. | booten D G uulg. Bootem | 14 ostendisset, 3 Ul. | 16 atque alius D G N uulg. 'atque ut alius.' M. legendum putat 'atque ut alius . . . reiciunt, et (uel et ut)' . mihi haec in mentem uenerant 'atque alius . . . reiciunt. qui ut' | reiciunt D G uulg. reiciunt | 18 icaro D G N uulg. Icaro | 19 icarum D G N uulg. Icarium | 21 quiescere D G N.

faterentur, ac requirerent Icarum, ut pro beneficio munerarentur, interfectores eius animi conscientia permoti, statim se fugae mandauerunt et in insulam Ceorum peruenerant; a quibus ut hospites recepti, domicilia sibi constituerunt. at Erigone Icari filia, per-
 5 mota desiderio parentis, cum cum non redire uideret ac persequi conaretur, canis Icari, cui Maera fuit nomen, ululans ut uideretur obitum domini lacrimare, rediit ad Erigonen. cui non minimam cogitatae mortis suspicionem ostendit; neque enim puella timida suspicari debebat nisi patrem interfectum, qui tot dies ac menses
 10 abesset. at canis uestem eius tenens dentibus, perducit ad cadaver. quod filia simul ut uidit, desperata spe, solitudine ac pauperie oppressa, multis miserata lacrimis in eadem arbore, sub qua parens sepultus uidebatur, suspendio sibi mortem consciuit; cui canis mortuae spiritu suo parentauit. nonnulli enim hunc in
 15 puteum se deiecisce dixerunt, Anigrum nomine; quare postea neminem ex eo puteo bibisse memoriae tradiderunt. quorum casum Iuppiter miseratus, in astris corpora eorum deformauit. itaque complures Icarum Booten, Erigonen Uirginem nominauerunt, de qua posterius dicemus; canem autem sua appellatione et specie
 20 Caniculam dixerunt. quae a Graecis, quod ante maiorem Canem exoritur, Procyon appellatur. alii hos a Libero patre figuratos inter sidera dicunt.

Interim cum in finibus Atheniensium multae uirgines sine

D 2 fuge | 3 eolorum | ospites | 8 cogitare | 14 hunc om. | 16 memoria | 19 spetie. — G 1 ycarum | muneraretur | 8 etholorum | 4 ycar | 6 ycar | 7 mortem domini lacrimari | 10 perduxit | 11 simul ac | 14 in puteum hunc | 16 neminem postea | 18 ycarum. — N 3 insulam et holorum | 6 fuit uel erat | 14 Nonnulli eum in | 16 memorie | 18 quam plures | 19 postea.

1 icarum D N uulg. Icarium | munerarentur D N uulg. muneraretur | 3 uulg. Aetolorum. emendauit ex sententia Salmasii h. l. et in aqq. | 4 icari D N | 6 icari D N | mera D G N | fuit G uulg. fuerat | 7 lacrimare D N uulg. lachrimari. erigonen G N. quod in D corr. in 'erigonen | 8 suspit. G uulg. suspicionem | 10 perd. D N uulg. perduxit | 11 simul ut D uulg. simul ac | desp-spe. ita loquitur etiam Lactant. arg. Ouid. 2, 1 | 12 uulg. lacrimis | in etc. paulo antea legimus: secundum arborem quandam defoderunt | sub om. D G N | 14 enim. fortasse legendum est autem. enim et autem confunduntur in Mss. supra cp. 2 | 15 anigrum D G N uulg. Anygrum; scripsi Anigrum ex Gr. Ἀνύγρος. Anigrus fluuius a multis commemoratur; putei autem, cui hoc nomen datum esset, alii non meminerunt. alii uolunt Anydrum | 16 quorum iuppiter misertus G. sic supra cp. 4 Iuppiter eorum misertus | 18 icarum D N uulg. Icarium | bootem erigonen D G N. aliis tamen locis D G habent booten, erigonen | 19 qua D G N uulg. quo | posterius, cf. infra cp. 25 | 21 procyon D prochion G N uulg. Προκύων.

causa suspendio sibi mortem consciscerent, quod Erigone morien-
fuerat precata, ut eodem leto filiae Atheniensium adficerentur, quo
ipsa foret obitura, nisi Icari mortem persecuti et eum forent ulti:
itaque cum id euenisset, ut ante diximus, petentibus eis Apollo
dedit responsum, si uellent euentu liberari, satisfacerent Erigonae . 5
qui quod ea se suspenderat, instituerunt, uti tabula interposita
pendentes funibus se iactarent, ut qui pendens uento mouetur .
quod sacrificium sollempne instituerunt . itaque et priuatim et pu-
blice faciunt, et id aletidos appellant, quod eam patrem perse-
quentem cum cane, ut ignotam et solitariam oportebat, mendicam 10
appellabant, quas Graeci ἀλήτιδας nominant.

Praeterea Canicula exoriens aestu Ceorum loca et agros fru-
ctibus orbabat et ipsos morbo adfectos poenas Icaro cum dolore
sufferre cogebat, quod latrones recepissent . quorum rex Aristaeus
Apollinis et Cyrenes filius, Actaeonis pater, petiit a parente, quo 15
facto calamitate ciuitatem posset liberare . quem deus iubet multis
hostiis expiare Icari mortem, et ab Ioue petere, ut, quo tempore
Canicula exoriretur, dies XL uentum daret, qui aestum Caniculae
mederetur . quod iussum Aristaeus confecit et ab Ioue impetrauit
ut etesiae flarent . quas nonnulli etesias dixerunt, quod quotannis 20
certo tempore exoriuntur (ἔτος enim graece annus est latine); non-

D 8 quo | 9 ea patrem persequente | 11 aletidas | 15 cyrenis | 20 et hesiae.
— G 2 erat | 3 icari | 7 moueretur | 8 sollempne | 9 aletidas | 10 cane et igno-
tam | 11 adletidas | 12 aestu om. | 13 penas | ycaro | 14 eo quod | 16 a calami-
tate | 17 icari | 19 impetrauit | 20 etesiae | etesias appellant. — N 5 erigonae
satisfacerent | 8 sacrificium om. | sollempne | 9 aleodas | 10 oportebat | 11 alen-
das | 15 cirenes | 16 pacto | 20 etesie | hethesias.

2 fuerat D uulg. erat | ꝑcata D G | adf. D aff. G N | 3 icari D N uulg.
Icarii | 5 liberare se, 1 Voss. idem habet D, sed librarius corr. liberare in 'libe-
rari' | 7 pendentes scripsi ex con. Sch. pro 'pendente' quod etiam D G N ha-
bent | se iactarent in D corr. in 'sectarent' quod imprudenter est factum |
8 soll. D uulg. solenne | 9 uulg. Aletidas . emendauit ex sententia M. In D ale-
tidos corr. in 'aletidas' quod librarius imprudenter fecit, deceptus iis quae se-
quuntur . de festo quod commemorat Hyginus cf. Hesychius u. ἀλήτις et αλώρα |
12 cf. Schol. Ap. Rhod. 2, 498 | Ceorum scripsi h. l. ut paulo antea; uulg.
'corum' quod etiam D G N habent | 13 adf. D. aff. G N | icaro D N uulg. Ica-
rio | 14 quod D N uulg. eo quod | aristeus D G N | 15 acteonis D G N | petiit
D petit G N atque sic uulgo scribunt | 16 calam. D N uulg. a calam. | 17 icari
D N uulg. Icarii | 18 diebus, 1 cod. M. | XL D G N uulg. quadraginta | aestum D
estum G N uulg. aestui . mederi cum accusatio coniungitur a Ter. Phorm. 5, 4;
Gell. N. A. 1, 9 aliisque | 19 aristeus D G N | 21 ἐνιαυτός U; heniactos D N,
Heni auctos G. sed ex hoc uerbo etesiarum nomen non potest deriuari | grece D G.

ulli etiam aetesias appellauerunt, quod expostulatae sunt ab Ioue et ita concessae. sed de hoc in medio relinquetur, ne nos omnia praeripuisse existimemur.

Sed ut ad propositum reuertamur, Hermippus qui de sideribus scripsit, ait Cererem cum Iasione Thusci filio concubuisse, quamobrem fulmine percussum conplures cum Homero dixerunt. ex his, ut Petellides Gnosius historiarum scriptor demonstrat, nascuntur filii duo, Philomelus et Plutus; quos negant inter se conuenisse. nam Plutum, qui ditior fuerit, nihil fratri suo de bonis concessisse; Philomelum autem necessario adductum, quodcumque habuerit ex eo boues duos emisse, et ipsum primum plaustrum fabricatum esse. itaque arando et colendo agros ex eo se aluisse; cuius matrem inuenta miratam, ut arantem eum inter sidera constituisse et Booten appellasse. ex hoc autem Parianta demonstrant natum, qui de suo nomine Parios et oppidum Parion appellauit.

V CORONA. HAEC existimatur Ariadnes fuisse a Libero patre inter sidera collocata. dicitur enim in insula Dia cum Ariadne Libero nuberet, hanc primum coronam muneri accepisse a Uenere

D 1 etesias | 7 petellidas. — G 1 etiam et hestas | 2 de om. | 3 uideamur | 7 petellidas | nascuntur om. | 9 nich | 13 contulisse | 14 bootē | 15 semine | 16 appellant | 17 hec | adriagnes | 18 diadi | adriagnes | 19 primum om. | uenere e thoris. — N 1 aethesias | 7 hys | pethellides | 9 diuicior | nichil | 13 miratam Inuenta | 14 nominasse | 15 opidum | 17 adriadnes | 18 chia | adriadne | 19 coronam om.

1 Aetesias recte h. l. scripsit St. pro etesias. nonnulli enim, ut Hyginus demonstrat, hoc nomen deriuarunt ἀπὸ τοῦ αἰετῶν | 2 iuppitre U h. l. et alibi. hanc formam in meis codicibus nusquam inueni | sed etc. D N uulg. Sed hoc in medio relinquamus | 5 iasone D G N. perperam nonnulli ita scripserunt h. l. et infra cp. 22 | Thusci est lectio corrupta. in D G est letis, in N loetis; in aliis Mss. legimus oetae, tetis, laetus, lecti. pro 'lecti' quod unus ex Voss. habet, uidetur legendum Electrae. sed fortasse etiam nomen patris excidit, cf. Seru. Aen. 3, 167; Hyg. Myth. cp. 250. Micyllus scripsit h. l. Electrae et Corythi | 6 conpl. D G compl. N | Hom. Od. 5, 128 | 7 et ex, D N | 12 uerba 'ex eo' fortasse ex iis quae antecedunt huc immissa sunt | 13 inuenta mir. G uulg. inuentum mir. cf. infra cp. 13. perperam in nonnullis codd. scribitur inuentam iratam. idem habet D, sed 'iratam' deletum est | 14 booten D N uulg. Bootem | pareanta D G N atque sic omnes scribunt. puto legendum Parianta ex Gr. Παριάντα | 15 paron D G N quod omnes retinent. scripsi ex Gr. Παριόν | 16 Post 'appellauit' in D adduntur haec 'a libero patre inter sidera collocata'. sed haec ex sqq. perperam huc immissa sunt | 17 Cap. V Ar. Phaen. 71 sqq., Catast. 5, Schol. Germ. 70 sqq. | 18 Dia cf. Hyg. Myth. cp. 43; Schol. Ap. Rhod. 4, 425 | 19 munere G N pro munere, 1 cod. M. | venere thoris D N.

et Horis, cum omnes dei in eius nuptiis dona conferrent . sed ut ait qui Cretica conscripsit, quo tempore Liber ad Minoa uenit, cogitans Ariadnen comprimere, hanc coronam ei muneri dedit; qua delectata, non recusauit condicionem . dicitur etiam a Uulcano facta ex auro et indicis gemmis, per quas Theseus existimatur de 5 tenebris labyrinthi ad lucem uenisse; quod aurum et gemmae in obscuro fulgorem luminis efficiebant.

Qui autem Argolica conscripserunt, hanc afferunt causam . quod Liber cum impetrasset a parente, ut Semelam matrem ab inferis reduceret, et quaerens ad eos descensionem, ad Argiuorum 10 fines peruenisset, obuam ei quendam factum nomine Hypolipnum,¹ hominem dignum huius saeculi, qui petenti Libero descensionem monstraret . hunc autem cum uidisset Hypolipnus puerum aetate miranda corporis pulchritudine reliquis praestantem, mercedem petisse ab eo, quae sine detrimento eius daretur. Liberum autem 15 matris cupidum, si eam reduxisset, iurasse quod uellet se facturum; ita tamen, quod deus homini non pudenti iuraret . quo Hypolipnus descensum monstrauit . igitur cum Liber ad eum locum uenisset et uellet descendere, coronam quam a Uenere muneri acceperat, deposuit in eo loco, qui *Στέφανος* est a facto appella- 20 tus; noluit enim secum ferre, ne immortale donum mortuorum

D 4 recusavit | Dicitur enim | 6 laborent hi | 7 efficiebat | 17 hypolimnus.
— G 8 adriagnem | munere | 6 laborinthi | 7 luminis fulgorem | 9 impetrasset |
12 hominem om. | hoc seculo | 17 impudenti, pro quo | 18 demonstrauit | 19 mun-
neri om. | 20 disposuit | stephanos. — N 4 dicitur autem | 8 autem om. | scri-
pserunt | 11 obuam | ypolimnum | 17 ypolimnus | 19 uenisset uelletque.

1 dei D dii G N deinceps dii, 2 Voss. | 4 conditionem D uulg. 'conditionem stupri' quod etiam G N habent. Ter. Andr. 1, 1. 52 accepit conditionem, dein quaestum occipit' . aliquando mihi in mentem uenerat 'concubitionem' qua uoce utitur Hyginus infra cp. 12 | 5 per om. D N | 6 laborinthi | G N | 9 semelam D G N uulg. Semelem | 10 querens D N | 11 Hyp. lectio corrupta est; in D polypnum mutatum est in hypolypnum . in aliis libris est ipolipnum, hyppolippum, hypolimnum, ipolymnum . item apud alios scriptores hoc nomen uarie scribitur . *Πόλυμνος* est Tzetzae ad Lyc., *Πόλυμνος* Pausan. 2, 37, 5; a Clemente Alex. (admon. ad gentes p. 22 Sylb.) Arnobio adu. nationes 5, 28 aliisque Prosymnos uocatur | 12 Sch. coni. indignum. Arnobius l. c. ignominiosus amator dei atque in nefarias libidines satis pronus | huius D N U aliique uulg. eius . ceterum est notus hellenismus | 13 Hypol. om. h. l. D G N | 14 mercedem etc. simile quid est ap. Hyg. Myth. cp. 187 da mihi id, quod pueri solent dare' | 17 ita, Sch. coni. ira, M. irate | quo D N uulg. pro quo | 19 coronam in D mutatum est in corona | 20 stephanus D N | a D G uulg. e.

tactu coinquinaretur . qui cum matrem incolumem reduxisset, coronam dicitur inter astra collocasse, ut aeterna memoria nominis afficeretur.

Alii dicunt hanc coronam Thesei esse, et hac re propter eum
5 collocatam . nam qui in astris dicitur Engonasin, is Theseus esse existimatur, de quo posterius plura dicemus . dicitur enim, cum Theseus Cretam ad Minoa cum VII uirginibus et sex pueris uenisset, Minoa de uirginibus Eriboeam quandam nomine, candore corporis inductum, comprimere uoluisset . quod Theseus se passu-
10 rum negauit, ut qui Neptuni filius esset et ualeret contra tyrannum pro uirginis incolumitate disceptare; itaque cum iam non de puella, sed de genere Thesei controuersia facta esset, utrum is Neptuni filius esset necne, dicitur Minos anulum aureum de digito sibi detraxisse et in mare proiecisse . quem referre iubet Thesea,
15 si uellet se credi Neptuni filium esse; se enim ex Ioue procreatum facile posse declarare . itaque comprecatus patrem petiit aliquid signi, ut satisfaceret se ex eo natum; statimque tonitrum et fulgorem caeli indicium significationis fecisse . simili de causa Theseus, sine ulla precatione aut religione parentis, in mare se pro-
20 iecit . quem confestim delphinum magna multitudo mari prouoluta, lenissimis fluctibus ad Nereidas perduxit; a quibus anulum Minois, et a Thetide coronam, quam nuptiis a Uenere muneri acceperat, retulit, compluribus lucentem gemmis . alii autem a

D 1 quoinquinaretur | incolomem | 2 collocasset | 5 dicitur in astris | 10 esset non ualeret | 12 uerum is | 17 statim | 20 delphinum | 22 munere. — G 4 prope | 5 engonasin | 6 creditur | plura om. | 7 et VI | 8 ariboeam | 9 passurum se negaret | 10 filius esse ualeret | 11 de uirginis | decertaret | 12 esset facta controuersia | 18 inditium. — N 2 in | 7 et VII | 9 theseus | 10 negarat | esse non ualeret | tyrannum | 11 decertare | 12 tesei | 16 petit | 19 precatione | 22 coronam om.

3 efficeretur G N | 6 dicitur etc. similis est constructio supra cp. 4 et aliis locis | 7 VII D G N uulg. septem | 8 eriboeam D N heriboeam O periboeam 1 Voss. *Ἐρῖβοια* et *Περῖβοια* etiam in libris graecis confunduntur . Scruio Aen. 6, 21 est Phereboea (leg. Periboca) | 9 compr. [in D mutatum est in 'opprimere' quod etiam O habet | 'quod . . . negauit' D uulg. quod cum Theseus . . . negaret | 10 ualere h. l. cum infinitiuo coniungitur; idem fit apud Ouidium, Plinium aliosque | 11 incolomitate D G N | disceptare D uulg. decertare | 14 thesea D G N uulg. Theseum | 15 credi se G N | 16 perperam 'cum praecatus' D G N | 17 tonitrum et fulg. D G N uulg. tonitru et fulgure | 19 praecatione D G | 22 Thetide, cf. Hyg. Myth. cp. 64; Neue, Form. I, 232 | muneri G munere D N, iidem tamen aliis locis habent muneri | 23 retulit D G N rettulit U.

Neptuni uxore accepisse dicunt coronam, quam Ariadnae Theseus dono dicitur dedisse, cum ei propter uirtutem et animi magnitudinem uxor esset concessa; hanc autem post Ariadnes mortem Liberum inter sidera collocasse.

VI ENGONASIN. Hunc Eratosthenes Herculem dicit, supra 5 draconem collocatum, de quo ante diximus, eumque paratum ut ad decertandum, sinistra manu pellem leonis, dextra clauam tenentem. conatur interficere draconem Hesperidum custodem, qui numquam oculos operuisse somno coactus existimatur, quo magis custos adpositus esse demonstratur. de quo etiam Panyasis in 10 Heraclea dicit. horum igitur pugnam Iuppiter admiratus, inter astra constituit. habet enim draco caput erectum, Hercules autem dextro genu nixus, sinistro pede capitis eius dextram partem obprimere conatur; dextra manu sublata ut feriens, sinistra proiecta cum pelle leonis, ut cum maxime dimicans apparet. etsi quis sit 15 hic negat Aratus quemquam posse demonstrare, tamen conabimur demonstrare, ut aliquid uerisimile dicamus.

Araethus autem, ut ante diximus, hunc Cetea Lycaonis filium, Megistus patrem, dicit; qui uidetur, ut lamentans filiam in ursae figuram conuersam, genu nixus palmas diuersas tendere ad caelum, 20 ut eam sibi dii restituant. Hegesianax autem Thesea dixit esse, qui Troezenae saxum extollere uidetur, quod existimatur Aegeus

---

D 1 ariadne | 3 ariadnis | 5 erat hostenes | 6 contra draconem | 8 conatur | 10 aetiam | 12 capud | 18 Arietus | 19 megesthus | 20 nixam | 21 dii om.
 — G 1 adriagne | 3 adriagnes | 4 collocasse | 6 erastostenes | 10 'quo . . . demonstratur' om. | 12 locauit | 16 et si sit qui negat hoc quemquam ut aratus demonstrare posse | 18 cetheum | 19 megistos | 20 celum | 22 uidetur extollere 22 cgeus. — N 1 ariachne theseus | 3 post om. | 5 heratostenes | 7 pellem leoni sinistra manu | clauem | 8 custodem om. | 10 adpositus om. | 11 Iuppiter om. 16 quicquam posse demonstrari | 19 megestus | 20 conuersam om.

---

1 Neptuni ux. i. e. Amphitrite | dicunt etc. sic scripsi ex G; uulg. 'dicunt. Coronam Ariadnae' quam lectionem etiam DN praebent | Cap. VI Ar. Phaen. 64 sqq., Catast. 4; Schol. Germ. u. 66 sqq. | 8 qua conaretur, 2 Voss. | 10 De quo D de hoc G N atque sic uulgo scribunt | panyasis D G N | 11 eraclea D N | 13 obpr. D oppr. G N | 14 prolata D N | 15 cum maxime D G N uulg. quam maxime | apparet D G N uulg. appareat. alii legunt appareret. sed illud 'ut' quod antecedit, accipiendum uidetur pro 'quasi' | etsi etc. sic scripsi ex D uulg. etsi sit, qui negat hoc quemquam ut Aratus posse demonstrare | 16 Arat. Phaen. 64 | conabimur demonstrare D G uulg. conabimur | 18 Araethus scripsi h. l. ut supra cp. 1 pro 'Ariethus' quod etiam G N habent | licaonis G N | 20 German. u. 67 diuersaque tendens brachia | 21 Hegeslenax D G.

sub eo ellopium ensem posuisse, et Aethrae Thesei matri prae-
dixisse, ne ante eum Athenas mitteret, quam sua uirtute lapide
sublato, potuisset gladium patri referre . itaque niti uidetur, ut
quam altissime possit, lapidem extollat . hac etiam de causa non-
5 nulli lyram, quae proxima ei signo est collocata, Thesei esse dixe-
runt, quod ut eruditus omni genere artium, lyram quoque didicisse
uidebatur . idque et Anacreon dicit:

ἀγγοῦ δ' Ἀλγείδew Θησέος ἐστὶ λύρη.

alii autem Thamyrim a Musis excaecatum, ut supplicem ad genua
10 iacentem dicunt; alii Orphea a Thraciis mulieribus interfici, quod
uiderit Liberi patris initia. Aeschylus autem in fabula, quae in-
scribitur *Προμηθεὺς λύόμενος*, Herculem ait esse, non cum dracone,
sed cum Liguribus depugnantem . dicit enim, quo tempore Her-
cules ab Geryone boues abduxerit, iter fecisse per Ligurum fines;
15 quos conatos ab eo pecus abducere, manus contulisse et complures
eorum sagittis confixisse . sed postquam Herculi tela defecerint,
multitudine barbarorum et inopia armorum defessum, se ingenicu-
lasse, multis iam uulneribus acceptis. Iouem autem misertum filii,
curasse, ut circa eum magna lapidum copia esset; quibus se Her-
20 culem defendisse et hostes fugasse . itaque Iouem similitudinem
pugnantis inter sidera constituisse . hunc etiam nonnulli Ixiona
brachiis uinctis esse dixerunt, quod uim Iunoni uoluerit adferre;
alii Promethea in monte Caucaso uinctum.

VII LYRA inter sidera constituta est hac, ut Eratosthenes
25 ait, de causa, quod initio a Mercurio facta de testudine, Orpheo

D 1 allopium | etre | 4 aetiam | 6 eruditos | 10 trachiis | 12 prometheos. —
G 1 aetrae | 5 est signo | 9 iacentem ad genua | 12 dicit | 14 a | 17 armorum
om. | 18 multis acceptis uulneribus | 19 magna multitudo esset lapidum | hercu-
les defendisset | 20 fugasset | 22 uoluit | 24 sidera. — N 1 hellopium esse | aetere |
4 posset | 5 liram | 8 Graeca om. | 12 hyomenos | 16 eorum om. | fixisse | 20 de-
fendisse om.

1 ellopium est lectio corrupta. Micyllus coni. Pelopium, Heinsius Cecro-
pium, fortasse legendum est ellopum ex Gr. ἔλλοπος | 3 ut om. D G N | 4 lapi-
dem om. N | 5 lyram om. D G | 6 in nonnullis codd. est 'lyra' quod praefert Mo-
dius, commemorans uerba Ciceronis 'discebant enim fidibus | 8 δ' Ἀλγείδew uulg.
δαί τευ . emendaui ex sententia Th. Bergkii (Poetae Lyrici Graeci, Lipsiae 1843
p. 687), quae firmatur iis quae in D G proponuntur. ΔΑΙΤΕΙΔΗΩ D, ΔΑΙΤΕΙ
D E G | 9 thamyrim D thamirim G N uulg. Thamyrin | 12 prometheus G N |
hyomenos D G | 14 ab D N uulg. a | adduxerit D N | 15 quam plures N | 16 her-
culi D herculem G N atque sic uulgo scribunt | defecerint D G N defecerunt
1 Voss. uulg. deficerent | 22 adf. D. afferre G N | 24 sidera D uulg. astra.

est tradita, qui Calliopes et Oeagri filius, eius rei maxime studiosus fuit. itaque existimatur suo artificio feras etiam ad se audiendum adlicuisse. qui querens uxoris Eurydices mortem, ad inferos descendisse existimatur, et ibi deorum progeniem suo carmine laudasse, praeter Liberum patrem; hunc enim obliuione ductus praetermisit, ut Oeneus in sacrificio Dianam. postea igitur Orpheus, ut complures dixerunt, in Olympo monte, qui Macedoniam diuidit a Thracia, sed ut Eratosthenes ait, in Pangaeo sedens, cum cantu delectaretur, dicitur ei Liber obieccisse Bacchas, quae corpus eius discernerent interfecti. sed alii dicunt, quod initia Liberi sit speculatus, id ei accidisse; Musas autem collecta membra sepulturae mandasse, et lyram quo maxime potuerunt beneficio, illius memoriae causa figuratam stellis inter sidera constituisse Apollinis et Iouis uoluntate. quorum Orpheus Apollinem maxime laudarat, Iuppiter autem filiae beneficium concessit. alii autem dicunt Mercurium, cum primum lyram fecisset in Cyllene monte Arcadiae, septem chordas instituisse ex Atlantidum numero, quod Maia una ex illarum numero esset, quae Mercurii est mater. deinde postea cum Apollinis boues abegisset, deprehensus ab eo, quo sibi facilius ignosceret, petenti Apollini, ut liceret dicere se inuenisse lyram, concessit, et ab eo uirgulam quandam muneri accepit. quam manu tenens Mercurius, cum proficisceretur in Arcadiam et uidisset duos dracones inter se coniuncto corpore alium alium appetere, ut qui dimicare inter se uiderentur, uirgulam inter utrumque subiecit; itaque discesserunt. quo facto, cum uirgulam pacis causa dixit esse constitutam. nonnulli etiam cum faciunt

D 19 appollinis | 20 ut diceret se | 21 munere | 24 in utrumque | 26 cum caduceo duo. — G 9 bachas | 12 tradidisse | 13 posuisse | 14 uoluntate iouis | 15 filio | 17 VII | 18 mater est | 19 postea om. | eo esse | 20 facilius sibi ignosceretur | 23 inter se implicatos | alium alii. — N 3 descendisse ad inferos | 7 diuidit et trachiam | 8 pangaeo | 10 decernerent | 15 iuppiter | autem om. | 26 cum caduceo.

1 'fuit' addidi ex 1 Voss., filius ei rei maxime studuit, 1 Mor. | 3 adl. D allicuisse G N | 6 oeneus pater tidei (leg. Tydei) N. recte quidem, sed in aliis libris haec non leguntur | 8 pangaeo D G ceterum lectiones codicum corruptas, quae nihil ad rem pertinent, in sqq. non semper adnotabo | 9 ei liber D G N uulg. Liber ei | baccas D N | 10 inicia D N | 12 potuerunt D uulg. potuerant, quod etiam G N habent | 14 quorum D G N uulg. quod | laudarat scripsi ex N uulg. laudaret, quod etiam D G habent | 15 filiae D N uulg. filio. Sch. coni. filiae filio | 17 archadiae D G | cordas D N | 19 depraeensus G N | 20 dicere liceret G N | 22 quam etc. similia alii tradiderunt, quorum nomina posui ad Hyg. Myth. cp. 75 | 22 archadum D G N | 23 inter se implicatos, 1 Mor.

caduceos, duos dracones implicatos uirgula faciunt, quod initium Mercurio fuerat pacis. eius exemplo et athleticis et in reliquis eiusmodi certationibus uirgula utuntur. sed ut ad propositum reuertamur, Apollo lyra accepta dicitur Orphea docuisse, et post-
5 quam ipse citharam inuenerit, illi lyram concessisse. nonnulli etiam dixerunt Uenerem cum Proserpina ad iudicium Iouis uenisse, cui earum Adonim concederet. quibus Calliopen ab Ioue datam iudicem, quae Musa Orphei est mater; itaque iudicasse, uti dimidiam partem anni earum unaquaeque possideret. Uenerem autem
10 indignatam, quod non sibi proprium concessisset, obiecisce omnibus quae in Thracia essent mulieribus, ut Orphea amore inductae ita sibi quaeque appeterent, ut membra eius discernerent. cuius caput in mare de monte perlatum, fluctibus in insulam Lesbium est reiectum; quod ab his sublatum et sepulturae est mandatum.
15 pro quo beneficio ad musicam artem ingeniosissimi existimantur esse. Lyra autem a Musis, ut ante diximus, inter astra constituta est. nonnulli aiunt, quod Orpheus primus puerilem amorem induxerit, mulieribus uisum contumeliam fecisse; hac re ab his interfectum.

VIII OLOR. Hunc Graeci cygnum appellant; quem conplures,
20 propter ignotam illis historiam, communi genere auium ὄρνις appellauerunt. de quo haec memoriae prodita est causa. Iuppiter cum amore inductus, Nemesin diligere coepisset neque ab ea ut secum concumberet impetrare potuisset, hac cogitatione amore est liberatus. iubet enim Uenerem aquilae simulatam se sequi; ipse

D 1 initium | 2 adletis | 6 Uenerem om. | uenisset | 7 dearum | 12 queque |
19 cingnum greci | 20 ornin. — G 2 fuerat mercurio | athleticis | 4 accepta lyra |
11 orphei | 17 amorem puerilem | 18 uisum est | 19 greci cignum | 23 impetrare |
24 simulatam seseque ipse in olorem conuertit et ut. — N 2 athletae | 8 ut om. |
16 in astra | 17 est om. | 18 hiis | 19 cignum greci | 21 Iupiter | 23 cubaret.

1 impl. D G N implicitos, 1 Mor. | quod id, 2 Ul., quod probandum uide-
tur | 2 eius etc. cf. Seru. Aen. 4, 242 | uulg. athletae. quod dedi, uoluit M |
3 'ut' deletum est in D | 7 adonim D G N uulg. Adonin | 12 app. D G N. olim
legebatur appeteret., M. praeter alia apposuit uerba Uerg. Aen. 6, 743 quisque
suos patimur Manis | 13 lesbium D G N uulg. Lesbion | 14 reuectum, 1 Voss. |
ab his i. e. a Lesbiiis | 18 fecisse etc. D G N uulg. fecisse illis ab hac re inter-
fectum | 19 Cap. VIII cf. Ar. Phaen. 271; Catast. 25 | cygnum, uulg. κύκνον.
sciendum est in D aliis locis semper scribi cycnus, non cygnus | compl. D G uulg.
compl. | 20 ornim G N. ὄρνις est Arato l. c., Uitruuius 9, 6 eum uolucrum ap-
pellat | 24 'simulatam . . ipse' scripsi ex libris antiquioribus; idem uelle uiden-
tur D N, in quibus temere scriptum est 'seseque' pro 'se sequi' uulgo scribunt:
se sequi seseque ipse in olorem conuertit et ut.

in olorem conuersus ut aquilam fugiens ad Nemesis confugit et in eius gremio se collocauit . quem Nemesis non aspernata, amplexum tenens somno est consopita; quam dormientem Iuppiter compressit . ipse autem auolauit, et quod ab hominibus alte uolans caelo uidebatur, inter sidera dictus est esse constitutus . quod 5 ne falsum diceretur, Iuppiter e facto eum uolantem et aquilam consequentem locauit in mundo. Nemesis autem, ut quae auium generi esset iuncta, mensibus actis, ouum procreauit . quod Mercurius auferens detulit Spartam et Leda sedenti in gremium proiecit; ex quo nascitur Helena, ceteras specie corporis praestans, 10 quam Leda suam filiam nominauit . alii autem cum Leda Iouem concubuisse in olorem conuersum dixerunt; de quo in medio relinquemus.

IX CEPHEUS. Hunc Euripides cum ceteris Phoenicis filium, Aethiopum regem, esse demonstraui, Andromedae patrem, quam 15 ceto propositam notissimae historiae dixerunt. hanc autem Perseum a periculo liberatam uxorem duxisse . itaque ut totum genus eorum perpetuo maneret, ipsum quoque Cephea inter sidera superiores numerasse.

X CASSIEPIA. De hac Euripides et Sophocles et alii com- 20 plures dixerunt, ut gloriata sit se forma Nereidas praestare . pro quo facto inter sidera sedens in siliquastro constituta est . quae propter impietatem, uertente se mundo, resupinato capite ferri uidetur.

XI ANDROMEDA. Haec dicitur Mineruae beneficio inter 25 sidera collocata, propter Persei uirtutem, quod eam ceto propositam periculo liberarat . nec enim ab ea minorem animi beneuo-

---

D 10 spetic | 16 coeto | 26 coeto. — G 4 auolauit autem ipse | 5 constitutus esse | 6 falsum uide | 7 sequentem | 11 ledam filiam suam | 20 Cassiopeia | 26 astra. — N 1 fugit | 26 persc.

---

1 conuersus ut aquilam fugiens D N | 2 Nem. cf. Hyg. Myth. cp. 77 | 4 'alte' in D corr. in apte | 6 olim legebatur 'uideretur' idem uoluisse uidetur G | 7 consequentem D N uulg. sequentem | collocauit G N quod in D corr. in locauit | 8 mens. actis . sic Phaedrus 1, 19 | 10 specie corp. D G N uulg. corp. specie | 14 secundum Euripidem ap. Apollid. 2, 1, 4 Cepheus, pater Andromedae et rex Aethiopum, Beli filius fuit . idem Herodotus alique tradunt | 16 in D suprascr. nouissimae | 20 Cassiepia scripsi ex D N h. l. et alibi; uulg. Cassiopeia | Soph. in Andromeda, cf. Catast. 16 et 36 | 21 dix. ut, cf. supra cp. 4 | 22 siliq. Uarro L. 4, 6; Festus s. u., *διφρον* appellat auctor Catast. *καθ' ἑδραν* Theo ad Aratum | 26 sidera D N uulg. astra | 27 per. D G N uulg. a periculo, cf. supra cp. 8 | 'enim' Sch. delendum putat; M. coni. etiam | beniuolentiam D N.

lentiam pro beneficio accepit . nam neque pater Cepheus, neque Cassiepia mater ab ea potuerunt impetrare, quin parentes ac patriam relinquens Persea sequeretur . sed de hac Euripides hoc eodem nomine fabulam commodissime scribit.

- 5 XII PERSEUS. Hic nobilitatis causa et quod inusitato genere concubitionis esset natus, ad sidera dicitur peruenisse . qui missus a Polydecte Magnetis filio ad Gorgonas, a Mercurio, qui eum dilexisse existimatur, talaria et petasum accepit; praeterea galeam, qua indutus ex aduerso non poterat uideri . itaque Graeci
10 *Ἄϊδος* galeam dixerunt esse, non ut quidam inscientissime interpretantur, eum Orci galea usum; quae res nemini docto potest probari . fertur etiam a Vulcano falcem accepisse ex adamante factam, qua Medusam Gorgona interfecit; quod factum nemo conscripsit . sed ut ait Aeschylus tragoediarum scriptor in Phorcisi,
15 Graecae fuerunt Gorgonum custodes; de quibus in primo libro Genealogiarum scripsimus . quae utraeque uno oculo usae existimantur, et ita suo quaeque tempore accepto oculo uigilias egisse . hunc Perseus, una earum tradente, exceptum in paludem Tritonidam proiecit . itaque custodibus excaecatis, facile Gorgonam somno
20 consopitam interfecit . cuius caput Minerva in pectore dicitur habere collocatum . Euhemerus quidem Gorgonam a Minerva dicit interfectam; de quo alio tempore plura dicemus.

XIII HENIOCHUS. Hunc nos aurigam latine dicimus, no-

D 6 concubicionis | 11 nemine | 14 phorcisigraeae | 15 gorgoneum | 21 Euhemerus quidam. — G 1 accepit. Neque enim pater | 2 cassiopeia | 4 SCRIBIT | 6 dicitur ad sidera | 10 esse dixerunt | 13 gorgonem | 14 phorcis igraeae | 17 quaeque suo | 23 Eniochus | aurigam nos. — N 13 gorgona om. | 14 phorcis igree | 15 gorgonum custodes fuerunt | 21 Eumerus.

---

2 cassiepia D N | ac D G N uulg. et | 3 persea G N Perseum D ut supra cp. 9. Hyginus promiscue dixisse uidetur Perseum et Persea, ut alio loco Prometheum et Promethea | 10 ΑΙΔΙΔΟC D G N. *Ἄϊδος* *κυνή* iam ab Homero commemoratur Il. 5, 845 | 13 uulg. Gorgonem . in D gorgonam corr. in 'gorgona' cf. infra lib. III, 11 | 14 perperam omnes scribunt Phorcis . Aeschyli fabula inscripta erat *Φορκίδες* | 15 quibus D quo G N atque sic uulgo scribunt . in etc. de hac re dixi in Prolegg. ad Hyg. Myth. p. 19 | 18 tritonidam D G tritonida N atque sic uulgo scribunt. Tritonidam est etiam ap. Mart. Cap. p. 346 Eyss. cf. Neue, Form. I, 333 | 19 gorgonam D G gorgona N uulg. Gorgonem . fortasse Hyginus promiscue dixit Gorgona et Gorgonam ex Gr. *Γοργόνα* et *Γοργόνην* . genitiuus singularis in capite sequenti est gorgonis, gen. plur. in iis quae antecedunt gorgonum | 21 gorgonam D G N uulg. Gorgonem | 22 de quo D i. e. de qua re, *περὶ οὗ* . de qua G N | alio loco, 1. Voss. | 23 XIII Ar. Phaen. 156; Catast. 13.

mine Erichthonium, ut Eratosthenes monstrat . quem Iuppiter cum uidisset primum inter homines equos quadrigis iunxisse, admiratus est ingenium hominis ad Solis inuenta accessisse, quod is princeps quadrigis inter deos est usus . sed Erichthonius et quadrigas, ut ante diximus, et sacrificia Mineruae et templum in arce Athenien- 5 sium primus instituit . de cuius progenie Euripides ita dicit: Uulcanum Mineruae pulchritudine corporis inductum, petisse ab ea, ut sibi nuberet, neque impetrasse; et coepisse Mineruam sese occultare in eo loco, qui propter Uulcani amorem Hephaestius est appellatus . quo persecutum Uulcanum, ferunt coepisse ei uim 10 afferre, et cum plenus cupiditatis ad eam ut complexui se applicaret, repulsus effudit in terram uoluptatem . quo Minerua, pudore permota, pede puluerem iniecit . ex hoc autem nascitur Erichthonius anguis, qui ex terra et eorum dissensione nomen pos- sedit . eum dicitur Minerua in cistula quadam ut mysteria con- 15 tectum, ad Erechthei filias detulisse et his dedisse seruandum; quibus interdixit, ne cistulam aperirent . sed ut hominum est natura cupida, ut eo magis appetant, quo interdicatur saepius, uirgines cistam aperuerunt et anguem uiderunt . quo facto, insania a Minerua iniecta, de arce Atheniensium se praecipitauerunt . anguis 20 autem ad Mineruae clipeum confugit et ab ea est educatus . alii autem anguina tantum crura habuisse Erichthonium dixerunt, eumque primo tempore adolescentiae ludos Mineruae Panathenaea fecisse et ipsum quadrigis cucurrisse; pro quibus factis inter sidera

D 24 cucurrisse. — G 2 inter om. | miratus | 6 ita om. | 11 ferre | 14 nomen accepit | 24 ipsis. — N 3 is om. | 6 Volcanum | 7 pulchritudine | 9 volcani | ephestius | 11 cupidinis | 12 terra | 16 hiis | 23 adolescentie.

3 hinc sua sumpsit Isidor. Orig. lib. III Mirati sunt enim ingenium ad imitationem Solis accessisse | 4 et quadr. in D 'et' deletur | 6 de etc. *περὶ τῆς γενέσεως αὐτοῦ* Catast. l. c. hoc sensu 'progenies' apud alios scriptores non reperitur . cf. infra cp. 17 | Uulcanum etc. similia alii tradiderunt, quorum nomina posui ad Hyg. Myth. cp. 166 | 7 petisse D G N uulg. petisse | 9 eo D G N uulg. eodem | hephaestius D G. cf. Catast. l. c. Bursian l. c. p. 766 ex male intellecto uocabulo *Ἡφαίστειον* Hyginum temere haec scripsisse censet | 11 appl. D G N uulg. applicaret, ferretur . in G tamen post 'eam' additur peruenisset | 12 uoluptatem . Seru. Ge. 3, 113 effectum libidinis proiecit in terram . Bursian l. c. Hyginum uerba scriptoris graeci male uertisse dicit, commemorans ea quae auctor Catast. l. c. de hac re profert | 17 sed etc. simile est illud Ouidii Amor. 3, 4, 17 Nitimur in uetitum semper cupimusque negata | 19 cistam D G N uulg. cistulam, ut paulo antea | 21 clipeum G N uulg. clypeum | 23 ludos etc. cf. Philarg. ad Uerg. Ge. 3, 113 | 24 cucurrisse G N uulg. concurrisse.

dicitur collocatus . nonnulli etiam, qui de sideribus scripserunt, hunc natione Argeum, Orsilocho nomine, primum quadrigarum inuentorem esse dixerunt et pro inuentione siderum locum possedisse . alii autem hunc Mercurii filium ex Clytia natum, nomine
5 Myrtilum, Oenomai aurigam definierunt, cuius post notam omnibus mortem parens corpus in mundo constituisse existimatur.

Hulus in humero sinistro Capra instare, et in manu sinistra Haedi uidentur formati; de quibus nonnulli ita dicunt: Olenum quendam fuisse Vulcani filium; ex hoc duas nymphas Aega
10 et Helicen natas, quae Iouis fuerunt . nutrices . alii autem etiam ab his urbes quasdam appellari dixerunt, et Olenon in Aulide, Helicen autem in Peloponneso, et [Aegam in] Haemonia ibi nominari, de quibus Homerus in Iliadis secundo dicit . Parmeniscus autem ait Melissea quendam fuisse Cretae regem; ad eius filias
15 Iouem nutriendum esse delatum . quae quod lac non habuerint, capram ei admisisse, Amaltheam nomine, quae eum dicitur educasse . hanc autem geminos haedos solitam esse procreare et fere eo tempore peperisse, quo Iuppiter nutriendus est adlatus . itaque propter beneficium matris et haedos quoque dicitur inter sidera
20 collocasse . hos autem haedos Cleostratus Tenedius dicitur primus inter sidera ostendisse . Musaeus autem dicit Iouem nutritum a Thymide et Amalthea nympa; quibus cum mater Ops tradidisse existimatur. Amaltheam autem habuisse capram quandam ut in deliciis, quae Iouem dicitur aluisse . nonnulli etiam Aega Solis

D 11 et oleno | 12 aemonia | 20 edos. — G 6 apparens | 8 dicunt ita | 9 egea | 11 quasdam urbes appellari | 12 hemonia | 20 hos itaque hedos | 22 quibus autem mater tradidisse | 24 deliciis | egam. — N 4 dicia | 9 vulcani | 12 emonia | 24 ega.

4 clytia D G vulg. Ellicia | 6 parens i. e. Mercurius | 8 hedi D G N vulg. haedi | 11 et etc. sequitur locus corruptus | Aulide . exspectares Aetolia uel terra Aetolide . Palmerius uult Aeolide | 13 'Aegam in' om. D G N quare uariis inclusi . 'Aiyai' sive 'Aiyai' nomen multarum urbium fuit, cf. Nitzsch Hom. Od. 8, 384, sed apud Homerum in Iliadis secundo haec urbs non commemoratur . quare si retinenda uidentur illa 'Aegam in' sic esset legendum: Olenon in Aetolia, Helicen autem in Peloponneso (de quibus Homerus in Iliadis secundo dicit) et Aegam in Haemonia. Olenus commemoratur ab Hom. Il. 2, 639, Helice 2, 575 | ibi: M. conu. ab iis . quod probandum uidetur | Haemonia vulg. Aemonia | 13 Iliadis G Ialtidis D vulg. Iliados | 17 hedos D G N vulg. hordos | fere, M. conu. forte | 18 adl. D allatus G N | 19 hedos D G N | 20 tenedius in D corr. in teneus | 21 Musaeus D G N. olim legebatur Manaeus; de qua re supra dixi in Proleg. | 24 Aega scripsi ex D N vulg. Aegam. cf. Catant. 1 c.

filiam dixerunt, multis candore corporis praestantem, cui contrarius pulchritudinis horribilis aspectus exsistebat. quo Titanes perterriti petierunt a Terra, ut eius corpus obscuraret; quam Terra specu quodam celasse dicitur in insula Creta. quae postea Iouis fuisse nutrix, ut ante ostendimus, demonstratur. sed cum 5 Iuppiter fidens adolescentia, bellum contra Titanas appararet, responsum est ei, si uincere uellet, ut *αἴγος* pelle tectus et capite Gorgonis, bellum administraret, quam aegida Graeci appellauerunt. itaque facto eo, quo supra declarauimus, Iuppiter Titanas superans regnum est adeptus, et reliqua ossa *αἴγος* caprina pelle contacta, 10 anima donauit et stellis figuratam memoriae commendauit; et postea, quibus ipse uicerat tectus, Mineruae concessit. Euhemerus ait Aega quandam fuisse Panos uxorem; eam ab Ioue compressam peperisse, quem uiri sui Panos diceret filium; itaque puerum Aegipana, Iouem autem Aegiochum appellatum. qui, quod eum diligebat plurimum, inter astra caprae figuram memoriae causa collocauit.

XIV OPHIUCHUS, qui apud nostros scriptores Anguitenens est dictus, supra Scorpionem constituitur, tenens manibus anguem medium corpus eius implicantem. hunc complures Carnabonta 20 nomine dixerunt Getarum, qui sunt in Thracia, regem fuisse; qui eodem tempore rerum est potitus, quo primum semina frugum mortalibus tradita esse existimantur. Ceres enim cum sua beneficia largiretur hominibus, Triptolemum, cuius ipsa fuerat nutrix, in curru draconum collocatum (qui primus omnium una rota dici- 25

D 4 caelasse | 13 ega | 22 a quo. — G 2 pulchritudini | 3 corpus eius | 4 quodam specu dicitur celasse | 5 diximus | 9 quod | 13 egam | 15 apellatum | 19 super | 20 eius om. | implicantem | 23 cum ceres enim. — N 6 adolescentia | 9 iupiter | 14 puerum om. | 19 dictus est | 20 quam plures | 24 nutrix fuerat.

2 pulch. D N uulg. pulchritudini | exsistebat D G N | 4 crete U. Creten restitui ap. Hyg. Myth. cp. 189 | 7 egos D G N | 8 egida D G N | 9 quo DN uulg. quod. est attractio ex more Graecorum, cf. Berger, Lat. Gramm. §. 278, b | 10 aegos D N egos G | 12 Sch. coni. post ea | 13 aega N uulg. Aegam | 14 'puerum' in D deletum est | egypan D aegipan N | 15 app. D N uulg. dictum | eam G N | 16 fig. D G N uulg. figura | 18 Anguitenens est Manil. 5, 890, Serpentarius Schol. Germ. | 19 est dictus D G uulg. dictus est | constituitur D constitutus G N atque sic uulgo scribunt | 20 hunc etc. haec et quae sequuntur usque ad illa 'Polyzelus' autem' in U leguntur cp. 15 post uerba 'complures a Vulcanico factam' | in D Carnabonta mutatum uidetur in 'carbonta' | 21 nomine dix. D G N uulg. dix. nomine | Getarum etc. D G N uulg. Getarum regem qui sunt in Mysia regione fuisse | 22 rerum D G N uulg. regno | 25 omnium D G N uulg. hominum.

tur usus, ne cursu moraretur) iussit omnium nationum agros circumeuntem semina partiri, quo facilius ipsi posterique eorum a fero uictu segregarentur. qui cum peruenisset ad eum, quem supra diximus Getarum regem, ab eo primum hospitaliter acceptus; 5 deinde non ut beneficus aduena et innocens, sed ut crudelissimus hostis insidiis captus, aliorum paratus producere, suam paene perdidit uitam. Carnabontis enim iussu cum draco unus eorum esset interfectus, ne cum Triptolemus sensisset insidias sibi parari, curru praesidium sibi constituere speraret, Ceres eo uenisse et ereptum 10 adolescenti currum, dracone altero subiecto, reddidisse, regem pro coepto maleficio poena non mediocri adfecisse narratur. Hegesianax enim dicit, Cererem memoriae hominum causa ita Carnabonta sideribus figurasse, manibus tenentem draconem ut interficere existimetur. qui ita uixerat acerbè, ut incundissimam sibi consci- 15 sceret mortem. Alii autem Herculem esse demonstrant, in Lydia apud flumen Sagarin anguem interficientem, qui et homines complures interficiebat et ripam frugibus orbat. pro quo facto ab Omphala, quae ibi regnabat, multis ornatum muneribus Argos remis- 20 catum. Nonnulli etiam Triopan Thessalorum regem dixerunt esse; qui cum suum domicilium tegere conaretur, Cereris ab antiquis collocatum diruit templum. pro quo facto a Cerere fame obiecta, numquam postea frugibus ullis saturari potuisse existimatur. nouissime prope ad terminum uitae dracone obiecto, mala plurima 25 perpersus, aliquando mortem adeptus, inter astra Cereris uoluntate est constitutus. itaque adhuc uidetur eum draco circumplexus

---

D 6 poene | 7 Carnabontis | 11 adfecit. Hegesianax. — G 4 primus | 6 paratus om. | paene om. | 7 'cum draco' om. | 9 uenisset | 10 subiecto om. | 11 Heges. enim | 12 carbonanta | 14 iocundissima | consciret | 18 omphala regina | 25 in astra. — N 7 Charnabontis | 10 adulescenti | 16 quam plures | 18 regina omphala.

---

1 cursum coni. Sch. | 3 fero uictu. sic Cic. De inuent. 1, 2 | 5 deinde om. D G N | 6 paene N uulg. pene | 8 insidias parari D G N | 9 erepto D G N | 11 regem propter male, N. fortasse uoluit maleficium | poena non m. Litotes est, qua figura saepius utitur Hyginus | affecisse G N | narratur om. G N | 12 enim om. N et re uera huc non pertinet | 12 charnabonta D N | 13 ut int. draconem D N | 14 iuc. uulg. ioc. | 15 lidia G N. sciendum est in N fere semper scribi i pro y | 16 compl. D G uulg. compl. | 18 Omphala D uulg. regina Omphala | 20 triophan D G triopan N uulg. Triopam | 22 pro etc. similia alii de Erysichthone tradiderunt, cf. Ouid. Met. 8, 788 sqq. | 25 mortem adipisci (i. e. manus sibi afferre) est etiam apud Suetonium.

aeterna merentem adficere poena. Polyzelus autem Rhodius hunc Phorbanta nomine demonstrat, qui Rhodiis auxilio maximo fuisse demonstratur . nam cum eorum insulam, serpentium multitudine occupatam, ciues Ophiussam appellassent, et in ea multitudine ferarum draco fuisset ingenti magnitudine, qui plurimos eorum interfecisset, et patria denique deserta carere coepisset, dicitur Phorbas Triopae filius ex Hiscilla Myrmidonis filia natus, eo tempestate delatus, omnes feras et eum draconem interfecisse . qui cum maxime Apollini dilectus esset, locatus inter sidera dicitur, ut interficiens draconem laudis et memoriae causa uideretur . itaque Rhodii quotienscumque longius a litore prodeunt classe, prius sacrificant Phorbantis aduentu, ut talis euentus inopinatae uirtutis accidat ciuibz, qualis inscium Phorbanta futurac laudis ad sidera gloriae pertulit casus. Complures etiam astrologi hunc Aesculapium finxerunt, quem Iuppiter Apollinis causa inter astra collocauit. Aesculapius enim cum esset inter homines, et tantum medicina ceteris praestaret, ut non satis ei uideretur hominum dolores leuare, nisi etiam mortuos reuocaret ad uitam, nouissime fertur Hippolytum, quod iniquitate nouercae et inscientia parentis erat interfectus, sanasse, ita uti Eratosthenes dicit. Nonnulli Glaucum Minoos filium eius opera reuixisse dixerunt; pro quo, ut peccato, Iouem domum eius fulmine incendisse, ipsum autem propter artificium et Apollinem eius patrem inter sidera anguem tenentem constituisse . ut quidam dixerunt, hac de causa anguem dicitur tenere . quod cum Glaucum cogeretur sanare, conclusus quodam loco secreto, bacillum tenens manu, cum quid ageret cogitaret, dicitur anguis ad bacillum eius adrepsisse: quem

D 4 opphiussam | 7 hiscaela | 11 quocienscumque | 23 et om. | 24 constituisse. Nonnulli dixerunt. — G 7 hisela | 9 esset apollini dilectus | 11 uidetur | 14 Complures | 18 releuare | ad uitam reuocaret | 21 Non nulli | 22 eius om. | 23 appollinem patrem eius. — N 15 iupiter | 20 ut | 23 uero.

1 aeterna i. e. immortalitatem | merentem D G N uulg. moerentem | adf. D aff. G N | 4 Ophiussam U offiussam G N uulg. Ophiusam . graece *Ὠφιοῦσα* et *Ὠφιοῦσσα* scribitur | 7 Hiscilla est lectio corrupta . in aliis libris est hyocla, hysocla, hischela | 9 ea D N | 9 locatus in caelo interficiens, U | 10 'inter sidera dicitur ut' om. D G N | 11 quot. G N uulg. quotiescumque | longius a litore D G N uulg. a lit. longius | 12 perperam omnes scribunt: prodeunt, classes | scripsi ex D classe, i. e. nauibus | aduentu D G N quod accipiendum est pro aduentui; uulg. aduentui | ut etc. G N uulg. 'talīs ut illis' . D uelle uidetur 'ut illis' | 16 in D plerumque scribitur aesculapius, in G esculapius | 19 quod D G N uulg. qui | nouercae om. D G N | 21 minoos D G N uulg. Minois | 24 quidam, cf. Apollid. 3, 3; Hyg. Myth. cp. 137 | 27 adr. D. arr. G N.

Aesculapius mente commotus interfecit, bacillo fugientem feriens saepius. Postea fertur alter anguis eodem uenisse, ore ferens herbam, et in caput eius inposuisse; quo facto, utrosque loco fugisse. quare Aesculapium usum eadem herba et Glaucum reuixisse. 5 itaque anguis et in Aesculapii tutela et in astris dicitur collocatus. qua consuetudine ducti posterius eius tradiderunt reliquis, ut medici anguibus uterentur.

XV SAGITTA Hanc unam de Herculis telis esse demonstrant, qua aquilam dicitur interfecisse, quae Promethei iocinera 10 fertur exedis; de quo pluribus dicere non inutile uidetur. antiqui cum maxima caerimonia deorum immortalium sacrificia administrarent, soliti sunt totas hostias in sacrorum consumere flamma. itaque cum propter sumptus magnitudinem sacrificia pauperibus non optingerent, Prometheus, qui propter excellentiam ingenii mi- 15 ram homines finxisse existimatur, recusatione dicitur ab Ioue impetrasse, ut partem hostiae in ignem coicerent, partem in suo consumerent uictu; idque postea consuetudo firmavit. quod cum facile a deo, non ut homine auaro impetrasset, ipse Prometheus immolat tauros duos. quorum primum iocinera cum in ara po- 20 suisset, reliquam carnem ex utroque tauro in unum compositam corio bubulo contextit; ossa autem quaecumque fuerunt, reliqua pelle contexta in medio collocavit et Ioui fecit postestatem, ut quam uellet eorum sumeret partem. Iuppiter autem, etsi non pro diuina fecit cogitatione, neque ut deum decebat, omnia qui debuit 25 ante providere, sed (quoniam credere institimus historiis) deceptus

D 4 et eadem herbam et. — G 1 saepius feriens | 3 posuisse | 4 et eadem herba glaucum | 6 tradiderunt om. | 8 Sagittam hanc | 9 iocinora | 16 'in ignem' om. | conicerent | 18 adeo ut hominem | 19 duos thauros | iacinora | 20 unam | 23 autem om. — N 2 Post ea | 16 prolicerent | 18 ab homine.

3 inp. D imp. N | 4 quare . . . herba N Sch. alique; uulg. qua re Aesc. usum, et eadem herba Glaucum | 5 tutela D G N uulg. tutelam | 6 qua etc. locus est corruptus | tradiderunt, ut reliqui medici U | 9 ioc. D N uulg. iocinora h. l. et in sqq. | 10 plur. D uulg. pluribus uerbis | non utile D G N | 11 caerimonia D G N et sic uulgo scribunt | 14 opt. D obt. G N | 15 rec. M. coni. 'hac usus ratione | 16 coicerent D uulg. conicerent | 18 non etc. i. e. qui non esset auarus ut homo | Fraudem Promethei in carniū distributione multi scriptores commemorant; in quo numero est Hes. Th. 328 sqq. | 20 in unum. sic infra cp. 85 in unum peruenire | 21 contextit D uulg. textit | quae circum D G quaecumque N uulg. quae circa | 21 uulgo sic distinguunt: fuerunt reliqua, pelle | reliqua i. e. altera. nam ea pellis, quae paulo antea corium uocatur, carnem tegebat | 23 sciendum est in N fere semper scribi iuppiter | 24 licebat D G. N et sic uulgo scribunt. quod dedi, uoluit M.

a Prometheo, utrumque putans esse taurum, delegit ossa pro sua dimidia parte . itaque post ea in sollemnibus et religiosis sacrificiis carne hostiarum consumpta, reliquias, quae pars fuit deorum, igni comburunt.

Sed ut ad propositum reuertamur, Iuppiter cum factum re- 5
scisset, animo permoto mortalibus eripuit ignem, ne Promethei gratia plus deorum potestate ualeret, neue carnis usus utilis hominibus uideretur, cum coqui non posset. Prometheus autem consuetus insidiari, sua opera ereptum mortalibus ignem restituere cogitabat . itaque ceteris remotis, deuenit ad Iouis ignem; quo 10
deminuto et in ferulam coniecto, laetus, ut uolare non currere uideretur, ferulam iactans, ne spiritus interclusus uaporibus exstingueret in angustia lumen . itaque homines adhuc plerumque, qui laetitiae fiunt nuntii, celerrime ueniunt . praeterea in certatione ludorum cursoribus instituerunt ex Promethei similitudine, ut cur- 15
rerent lampadem iactantes . pro quo Iuppiter facto mortalibus parem gratiam referens, mulicrem tradidit his, quam a Uulcano factam deorum uoluntas omni munere donauit; itaque Pandora est appellata . Prometheum autem in monte Scythiae nomine Caucaso ferrea catena uinxit; quem alligatum ad triginta milia annorum 20
Aeschylus tragoediarum scriptor ait . praeterea admisit ei aquilam, quae assidue noctu renascentia iocinera exesset . hanc autem aquilam nonnulli ex Typhone et Echidna natam, alii ex Terra et Tartaro, complures Uulcani factam manibus demonstrant, animamque ei ab Ioue traditam dicunt. 25

D 11 concurrere | 12 uapores. — G 2 sollempnitatibus | 3 fuit pars | 5 'Sed . . . reuertamur' om. | factum om. | 6 ignem eripuit | 8 concoqui | 14 leticiae | 20 XXX | 21 dicit | 22 'quae . . . aquilam' om. — N 2 solennibus | 8 conquoqui | 14 leticie | nuncii | 17 is | uolcano | 19 Promethea | 24 volcani.

2 uulg. postea | soll. D 'uulg. solennibus | 4 igni, uulg. eodem igni . sed 'eodem' in D expunctum est, et delendum uidetur . igni comburere dictum est ut igni cremare ap. Caes. B. G. 1, 4 | 6 animo perm. supra cp. 14 mente commotus | 7 plus, D N ius, G uis | 8 coqui D H alique, uulg. concoqui | 11 dem. D N dim. G | 12 iactasse fertur, 1 Voss. hoc sane melius est; Sch. coni. iactabat uel iactauit | uaporis G N et sic uulgo scribunt . quod dedi, habent editiones antiquiores | 12 exstingueret D G N | 15 uulg. consuetudine . quo expuncto in D scriptum est 'similitudine' atque ita omnino legendum est | 18 uoluntas D G uulg. uoluntate | 20 milia D G N uulg. millia | 23 ex Typh. et Ech. sic Pherecydes in secundo, cf. Schol. Ap. Rhod. 2, 1248 | 24 compl. etc. Ueneta alique, ut iam antea dixi, h. l. immiserunt narrationem de Carnabonte.

Sed de eius solutione haec memoriae prodita est causa . cum Iuppiter Thetidis conubium pulchritudine corporis inductus peteret, neque a uirgine timida impetraret, neque ea re minus efficere cogitaret, illo tempore Parcae feruntur cecinisse fata, quae perfici
 5 natura uoluit rerum . dixerunt enim, quicumque Thetidis fuisset maritus, eius filium patria fore laude clariorem; quod Prometheus non uoluntate, sed necessitudine uigilans, auditum Ioui nuntiauit . qui ueritus id, quod ipse Saturno patri fecisset in simili causa, ne patrio regno priuaretur, coactus destitit Thetin uelle ducere uxorem, et Prometheo pro beneficio meritam retulit gratiam eumque
 10 uinculis liberauit . neque id, quod fuerat iuratus, remisit, uacuum omni alligatione futurum; sed memoriae causa ex utraque re, hoc est lapide et ferro, digitum sibi uinciri iussit . qua consuetudine homines usu, quo satisfacere Prometheo uiderentur, anulos lapide
 15 et ferro conclusos habere coeperunt . nonnulli etiam coronam habuisse dixerunt, ut se uictorem inpune peccasse diceret . itaque homines in maxima laetitia uictoriisque coronas habere instituerunt; id exercitationibus et conuiujs perspicere licebit.

Sed potius ad initium causae et interitum aquilae reuertamur .
 20 Hercules missus ab Eurystheo ad Hesperidum mala, nescius uiae deuenit ad Promethea, quem in Caucaso monte uinctum fuisse supra ostendimus . a quo uia demonstrata, uictor iam ad eum iter facere contendit, ut et draconem, de quo ante diximus, interfe-

D 9 patri | 13 uinciri | 19 sed opinio ad | reuertatur | 20 poma | 22 uictoriae dum iter facere. — G 1 tradita | 15 Non nulli | 17 laetitia | statuerunt | 22 uictoriae dum iter faceret contendit ut aquilam de qua. — N 2 pulchritudine | 3 timida uirgine | 7 necessitate | 9 patris | 10 merito meritam | 16 inpune | 17 leticia | constituerunt | 19 Sed opinor ad initium cause | 21 uinctum om. | 22 diximus | uictoria ad eum iter.

1 cf. Myth. Uat. II, 64 sq. et quorum nomina posui ad Ilyg. Myth. cp. 54 | 2 con. uulg. connubium; omittunt hoc uocabulum D G N | 3 uirg. tim. D G uulg. tim. uirg. | 6 patria D G N uulg. patro | 8 ne etc. uulg. 'ne patris regno priuatus cogeretur, destitit' nec meliora praebent D G N . emendauit ex 1 Voss. | 9 thetin D N thetim G | 10 ret. D G N rettulit U | 13 uincire N alique . uidetur legendum 'sibi uincire' uel 'ipsi uinciri' | 18 exerc. D G uulg. 'in exerc.' supra p. 19 quae facilius etiam scriptis tuis perspicui potest | 19 potius G uulg. opinor . mihi aliquando in mentem uenerat 'protinus' | 20 mala G N idem habet Myth. Uat. II, 64 qui hinc sua sumpsit | 22 ostend. D G uulg. diximus | uictor etc. uulgo 'uictoriae, dum iter faceret, contendit.' Micyllus sic 'partaque uictoria ad eum iter facere contendit' . emendauit ex sententia M. | 23 ut aquilam de qua ante diximus interfectam diceret, H; sed lectio uulgata non mutanda est.

ctum diceret, et gratiam pro beneficio referret . nam confestim honorem quem potuit, reddidit merenti* qua dimissa, homines instituerunt, ut hostiis immolatis iocinera consumerent in deorum altaribus, ut exsaturare eos pro uisceribus Promethei uiderentur.

Ut Eratosthenes autem de Sagitta demonstrat, hac Apollo 5 Cyclopas interfecit, qui fulmen Ioui fecerunt, quo Aesculapium interfectum complures dixerunt . hanc autem sagittam in Hyperboreo monte Apollinem defodisse . cum autem Iuppiter ignouerit filio, ipsam sagittam uento ad Apollinem perlatam cum frugibus, quae eo tempore nascebantur . hanc igitur ob causam inter sidera 10 demonstrant.

XVI AQUILA. Haec est quae dicitur Ganymedem rapuisse et amanti Ioui tradidisse; hanc etiam Iuppiter primus ex auum genere sibi delegisse existimatur . quae sola tradita est memoriae contra solis exorientis radios contendere uolare . itaque supra 15 Aquarium uolare uidetur; hunc enim complures Ganymedem esse finxerunt . nonnulli etiam dixerunt Meropem quendam fuisse, qui Coum insulam tenuerit regno, et a filiae nomine Coon et homines ipsos a se Meropas appellaret . hunc autem habuisse uxorem quandam nomine Ethemeam, genere nympharum procreatam . quae 20 cum desierit colere Dianam, ab ea sagittis figi coepit . tandem a Proserpina uiuam ad inferos abreptam esse . Meropem autem desiderio uxoris permotum, mortem sibi consciscere uoluisset; Iunonem autem misertam eius in aquilam corpus eius conuertisse et

D 2 Qua de missa | 8 apollinen | 16 ganymeden | 20 echemeam | 21 tandem proserpina | 22 Meropam. — G 2 merenti reddidit . qua admissa | 10 hanc autem ob | 15 contendere uolantem | 17 esse | 18 choum | 21 a proserpina tandem | 22 raptam. — N 2 Qua demissa | 5 Ut om. | 11 monstrant | 13 tradidisse dicitur 16 quam plures | 17 meropen | 20 nimpharum genere | 22 ad inferos esse raptam | meropen | 23 sibi om. | 24 eius corpus.

2 merenti . deesse quaedam uidentur; fortasse legendum est: merenti et aquilam cor eius exedentem interfecit, cf. Myth. Uat. II, l. c. | qua dim. lectio corrupta est . quo dimisso H alique . hoc sane melius est | 8 iocinera. D N idem h. l. etiam G habet; uulg. iocinora | 4 saturare U; M. con. ut eis (i. e. iocineribus) saturare eos | 5 Ut in D deletum est | 6 qui etc. Hyg. Myth. cp. 49; Catast. 29 | 12 ganymeden D ganymedem G N cf. Neue, Form. I, 318 | 13 primum D G N | 15 ualere U. infra cp. 18 cum ad caelum contenderet euolare | 16 compl. D | ganymedem G N | 18 coum DH uulg. Coon., quemadmodum in sqq. scribitur | 19 Meropas, cf. Hom. hymn. Apoll. 42; Quintil. 8, 6, 71 | Sch. uult appellari . quod probandum uidetur . similis error est in D G infra cp. 17 | 20 Ethemeam aliunde non noui | 21 M. uult desiisset ex 3 Ul. | 21 uulg. tandemque a Pr. uiua ad inf. abrepta est.

- inter sidera constituisse, ne, si hominis effigie eum constitueret, hominis memoriam tenens, coniugis desiderio moueretur. Aglaosthenes autem qui Naxica scripsit, ait Iouem Crete subreptum, Naxum delatum et ibi esse nutritum. qui postquam peruenerit
5 ad uirilem aetatem et uoluerit bello lacessere Titanas, sacrificanti ei aquilam auspicatam; quo auspicio usum esse et eam inter astra collocasse. nonnulli etiam dixerunt Mercurium, alii autem Anapladem pulchritudine Ueneris inductum in amorem incidisse; et cum ei copia non fieret, animo, ut contumelia accepta, defecisse.
10 Iouem autem misertum eius, cum Uenus in Acheloo flumine corpus ablueret, misisse aquilam, quae soccum eius in Amythaoniam Aegyptiorum delatum Mercurio traderet; quem persequens Uenus ad cupientem sui peruenerit. qui copia facta, pro beneficio aquilam in mundo locauit.
15 XVII DELPHIN. Hic qua de causa sit inter astra collocatus, Eratosthenes ita cum ceteris dicit: Neptunum, quo tempore uoluerit Amphitriten ducere uxorem, et illa cupiens conseruare uirginitatem fugerit ad Atlanta, complures eam quaesitum dimississe, in his et Delphina quendam nomine. qui peruagatus insulas, aliquando ad uirginem peruenerit eique persuasit, ut nuberet
20 Neptuno, et ipse nuptias eorum administrauit. pro quo facto inter sidera Delphini effigiem collocauit. et hoc amplius: qui Neptuno simulacra faciunt, delphinum aut in manu, aut sub pede eius constituere uidemus; quod Neptuno gratissimum esse arbitrantur.
25 Aglaosthenes autem, qui Naxica conscripsit, Tyrrhenos ait fuisse

D 8 naxia | 7 anapladen | 11 amithonea | 18 cupiditatem | 15 DELFIN | 17 amphytriten | 19 is | delfina. — G 1 sydera collocasse | 3 conscripsit | 'ait Iouem' om. | 6 sydera | 10 corpus ablueret flumine | 11 amytheonea | 13 superuenit | 14 collocauit | 15 Hic om. | collocatus inter astra | 16 dicit cum ceteris | 21 eorum nuptias amministrauit | 22 collocatum | 23 simulacrum faciunt delphini | 25 Aglaosthenes om. — N 1 collocaret | 7 locasse. Nonnulli autem | 8 pulchritudine | 11 amitonea | 17 amphitritem.

2 hominis D uulg. nihilominus | 3 crete D N Cretae; M uoluit Creta | subr. D surr. G N | 6 ausp. i. e. obuolasse in augurium, ut ait Seru. Aen. 1, 394 | 7 Anapl. huius alii non meminerunt | 9 animo H N uulg. animum | 11 Amyth. fortasse legendum est Ammoniam | 12 quem. fortasse legendum est 'quam ita ut ad aquilam referatur | 14 loc. D N uulg. colloc. | 15 Delphin G uulg. Delphinus | 16 cum ceteris. sic supra cp. 9 et aliis locis | 17 amphitritem G. uulg. Amphitritem | seruare G N | 18 fug. N fugeret D G; de qua re paulo antea dixi | 18 perperam D G N quaesitam | 24 uidentur, 1 Voss. 25: Tyrrh. etc. similia alii tradiderunt, quorum nomina posui ad Hyg. Myth. cp. 134.

quosdam naucularios, qui puerum etiam Liberum patrem receptum, ut Naxum cum suis comitibus trauctum redderent nutricibus nymphis; a quibus eum nutritum et nostri in progenie deorum et conplures Graeci dixerunt . sed ut ad propositum reuertamur, naucularii spe praedae inducti, nauem auertere uoluerunt . quod 5 Liber suspicatus, comites suos iubet symphoniam canere; quo sonitu inaudito Tyrrheni cum usque adeo delectarentur, ut etiam in saltationibus essent occupati cupiditate, se in mare inscii proiecerunt et ibi delphini sunt facti . quorum cogitationem cum Liber memoriae hominum tradere uoluisset, unius effigiem inter 10 sidera collocauit . alii autem dicunt hunc esse delphina, qui Ariona citharoedum ex Siculo mari Taenarum trauxit . qui cum ceteros artificio praestaret et circum insulas quaestus causa uagaretur, seruuli eius arbitrati plus in perfidiosa libertate commodi, quam in placida seruitute esse, cogitare coeperunt, ut domino in pelagus 15 proiecto, bona eius inter se partirentur . qui cum cogitationem eorum sensisset, petiit, non ut dominus a seruis et innocens ab improbis, sed ut parens a filiis, ut se liceret ornare, qua saepe uicerat ueste, quoniam nemo esset alius, qui ut ipse suum questu prosequeretur euentum . quod cum inpetrasset, cithara sumpta, 20 suam coepit deflare mortem; quo sonitu ducti delphines e toto mari pronatant ad Arionis cantum . itaque deorum immortalium potestate inuocata, super eos se deiecit; quorum unus Ariona exceptum pertulit ad Taenarium litus . cuius memoriae causa quae ibi statua statuta est Arionis, in ea delphini simulacrum adfixum 25

D 3 nostra | 19 qui om. | 21 delphini se toto. — G 5 nauim | 8 in om. | inessent | cupiditate saltandi inscii in mare se pr. | 21 e om. — N 1 etiam om. | 7 usque eo | 8 in saltationibus etiam | mari | 11 hunc om. | 18 sepe fuerat ueste | 25 in ea om.

1 M. conl. etiamnum | rec. lectio corrupta est, uel in iis quae antecedunt sic est legendum: a quibus puerum | 2 trauctum D uulg. transuectum . traueho dictum est, ut alii traicio, trano, tramitto dicunt | 3 nostri opponuntur Graecis; cf. infra cp. 21. supra cp. 14 plenius dicitur 'apud nostros scriptores' cf. Cic. Tusc. 1, 1 sq. | in pr. deorum i. e. in libris qui inscripti erant Genealogiae, ut iam supra dixi in Prolegg. | deorum D N uulg. deorum esse | 4 conpl. D uulg. compl. | 6 symphonia D N | 8 cup. D N uulg. cupiditate saltandi | insc. pr. D N uulg. pr. inscii | 11 alii etc. Nomina eorum, qui similia tradiderint, posui ad Hyg. Myth. cp. 194 | 12 trauxit D transuexit G N et sic uulgo scribunt | 17 petit D G N | 17 et ut inn. 3 Ul. | 18 ornatum D N ornare G | 19 ueste . ut ait Ouid. Fast. 2, 107 fuit palla bis tincta Tyrio murice | questu D N uulg. quaestu | 20 euentum i. e. uitae finem . sic Horat. A. P. 148 | inp. D imp. G N | 22 pronatare uox rara est | 25 uulg. 'ibi statua est' in aliis est: ibi statuta est . quod dedi, habet N atque idem coniecerat Sch; in D lectio uulgata mutata est in 'ibi cum statua arionis delphi' | 25 uulg. simulachrum | adf. D aff. G N.

uidetur; pro qua re inter sidera ab antiquis astrologis est figuratum . serui autem, qui se putabant seruitute elapsos, tempestate Taenarum perducti, a domino comprehensi, non mediocri supplicio sunt affecti.

- 5 XVIII EQUUS. Hunc Aratus et alii complures Pegasum, Neptuni et Medusae Gorgonis filium dixerunt; qui in Helicone Boeotiae monte ungula feriens saxum, fontem aperuit, qui ex eius nomine Hippocrene est appellatus . alii dicunt, quo tempore Bellerophontes ad Proetum Abantis filium, Argiuorum regem, deuenerit,
10 Antiam regis uxorem hospitis amore inductam, petisse ab eo, uti sibi copiam faceret, promittens ei coniugis regnum . quod cum inpetrare non potuisset, uerita, ne se ad regem crimineretur, occupat: eum sibi uim adferre uoluisse Proeto dicit . qui quod eum dilexerat, noluit ipse supplicium sumere, sed quod ei Pegasum
15 equum esse sciebat, mittit eum ad Iobatem, Antiae patrem, quam alii Sthenoboeam dixerunt, ut ille filiae pudicitiam defendens, Bellerophontem obiceret Chimaerae, quae eo tempore Lyciorum agros flamma uastabat . unde uictor effugiens, post fontis inuentionem cum ad caelum contenderet euolare, neque longe iam ab-
20 esset, despiciens ad terram, timore permotus decidit ibique perisse dicitur . equus autem subuolasse et inter sidera ab Ioue constitutus existimatur . alii non criminatum ab Antia, sed ne saepius audiret quod nollet, aut precibus eius moueretur, profugisse Argis dixerunt. Euripides autem in Melanippa Melanippen, Chironis
25 Centauri filiam, Thetin antea appellatam dicit . quae cum aleretur

D 13 'qui' deletum est | 15 iobantem | 17 bellorofontem. — G 2 putarant | 9 belloforons | 11 quae | 13 uoluisse afferre | 15 iubante | 17 bellophorontem | 19 uolare | 22 Alii autem. — N 1 quare ab antiquis astrologis est figuratum inter sidera | 5 quam plures | 11 regnum coniugis | 13 Que cum. | 15 mittit ad alio-
bantem antie regine patrem | 17 bellorophontem | 24 melanippa ipsam hypen chironis.

2 putarant in D corr. in 'putabant' sed nec illud spernendum est | 5 Cap. XVIII Ar. Phaen. 205; Catast. 18; Schol. Germ. 204 sqq. | 8 alii, cf. Hyg. Myth. cp. 57 | 10 petisse D G N uulg. petiisse | 11 quod D uulg. Quae | 12 inp. D G imp. N | pot. D G N uulg. posset | ad pro apud; de qua re dixi in Prolegg. | 13 adf. D uulg. afferre | 14 uulg. quod aequum esse . emendauit ex N. in G est 'quod equum esse' et superscriptum est 'iustum' in D equum corr. in 'eum' | 15 apud Hyg. Myth. l. c. ex cod. Frising. scribendum est Iobaten | 17 ob. D G N uulg. obiceret | 18 uulg. profugiens, quod in D corr. in effugiens | 19 celdm D G N h. l. et alibi, uulg. coelum | cont. enol. cf. supra cp. 16 | 24 melanippa D G N uulg. Menalippa, cf. Hyg. Myth. cp. 186 | hippen D hipen G; scribendum uidetur Melanippen, cf. Catast. et Schol. Germ. l. c. | 25 tean N thean D G et sic uulgo scribunt. Micyllum aliosque secutus scripsi Thetin.

in monte Pelio, et studium in uenando maximum haberet, quodam tempore ab Aeolo Hellenis filio Iouis nepote persuasam conce-
pisse; cumque iam partus adpropinquaret, profugisse in siluam, ne patri, cum uirginem speraret, nepotem procreasse uideretur. itaque cum parens eam persequeretur, dicitur petisse a deorum po-
testate, ne pariens a patre conspiceretur. quae deorum uoluntate postquam peperit, in equam conuersa, inter astra est constituta. nonnulli eam uatem dixerunt fuisse; sed quod deorum consilia hominibus sit enuntiare solita, in equam esse conuersam. Callimachus autem ait, quod desierit uenari et colere Dianam, in quam
supra diximus speciem, eam Dianam conuertisse. haec dicitur etiam hac re non esse in conspectu Centauri, quem Chirona esse nonnulli dixerunt, et etiam dimidiam apparere, quod noluerit sciri se feminam esse.

XIX DELTTON. Hoc sidus quod ut littera est graeca 15 in triangulo posita, itaque appellatur. quod Mercurius supra caput Arietis statuisset existimatur ideo, ut obscuritas Arietis huius splendore, quo loco esset, significaretur, et Iouis nomine graece Διός primam litteram deformaret. nonnulli Aegypti positionem; alii, qua Nilus terminaret Aethiopiam et Aegyptum dixerunt. alii 20 Siciliam figuratam putauerunt; alii, quod orbem terrarum superiores trifariam diuiserunt, tres angulos esse constitutos dixerunt.

XX ARIES. Illic existimatur esse, qui Phrixum et Hellen transtulisse dictus est per Hellespontum. quem Hesiodus et Pherecydes ait habuisse auream pellem; de qua alibi plura dicemus. 25 sed Hellen decidisse in Hellespontum, et a Neptuno compressam Paeona procreasse conplures, nonnulli Edonum dixerunt. praeterea Phrixum incolumem ad Aeetam peruenisse, arietem Ioui

D 4 et nepotem | 11 apetiē diximus | 17 haretis | 18 grecidios | 19 alii quod nilus | 28 oetam. — G 3 apopinquaret | 5 dicitur illa | 7 collocata | 8 dixerunt uatem | 9 enuntiare sit | 11 etiam dicitur | 13 non nulli | sciri om. | 15 Delton | 16 Itaque apellata est | 17 estimatur | 18 dios | 28 incolomem | etam. — N 9 nunciare | 10 in quam speciem diximus | 18 et om. | 15 sidus uelut litera | 18 nomine ud egre dios.

3 adp. D app. N | uulg. syluam | 5 dic. D N uulg. dicitur illa | 9 en. D G uulg. enuntiare | 11 dix. spec. G uulg. spec. dix. | 13 et eam dim. 1 Voss. | 14 fem. D G uulg. foem. | 15 quod ut D G uulg. uelut | littera D G uulg. litera | 16 ita, 2 Voss. | 18 in iouis. 1 Voss. | 19 litt. D G uulg. litteram | 21 superiores sunt qui ante nos uixerunt | 22 diuiserint O | 23 Cap. XX Ar. Phaen. 235 sqq; Catast. 19. similia alii prodiderunt, quorum nomina posui ad Hyg. Myth. cp. 3 | et hellen tr. G uulg. transtulisse et Hellen | 26 compr. D compr. G N | 27 conpl. D compl. G N | edonum D uulg. Hedonum. Ἡδωνός nomen uirorum fuit.

inmolasse, pellem in templo fixisse et arietis ipsius effigiem ab Nube inter sidera constitutam, habere tempus anni, quo frumentum seritur; quod id Ino tostum seuerit ante, quae maxime fugae fuit causa. Eratosthenes ait arietem ipsum sibi pellem auream detraxisse et Phrixo memoriae causa dedisse, ipsum ad sidera peruenisse, quare, ut supra diximus, obscurius uideatur. hunc autem nonnulli dixerunt in oppido Orchomeno, quod est in Boeotia, natum; alii in Salonum Thessaliae finibus procreatum. alii dicunt Crethea et Athamantem cum aliis conpluribus Aeoli filios fuisse; 10 nonnulli etiam Athamantis filium Salmonea esse Aeoli nepotem dixerunt. Crethea autem habuisse Demodicen uxorem, quam alii Biadicen dixerunt. hanc autem Phrivi Athamantis filii corpore inductam, in amorem incidisse, neque ab eo, ut sibi copiam faceret, inpetrare potuisse. itaque necessario coactam, criminari eum ad 15 Crethea coepisse, quod diceret ab eo uim sibi pene allatam, et horum similia mulierum consuetudine dixisse. quo facto Crethea ut uxoris adamantem et regem decebat, permotum, Athamanti ut de eo supplicium sumeret persuasisse. Nubem autem interuenisse, et ereptum Phrixum et Hellen eius sororem in ariete inposuisse 20 et per Hellespontum quam longissime possent profugere iussisse. Hellen decidisse et ibi debitum naturae reddidisse, et ex eius nomine Hellespontum appellatum. Phrixum Colchos peruenisse et, ut ante diximus, arietis interfecti pellem in templo fixisse. ipsum autem a Mercurio ad Athamantem esse reductum, qui patri satis- 25 fecerit, eum innocentia confisum profugisse. Hermippus autem dicit, quo tempore Liber Africam oppugnauerit, deuenisse cum

D 2 hominum quo | 8 salenum | 10 athemantem | salmone aeoli | 19 eius hellem | 21 Hellem | 22 colcos. — G 3 ideo quod ortum | causa fuit | 4 et eratosthenes | 6 qua re | 9 fuisse filios | 10 etiam et | salonem | 12 bradiden | 13 decidisse | 17 amatorem | 19 eius sororem hellen | 21 naturae soluisse | 22 cholcos | 26 expugnauerit. — N 3 ideo quod hortum | 9 'et Athamantem . . . etiam' om. | 10 salmonem eoli | 17 amantem | 19 eius hellen | posuisse | 21 et om. | 24 esse om.

1 inm. D imm. G N | 2 quo tempore, 1 cod. St. cf. infra lib. III, 5 | 3 quod etc. scripsi ex sententia M. quae firmatur iis quae leguntur ap. Hyg. Myth. cp. 2; uulg. ideo quod hortum. In D est 'ideo quod tostum' sed tostum temere corr. in ortum. Susius inuenit in Ms. quod Ino tostum | 6 supra, cp. 19 | uideatur carens pelle, 1 Ul; carens pelle lucente H | 7 orchomeno D uulg. Orchomenio | boetia D N h. l. et alibi | 9 conpl. D compl. G uulg. pluribus | 10 nonnulli . . . dixerunt. haec huc non pertinere uidentur | 12 corpore i. e. corporis pulchritudine | 14 inp. D imp. G N | ad pro apud, cf. supra cp. 18 | 17 adamantem D uulg. amantem, cf. Hyg. Myth. cp. 47 | 19 ariete D arietem G N et sic uulgo scribunt | 20 possent scripsi ex G uulg. posset | 25 confisum D N.

exercitu in eum locum, qui propter multitudinem pulueris Ammod-
des est appellatus . itaque cum in maximum periculum deuenisset,
quod iter necessario faciendum esse uidebat, accessit eo, ut aquae
maxima penuria esset; quo facto exercitus ad defectionem maxi-
mam uenire cogeatur . qui dum quid agerent cogitant, aries qui- 5
dam fortuitu ad milites seorsum errans peruenit; quos cum uidis-
set, fuga praesidium sibi parauit . milites autem, qui eum fuerant
conspicati, etsi puluere et aestu pressi uix progrediebantur, tamen
ut praedam ex flamma petentes, arietem sequi coeperunt usque
ad eum locum, qui Iouis Hammonis postea templo constituto est 10
appellatus . quo cum peruenissent, arietem quem secuti fuerant,
nusquam inuenire potuerunt; sed quod magis his fuerat optandum,
aquae magnam copiam in eo loco nacti sunt, recuperatisque cor-
poribus Libero statim nuntiauerunt . qui gaudis ad eos fines
exercitum deduxit et Iouis Hammonis templum cum arietinis cor- 15
nibus simulacro facto constituit . arietem inter sidera figurauit,
ita ut cum sol in eius foret signo, omnia nascentia recrearentur,
quae ueris tempore fiunt, hac re maxime, quod illius fuga Liberi
recreauit exercitum . praeterea XII signorum principem uoluit esse,
quod illius optimus exercitui fuerat ductor . sed de Hammonis 20
simulacro Leon, qui res Aegyptias conscripsit, ait: Cum Liber
Aegyptum et reliquos fines regno teneret et omnia primus homi-
nibus ostendisse diceretur, Hammonem quendam ex Africa uenisse
et pecoris multitudinem ad Liberum adduxisse, quo facilius et
eius gratia uteretur et aliquid primus inuenisse diceretur . itaque 25
pro beneficio ci Liber existimatur agrum dedisse, qui est contra

D 5 'qui' deletum est | 20 hamonis. — G 1 amodes | 5 uenisse | 6 peruenit
errans | 7 sibi praesidium | fuerunt | 15 duxit | hamonis | 17 signo foret | 18 con-
fiunt | 19 propterea | 20 ductus fuerat | 21 conscripserat | 22 regnum | 23 ostend-
dere | 24 duxisse. — N 1 hammodes | 5 cogitant quid agerent | 11 qui conse-
cuti | 20 fuerit | 21 scripsit.

1 ammodes D uulg. Hammodes . graece ἀμμόδης dicitur | 8 faciendum
esse necessario D G N | 5 dum etc. D G uulg. quid agerent dum | 6 fortuitu D
G N fortuito Sch. | seorsum scripsi pro 'eorum' ex sententia Sch. | 9 ut etc.
haec prouerbii locum obtinent, ut ait M. cf. Ter. Eun. 3, 2, 38 | 10 sciendum est
in G semper scribi hammon uel hamon, in D autem ammon, hammon, hamon .
scripsi ubique Hammon | 11 sec. D G uulg. consecuti | 12 is D ut supra cp. 17 |
13 rec. corp. D G N uulg. corporibusque recuperatis . sed pro recuperatis for-
tasse legendum est 'recuratis' uel quod Susius inuenit in Ms. 'recreatis' recreare
est etiam in sqq. | 14 nunt. D G uulg. nuntiauerunt | 15 ammonis D N | 18 fiunt
D N uulg. conflunt | liber G N | 20 ille, 2 Voss. | fuerat D G uulg. fuerit.

Thebas Aegyptias; et qui simulacra faciunt Hammonis, capite cornuto instituunt, ut homines memoria teneant eum primum pecus ostendisse . qui autem Libero factum uoluerunt adsignare, quod non petierit ab Hammone, sed ultro ad eum sit adductum, simulacra illi cornuta faciunt et arietem memoriae causa inter sidera fixum dicunt.

XXI TAURUS. Hic dicitur inter astra esse constitutus, quod Europam incolumem transuexerit Cretam, ut Euripides dicit . nonnulli aiunt, cum Io in bouem sit conuersa, ut Iuppiter ei satisfacere uideretur, inter sidera constituisset, quod eius prior pars appareat ut tauri, sed reliquum corpus obscurius uidetur . spectat autem ad exortum solis; cuius oris effigiem quae continent stellae, Hyades appellantur. Has autem Pherecydes Atheniensis Liberi nutrices esse demonstrat, numero septem, quas etiam antea nymphas Dodonidas appellatas . harum nomina sunt haec: Ambrosia, Eudora, Pedile, Coronis, Polyxo, Phyto, Thyone . hae dicuntur a Lycurgo fugatae et praeter Ambrosiam omnes ad Thetim profugatae, ut ait Asclepiades . sed ut Pherecydes dicit, ad Thebas Liberum perlatum Inoni tradiderunt . quam ob causam ab Ioue his gratia est relata, quod inter sidera sunt constitutae. Pliades autem appellatae sunt, ut ait Musaeus, quod ex Atlante

D 8 incolomem | 11 Expectat | 16 ptydile | pulixo phieto thiene | 21 Hyades autem | atlante et aetla. — G 4 hamone | sed ad eum adductum dixerunt . et liberi simulachra cornuta et arietem . . . dixerunt | 12 autem om. | continet stellas | 13 appellamus | 16 Pthidile | Polixo Phieto Thiene . et dicuntur | 21 sunt appellatae | athlante et plione oceani. — N 1 ammonis | 4 adductus | 7 esse om. | 8 transuexit | 16 ptdile | polixo phicto tiene | 17 praeterque | thetin | 20 hiis | 21 Hiades autem | athlante et athla.

2 homines . in D supra e adicitur i | memoria D G | 3 ads. D ass. G N | 4 add. D G uulg. adductus; sed referri debet ad pecus | sim. etc. D N uulg. Liberi cornuta simulacra fecerunt . . . dixerunt | 5 illius U | 7 Cap. XXI Ar. Phaen. 167 sqq; Catast. 14; Schol. Germ. 172. similia alii tradiderunt, quorum nomina posui ad Hyg. Myth. cp. 192 | 8 Eur. in Phrixo, cf. Catast. l. c. | 9 Io om. D G N | 11 obs. uid; propter femineum sexum, ut ait Schol. Germ. l. c. | 12 solis D uulg. solem | 16 uulg. Phesyle; scripsi Pedile ex Hesychio . idem uelle uidentur D G N | uulg. Phaeo; scripsi Phyto ex Hesychio . quod commendare uidentur D G N | uulg. Thyene; M. con. Dione, St. Thyone . cf. Eckermann, Mythol. II p. 28 | hae etc. hinc sua sumpsit Myth. Uat. I, 120 sed non omnia recte edidit | 17 thetim D G uulg. Tethyn . Seru. Aen. 1, 744 quae se in pelagus furore praecipitauerunt | 19 uulg. lunoni; quod dedi, iam uoluit Jacobi, Handwörterbuch der Mythol. p. 472 | tradiderunt iunoni, G N | 20 his gratia D G N uulg. gratia eis | 21 Pliades G . perperam in multis libris h. l. est Hyades | museus D G Musaeus N uulg. Mnaseas, cf. supra cp. 18 et Prolegg.

et Aethra Oceani filia sint filiae XV procreatae, quarum V Hyades
appellatas demonstrat, quod earum Hyas fuerit frater, a sororibus
plurimum dilectus . qui cum uenans a leone esset interfectus,
quinque, de quibus supra diximus, lamentationibus assiduis per-
motae, dicuntur interisse; quare eas, quod plurimum de eius morte 5
laborarent, Hyadas appellatas . reliquas autem decem sorores de-
liberasse de sororum morte et earum septem mortem sibi con-
scisse; quare quod plures idem senserint, Pliadas dictas . Alexander
autem Hyadas ait dictas, quod Hyantis et Boeotiae sint filiae;
Pliadas autem, quod ex Plione Oceani et Atlante sint natae . hae 10
numero septem dicuntur, sed nemo amplius VI potest uidere;
cuius causa proditur haec, quod de septem sex cum immortalibus
concupuerint, tres cum Ioue, duae cum Neptuno, una cum Marte,
reliqua autem Sisyphi fuisse uxor demonstratur . quarum ex Electra
et Ioue Dardanum, ex Maia Mercurium, ex Taygete Lacedaemona 15
procreatum; ex Alcyone autem et Neptuno Hyriea, ex Celaeno
Lycum et Nyctea natum. Martem autem ex Sterope Oenomaum
procreasse, quam alii Oenomai uxorem dixerunt . Meropen autem
Sisypho nuptam Glaucum genuisse, quem complures Bellerophontis
patrem esse dixerunt . quare propter reliquas eius sorores inter 20
sidera constitutam; sed quod homini nupserit, stellam eius obscu-
ratam . alii dicunt Electram non apparere ideo, quod Pliades ex-
istimentur choream ducere stellis; sed postquam Troia sit capta,

D 2 earum hyades | 9 quod hyses PLIADES autem | 10 natae. In nu-
mero. — G 2 hias | 6 X | 7 VII | 11 VII | amplius quam | 14 sisiphi uxor fuisse
existimatur | 18 Meropen | 21 obscuram | 23 stellae. — N 6 vero X | 7 de sua-
rum morte | 8 senserunt | 9 hiadas | filie nate . Pliades | 10 Oceani om. | 14 fuisse
om. | 17 autem om. | 20 sorores eius | 21 quia.

1 Aethra cf. schol. Hom. II. 18, 486. mira est diuersitas lectionis h. l.; le-
gimus enim in Mss. aethra, electra, plione, plutone . Aethrae nomen adieci ap.
Hyg. Myth. cp. 192. quam lectionem h. l. commendare uidentur D N. Aethra
scribendum est etiam ap. Myth. Uat. I, 234 pro ethia | fil. XV D G N uulg.
quindecim filiae | 7 sororum, Sch. coni. sua etiam | mort. sibi D G N uulg. sibi
mortem | 8 plures . Musaeus igitur Pliadum nomen a *πλειονες* deriuauit | sens.
D G uulg. senserunt | pliadas D G N uulg. Pleiadas | 9 sint G N uulg. sunt |
10 pliadas G uulg. Pleiadas | plione D G N uulg. Pleione | oceani D G uulg.
Oceani filia | sint D G N uulg. sunt | hae etc. Ouid. Fast. 4, 170 sqq. | 11 pot.
uid. D G N uulg. uid. potest | 12 VII. sex G N | cum om. G N | inm. D G imm
N | 13 conc. D uulg. concubuerunt | 16 yrea D G N uulg. Hyrea . quod dedi,
iam uoluit M. | 18 ux. dix. D G N uulg. dix. ux. | Meropen D N uulg. Mero-
pem | 20 eius sor. D G uulg. sor. eius | 22 pliades D G N uulg. Pleiades | existi-
mantur D N.

et progenies eius quae a Dardano fuerit, sit euersa, dolore per-
motam ab his se remouisse, et in circulo qui arcticus dicitur,
constitisse, ex quo tam longo tempore lamentantem capillo passo
uideri; itaque e facto Cometen esse appellatam . sed has Pliadas
5 antiqui astrologi seorsum a Tauro deformauerunt, ut ante dixi-
mus, Pliones et Atlantis filias . quae cum per Boeotiam cum
puellis iter faceret, Oriona comitatum uoluisse ei uim adferre;
illam fugere coepisse, Oriona autem secutum esse annos VII neque
inuenire potuisse . Iouem autem puellarum misertum, iter ad astra
10 constituisse, et postea a nonnullis astrologis caudam Tauri appel-
lata . itaque adhuc Orion fugientes eas ad occasum sequi uide-
tur . eas stellas nostri Uergilias appellauerunt, quod post uer ex-
oriuntur; et hae quidem ampliorem ceteris habent honorem, quod
earum signo exoriente aestas significatur, occidente autem hiems
15 ostenditur, quod aliis non est traditum signis.

XXII GEMINI. Hos complures astrologi Castorem et Pollu-
cem esse dixerunt; quos demonstrant omnium fratrum inter se
amantissimos fuisse, quod neque de principatu contenderint, neque
ullam rem sine communi consilio gesserint . pro quibus officiis
20 eorum Iuppiter notissima sidera eos constituisse existimatur .
Neptunum autem pari consilio munerasse; nam equos quibus utun-
tur donauit et dedit potestatem naufragis saluti esse . alii dixe-
runt Herculem esse et Apollinem; nonnulli etiam Triptoleum,

D 2 is | 4 e om. | Pliades | 7 contio nataim | 10 appellatam | 14 hiemp |
23 appollinem. — G 4 cometem | plyadas | 5 formauerunt | 6 plione | 7 eis | in-
ferre | 8 illas | 12 appellarunt | 14 hyemps oritur | 17 demonstrant, om. | 18 aman-
tissimos inter se | 20 inter notissima signa | 22 saluti esse naufragis. — N 2 hiis |
6 plionis | 7 conatum | afferre | 8 annis | 12 dixerunt | 14 hyems | 17 omnium
inter se amantissimos fuisse fratres | 20 iupiter.

2 is D ut supra cp. 20 et alibi | 3 ex etc. scripsi Micylum aliosque secutus; uulg.
'et quodam' quod etiam D G N habent | 4 cometen D N uulg. Cometem | plideas N
uulg. Pleiadas | 6 uulg. Pleiones | quae etc. cf. schol. Ap. Rhod. 3, 226; schol. Pind.
Nem. 2, 16; Athen. 11, 12 | 7 facerent G N | com. G uulg. comitatum, Sch. alique
'conatum' D uelle uidetur 'contionatum' | 8 annos VII D G uulg. annis septem .
perperam alii legunt 'annis XII' inter quos est U et Myth. Uat. I, 234 | neque
D G neque eas N; uulg. neque eam | 9 iter ad astra D uulg. inter astra |
12 nostri, cf. supra cp. 17 | nostri uergilias D G N (in D supra e adicitur i)
uulg. Uerg. nostri | 13 quod etc. hinc sua sumpsit Isidor. N. R. cp. 26 | 14 earum
D G N uulg. in earum | ex. G N uulg. ex. sole | 17 quos cf. Catast. 10 | 18 cont.
... gess. D G N uulg. contenderunt ... gesserunt | 20 not. D uulg. inter not.
de constructione uerbi constituo cf. Gossrau, Gramm. p. 339 | 21 equos D G N
uulg. equos his . pronomina saepius omittuntur in hoc libro; de qua re dixi supra p. 2.

quem supra diximus, et Iasona a Cerere dilectos et ad sidera perlatos . sed qui de Castore et Polluce dicunt, hoc amplius addunt, ut Castor in oppido Aphidnis sit occisus, quo tempore Lacedaemones cum Atheniensibus bellum gesserunt . alii autem, cum oppugnarent Spartam Lynceus et Idas, ibi perisse dixerunt . Pol- 5 lucem ait Homerus concessisse fratri dimidiam uitam; itaque alternis diebus eorum quemque lucere.

XXIII CANCER dicitur Iunonis beneficio inter astra collocatus, quod, cum Hercules contra hydrum lernaem constitisset, ex palude pedem eius mordicus arripuisset; quare Herculem per- 10 motum, eum interfecisse . Iunonem autem inter sidera constituisse, ut esset cum duodecim signis, quae maxime solis cursu continentur.

In eius deformationis parte sunt quidam qui Asini appellantur, a Libero in testa Cancri duabus stellis omnino figurati. Liber 15 enim ab Iunone furore obiecto, dicitur mente captus fugisse per Thesprotiam, cogitans ad Iouis Dodonaei oraculum peruenire, unde peteret responsum, quo facilius ad pristinum statum mentis perueniret . sed cum uenisset ad quandam paludem magnam, quam transire non posset, quibusdam asellis duobus obuiam factis dici- 20 tur unum eorum deprehendisse et ita esse transuectus, ut omnino aquam non tetigerit . itaque cum uenisset ad templum Iouis Dodonaei, statim dicitur furore liberatus asellis gratiam retulisse et inter sidera eos collocasse . nonnulli etiam dixerunt asino illi, quo fuerit uectus, uocem humanam dedisse . itaque eum postea 25

D 2 amplius credi ut | 3 opido aridinis | 10 et ex | 20 is dicitur. — G 1 iasona | 3 adriadni | lacedemonii | 12 cursum continent | 16 a | 18 mentis statum | 20 transire nequiuisset | 21 depndisse | 24 etiam om. | 25 humanem uocem. N 3 adriadnis | 8 in astris locatus | 19 poruenisset | 25 fuerat | eum om.

1 iasonem D N cf. supra p. 38 | 2 addunt ut . similes constructiones commemorauimus supra p. 7 | 3 Aph. uulg. Ariadnis . quod dedi, iam Modius uoluerat . idem nomen restitui ap. Hyg. Myth. cp. 79 | lacedaemones D N uulg. Lacedaemonii . eadem forma, quam posui, uetus schol. Horatii, Isidorus, schol. Statii utuntur | 4 alii cf. Hyg. Myth. cp. 80 | 6 Hom. Od. 11, 808 . eundem locum commemorat Seru. Aen. 6, 121 | 8 Cap. XXIII Catast 11; Schol. Germ. u. 146 | dic. D hic dic. G N et sic uulgo scribunt | 10 quare D G N uulg. quare de re | 12 XII G N | 14 quaedam U aliquae | Asini . Iugulae sunt Manilio et Firmico | 15 omnino addidi ex D G N | 16 ab D uulg. a | 20 quib. D de quib. G N et sic uulgo scribunt | as. duob. D G uulg. duobus as. | 21 eorum dep. D G N uulg. dep. eorum | 23 as. D G N uulg. et as. | 24 eos om. D G N | 25 fuerit D G N uulg. fuerat | eum p. D G uulg. postea eum.

cum Priapo contendisse de natura et uictum ab eo interfectum .
pro quo Liberum eius misertum in sideribus adnumerasse; et ut
sciretur id pro deo, non pro homine timido, quia Iunonem fuge-
rit, fecisse, supra Cancrum constituit, qui eius beneficio fuerat
5 adfixus astris.

Dicitur etiam alia historia de Asellis . ut ait Eratosthenes,
quo tempore Iuppiter, bello gigantibus indicto, ad eos oppugnan-
dos omnes deos conuocasset, uenisse Liberum patrem, Vulcanum,
Satyros, Silenos asellis uectos . qui cum non longe ab hostibus
10 abessent, dicuntur aselli pertimuisse, et ita pro se quisque ma-
gnum clamorem et inauditum gigantibus fecisse, ut omnes hostes
eorum clamore in fugam se coniecerint et ita sint superati . huic
similis est historia de bucino Tritonis . nam is quoque fertur,
cum concham inuentam excauasset, secum ad gigantas tulisse et
15 ibi sonum quendam inauditum per concham misisse . hostes autem
ueritos ne qua esset inmanis fera ab aduersariis adducta, cuius
esset ille mugitus, fugae se mandasse, et ita uictos in hostium
potestatem peruenisse.

XXIV LEO . HIC dicitur ab Ioue inter astra constitutus,
20 quod omnium ferarum princeps esse existimatur . nonnulli etiam
hoc amplius dicunt, quod Herculis prima fuerit haec certatio, et
quod eum inermis interfecerit . de hoc et Pisandrus et complures
alii scripserunt . cuius supra simulacrum proxime Uirginem sunt

D 18 peruenisse DE LEONE | 19 a. — G 1 natura rerum | et om. | 3 fu-
gere fecerit supra | 8 conuocauit | 10 essent | 'pro se quisque' om. | 11 eorum ho-
stes | 12 et huius | 16 esset om. | 17 ille om. | 22 interficeret | alii complures. —
N 8 vulcanum | 11 clamorem inauditum.

1 cont. etc. D G N uulg. de natura cont. | natura i. e. membro naturali .
eodem sensu est apud Apuleium. Lact. Firm. 1, 21 inter eum Priapumque
ortum esse certamen de obsceni membri magnitudine, Priapum uictum et ira-
tum interemisse uictorem | 2 adn. D annumerasse G N . infra cp. 36 hoc uer-
bum cum datiuo coniungitur . fortasse h. l. illud 'in' ortum est ex ultima littera
nocabuli antecedentis | 4 eius D H N deae G et sic uulgo scribunt . sermo est
de Iunone | 5 adf. D aff. G N | 7 quo etc. Hyginum secutus est Myth. Uat. I, 11 |
8 conu. D N uulg. conuocauit | 12 Huic D N uulg. Huius | 13 bucino D bucina
G N uulg. buccina | 14 concham D N h. l. et in sqq. | gig. D N uulg. gigantes |
15 son. D sonitum G N et sic uulgo scribunt | 16 inm. D G imm. N | 18 pote-
state D G | 19 Cap. XXIV Catast. 12, Schol. Germ. 148 sqq. | ab G uulg. a .
in D h. l. 'ab' temere mutatum est | 'inter astra' addidi ex G | 23 cuius etc.
cf. Catull. c. 66; Plin. H. N. 2, 70 | supra om. G N, in D temere deletum est,
cf. Catast. l. c. | proxime etc. scripsi ex codd. UL, monente M. idem in D te-
mere mutatum est; uulg. 'proximum est uirgini . Sunt' quod etiam G praebet.

aliae VII stellae ad caudam Leonis in triangulo collocatae, quas crines Berenices esse Conon Samius mathematicus et Callimachus dicit. cum Ptolomaeus Berenicen Ptolomaei et Arsinoes filiam sororem suam duxisset uxorem, et paucis post diebus Asiam oppugnatum profectus esset, uouisse Berenicen, si uictor Ptolomaeus 5 redisset, se crinem detonsuram; quo uoto damnatam crinem in Ueneris Arsinoes Zephyritidis posuisse templo, eumque postero die non comparuisse. quod factum cum rex aegre ferret, Conon mathematicus ut ante diximus cupiens inire gratiam regis, dixit crinem inter sidera uideri collocatum et quasdam uacuas a figura 10 septem stellas ostendit, quas esse fingeret crinem. hanc Berenicen nonnulli cum Callimacho dixerunt equos alere et ad Olympia mittere consuetam fuisse. alii dicunt hoc amplius Ptolomaeum Berenices patrem, multitudine hostiam perterritum, fuga salutem petisse; filiam autem saepe consuetam, insiluisse in equum, et reliquam exercitus copiam constituisse, et conplures hostium interfecisse, reliquos in fugam coniecisse; pro quo etiam Callimachus eam magnanimam dixit. Eratosthenes autem dicit et uirginibus Lesbiis dotem quam cuique relictam a parente nemo soluerit, iussisse reddi, et inter eas constituisse petitionem. 20

XXV VIRGO. Hanc Hesiodus Iouis et Themidis filiam dicit; Aratus autem Astraeci et Aurorae filiam existimari, quae eodem tempore fuerit cum aurea saecula hominum, et eorum principem fuisse demonstrat. quam propter diligentiam et aequitatem Iustitiam appellatam; neque illo tempore ab hominibus exterarum nationes 25

D 7 zephyritidis | 16 copiam exercitus | 19 solueret | 20 petitionem. DE VIRGINE. — G 6 dampnatum | 7 Zephinitidis | die postero | 15 prosiluisse | 19 leapiis | 20 petitionem | 21 thetidis | 22 aristei | 24 iusticiam. — N 7 Zephinitidis | 10 collocatum uideri.

---

2 Ber. in D semper uocatur beronice, in G beronice, cf. Neue, Form. I p. 50. in D est genit. berenice, in G N beronice | 3 uulg. Ptolemaeus uocatur h. l. et in sqq. in D legimus ptolomeus, ptolemeus, tolemeus; in G N ptolomeus, cf. Brambach, Neugestaltung der lat. Orthographie p. 105 | berenicem D N beronice G. sed in sqq. in D N est berenice | Ars. cf. Catull. u. 54 l. c. | 4 As. opp. Catullus: Assyrios fines uastatum | 6 cr. detons. D G N uulg. detons. cr. | 7 eosque D G | 9 ut ante diximus conon math. D G N | 11 VII G N | 15 ins. D U uulg. insiluisse | 16 compl. D uulg. compl. | 18 magn. ita etiam Catull. u. 26 l. c. eam appellat | De uirginibus Lesbiis earumque dote nihil apud alios scriptores repperi | 19 solu. G uulg. solueret | 21 Cap. XXV Hes. Theog. 901; Ar. Phaen. 96 sqq; Catast. 9; Schol. Germ. u. 95 | dixit D H | 22 quae D uulg. quod | 23 saec. uulg. secula.

bello lacessitas esse, neque nauigio quemquam usum, sed agris colendis uitam agere consuesse . sed post eorum obitum qui sint nati, eos minus officiosos, magis auaros coepisse fieri; quare minus Iustitiam inter homines fuisse conuersatam . denique causam peruenisse usque eo, dum diceretur aeneum genus hominum natum . itaque iam non potuisse pati amplius et ad sidera euolasse . sed hanc alii Fortunam, alii Cererem dixerunt, et hoc magis non conuenit inter eos, quod caput eius nimium obscurum uidetur . nonnulli eam Erigonen Icari filiam dixerunt, de qua supra diximus .
 10 alii autem Apollinis filiam ex Chrysothemii natam, et infantem Parthenon nomine appellatam; eamque, quod parua interierit, ab Apolline inter sidera collocatam.

XXVI SCORPIUS. Hic propter magnitudinem membrorum in duo signa diuiditur, quorum unius effigiem nostri Libram dixerunt . sed omnino totum signum hac de causa statutum existimatur: quod Orion cum uenaretur, et in eo exercitatissimum se esse confideret, dixisse etiam Dianae et Latonae se omnia, quae ex terra oriantur, interficere ualere . quare Terram permotam, Scorpionem misisse, qui cum interficere monstratur . Iouem autem
 20 utriusque animum admiratum, Scorpionem inter astra conlocasse, ut species eius hominibus documento esset, ne quis eorum aliqua re sibi confideret . Dianam autem propter studium Orionis petisse ab Ioue, ut idem illi beneficium daret petenti, quod Terrae ultro tribuisset . itaque eum ita constitutum, ut, cum Scorpheus exoriatur,
 25 occidat Orion.

XXVII SAGITTARIUS. Hunc complures Centaurum esse dixerunt; alii autem hac de causa negauerunt, quod nemo Centaurus sagittis sit usus . hic autem quaeritur, cur equinis cruribus

D 2 consueisse | 11 partenon | 12 appolline | collocata . DE SCORPIONE | 21 spetles | 24 ita om. | 25 orion . DE SAGITTARIO | 28 queritur qu ur. — G 2 consueuisse | sunt | 4 esse | 5 eo usque | 6 uolasse | 8 caput om. | 9 erigone icari | 16 esse se | 20 animum om.

1 usum D G uulg. usum esse | 2 cons. H alique, uulg. consueuisse | 5 aeneum etc. cf. Ar. Phaen. 129 | 9 eam D G H uulg. etiam | supra p. 86 | 13 Cap. XXVI Ar. Phaen. 85 sqq.; Catast. 7 | 14 unius, perperam om. D G. Chelae Scorpis Libram faciunt, cf. Seru. Ge. 1, 33 | nostri, cf. supra cp. 17 | 15 uulgo sic distinguunt: existimatur; quod | 16 exercitatissimus esse, O | 18 or. D G uulg. exoriantur | 19 monstr. D G uulg. demonstratur | 20 ammiratum G cf. supra cp. 17 | conl. D coll. G | 21 al. D G uulg. de aliqua | 23 ab D G uulg. a | 24 ex. D G uulg. oriat | 25 occ. orion D G uulg. Orion occidat | 26 Cap. XXVII Ar. Phaen. 306 sqq., Catast. 28., Schol. Germ. 286 sqq. | 28 cur, D uelle uidetur 'quor' de qua forma cf. Brambach, Neugestaltung etc. p. 225 sqq.

sit deformatus et caudam habeat ut Satyri . dicunt enim nonnulli hunc esse Crotum nomine, Euphemes Musarum nutricis filium . ut ait Sositheus tragoediarum scriptor, eum domicilium in monte Helicone habuisse et cum Musis solitum delectari, non numquam etiam studio uenationis exerceri . itaque pro merita diligentia 5 magnam laudem assecutum; nam et celerrimum in siluis et acutissimum in musis factum esse . pro quo studio illius petisse Musas ab Ioue, ut in aliquo astrorum numero eum deformaret . itaque Iouem fecisse; et cum omnia illius artificia uno corpore uellet significare, crura eius equina fecisse, quod equo multum sit 10 usus; et sagittas adiunxisse, ut ex his et acumen et celeritas eius uideretur . caudam satyricam in corpore fixisse, quod iam non minus hoc Croto Musae, quam Liber Satyris sit delectatus . ante huius pedes stellae sunt paucae et in rotundo deformatae, quas coronam eius ut ludentis abiectam nonnulli dixerunt. 15

XXVIII CAPRICORNUS. Huius effigies similis est Aegipani . quem Iuppiter, quod cum eo erat nutritus, in sideribus esse uoluit, ut capram nutricem, de qua ante diximus . hic etiam dicitur, cum Iuppiter Titanas obpugnaret, primus obiecissee hostibus timorem, qui πανικός appellatur, ut ait Eratosthenes . hac etiam de causa 20 eius inferiorem partem piscis esse formationem, et quod muricibus hostes sit iaculatus pro lapidum iactatione . Aegyptii autem sacerdotes et nonnulli poetae dicunt, cum complures dii in Aegyptum conuenissent, repente peruenisse eodem Typhona, acerrimum gigante et maxime eorum hostem . quo timore permotos in alias 25 figuras se conuertisse; Mercurium factum esse ibim, Apollinem

D 8 eum. om. | 9 ut cum | 11 ut ex istarum acumine et celeritas esse uideretur | 20 paniscos. — G 4 Helicone om. | 14 pedes huius | et om. | 20 paniscos | 21 deformatione | 26 ybin.

2 Crotum, cf. Hyg. Myth. cp. 224 | euphemis D G | 4 non n. G uulg. nonnumquam | 6 uulg. syluis | 7 musis i. e. studiis, uulg. Musis | 8 eum def. G uulg. deformaretur | 9 et cum G uulg. ut cum | 11 sag. D G uulg. sagittas pro ingenio . sed illa 'pro ingenio' glossa esse uidentur | eius G uulg. esse | 12 iam addidi ex D | 13 Croto addidi ex H. idem uoluit Wesseling. l. c. | 14 et in DH uulg. in | 16 Cap. XXVIII Ar. Phaen. et Schol. Germ. 284 sqq., Catast. 27 | 21 et quod D G uulg. quod | mur. D G uulg. muricibus id est maritimis conchylis . sed ultima uerba ut glossa eicienda sunt | 22 iactione D. fortasse iaculatione | 23 dicunt poetae D G | cum etc. cf. Hyg. Myth. cp. 196 | compl. de aegypto D, compl. de egipto G | 24 peru. D G uulg. uenisse | acerr. i. e. fortissimum . sic Frontin. strat. 1, 2, 8; Seru. Aen. 1, 220 | 25 hostem D G uulg. inimicum | 26 ibim D uulg. Ibin.

autem, quae Threicia auis uocatur, Dianam aeluro similatam . quibus de causis Aegyptios ea genera uiolari non sinere demonstrant, quod deorum imagines dicantur . eodem tempore Pana dicunt in flumen se deiecisse et posteriorem partem corporis effigiem piscis, alteram autem hirci fecisse et ita a Typhone profugisse . cuius cogitatum Iouem admiratum, inter sidera effigiem eius fixisse.

XXIX AQUARIUS. Hunc conplures Ganymedem esse dixerunt, quem Iuppiter propter pulchritudinem corporis ereptum parentibus, deorum ministrum fecisse existimatur . itaque ostenditur ut aquam aquali infundens . Hegesianax autem Deucalionem dicit esse, quod eo regnante tanta uis aquae se e caelo profuderit, ut cataclysmus factus esse diceretur. Eubulus autem Cecropem demonstrat esse, antiquitatem generis commemorans et ostendens, antequam uinum traditum sit hominibus, aqua in sacrificiis deorum usos esse, et ante Cecropem regnasse quam uinum sit inuentum.

XXX PISCES. Diognetus Erythraeus ait quodam tempore Uenerem cum Cupidine filio in Syriam ad flumen Euphraten uenisse . eodem loco repente Typhona, de quo supra diximus, apparuisse; Uenerem autem cum filio in flumen se proiecisse et ibi figuram piscium forma mutasse: quo facto, periculo esse liberatos . itaque postea Syros, qui in his locis sunt proximi, destitisse pisces edere, quod uereantur eos capere, ne simili causa aut deorum

D 1 treici auis | 5 irci | tiphone | 15 omnibus | 18 erythracus. — G 1 treicia | merulo | 5 hyrci | ita antiphone | 18 Diogenes erithacus | 19 euphraten flumen.

1 Thr. auis id est grus, U. recte quidem (cf. Seru. Aen. 10, 265) sed ultima uerba pro glossa accipienda sunt | aeluro i. e. feli . sic corr. St. ex Anton. Lib. cp. 28. in D 'eluro' temere mutatum est in 'merulo' | sim. D simul. G cf. supra p. 32 | 3 quod eorum D G | 5 fortasse legendum est ita Typhonem profugisse' ut supra cp. 28 legimus 'quia lunonem fugerit' et in Myth. cp. 277 in qua Aegyptus fratrem profugit . illud 'a' facile oriri potuit ex uocabulo quod antecedit | 6 inter etc. D G uulg. effigiem eius inter sidera | 8 Cap. XXIX Ar. Phaen. 283 sqq., Catast. 26 | 11 aliquando D aquilo 1 Voss. aliquo G et sic uulgo scribunt . puto legendum aquali h. l. et infra lib. III, 28 | deucalion D G | 12 e. c. D de c. G uulg. de coelo | 13 eubolus D G | 18 Cap. XXX Ar. Phaen. et Schol. Germ. 240; Catast. 21; Ouid. Fast. 2, 459; Ilyg. Myth. cp. 197 | diognetus D uulg. Diogenetes . Diognetus fuit etiam dux Erythracorum, cuius meminerunt Parthen. 9; Polyaen. 8, 36 | Er. ita recte Soter; uulg. Erythracus | 19 euphr. D uulg. Euphratem, cf. Neue, Form. I p. 345 | 20 eod. D G uulg. et eodem | Typh. D G uulg. Typh. giganta | 23 in his D G uulg. his | 24 edere D G uulg. esitare.

praesidia inpugnare uideantur, aut eos ipsos captare . Erato-
sthenes autem ex [eo] pisce natos hos dicit, de quo posterius
dicemus.

XXXI CETUS. De hoc dicitur quod a Neptuno sit missus,
ut Andromedam interficeret, de qua ante diximus; sed quod a
Perseo sit interfectus, propter inmanitatem corporis et illius uir-
tutem inter sidera conlocatum.

XXXII ERIDANUS. Hunc alii Nilum, complures etiam
Oceanum esse dixerunt . qui autem Nilum uolunt uocari, propter
magnitudinem eius et utilitatem aequissimum esse demonstrant, 10
praeterea quod infra hunc quaedam stella sit, clarius ceteris lu-
cens, nomine Canopos appellata . Canopos autem insula flumine
adluitur Nilo.

XXXIII LEPUS. Hic dicitur Orionis canem fugere uenan-
tis . nam cum, ut oportebat, eum uenatorem finxissent, uoluerunt 15
etiam significare aliqua de causa; itaque leporem ad pedes eius
fugientem fixerunt . quem nonnulli a Mercurio constitutum dixe-
runt, eique datum esse praeter cetera genera quadrupedum, ut
alios pareret, alios haberet in uentre . qui autem ab hac causa
dissentiant, negant tam nobilem et tam magnam uenatorem, de 20
quo et ante in Scorpionis signo diximus, oportere fingi leporem
uenari . Callimachum quoque accusari, quod cum Dianae scriberet
laudes, eam leporum sanguine gaudere et eos uenari dixisset .
itaque Oriona cum Tauro decertantem fecerunt.

Leporis autem hanc historiam memoriae prodiderunt . apud 25
antiquos in insula Lero nullum leporem fuisse, sed ex eorum
ciuitate adolescentium quendam, studio generis inductum, ab ex-

D 15 Nam cum opere eum | 22 Callimachus | 25 memoria | aput. — G 2 hos
om. | 7 collocatus | 11 eum | a ceteris | 19 causa om.

1 inp. D imp. G | 2 ex etc. i. e. ex pisce illo magno, qui Notius appellatur,
cf. infra cp. 41 et Catast. l. c. | hos D uulg. homines | posterius D G uulg. post |
3 in D h. l. est Caetus, aliis locis Cetus | missum, codd. Voss. | 5 sed quod D
G uulg. sed | 6 interfectum, 1 Voss. | et D G uulg. et per | 7 conl. D uulg.
conlocatus | 8 Hunc etc. spectat ad hunc locum Bocatius, cf. supra p. 8 |
11 propterea D | hunc D uulg. eum | 18 perperam 'abluitur' D G et sic uulgo
scribunt | 14 Cap. XXXIII Ar. Phaen. 338 sqq., Catast. 34. quae ap. Schol.
Germ. leguntur, ex Hygino immissa sunt | 16 sign. D G uulg. hoc sign. | 20 ne-
gant oportere . . . oportere fingi D G . idem uitium in codices schol. Germ.
irrepsit | 22 acc. M. conl. accusant | cum etc. i. e. in hymno in Dianam | 23 dixe-
rit, Schol. Germ. | 27 gen. est lectio corrupta; 'Veneris' scripsit Eyss. apud
Schol. Germ. p. 416. supra p. 30 legimus: studio uenationis inductam.

teris finibus leporem feminam praegnantem attulisse et eius par-
tum diligentissime ministrasse . itaque cum peperisset, complu-
ribus eius ciuitatis studium incidisse et partim pretio, partim bene-
ficio mercato omnes lepores alere coepisse . ita non longo inter-
5 uallo tantam multitudinem leporum procreatam, ut tota insula ab
his occupata diceretur . quibus cum ab hominibus nihil daretur,
in semina eorum impetu facto omnia comederunt . quo facto in-
colae calamitate adfecti, cum fame forent oppressi, communi con-
silio totius ciuitatis uix denique eos ex insula abegisse dicuntur .
10 itaque postea leporis figuram in astris constituisse, ut homines
meminissent nil esse tam exoptandum in uita, quin ex eo plus
doloris quam laetitiae capere posterius cogerentur.

✓ XXXIV ORION. Hunc Hesiodus Neptuni filium dicit ex
Euryale Minois filia natum; concessum autem ei, ut supra fluctus
15 curreret ut in terra, quemadmodum Iphiclo datum dicitur, ut
supra aristas curreret neque eas infringeret . Aristomachus autem
dicit quendam Hyriea fuisse Thebis, Pindarus autem in insula
Chio . hunc autem, cum Iouem et Mercurium hospitio recepisset,
petisse ab his, ut sibi aliquid liberorum nasceretur . itaque quo
20 facilius petatum impetraret, bouem immolasse et his pro epulis
adposuisse . quod cum fecisset, poposcisse Iouem et Mercurium
quod corium de boue foret detractum, et quod fecerant urinae in
corium infudisse, et id sub terra poni iussisse; ex quo postea na-
tum puerum, quem Hyrieus e facto Uriona appellaret . sed uenu-
25 state et consuetudine factum est, ut Orion uocaretur . hic dicitur
Thebis Chium uenisse et Oenopionis filiam Meropen per uinum
cupiditate incensus compressisse . pro quo facto ab Oenopione ex-
caecatus et de insula eiectus existimatur Lemnum ad Uulcanum

D 8 partim pretio pariter | 10 leporis postea | 15 ut om. | 17 catrea | 19 ali-
quis | 22 fecerat | 24 catreus | 27 excoatur. | 28 ictus. — G 1 ad eius | partem p̄cio
partem | 4 itaque | 6 nich | 11 nich | 12 leticiae | 14 procreatam | 15 phiclo | 17 ca-
thaream | 18 hospitio | 22 quod detractum corium de boue foret | 24 chatreus |
uetustate | 26 et ibi enopionis | 28 lemnon.

1 fem. D G uulg. foem. | eius D uulg. ad eius | 4 ita D uulg. itaque, ut
paulo antea | 6 a dominia, 1 Ul. alique | 8 adf. D aff. G | 13 Cap. XXXIV Ar.
Phaen. 322 sqq., Catast. 32; Schol. Germ. 331; Ouid. Fast. 5, 493. similia alii
tradiderunt, quorum nomina posui ad Hyg. Myth. cp. 195 | 16 neque D G uulg.
nec | 17 erythrea U; M. scripsit Hyriea, cf. Strab. IX p. 620 | Pind., in dithy-
rambis, ut ait Strabo l. c. | 21 adp. D app. G | 22 foret D G uulg. fuisset |
24 Ur. cf. Ouid. Fast. l. c., Seru. Aen. 1, 535 | uen. D uulg. uetustate | 25 hic
etc. Seru. Aen. 10, 763 | 27 comp. D comp. G.

peruenisse et ab eo quendam ducem Cedalionem nomine accepisse . quem collo ferens dicitur ad Solem uenisse et ab eo sanatus, ut se ulcisceretur, Chium reuertisse . Oenopionem autem a ciuibus sub terra custoditum esse . quem postquam se inuenire posse desperaret Orion, in insulam Cretam peruenisse, et ibi uenari coepisse 5 cum Diana, et ei polliceri quae supra diximus, et ita ad sidera peruenisse . nonnulli autem aiunt Orionem cum Oenopione prope nimia coniunctum amicitia uixisse, et quod ei uoluerit suum studium in uenando probare, Dianae quoque pollicitum quae supra diximus, et ita interfectum . alii dicunt cum Callimacho, cum 10 Dianae uim uoluerit adferre, ab ea sagittis esse confixum et ad sidera propter uenandi consimile studium deformatum . Istrus autem dicit Orionem a Diana esse dilectum et paene factum, ut ei nupsisse existimaretur . quod cum Apollo aegre ferret, et saepe eam obiurgans nihil egisset, natantis Orionis longe caput solum 15 uideri conspicatus, contendit cum Diana eam non posse sagittam mittere ad id, quod nigrum in mari uideretur . quae cum se uellet in eo studio maxime artificem dici, sagitta missa caput Orionis traiecit . itaque eum cum fluctus interfectum ad litus eiecisset, et se eum Diana percussisse plurimum doleret, multis eius obitum 20 prosecuta lacrimis, inter sidera statuisse existimatur . sed quae post mortem eius Diana fecerit, in eius historiis dicemus.

XXXV CANIS. Hic dicitur ab Ioue custos Europae adpositus esse et ad Minoa peruenisse . quem Procris Cephalus uxor laborantem dicitur sanasse et pro eo beneficio canem muneri ac- 25 cepisse, quod illa studiosa fuerit uenationis, et quod cani fuerat datum, ne ulla fera praeterire eum posset . post eius obitum canis ad Cephalum peruenit, quod Procris eius fuerat uxor . quem

D 5 uenare | G pollicere | 14 Apollo hec referret | 17 se cum | 20 et multis. — G 1 celadonia | 5 cretam uenit et ibi cum diana uenatus est et ei pollicitus est | 7 'autem aiunt . . . interf. alii' om. | 11 inferre | 15 eam om. | nich | 21 existimatur om. | 24 procis.

1 quemdam D . sed aliis locis idem habet quendam | cedalionem D . *Κη-δαλιωνα* restituendum est in Catast. l. c. | 2 'dicitur' addidi ex D G | 4 postquam desp. cf. Zumpt, gramm. §. 507 | 6 supra, cp. 26 | 12 histrius D G uulg. Ister . uide quae supra dixi p. 2 et 5 | 13 pene D G et sic uulgo scribunt | 14 egre G . idem uoluisse uidetur D | 21 sed etc. Bursian putat Hyginum haec imprudenter ex scriptore graeco addidisse | 23 Cap. XXXV Ar. Pl.aen. 826 sqq., Catast. 33; Schol. Germ. 336; Myth. Uat. I, 233 . aliorum scriptorum nomina posui ad Hyg. Myth. cp. 189 | adp. D app. G | 25 munere D G.

ille ducens secum Thebas peruenit, ubi erat uulpes, cui datum dicebatur, ut omnes canes effugere posset. itaque cum in unum peruenissent, Iuppiter nescius quid faceret, ut Istrus ait, utrosque in lapidem conuertit. nonnulli hunc canem Orionis esse dixerunt, 5 et quod studiosus fuerit uenandi, cum eo canem quoque inter astra conlocatum; alii autem Icari canem esse dixerunt, de quo ante diximus. quae multa proposita suos habent auctores.

Sed Canis habet in lingua stellam unam, quae ipsa Canis appellatur, in capite autem alteram, quam Isis suo nomine statuisse 10 existimatur et Sirion appellasse propter flammae candorem, quod eiusmodi sit, ut prae ceteris lucere uideatur. itaque quo magis eam cognoscerent, Sirion appellasse.

XXXVI PROCYON. Hic ante maiorem Canem exoriri uideatur, sed a nonnullis Orionis esse existimatur. hac etiam de causa 15 Procyon est appellatus, sed isdem omnibus historiis quibus superior Canis annumeratur.

XXXVII ARGO. Hanc nonnulli propter celeritatem graece dixerunt Argo appellatam; alii quod Argus eius fuerit inuentor. hanc autem primam in mari fuisse complures dixerunt, et hac re 20 maxime stellis esse figuratam. hanc nauem factam Pindarus ait in Magnesiae oppido, cui Demetrias est nomen. Callimachus autem in isdem finibus ad Apollinis Actii templum, quod Argonautae

---

D 3 histrius | 4 dixerunt | 10 syron | 11 ceteras | 12 siriona | 13 Procion | 15 procyon esse | 18 argo dixerunt grece. — G 1 cui datum erat | 3 hystrius | 6 ycar | 7 praeposita | suos om. | 10 candorem flammae quae in eiusmodi signo est | 11 praeter ceteras | Itaque syron appellasse quo magis eam cognoscerent | 13 Prochion | uidetur a nonnullis autem | 14 esse om. | hac autem de | 15 prochion appellatus | hisdem | 18 dictam | 22 hisdem.

---

1 duc. sec. D G uulg. sec. duc. | uulpis D cf. Neue, Form. I p. 180 | 2 in unum. sic supra cp. 15 carnem in unum compositam | 3 uulg. Ister, ut paulo antea | 4 lapidem D G uulg. lapides | 6 conl. D coll. G | icarii D sed aliis locis in eodem semper legimus icarus, icari etc. cf. supra p. 34 | 8 M. conl. et ipsa | 11 uulg. praeter caeteras. quod dedi, habet Isidorus N. R. 26 et in Origg. III, 70 qui sua ex Hygino sumpsit. idem uoluisse uidetur D | 13 cf. Catast. 42 | uid. fortasse sic legendum est: uidetur; hac etiam de causa Procyon est appellatus. sed a nonnullis Orionis esse existimatur et isdem etc. | 15 isd. D uulg. iisdem | 16 ann. Sch. conl. enumeratur | 17 Cap. XXXVII Ar. Phaen. 342; Catast. 35; Schol. Germ. 805 | propter etc. qui hoc uolunt, Argo ab ἀργός dictam putant | 19 conpl. D uulg. compl. | 20 nauem D G uulg. nauim | 21 Magn. legendum arbitror pro 'Magnesia' quod etiam D G praebent | Dem. cf. Plin. H. N. 4, 15 | 22 isd. D uulg. iisdem.

proficiscentes statuisse existimantur in eo loco, qui Pagasae uocatur, ideo quod nauis Argo ibi primum compacta dicitur, quod est graece *παγασαι*. Homerus hunc eundem locum in Thessaliae finibus esse demonstrat; Aeschylus autem et nonnulli aiunt a Minerva quandam materiam loquentem eodem esse coniunctam. sed 5 huius non tota effigies inter astra uidetur; diuisa enim est a puppi usque ad malum, significans, ne homines nauibus fractis pertimescerent.

XXXVIII CENTAURUS. Hic dicitur nomine Chiron Saturni et Philyrae filius esse, qui non modo ceteros Centauros, sed 10 homines quoque iustitia superasse, Aesculapium et Achillem nutrisse existimatur. pietate igitur et diligentia effecit, ut inter astra numeraretur. apud hunc Hercules cum deuerteretur et simul cum Chirone sedens sagittas consideraret, fertur una earum decidisse supra pedem Chironis et ita eum interfecisse. alii autem 15 dicunt Centaurum miratum, quod tam breuib. sagittis tam magna corpora Centaurorum interfecerit, ipsum contendere arcum conatum, itaque ex eius manu sagittam prolapsam in pedem eius incidisse. pro qua re Iuppiter eius misertus inter sidera eum constituit cum hostia, quam supra aram tenens immolare uidetur. 20 hunc alii Pholon esse Centaurum dixerunt, eum qui aruspicio praeter ceteros plurimum ualuisse; itaque ad Aram cum hostia uenire Iouis uoluntate figuratum.

XXXIX ARA. In hac primum dii existimantur sacra et coniurationem fecisse, cum Titanas oppugnare conarentur; eam 25 autem Cyclopes fecisse. ab ea consuetudine homines dicuntur in-

D 1 pagase | 3 pegasse | 6 nota | 18 numeretur. — G 1 existimantur statu-
uisse | eodem | pegase | 3 pegase | 4 ut nonnulli | 6 est enim | 11 iusticia | escu-
lapiumque | 12 effecit om. | 13 annumeraretur | diuerteret | 15 super | 17 cona-
tum arcum | 20 super | tenens om. | 21 eumque | 26 eaque.

1 qui etc. cf. schol. Ap. Rhod. 1, 238 | eadem urbs Pagasa, Pagase, Paga-
sae dicitur | 2 comp. D uulg. comp. | 8 *παγ.* lectio corrupta est; M. coni. *παγῆ-
ραι* | 4 et D uulg. ut . similiter infra legimus cp. 40 Istrus autem et complu-
res | 5 Sch. coni. 'eadem' ita ut ad nauem referatur | 7 nau. fr. D uulg. fr.
nau. | 9 Cap. XXXVIII Schol. Germ. 291, 417; Ouid. Fast. 5, 379 sqq. | 13 uulg.
diuerteretur | 16 breuib. i. e. paruis cf. infra cp. 42; Ouid. Met. 5, 457 |
21 Pholon. Seru. Aen. 8, 294 | eum qui D uulg. eumque | 24 cf. Catast. 89;
Schol. Germ. 396 | Cap. XL Ar. Phaen. 444; Catast. 41; schol. Germ. 429;
Ouid. Fast. 2, 246 sqq; Myth. Uat. I, 115; Fulgent. Myth. 1, 12.

stituisse sibi, ut cum aliquam rem efficere cogitarent, prius sacrificarent, quam agere incepissent.

- XL HYDRA. In qua Coruus insidere et Crater positus existimatur; de qua hanc habemus memoriae proditam causam. cor-
 5 uus Apollinis tutela usus, eo sacrificante, missus ad fontem aquam puram petitem uidit arbores complures ficorum inmaturos; eas expectans dum maturescerent, in arbore quadam earum consedit. itaque post aliquot dies coctis ficis, et a coruo compluribus earum comesis, expectans Apollo coruum uidit cum cratere pleno uolare
 10 festinantem. pro quo admissio eius dicitur. quod diu moratus sit, Apollo, qui coactus mora corui alia aqua est usus, hac igitur ignominia eum adfecisse, ut quamdiu fici coquerentur, coruus bibere non possit, ideo quod guttur habeat pertusum illis diebus. itaque cum uellet significare sitim corui, inter sidera constituit cratera
 15 et supposuit hydram, quae coruum sitientem moraretur. uidetur enim rostro caudam eius extremam uerberare, ut tamquam sinat se ad crateram transire. Istrus autem et complures dixerunt Coronida Phlegya filiam fuisse; hanc autem ex Apolline Aesculapium procreasse, sed postea Ischyn Elati filium cum ea concubuisse.
 20 quod cum uiderit coruus, Apollini nuntiasset; qui cum fuerit antea candidus, Apollinem pro incommodo nuntio eum nigrum fecisse et Ischyn sagittis confixisse.

D 4 memoria | 5 apollonis | 8 aliquod | 11 appollo | qui om. | 15 sitientem | 17 Istrus | coronidam | 19 Ischyn om. — G 1 efficere conarentur | 5 tutela apollinis | ad fontem missus | 9 comestis | 13 habeat illis diebus obtusum | 14 collocavit craterem | 15 subposuit | 16 uerberare. causa hac ut sinat tamquam se ad craterem | 17 Histrius | 19 postea scinealti | 20 antea albus | 21 commodo.

6 petitem. sic Hyg. Myth. cp. 169 | arb. etc. ad arbores Hyginus retulit, quod de ficis erat dicendum | compl. D uulg. compl. | 9 expectans D G | uidit D G uulg. uidit eum | 10 admissio i. e. peccato. eodem uocabulo saepius utitur Ouidius | fortasse legendum est: eius, quod diu moratus sit, dicitur | 11 apollo D G uulg. Apollinem | 11 hac igitur D uulg. hac | 12 adf. D aff. G | ut etc. cf. Aelian. H. A. 2, 5; Plin. II. N. 10, 15 | quoquerentur D cf. supra cp. 15 | 13 posset D G | 14 crateram h. l. uelle uidetur D. fortasse promiscue dixit Hyginus crater et cratera. cf. Neue, Form. I p. 332 | 17 uulg. Ister, ut supra cp. 34 | Cor. etc. similia alii prodiderunt, quorum nomina posui ad Hyg. Myth. cp. 202 | 20 uid. G uulg. uideret | nunt. D G uulg. nunc. | 21 Apollinem addidi ex G | nunt. D G uulg. nuncio | 21 in G imprudenter etiam h. l. ut paulo antea scriptum est 'scynealti filium'. Hoc esset Ischyn Elati filium. ceterum apud Myth. Uat. I l. c. (ubi Maius inuenit in Ms. scin elati) pro 'Elati' scribendum arbitror Ischyn Elati.

De cratera autem hanc historiam Phylarchus scribit. In Chersoneso quae confinis est Troiae, ubi Protesilai sepulcrum statutum complures dixerunt, urbs Elaeusa nomine dicitur. in qua Demophon quidam cum regnaret, incidit eorum finibus repentina uastitas et ciuium interitio miranda. qua re Demophonta permotum 5 ferunt misisse ad Apollinis oraculum quaerentis remedium uastitatis. responso autem dato, ut quotannis una de nobilium genere uirgo diis penetibus eorum immolaretur, Demophon omnium filias praeter suas sorte ductas interficiebat, usque dum cuidam ciuium loco nobilissimo eorum nato perdoluit inceptum Demophontis. qui negare 10 coepit de sua filia se passurum sortiri, nisi eodem regis filiae essent coniectae. quo facto rex permotus, illius filiam sine sorte ductam interfecit. quod Mastusius nomine, uirginis pater, instanti tempore simulauit se patriae causa non aegre ferre factum (potuisset enim postea sorte ducta nihilominus interire): quod paulatim 15 dies regi in obliuionem perduxit. itaque cum se prope amicissimum regi uirginis pater ostendisset, sollemne sacrificium se habere dixit, eumque et filias eius ad id conficiendum inuitauit. qui nihil aliter futurum suspicatus, filias ante misit, ut ipse occupatus in re ciuili postea ueniret. quod cum ex optato Mastusio accidisset, 20 filias regis interfecit et sanguinem earum cum uino in cratera mixtum aduenienti regi pro potione dari iussit. qui cum filias

D 1 storiā philarchus | 3 flagiosa | demiphon | 5 intericio | demiphonda | 6 querens | 17 uirginis pater regi | solemne. — G 1 phylartus | 3 flagusa | dimiphona | 6 quaerens | 7 una e | 9 ductas om. | 11 de sua filia cepit | 13 pater uirginis | 16 duxit | prope om. | 17 sollempne | 19 aliud | 20 exoptanti | 21 regis filias interemit | 22 proportionē.

1 uulg. Pilarchus cf. supra p. 5 | chersonesso D G | 2 uulg. sepulchrum | 3 compl. D uulg. compl. | uulg. Phlagusa. quod dedi, uoluit Is. Vossius. eadem urbs ab Herodoto 6, 140 aliisque Elaeus uocatur. sed *Ἐλαιῶς*, *Ἐλαιῶσσα*, *Ἐλεῶσσα* etiam in libris graecis confunduntur | 3 omnes scribunt Demiphon, sed uera lectio mihi esse uidetur Demophon. sane *Δημοφῶν* nomen uirorum fuit. in G h. l. est demophon, in seqq. autem demiphon | 5 int. D G uulg. interrecio | 6 quaer. 3 Ul; uulg. quaerens. M. noluit quaerentem | 8 demiphon autem D G | 9 interf. est imperfectum conatus | 12 coniectae, 1 Voss. | 13 uulg. Mastusius h. l. et in seqq. nec aliter scribunt D G. Mastusia promontorium Chersonesi commemoratur a Plin. II. N. 4, 18 aliisque. Mastusius h. l. iam scripserat Micyllus | instanti i. e. praesenti | 14 non ferre hac re factum D. quo loco 'hac re' perperam scriptum est pro aegre, cf. supra cp. 34 | 16 dies i. e. tempus | 17 pater uirginis regi, H | soll. cf. supra p. 37 | 19 occ. iure ciuili, H | 20 ex opt. D uulg. exoptanti | 21 regis D G uulg. eius | in om. D G | crat. D G uulg. craterē. iidem tamen in seqq. habent 'craterē' | potione D portione St.

desideraret, et quid his factum esset rescisset, Mastusium cum
cratere in mare proci iussit. quo facto mare, quo ille est pro-
iectus, memoriae causa Mastusium mare uocatum est; portus autem
adhuc Crater appellatur. quem antiqui astrologi stellis deformarunt,
5 ut homines meminissent maleficium neminem temere lucrari posse,
neque obliuionem inimicitiarum fieri solere. nonnulli cum Erato-
sthene dicunt eum cratera esse, quo Icarus sit usus, cum homini-
bus ostenderet uinum; alii autem dicunt dolium esse, quo Mars
ab Oto et Ephialte sit coniectus.

10 XLI PISCIS qui notius appellatur. Hic uidetur ore aquam
excipere a signo Aquarii. qui laborantem quondam Isim seruasse
existimatur; pro quo beneficio simulacrum piscis et eius filiorum,
de quibus ante diximus, inter astra constituit. itaque Syri con-
plures pisces non esitant et eorum simulacra inaurata pro diis
15 penatibus colunt. De hoc et Ctesias scribit.

XLII Reliquum est nobis disputare de stellis quinque, quas
complures ut erraticas, ita planetas Graeci dixerunt. quarum una
est Iouis, nomine Phaenon, quem Heraclides Ponticus ait, quo

D 3 'uocatum est' om. | 5 lucrare | 9 epialta | 15 et hesi | 18 quam erachi-
des. — G 1 esse | 2 in mare cum cratere | proiectus est | 3 mare om. | 7 yca-
rus | 9 ephialta | 15 'De . . . scribit' om. | 16 V | 18 heraclides.

---

1 desiderasset, 1 Voss. | 2 pr. D G uulg. proci | 4 def. D G uulg. defor-
mauerunt | 5 lucrari i. e. impune ferre, ut ait M. | 7 uulg. Icarus cf. supra
cp. 4 | 8 autem dicunt D uulg. autem | 9 otho D G | 10 cf. Ar. Phaen. 386;
Catast. 38 | 11 isim D ysim G uulg. Isin. ceterum alii in hac re non Isim,
sed Derceto commemorant | 13 ante, cp. 30 | compl. D uulg. compl. | 15 uulg.
Hegesias, cf. supra p. 4 | 16 Cap. XLII Ar. Phaen. 453; Catast. 43 | Reli cum
D i. e. Relicum, cf. Brambach, Hilfsbüchlein etc. p. 58 | disputare addidi ex G |
st. quinque D G uulg. 'quinque st. | 17 planetas D G uulg. *πλανήτας* | 18 phe-
ton D G uulg. Phaëthon. sane a Cicerone N. D. 2, 20 aliisque Iouis stella *φαι-
θων*, Saturni stella *φαιών* appellatur; sed h. l. et infra lib. IV, 17 legendum
uidetur Phaenon, cf. Catast. l. c. et Schol. Germ. p. 421 Eyas. Firmatur haec
coniectura etiam iis, quae in scholiis cod. Dresdensis 183, fol. 26, b sq. inueni.
ibi disputatio de stellis quinque sic incipit 'Restat ut quid de his gentilium ridi-
culosissima uanitas senserit explicemus' et paulo post haec legimus: Stellam
iouis a qua se accipere temperantiam autumant, dixerunt quendam hominem
phoenonem (leg. Phaenonem) fuisse, conditum a prometheo cunctis forma prae-
stantiorem quem ioui ut ceteros reddere nollet. Idem phenon (leg. Phaenon) a
mercurio persuasus ut immortalitatem perciperet esse dicitur ut ad iouem ueniret.
ad quem ueniens et proprio nomine honoratus et inter astra conlocatus iuxta
eorum uanitatem est.

tempore Prometheus homines finxerit, hunc pulchritudine corporis reliquos praestantem fecisse; cumque suppressere cogitaret, neque Ioui ut ceteros redderet, Cupidinem Ioui nuntiasset. quo facto missum Mercurium ad Phaenonem persuasisse, ut ad Iouem ueniret et immortalis fieret. itaque eum inter astra collocatum. 5

Secunda stella dicitur Solis, quam alii Saturni dixerunt. Hanc Eratosthenes a Solis filio Phaëthonta appellatam dicit. de quo complures scripserunt, ut patris inscianter curru uectus, incenderit terras; quo facto ab Ioue fulmine percussus, in Eridanum deciderit et a Sole inter sidera sit perlatus. 10

Tertia est stella Martis, quam alii Herculis dixerunt, Ueneris sequens stellam hac, ut Eratosthenes ait, de causa. quod Vulcanus cum uxorem Uenerem duxisset, et propter eius obseruantiam Marti copia non fieret, ut nihil aliud adsequi uideretur, nisi sua stella Ueneris sidus persequi a Uenere impetrauit. itaque cum 15 uehementer amore eum incenderet, significans e facto stellam Pyroenta appellauit.

Quarta stella est Ueneris, Lucifer nomine; quam nonnulli Iunonis esse dixerunt. hanc eandem Hesperum appellari, multis

---

D 2 eumque suppressere cogitare | 4 phetontha | 5 collocauit | 7 phetonta | 9 percursum | deiecerit | 11 erculis | 13 et om. | 16 phironam appellatum. — G 1 pulcritudine | 2 neque ut certam tum redderet | 5 locatum | 7 phetontam | 9 percussus om. | deiectus est | 10 sidera perlatus | 11 Tercia | martis stella | 16 eum amor | phrionia | 19 hunc eundem.

---

1 D uelle uidetur finxisset | 2 rel. D G uulg. reliquis | 2 eumque etc. scripsi ex G uulg. 'eumque suppressere cogitare'. Medius uult: cumque cum supp. cogitaret. uide quae supra dixi p. 2 | neque etc. scripsi ex D uulg. atque ut certum redderet Cupidinem, Ioui etc. | 3 sunt. D G uulg. nuntiasset | 4 uulg. Phaëthonta | 8 incenderet D G | 9 deiecerit U aliiq; uulg. 'deiectus est et a Sole inter sidera perlatus'. in scholiis cod. Dresdensis fol. 27, a haec inueni 'ab ioue fulmine percussus in eridanum deciderit et a sole patre inter sidera sit conlocatus'. hinc apparet in codd. Hygini per errorem scriptum esse deiecerit pro 'deciderit'. Idem scholiastes de Martis stella haec profert: Martis autem stellam quam quidam illorum (i. e. gentilium) herculis esse dixerunt, ueneris sequax ab illis fuisse putabatur. Nam cum vulcanus uenerem duxisset uxorem et propter eius obseruantiam marti copia non fieret nihilque adsequi uideretur, a uenere coitum impetrauit et quia uehementer morsum (fort. amore eum) incenderit, pyrois est appellata. a qua etiam se feruorem accipere credebatur (leg. credebant) | et a Sole etc. sic scripsi ex D | 14 copia D G uulg. eius copia | ada. D ass. G | 16 am. eum D uulg. eum amor | sign. D G uulg. rem sign. | 19 hanc eand. D uulg. hunc eundem.

traditum est historiis . hic autem omnium siderum maximus esse uidetur . nonnulli hunc Aurorae et Cephali filium dixerunt, pulchritudine multos praestantem . ex qua re etiam cum Uenere dicitur certasse, ut etiam Eratosthenes dicit eum hac de causa Ueneris appellari, et exoriente sole et occidente uideri . quare, ut ante diximus, iure hunc et Luciferum et Hesperum nominatum.

Quinta stella est Mercurii, nomine Stilbon . sed haec est breuis et clara . haec autem Mercurio data existimatur, quod primus menses instituerit et peruiderit siderum cursus. Euhemerus autem Uenerem primam ait sidera constituisse et Mercurio demonstrasse.

XLIII Praeterea ostenditur circulus quidam in sideribus, candido colore, quem lacteum esse nonnulli dixerunt. Eratosthenes enim dicit Mercurio infanti puero insciam Iunonem dedisse lacte, sed postquam rescierit eum Maias filium esse, reiecit eum ab se; ita lactis profusi splendorem inter sidera apparere . alii dixerunt dormienti Iunoni Herculem suppositum, et expectantem id quod supra diximus fecisse . alii autem Herculem propter nimiam audiatem multitudinem lactis adpetisse neque in ore continere potuisse: quod ex ore eius profusum, circulum significasse . alii dicunt, quo tempore Ops Saturno lapidem pro partu attulit, iussisse ei lacte praebere . quae cum pressisset mammam, profuso lacte circulum deformatum, quem supra demonstrauimus.

Nos autem omnium corporum deformationem dicere instituimus.

D 6 et hedum et hesperum | 18 mercurio dicit. — G 2 pulchritudine | 5 appellari quod exoriente et occidente uidetur | 9 cursus siderum | 14 resciret | 16 subpositum | 18 lactis multitudinem | 20 obs | obtulit.

---

2 non. G uulg. Nonnulli autem | fil. D G uulg. filium esse | 5 et ex. scripsi ex 1 Voss.; uulg. appellari ex. | 7 breuis i. e. parua, cf. supra cp. 38 | 10 uenerem etc. D G uulg. primam ait Venerem astra constituisse | 13 puero om. G | lacte D h. l. et in sqq. uulg. lac, cf. Brambach, Neugestaltung etc. p. 256, Neue, Form. I p. 573 | 14 ab D G uulg. a | 15 ita D G uulg. et ita | 18 mult. lact. D uulg. lact. mult. | 19 sign. D G uulg. signasse | 23 inst. D uulg. instituimus.

LIBER TERTIUS.

I Igitur incipiemus a polo borco protinus dicere, quo utrae-
que Arcti nixae uehantur, arctico circulo clausae et ita collocatae,
ut alternis unaquaeque earum resupinata caput alterius tegere ui-
deatur, ita tamen, ut caput eius quae superior fuerit, ad caudam 5
inferioris contendat. harum maior in extremo circulo pedes habet
fixos. praeterea habet in capite stellas VII omnes obscuras, in
utrisque auribus binas, in humero claram I, in pede nouissimo II,
in summo interscapilio I, in crure de posterioribus primo I, in pede
priori II, in cauda ipsa tres. ita totius sideris stellae sunt 10
omnino XXI. Minor autem habet in stationis unoquoque loco stel-
las singulas clare lucentes, et supra caudam III, omnino VII. Sed
in prioribus caudae stellis una est infima quae polus appellatur,
ut Eratosthenes dicit, per quem locum ipse mundus existimatur
uersari; reliqui autem duo choreutae dicuntur, quod circum polum 15
uersantur.

II DRACO inter duas Arctos collocatus, uidetur corporis sinu
facto Arctum minorem ita concludere, ut paene pedes eius tangere
uideatur, cauda autem flexa caput maioris adtingere et suo capite

D 4 capud | 7 obscuras utrisque. — G 3 arctos | 12 super | VII sunt | 15 re-
liquae autem choreutae | circa | 16 uersantur.

1 Lib. Tert. om. D G sed in D illa 'Igitur . . . utraeque' litteris magnis
scripta sunt | 2 hoc caput uulgo inscribitur Arcti | 3 arctoi H. fortasse legendum
est arctoe, ut supra p. 32 Histoe | 7 habet etc. cf. Hyg. Myth. cp. 177 | 10 pr.
D uulg. priori | in D nonnulla adduntur, quae per errorem huc immissa sunt.
quae quidem expositio sic incipit: Maior autem arcturus ad aquilonem adiacens
in longitudine quidem recipit aequinoctiales partes circulos partium ducentarum
sexaginta quinque etc. eadem, paucis mutatis, in eodem libro inueni fol. 13, b sq.
Ceterum breuior forma huius libri in cod. Parisiensi, de quo supra dixi p. 12,
sic incipit: Siquidem intra circulum arcticum clausae sunt duae arcturi, una
resupinate, altera caput alterius tegere uidetur, uerso semper capite maioris ad
caudam minoris. Quarum maior habet in capite stellas VII omnes obscuras, in
utrisque auribus unam, in humero claram unam, in pede nouissimo II, inter
scapulas unam, in crure posteriore I, in pede priori II, in cauda tres, et ita
sunt XIX | 11 stat. i. e. pedum; M. putat Hyginum in scriptore graeco inue-
nisse βάρσις | 15 rel. etc. D uulg. reliquae autem duae | chor. D G uulg. χο-
ρευται. idem restituendum est ap. Schol. Germ. p. 382 Eyss. pro 'chore ut e'.
18 uulg. pene, quod etiam D G habent | 19 adting. D att. G cf. Brambach, Neu-
gest. p. 296 sqq.

Bunte, Hygini Astronomica.

tamquam reducto circulum arcticum tangens, corpus ut in spiram complicare . et si quis diligentius attenderit, uidere poterit caput Draconis ad maioris Ursae regionem caudae collocatum . hic habet in utroque tempore stellas singulas, in oculis singulas, in mento I et
5 toto corpore reliquo passim dispositas X, ita ut omnino sint stellae XV.

III ARCTOPHYLAX. Huius manum sinistram circulus arcticus includit ita, ut neque occidere neque exoriri uideatur; ipse autem positus ab arctico circulo ad aestiuum definitur, inclinatus in longitudinem, dextro pede aestiuo circulo nixus . huius hume-
10 ros et pectus a reliquo corpore diuidit circulus, qui per utrosque polos transiens tangit Arietem et Chelas . hic quod cum Tauro et Geminis orientibus et Cancro et Leone occidit, ideo sero occidere dicitur . qui magis erectus a pedibus peruenit ad terram, at plagiis exoritur citius quam Chelae uidetur . habet autem in
15 manu dextra stellas quattuor, quae numquam occidere dicuntur; in capite stellam I, in utroque humero singulas, in utraque mamma singulas, sed clariorem dextram et sub ea alteram obscuram, et in cubito dextro claram I, in zona unam clarius ceteris lucentem (haec stella Arcturus appellatur), in utrisque pedibus singulas .
20 quae omnino sunt XIII.

IV CORONAM humero sinistro prope contingere Arctophylax uidetur; qui autem Engonasin dicitur, dextri pedis calce coniungitur . haec Cancro et Leone exoriente occidere, cum Scorpione exoriri perspicitur . habet autem stellas VIII in rotundo dispo-
25 sitas, sed ex his tres clarius ceteris lucentes.

V ENGONASIN. Hic positus inter duos circulos, arcticum et aestiuum, utrisque pedibus et dextro genu, quem ante diximus,

---

D 2 complicari . ut si qui | 4 'stellas singulas' om. | 11 polus | 13 quo magis. — G 4 stellas in oculis | 5 ita om. | stellarum sint | 7 oriri | 9 longitudine | 13 quod magis | 20 fiunt | 24 oriri.

---

1 speram D G uulg. sphaeram . quod dedi, iam Grotius uoluit | 2 compl. G uulg. complicari | 3 hic etc. cf. Ar. Phaen. 56 sq. | 5 sint. st. D uulg. stellarum sit | 6 Arct. D G uulg. Bootes siue Arctophylax | 11 hic quod D G uulg. hic quidem | 12 orientibus addidi ex H | sero occ. quare piger Bootes appellatur ab Ouid. Fast. 3, 405 | 13 qui, 1 Vosa uulg. quod | 14 plagiis addidi ex D et 2 Ul. πλάγιος graece est quod latine obliquus | 15 uulg. sinistra . idem habent D G sed legendum est dextra ex Catast. 8 et Schol. Germ. p. 387 Eysa. | 18 cet. D G uulg. caet. | 22 qui autem engonasin dextri pedis calce coniungit D G uulg. quae autem Engonasin dextri p. c. coniungit . quod dedi, uoluit M. ex 3 Ul. | 24 st. VIII uulg. nouem st. | 26 arcticon D sed in seqq. arcticum.

arcticum circulum finit; ita tamen, ut dextro pede prioribus digitis circulum terminet, sinistro autem toto caput Draconis opprimere conetur. humeris autem uelut sustinens circulum aestiuum et manu dextra porrecta tangens; laeuam autem e regione sinistro genu porrigens aequali intervallo circuli aestiui et genu sinistri. 5 hic occidens capite prius quam reliquo corpore deuenit ad terram. qui cum totus occidit, occidit, ut pendere pedibus ex arctico circulo uideatur, exoriens ante pedibus quam reliquis membris.

Habet autem in capite stellam I, in sinistro brachio I, in utroque humero singulas clare lucentes, in manu sinistra I, in 10 dextro cubito alteram; fin utroque latere singulas, sed clariorem in sinistro; in dextro femine duas, in genu I, in poplite I, in crure duas; in pede I quae dicitur clara; in sinistra manu quattuor, quas pellem Leonis esse nonnulli dixerunt. sunt omnis XVIII.

VI LYRA. Haec posita est contra regionem ieiunio loci, qui 15 locus est inter genu et manum sinistram eius qui Engonasin uocatur. cuius ipsa testudo spectat ad arcticum circulum; summum autem cacumen ad polum notium contendere uidetur. haec Uirgine exoriente occidere, cum Sagittario exoriri perspicitur. habet autem in ipsis testudinis lateribus singulas stellas; in summis 20 cacuminibus eorum, quae in testudine ut brachia sunt collocata, singulas; in mediis isdem quos humeros Eratosthenes fingit, singulas; in scapulis ipsius testudinis unam; in imo Lyrae, quae ut basis totius uidetur, unam.

VII OLOR. Huius una ala est ad circumductionem huius 25

D 3 uelut | 7 totus occidit, ut . . . uidetur | 14 nonnulli esse | sunt etc. om. | 21 collocata | 25 est ala. — G 4 proiecta | ad sinistrum genu | 12 femine dextro II | poplite | crure I | 13 III | 14 nonnulli dixerunt esse. stellae XVIII | 15 haec est posita | loci om. | 17 arcturum | 19 exoriri om. | uidetur | 21 collecta | 23 ima lyram | 24 I.

1 primoribus, 1 Ul. | 2 in D suprascr. totum | 4 porr. D uulg. proiecta | e reg. sin. D uulg. e reg. ad sinistrum | 5 genu. de hac forma genitiui cf. Neue, Form. I p. 364 | 7 totus etc. scripsi ex G uulg. totus occidit, ut etc. | 13 in pede etc. Ex Catast. 4 et Schol. Germ. p. 384 Eyss. haec expectares 'in pede I, supra dextram manum I quae appellatur Claua'. fortasse illa 'in manu sinistra I' delenda et ea quae paulo antea posui addenda sunt | 14 sunt etc. addidi ex cod. St; alii addunt: ita sunt decem et nouem | 15 eius etc. D; idem scripsit St. ex H aliisque pro 'eius loci qui est' | 18 haec G uulg. haec Lyra | 21 testudinem D G | collocata scripsi ex 2 Voss., uulg. collecta | 22 isdem D G uulg. iisdem | quas U aliique | finxit, 1 cod. St. | 23 ima lyrae D U aliique; uulg. ima Lyra. quod dedi, praefert M. cf. infra cp. 38 | 24 unam, et ita omnino sunt nouem U aliique.

circuli qui arcticus uocatur, contingens extremum pedem sinistrum eius qui Engonasin uocatur. sinistram autem alam habet paululum extra circulum aestiuum, paene coniungens pedibus Pegasi. Aestiuus autem circulus rostrum eius à reliquo corpore diuidit. cauda
5 iungitur extrema cum capite Cephei. hic cum Uirgine et Chelis orientibus occidens, prius capite quam reliquis membris deuenit ad terram, exoritur autem cum Capricorno. hic habet in capite stellam clare lucentem I, in collo alteram pari fulgore, in utrisque pennis quinas, supra caudam I. omnino habet stellas XIII.

- 10 VIII CEPHEUS a tergo minoris Arcti constitutus, includitur arctico circulo a pedibus ad pectus, ut praeter humeros et caput eius nihil occidere uideatur; neque longe abest a flexu Draconis, quem capite primum efficere uidetur. Cepheus autem manibus utrisque proiectis figuratus, tanto dissidet intervallo a pedibus
15 Arcti minoris, quantum spatium inter pedes Cephei uidetur. huius caput Scorpione exorto occidere, cum Sagittario exoriri perspicitur. hic autem habet in capite stellas II, in manu dextra I, item in cubito obscuram I, in sinistra manu et humero singulas, in dextro humero I, in zona, quae medium eius diuidit corpus, III stellae
20 clarae uidentur, in latere dextro obscura I, in sinistro genu II, in utrisque pedibus singulae, supra pedes stellae IIII. hic totus omnino stellarum est XVIII.

- IX CASSIEPIA sedens in siliquastro conlocata est. cuius sedilis et ipsius Cassiepieae pedes positi sunt in ipsa circumductione
25 circuli, qui arcticus uocatur; effigies autem corporis ad aestiuum circulum peruenit, quem capite et dextra manu tangit. hanc prope mediam diuidit circulus is, qui lacteus appellatur, proxime Cephei signum conlocatam. haec occidens cum Scorpione exoriente capite cum sedili resupina ferri perspicitur, exoriri autem cum Sa-
30 gittario. huius in capite stella ostenditur I, in utroque humero I,

D 5 hic om. | 9 XII | 10 arcturi | 15 arcturi | 23 Cassiepya | 24 sedile | 28 conlocatum. — G 2 dicitur | 5 extrema om. | 10 contingens | 15 spacium | 16 autem exoriri uidetur | 17 Habet autem hic | 18 I obscuram | 19 medium eum diuidit | corpus om. | 21 stellae III. omnino stellarum XVIII | 23 Casiopeia | collocata | 24 cassiopieae | 27 lacteus dicitur proxime iuxta signum cephei collocatam | 30 I ostenditur.

1 arcticos U | 6 orientibus addidi ex H | 14 porrectis, cod. Paris. | 15 perperam 'huius corpus' D G alique, cf. Arat. Phaen. 631 | 23 uulg. Cassiepeia cf. supra p. 29 | 24 uulg. Cassiepieae | sunt addidi ex D G | 25 arcticos, cold. St. in D h. l. et alibi arcticos corr. in arcticus | 26 dextra D G h. l. et alibi, uulg. dextera | 28 collocatam G uulg. conlocatum | cum scorp. D G uulg. Scorpione | exor. om. D G.

in papilla dextra clara I, in lumbis magna I, in sinistro femine duae, in genu I, in pede primori dextro I; in quadrato, quo sella deformatur, una; in angulis utrisque singulae clarius ceteris lucentes . haec igitur est omnino stellarum XIII.

X ANDROMEDA proxime Cassiepiam, supra caput Persei 5 breui interuallo dissidente collocata perspicitur, manibus diuersis uincta, ut antiquis historiis est traditum . cuius caput equi Pegasi uentri coniungitur; eadem enim stella et umbilicus Pegasi et Andromedae caput appellatur . huius medium pectus et manum sinistram circulus aestiuus diuidit . occidit autem cum Pisce de duobus secundo, quem Andromedae subiectum brachio supra diximus, exoriente Libra et Scorpione, capite prius quam reliquo corpore perueniens ad terram . exoritur autem cum Piscibus et Ariete.

Haec habet in capite stellam clare lucentem I, in utroque 15 humero I, in cubito dextro I, in ipsa manu I, in sinistro cubito I, in brachio I, in manu alteram, in zona III, supra zonam III, in utroque genu I, in pedibus autem binas . ita omnino est stellarum XX.

XI PERSEUS. Huius sinistrum crus et humerum laeuum 20 circulus aestiuus a reliquo corpore diuidit . ipse manu dextra arctoum circulum tangit, dextro pede caput Aurigae premere uelut currens uidetur . idem occidens Sagittario et Capricorno exorto, inclinatus ad caput uersus cum Ariete et Tauro rectus exoritur . habet autem in utroque humero stellam I, in manu dextra clare 25 lucentem I qua falcem tenere dicitur, quo telo Gorgona interfecit; in sinistra alteram, qua caput Gorgonis tenere existimatur . habet

D 2 stella | 4 XIII. — G 1 femine sinistro | 4 Haec est stellarum | 5 proxima cassiopeiae super | 6 uidetur | 7 iuncta | historiis om. | 15 stellam I clare lucentem | 16 'in cubito dextro I' om. | 17 super | 18 autem om. | binas . stellarum XX | 23 uidetur uelut currens | 24 ad om.

1 fem. D G uulg. femore | 2 primori addidi ex D | 3 una om. D G | cet. D G uulg. caet. | 5 cass. D uulg. Cassiepiam | 11 supra . sciendum est haec in iis quae supra proposita sunt non inueniri; sed legimus eadem infra cp. 29 | 15 uulg. 'Haec ut supra diximus' sed ultima uerba eicienda mihi uidentur, ut immissa ex iis quae antecedunt . sane librariorum h. l. peccasse apparet ex D in quo haec proponuntur: Haec supra diximus habet | 17 supra z. idem habet Schol. Germ. p. 398 Eyss. Grotius uult 'sub zona' ex Catast. 17 | 20 leuum D G | 22 arctoum D uulg. arcticum | caput . hoc ex tabulis astronomicis non probandum est; puto legendum 'crura' . in D additur in margine: crura uel tergus | 24 incl. D G uulg. inclinatur | 26 gorgona D G uulg. Gorgonem, cf. supra lib. II, 12.

praeterea in uentre stellam I, in lumbis alteram, in dextro femine I, ad genu I, in tibia I, in pede I obscuram, in sinistro femine I et in genu alteram, in tibia duas; in sinistra manu, quod Gorgonis caput uocatur, stellas IIII . omnino est stellarum XVIII .
5 caput eius et falx sine sideribus apparet.

Hunc Aratus cum diceret inter astra *κεκονισμένον* figuratum, acceperunt complures eum puluerulentum dictum; quod minime conuenit posse inter sidera etiam puluerulentum apparere . quod si esset, dignior erat Orion, cui idem adscriberetur; primum quod
10 assidue est uenatus et semper in terra fuit, deinde quod adhuc inter sidera uenari uidetur . Perseus autem qui assidue uolaret, non potest puluerem habere . quod igitur est: cum uellet Aratus eum currentem obscure significare, usus Aeoliorum ratione, cum *κεκονισμένον* dixit . Aeolii enim cum uolunt aliquem decurrere
15 significare, *κεκονισθαι* dicunt; id quod Aratus uult demonstrare, non ut illum uolantem assidue puluerulentum dicat . quod a multis perperam est intellectum.

XII Heniochus autem circulo aestiuo genuum fine, praeterea ab humero sinistro usque ad zonam diuiditur ab eo, quem supra
20 lacteum orbem diximus . huius pes dexter Tauri sinistro cornu stella coniungitur una; manu ut lora tenens figuratur . cuius in humero sinistro Capra, in manu autem duo Haedi duabus stellis

D 13 aetholorum | 14 ceconismenon | aetholi | decurre | 15 adpoconise | 21 stellae | 22 aedi | duabus om. — G 1 lumbis I in dextro | 2 in genu | obscuram I in dextro femine I in genu I in tibia I | 4 XVII | 6 sydera | 7 dicere | 8 'etiam puluerulentum' om. | 13 etholorum | 14 econismenon | etholi | decurre-rei | 15 apoconisse | idem quod | 16 illum om. | dicit | 19 super | 21 coniungitur stella | manibus | 22 hedi.

2 ad genu D uulg. in genu | 4 XVIII sed re uera enumerantur XVIII . fortasse olim in iis quae antecedunt sic legebatur 'habet autem in capite stellam I (cf. Catast. 22), in utroque' etc. quod si additur, fiunt XVIII | 6 ceconismenon D G h. l. et in sqq. | 7 dictum D uulg. dicere | 9 adscr. D ascr. G | 10 deinde D G uulg. denique | 11 uolabat U; M. coni. uolarit | 12 quod etc. D Quid igitur est? G; uulg. Quid igitur? | 13 usus Ae. rat., i. e. *αἰολιστί* | uulg. 'Aetolorum' et in sqq. Aetoli . quod dedi, uoluit Grotius | 14 apud Homerum et Aratum est antiquior forma *κεκονισμένος* | 15 uulg. *ἀποκονίσαι*, U habet 'ceconisse' quare legendum arbitror *κεκονισθαι* . disputat de hoc loco Wesseling. Obseru. p. 246 sq. | uult D G uulg. uoluit | 18 gen. fine, cf. supra p. 2 et infra lib. IV, 12 | 20 pes d. D uulg. d. pes | 21 una, cf. Seru. Ge. 1, 206 . Hasper ex cod. Paris. sic scribit 'cornu coniungitur . Una manu' | manu D uulg. Manibus . sed in altera manu haedi constituti sunt | 22 manu, i. e. sinistra, cf. Catast. 13; Seru. Ge. 1. c. | uulg. Hoedi h. l. et alibi.

formati dicuntur . Totus autem pedibus Persei subiectus, caput habens contra Ursae maioris aspectum . hic occidere Sagittarii et Capricorni exortu uidetur; exoriri autem Ophiucho et Engonasin occidentibus . habet praeterea in capite stellam I, in utroque humero I, sed in sinistro clariorem, quae Capra uocatur; in utroque 5 cubito I; in mann II, quae Haedi appellantur, stellis prope occidentibus ficti.

XIII OPHIUCHUS inclinatus a capite, ut qui resupinari uidetur, anguem manibus tenere figuratur . huius autem humeri aestiuo circulo diuiduntur a reliquo corpore . ipse genuum fine ab aequi- 10 noctiali circulo terminatur, pede sinistro premens oculos, dextro autem testudine Scorpionis innixus . anguis autem, qui ab eo tenetur, prope extremo ore Coronam contingit, medium ut praecingens Ophiuchum, ad caudam breuior quam superiore corpore, qua manus sinistra ipsius signi figuratur; ita tamen, ut extrema 15 cauda circulum aequinoctialem cum Aquilae cauda iungat . occidens exortu Geminorum, Cancri, Leonis peruenit ad terram; exoriens autem cum Scorpione et Sagittario apparet . hic habet in capite stellam I, in utroque humero singulas, in sinistra manu III, in dextra IIII, in lumbis II, in utroque genu singulas, in dextro 20 crure I, in utroque pede singulas, sed clariorem in dextro . itaque est omnino stellarum XVII.

Anguis habet in summo capite II, sub capite IIII uno loco omnes; ad manum ipsius Ophiuchi sinistram duas, sed quae maxime ad corpus eius accedit, clariorem; et in dorso Anguis ad 25 ipsam corporis coniunctionem V, et in prima curuatura caudae IIII, in secunda caput uersus habet stellas VI . ita est omnino trium et uiginti stellarum.

XIV SAGITTA inter duos circulos, aestiuum et aequinoctialem, supra Aquilae signum posita, diuiditur ab eo circulo, qui 30 utroque polo subiectus ad Cancrum et Capricornum peruenit .

D 6 aedi | 14 a cauda. — G 1 persei pedibus | 2 sagittari | 4 praeterea om. | I stellam | 5 dicitur | 7 facti | 9 figuratus | autem om. | 12 testudini | 27 stellas VI . stellarum est XXIII | 30 super.

3 'exor. . . . occidentibus' om. D G | 6 'occid. formati . Ita omnino sunt numero VII' U alique | 7 uulg. 'facti'; quod in D corr. in ficti | 9 ang. man. D uulg. man. ang. | fig. D uulg. figuratus | 12 test. D uulg. testudini | 14 ad c. G uulg. a cauda | sup. D G uulg. superiori | 15 manu D G | 17 leonis D G uulg. et Leonis | 23 Ang. D G uulg. Ang. autem | 30 supra D uulg. super | 31 utroque D G uulg. utrique.

huius acumen ad Equi pedum regionem spectat; altera pars ad humeros Ophiuchi tendit . haec occidit Uirginis ortu, oritur autem cum Scorpione . habet omnino stellas IIII, quarum una in principio materiae, altera in medio, duae reliquae in eo loco quo fer-
5 rum solet affigi, diuersae uidentur.

XV AQUILA ala dextra non multum extra circulum aequinoctialem prodire, sinistra autem non longe a capite Ophiuchi figurata uidetur . praeterea rostrum eius a reliquo corpore diuidit circulus, quem supra diximus a Cancro ad Capricornum perue-
10 nire . media autem finitur ab eo, quem supra lacteum orbem demonstrauimus esse . haec occidit exorto Leone; exoritur autem cum Capricorno, habens in capite stellam I, in utraque penna I, in cauda I.

XVI DELPHINUS non longe ab Aquilae signo figuratus, in-
15 curuatione caudae nouissimae tangit aequinoctialis circuli circumductionem, capite prope coniungens equi Pegasi rostrum . hic exoritur cum Sagittarii posteriore parte; occidit autem cum Uirgo exorta est a capitis fine . habet autem in capite stellas II, supra caput ad ceruicem uersus II . ad ea quae in uentre uelut pennae
20 uidentur, habet stellas III, in scapulis I, in cauda II . omnino est stellarum VIII.

XVII EQUUS arcticum circulum spectans, pedibus aestiuum orbem, extremo ore caput Delphini tangere uidetur, Aquarii manum dextram ceruice sua coniungens et utrisque Piscibus clausus,
25 quos in duodecim signis postea demonstrabimus . huius in stellis corpus apparet usque ad umbilicum deformatum . qui occidit cum Pisce de duobus primo, qui supra tergum eius est fixus; exoritur

---

D 1 expectat | 22 exspectans. — G 3 Habet autem | 6 circulum om. | 7 a om. | 11 orto | 14 Delphin | figuratus om. | in curuatione | 16 contingens | 18 supra ceruicem II | 20 stellas om. | omnino om. | stellarum est | 22 aestiuo orbe niti, extremo | 23 caput om. | 25 XII | 27 exoritur autem.

---

18 'cauda unam . Itaque omnino sunt quattuor' U alique | 14 Delphinus D uulg. Delphin | 16 coni. D uulg. contingens . eadem uocabula etiam in sqq. saepius in Mss. confunduntur | 18 a capite G; a capite fine D; a capitis fine, 1 Mor., uulg. ad capitis finem | 19 ad om. 1 cod. St. cf. supra cp. 13 | 20 scap. D G uulg. scap. autem | 21 VIII D G uulg. decem . sed in iis quae antecedunt error inesse uidetur . ex Catast. 31 et Schol. Germ. p. 412 Eyss. pro 'in capite stellas II' exspectares 'in ore stellam I' . nouem enumerat etiam Ouid. Fast. 2, 117 | 22 aest. etc. D uulg. Aestiuo orbe niti, extremo | 25 in d. sign., cf. infra cp. 29 | 27 fictus G; tergum est fictus D sed i. m. adponitur alia lectio: ei fixus.

cum Aquario toto et cum Pisce, cum quo occidit, et manu Aquarii dextra . hic habet in rostro stellas II obscuras, in capite I, in maxilla I, in utrisque auribus singulas, in ceruicibus IIII obscuras, sed maxime lucet, quae capiti proxima apparet; in humero claram I, in pectore I, in interscapilio I, in umbilico nouissimam I, 5 quae Andromedae caput uocatur; in genibus utrisque singulas, in utrisque poplitibus singulas . ita est omnino stellarum XVIII.

XVIII DELTOTON autem in triangulum deformatur, aequis lateribus duobus, uno breuiore, sed prope aequali reliquis, inter aestium et aequinoctialem circulum supra caput Arietis, non longe 10 ab Andromedae dextro crure et Persei manu sinistra collocatum; cum Ariete toto occidens, oriens autem cum eiusdem dimidia priore parte . habet stellam in unoquoque angulo I.

Nunc protinus XII signorum figurationem dicemus, quorum 15 est princeps Aries.

XIX ARIES in aequinoctiali circulo consistens, caput ad exortum habens conuersum, occidens a primis pedibus et exoriens caput infra Triangulum, quod supra diximus, tenens collocatum, pedibus prope caput coniungens Pistricis . habet autem in capite 20 stellam I, in cornibus III, in ceruice II, in pede priore de primis I, in interscapilio IIII, in cauda I, sub uentre tres, in lumbis unam, in pede posteriore unam . omnino est stellarum XVII.

XX TAURUS ad exortum signorum dimidia parte collocatus, ut incipere genua defigere uidetur ad terram, caput eodem habens

D 9 in aestium | 10 caput | 12 dimedia | 17 habens ad exortum | 18 capite | 22 XVIII | 23 dimedia. — G 4 proxima est, in | I claram | 5 nouissimam om. | 6 dicitur | 7 poplitibus singulas . stellae omnes XVII | 8 Delton ut triangulum | 9 prope om. | 12 exoriens | 13 unoquoque latere I | 15 quorum aries est princeps | 18 quod et | 19 contingens caput | 20 priore in primis | 22 stellarum est omnino | 24 incipe ac defigere ad terram uidetur.

1 cum quo etc. D G uulg. cum quo occidit et manus | 5 intersc. sciendum est in D G U praepositionem ante hanc uocem fere semper omitti . quod cum h. l. dixerim, in sqq. non adnotabo | ex Catast. 18 fortasse legendum est: nouissimam claram I | 7 XVII D G et sic uulgo scribunt, sed re uera sunt XVIII . tot enumerat etiam auctor Catast. l. c., Ouidius autem Fast. 3, 458 quindecim | 11 conl. D coll. G | 12 or. D uulg. exoriens | 14 uulgo sic scribunt: Cap. XIX Nunc protinus etc. | 18 quod D uulg. quod et | supra cf. cp. 18 | 19 conl. D uulg. contingens, cf. supra 16 | 20 ceru. II D G uulg. ceru. tres, cf. Catast. 19 | 21 'uentre I . tres in lumbis . unam in pede posteriore' D G sed legendum est 'uentre tres' cf. Catast. l. c. | 22 XVII G uulg. XVIII | 23 ex. D G uulg. ortum | conl. D coll. G | 24 ut etc. D uulg. 'ut incipere genu ac defigere' quae uerba sensum non praebent | def. perperam nonnulli legunt 'deficere' quod etiam in D superscriptum est | uid. etc. D uulg. ad terram uidetur.

attentum . genua eius a reliquo corpore diuidit circulus aequi-
noctialis . cornu sinistrum, ut supra diximus, coniungitur cum
dextro pede eius, qui Auriga appellatur . inter huius finitionem cor-
poris et Arietis caudam stellae sunt VII quas Uergilias nostri,
5 Graeci autem Pliadas appellauerunt . hic auersus occidit et ex-
oritur . habet autem in cornibus singulas stellas, sed in sinistro
clariorem; utrisque oculis singulas, in fronte media I; ex quibus
locis cornua nascuntur, singulas . quae VII stellae Hyades appel-
lantur, etsi nonnulli quas duas diximus nouissime, stellas nega-
10 uerunt esse, ut omnino Hyades essent V . Praeterea in sinistro
genu priore habet stellam I et super ungulam I, in dextro genu I
et in interscapilio III, nouissimam earum ceteris clariorem; in
pectore I . quae sunt omnino, praeter Uergilias, XVIII.

XXI GEMINI ab Aurigae dextra parte supra Oriona collo-
15 cati uidentur, ita tamen, ut Orion inter Taurum et Geminos sit
constitutus . capita eorum diuiduntur a reliquo corpore circulo
eo, qui aestatem definire supra est dictus . ut complexa corpora
inter se tenentes occidunt directi a pedibus, exoriuntur autem in-
clinati ut iacentes . sed de his qui Cancro est proximus habet in
20 capite stellam I claram, in utrisque humeris singulas claras, in
dextro cubito I, in genibus utrisque singulas, in pedibus utrisque
primoribus singulas; alter autem in capite I, in sinistro humero I,
in dextro humero alteram, in utrisque mammis singulas, in dextro
genu I, in sinistro genu I, in pedibus utrisque singulas, et infra
25 sinistrum pedem unam, quae *πρόπους* appellatur.

D 4 nostri om. | 5 aduersus | 6 autem om. | 8 singulas om. | hyades |
11 genu I et uacua et ceruice I | 13 uigilias XVII | 14 auriga | 18 occidunt |
25 tropos. — G 3 dicitur | 5 dixerunt | exoritur et occidit | 7 et quibus | 8 hya-
dae | 10 V tantum | 11 priore om. | 13 sunt XVIII praeter uergilias | 20 'claras'
... primoribus singulas' om. | 22 capite I in sinistro humero alteram in utris-
que mammis singulas in sinistro genu I | 25 tropus.

2 sin. D uulg. sinistro | supra cp. 12 | 3 dextro G H uulg. sinistro . firmant
hanc emendationem ea quae supra legimus et ap. Ar. Phaen. 178 sq. | 5 plíadas D
G uulg. Πλειάδας | occ. etc. D uulg. oritur et occidit | 7 ex etc. ἐπὶ τῆς ἐκφύ-
σεως Catast. 14 | 10 ut etc. cf. Hyg. Myth. cp. 192; Seru. Ge. 1, 138 | 11 super
D G uulg. supra | genu I et in ceruicem uacuam unam, 1 Voss. sane quaedam
h. l. exciderunt, ut perspicui potest ex Catast. l. c. | 13 XVIII enumerat auctor
Catast l. c., XV schol. German. | 14 Orionem U corona D | 17 aest. D G uulg.
aestium | supra, cf. p. 24 | compl. D uulg. compl. | 22 primoribus addidi ex D
capite etc. scripsi ex D uulg. 'capite unam, in utrisque mammis singulas, in
sinistro humero unam, in pedibus utrisque etc. cf. Catast 10.

XXII CANCER. Hunc medium diuidit circulus aestiuus ad Leonem et ad exortus spectantem, paululum supra caput Hydrae collocatum, occidentem et exorientem posteriore corporis parte hic habet in ipsa testa stellas II, quae Asini uocantur, de quibus ante iam diximus; in dextris pedibus singulas obscuras, in sinistro 5 pede primo II, in secundo II obscuras, in tertio I, in quarto primo I obscuram, in ore I; in ea quae chela dexterio dicitur, tres similes, non grandes; in sinistra similes II . omnino est stellarum XVII.

XXIII LEO spectans ad occasum supra corpus Hydrae, a 10 capite qua Cancer instat usque ad mediam partem eius constitutus, medius aestiuo circulo diuiditur, ut sub ipso orbe priores pedes habeat collocatos; occidens a capite et exoriens . hic habet in capite stellas III, in ceruicibus II, in pectore I, in interscapilio III, in media cauda I, in extrema alteram, sub pectore II, in pede 15 priore claram I, in uentre claram I et infra alteram magnam, in lumbis I, in posteriore genu I, in pede posteriore I claram . omnino est stellarum XVIII.

XXIV UIRGO infra pedes Bootis collocata, capite posteriorem partem Leonis, dextra manu circulum aequinoctialem tan- 20 git; at inferiorem corporis partem supra Coruum et Hydrae caudam habere perspicitur, occidens capite prius quam ceteris membris . huius in capite est stella obscura I, utrisque humeris singulae, in utrisque pennis binae, quarum una quae est in dextra penna ad humerum defixa, *προτρύγη* uocatur . praec- 25 terea habet in utrisque manibus singulas stellas; quarum una, quae

D 2 et exortum expectantem | 10 expectans | 13 habet hic | 19 beotis | 25 pinna. — G 2 leonem exortus | spectantem om. | 3 orientem | 4 hic autem | appellantur | 6 primo pede | 8 est. om. | 10 super | 11 eius partem | 17 'in post. genu I' om. | posteriori pede | 18 stellarum est | 19 infra circulum bootis | 21 super | 23 I obscura | 25 prothrigeter.

2 paul. G paull. D | 4 hic D uulg. hic autem | 5 iam addidi ex D | 6 pede pr. D uulg. pr. pede | in sec. D G uulg. et in sec. | tercio D G | 9 XVII cf. Catast. 11; Schol. Germ. p. 398 Eyss. | 16 pr. claram I D uulg. pr. unam claram | 17 post. D uulg. posteriori | omnino D G uulg. Ita omnino | 19 Bootae, Sch. alique . recte sane, sed genitius Bootis est etiam apud Auienum | 21 at D G uulg. ac | corp. part. D G uulg. part. corp. | 22 habere spicas G sed spicae, quae in sqq. commemorantur, huc non pertinent | 23 obsc. I D uulg. una obsc. | utr. D G uulg. in utrisque | 25 dextera D h. l. et in sqq. sed aliis locis, ut paulo antea, in eodem est 'dextra' | prothrigeter (suprascr. protrigetur) D cf. Ar. Phaen. 138. latine uindemiator uel uindemitor appellatur.

est in dextra manu maior et clarior, cum spicis conspicitur . in ueste autem habet passim dispositas stellas X et in utrisque pedibus singulas . ita est omnino stellarum XVIII.

XXV SCORPIUS. Huius prior pars quae Chelae dicuntur,
5 ita premuntur ab aequinoctiali circulo, ut eum sustinere uideantur . ipse autem pedibus Ophiuchi, de quo superius diximus, subditus, extrema cauda circulum hiemalem contingere uidetur; neque longe est ab eo signo, quod pro hostia Centaurus ferre perspicitur . occidit inclinato corpore, exoritur autem erectus a Chelis .
10 hic habet stellas in his, quae Chelae dicuntur, in unaquaque earum binas, e quibus primae sunt clariores; praeterea habet in fronte stellas III quarum media est clarissima, in interscapilio III, in uentre II, in cauda V, in acumine ipso, quo percutere existimatur, II. ita est omnino stellarum XVIII.

XXVI SAGITTARIUS autem spectans ad occasum Centauri corpore figuratur, uelut mittere incipiens sagittam, a pedibus usque ad humeros in hiemali circulo collocatus, ita ut caput solum eius extra eum circulum, quem supra diximus, apparere uideatur; cuius arcus lacteo circulo medius diuiditur . ante pedes huius est quaedam
20 corona stellis effecta, de qua superius diximus . hic praecipue occidit, exoritur directus . habet autem in capite stellas II, in arcu II, in sagitta I, in dextro cubito I, in manu priora I, in uentre I, in interscapilio II, in cauda I, in priora genu I, in pede I, in inferiore genu I, in poplite I . omnino XV . corona autem
25 Centauri est stellarum VII.

D 1 clarior ea conspicitur | 2 ex utrisque | 10 chèle | 15 exspectans | 16 uelud | 17 collocatur. — G 1 clarior ea ubi spicae sunt esse dicitur | 2 habet positas stellas VII | et om. | 3 singulas . Stellarum est XVIII | 7 cauda om. | 8 est longe | ferre uidetur | 11 praeterea in fronte III quarum | 19 II. stellarum est XVIII | 15 autem om. | 16 figuratus | emittere sagittas incipiens | 18 eum om. | 20 stella | prius | 21 capite II stellas | 24 poplite I . omnes XVI | 25 Centauri om.

1 clarior etc. ita legendum arbitror, uulg. 'clarior, ea cum spicis esse dicitur' . U alique haec habent 'clarior conspicitur' sed addendum uidetur 'cum spicis' quae uerba propter similem sonum facile excidere poterant | 2 st. X D uulg. st. septem, sed hoc ex aq. non est probandum, ubi stellae XIX omnino numerantur | 9 occ. autem . . . exoritur erectus D; occ. autem . . . exoritur autem erectus G atque sic uulgo scribunt, cf. infra cp. 27 et 30 | 11 e D G uulg. ex | 12 int. D G omisa praepositione h. l. et alibi, ut iam supra dixi; in G plerumque scribitur 'inter scapillo' | 16 sag. D uulg. sagittas | 20 superius D uulg. prius, ut infra cp. 34 | 22 pr. D uulg. priori | 23 pr. D G uulg. priori | 24 inf. D G uulg. inferiori | omnino D uulg. Omnino est stellarum.

XXVII CAPRICORNUS ad occasum spectans et totus in zodiaco circulo deformatus, cauda et toto corpore medius diuiditur ab hiemali circulo, suppositus Aquarii manu sinistrae . occidit praeceps, exoritur autem directus . sed habet in naso stellam I, infra ceruices I, in pectore II, in priore pede I, in priore eodem alteram, in interscapilio VII, in uentre V, in cauda II . omnino est stellarum XXIII.

XXVIII AQUARIUS pedes habet in hiemali circulo defixos, manum autem sinistram usque ad Capricorni porrigens tergus, dextra iubam Pegasi prope coniungens, spectat ad ortum . qui cum ita sit figuratus, necesse est corpore eum prope resupinato uideri . effusio aquae peruenit ad eum Piscem, qui solitarius figuratur, de quo posterius dicemus . sed Aquarius et occidit et exoritur capite prius quam reliquis membris . hic habet in capite stellas II obscuras, in utrisque humeris singulas magnas, in sinistro cubito I grandem, in manu priore I, infra mammas singulas obscuras, in lumbo interiore I, in utrisque genibus singulas, in dextro crure I, in utrisque pedibus singulas . omnino XIII . effusio aquae cum aquali ipsa stellarum est XXX, sed in his omnibus prima et nouissima clara uidetur.

XXIX PISCES. Horum alter notius, alter boreus appellatur, ideo quod unus eorum, qui boreus dicitur, inter aequinoctialem et aestiuum circulum sub Andromedae brachio collocatus et arcti-

D 1 expectans | 2 et om. | 3 sinistra | 9 dextram | 10 expectat | 15 singulas [magnas . in sinistro cubito I grandem . in manu priore I . in utrisque membris singulas] obscuras . infra mammas singulas ; in lumbo | 18 XII | 19 cum a quili. — G 3 sinistra manu | 4 erectus . habet in nasu | 5 ceruicem | 7 stellarum est omnino | 9 ad om. | 10 pegasi iubam contingens | exortus | 11 eum corpore | 13 postea | 14 prius quam capite | 15 stellas II in capite | 16 'infra . . . crure I in utrisque' om. | 19 aquario ipso | 23 circulum om. | et om.

3 uulg. manui sinistrae . adsentior Munckero, qui legendum putat manu sinistrae' . . manu etiam D G habent | 7 XXVI D G uulg. uiginti; sed scribendum uidetur XXIII ex Catast. 27 et Schol. Germ. p. 409 Eyss. ex quibus apparet nonnulla h. l. excidisse . Schol. Germ. l. c. sic incipit: habet stellas in singulis cornibus singulas etc. | 10 coni. D uulg. contingens | ortum D uulg. exortus | 15 magnas etc. quae paulo antea ex D parenthesi inclusa proposui, linea ducta deleta sunt | 16 'infra m. sing.' scripsi ex D et 3 Ul; uulg. in utrisque mammas, cf. Catast. cp. 26 | 17 int. D uulg. interiori | 18 omnino D G uulg. omnino est stellarum, cf. supra cp. 26 | XIII G uulg. quatuordecim | 19 aquali scripsi ex 2 Ul. aliisque; uulg. aquario ipso . perperam in nonnullis libris scribitur aquali | ipsa uelle uidetur D; cf. Neue, Form. I p. 707 | st. est D G uulg. est st. | 20 uidetur addidi ex G.

cum polum spectans constituitur; alter autem est in zodiaco circulo extremo sub scapulis Equi non longe ab aequinoctiali circulo collocatus, spectans ad occasum . hi pisces quibusdam stellis ut lineola ab Arietis pede primo coniunguntur . quorum inferior ante occidere et exoriri uidetur . habet autem stellas XVII et boreus omnino XII . coniunctio eorum habet ad aquilonem spectantes stellas III, ad alteram partem III, ad exortum III, in commissura . III, omnino XII . horum coniunctionem, quae a pede Arietis primo notatur, Aratus graece σύνδεσμον ὑπερουράνιον, 10 Cicero nodum caelestem dicit; qui utrique uolunt significare eum nodum non solum Piscium, sed etiam totius sphaerae esse . quo enim loco circulus ab Arietis pede mesembrinos dicitur, qui meridiem significat, et quo loco is circulus mesembrinos coniungitur et transit aequinoctialem circulum, in ipsa coniunctione circulorum 15 nodus Piscium significatur . quare eum non modo Piscium, sed etiam caelestium nodum uerum appellauerunt.

XXX PISTRIX a cauda media diuiditur ab hiemali circulo, spectans ad exortum, rostro prope posteriorem Arietis pedem iungens . huius priorem partem corporis, quae spectat ad exortum, 20 prope alluere flumen uidetur . haec occidit exorto Cancro et Leone, exoritur autem cum Tauro et Geminis . sed habet in extrema cauda II obscuras, ab eo loco usque ad reliqui corporis curuaturam V, sub uentre VI, omnino XIII.

XXXI ERIDANUS a sinistro pede profectus Orionis et perueniens usque ad Pisticem rursus diffunditur ad Leporis pedes et protinus ad antarcticum circulum tendit . huius figurationem

---

D 1 exspectans | 2 equi om. | 3 exspectans | 4 lineolo | 7 exspectans | 11 sed iam et totius | 12 mesembrinos | 13 mesembrinus | 18 exspectans | 19 exspectat | exortus. — G 3 Hii | 7 spectans | 'ad alteram . . . XII' om. | 12 mesembrinos | 12 'dicitur . . . mesembrinos' om. | 16 caelestium | 18 exortus | 20 flumen Eridanus | 23 omnino est XIII | 25 rursum.

---

7 uulg. spectans . quod dedi, uoluit M. ex 2 Ul. | 9 Ar. Phaen. 245 | graeca in D G litteris grandibus scripta sunt | 10 Cicero in Arateis sic uertit 'quem ueteres soliti caelestem dicere nodum' . idem N. D. 2, 42 aeternum nodum eum appellat | caelestem D G uulg. coel. | 12 uulg. h. l. μεσημβρινός et in sqq. Mesembrinos | 13 sign. D uulg. significet | 16 cael. D uulg. coel. | uerum addidi ex D G; in codd. Ul. additur rerum | 17 Pistrix cf. Cic. Arat. 152; Cetus est supra et ap. schol. German. | cauda m. D G uulg. m. cauda | 18 ex. D uulg. h. l. exortus et in sqq. exortum | coniungens, 1 Ul. alique | 20 flumen D uulg. flumem Eridanus, cf. infra lib. IV, 12. ποταμός est etiam ap. Ar. Phaen. 357 | 23 omnino D uulg. omnino sunt | 25 rursum D uulg. rursum | 26 ant. D G uulg. Arcticum.

hiemalis circulus diuidit ab eo loco, quo prope coniungitur Ceto .
hic Scorpione et Sagittario exorto occidere, exoriri autem cum
Geminis et Cancro uidetur . habet autem stellas in prima curua-
tura III, in secunda III, item in tertia usque ad nouissima VII .
omnino est stellarum XIII. 5

XXXII LEPUS autem infra sinistrum pedem Orionis per
hiemalem circulum fugiens et ab eo inferiore parte corporis diui-
sus, occidit Sagittario exorto, oritur cum Leone . habet autem
stellas in utrisque auribus singulas, in corpore passim dispositas II,
in pedibus prioribus singulas . ita sunt omnino VI. 10

XXXIII ORION. Hunc a zona et reliquo corpore aequi-
noctialis circulus diuidit, cum Tauro decertantem collocatum,
dextra manu clauam tenentem et incinctum ense spectantem ad
occasum, et occidentem exorta Scorpionis posteriore parte et Sa-
gittario exoriente, cum Cancro autem toto corpore pariter exsur- 15
gentem . hic habet in capite stellas III claras, in utrisque hume-
ris singulas, in dextro cubito obscuram I, in manu similiter I, in
zona III, in eo quo gladius eius deformatur III obscuras, in
utrisque genibus singulas claras, in pedibus singulas . sunt
omnino XVII. 20

XXXIV CANIS Leporem fugientem consequens posterioribus
pedibus diuiditur ab hiemali circulo, pedem dextrum Orionis paene
suo capite coniungens, capite ad occasum spectans, sed caput ad
aequinoctialem circulum tendit; occidens oriente Sagittario, exorians
autem cum Cancro . hic canis habet in lingua stellam I, quae 25
stella Canis appellatur, in capite autem alteram, quam nonnulli
Sirion appellant, de quo prius diximus . praeterea habet in utrisque

D 3 stellas om. | 6 Lepus est | 13 clauam | exspectantem | 15 exoriente et
cancro in toto | 20 XVIII | 23 exspectans. — G 1 ceto coniungitur | 2 hic
scorpione om. | 4 item om. | tertia | nouissimam VII . stellarum hic est XIII |
6 autem om. | 13 cinctum | 15 exurgentem | 17 manu om. | 22 ab hiemali cir-
culo diuiditur | orionis dextrum | 24 circulum uersus . occidens | 26 stella om. |
autem om.

3 habet autem D uulg. habet | 4 uulg. nouissimam . quod dedi, uoluit M.
ex 1 Ul. et Catast. 37 | 5 est st. D uulg. st. est, cf. supra cp. 22, 26, 27 |
7 inf. D G uulg. inferiori | 14 exortu D G | post. D uulg. posteriori | 17 sim. D
uulg. similem | 18 zona II D . perperam, cf. Catast. 32 | in eo etc. ἐν τοῖς
ἐγγεσιμίοις Catast. I. c. | 19 sunt om. D uulg. omnino | 21 cons. D G et codd.
St; uulg. persequens, 2 Ul. prosequens | 22 pene D G et sic uulgo scribunt |
23 con. D G uulg. contingens | 26 stella addidi ex D cf. supra lib. II, 35 |
27 prius, cf. infra cp. 36.

auribus singulas stellas obscuras, in pectore II, in pede priore III, in interscapilio III, in sinistro lumbo I, in pede posteriore I, in pede dextro I, in cauda IIII . omnino XX.

XXXV PROCYON. Hic in lacteo circulo defixus, pedibus
5 aequinoctialem circulum tangit . spectat ad occasum, ut inter Geminos et Cancrum constitutus . qui quod ante maiorem Canem exoritur, Procyon est appellatus . hic autem occidit exorto Capricorno, exoritur cum Leone . sed omnino est stellarum III.

XXXVI ARGO. Huius puppis hiemalem circulum et maioris
10 Canis caudam contingens inferiore parte nouissimae navis, inclinata antarcticum circulum tangit; occidens Sagittario et Capricorno exorto ut in mari collocata, exoriens autem cum Virgine et Chelis . haec habet in puppi IIII, ad singula gubernacula ad primum stellas V, ad alterum IIII, circum carinam V, sub reiectu V, ad
15 malum III . ita tota est stellarum XXVI . quae quare non sit tota in mundo collocata, prius diximus.

XXXVII CENTAURUS. Hic ita figuratur, ut in antarctico circulo niti pedibus, humeris hiemalem sustinere uideatur; capite prope caudam Hydrae coniungens, hostiam dextra manu tenens
20 supinam, quae pedibus et extremo ore circulum hiemalem tangit, inter eum et antarcticum orbem collocata . Centauri autem crura a reliquo corpore diuidit circulus qui lacteus uocatur . hic spectans ad ortus signorum, totus occidit Aquario et Piscibus exortis, oritur autem cum Scorpione et Sagittario . habet autem stellas
25 supra caput III obscuras, in utrisque humeris singulas claras, in cubito sinistro I, in manu I, in medio pectore equino I, in prio-

D 4 PROCION | 7 procion | 11 antarcticon | 22 exspectans | 25 capud. —
G 1 stellas om. | 2 lumbo III | 3 cauda tres | 4 Prochion | fixus | 7 prochion |
8 stellarum est | 10 inferiori | 11 sagitt | 14 reiectum | 15 malum IIII | sit in
rotundo posita | 17 Centaurus ita | in om. | 19 dextra hostiam | 21 uero |
22 dicitur.

2 post. D G uulg. posteriori | 4 uulg. h. l. et in sqq. *προκύων* | 5 in D 'ut' deletum est, sed retinendum uidetur | 10 nou. D G; uulgo sic scribunt: parte, nouissime navis inclinata | 13 IIII addidi ex coniectura, cf. Catast. 35; Hyg. Myth. cp. 14 | 14 sub G uulg. et sub | reiectu . Grotius uult reiectum, quod dictum putat ut *κατάστωμα* in Catast. 35 et ap. schol. German. mihi uulgata lectio non mutanda uidetur | 15 uulg. malum quatuor . in D IIII corr. in III, cf. Catast. l. c. | XXVI uulg. uiginti trium; XVI D G; XXVII Catast. l. c.; XXVI Schol. Germ. p. 417 Eyss. | 16 prius . supra cp. 27 scripsi ex D superiorius | 19 coni. D uulg. contingens.

ribus poplitibus utrisque singulas, in interscapilio IIII, in uentre duas claras, in cauda III, in lumbo equino I, in genibus posterioribus singulas, in poplitibus singulas . omnino XXIII.

Ilostia autem habet in cauda stellas II, in pede de posterioribus primo I et inter utrosque pedes I, in interscapilio I claram 5 et in priore parte pedum I, infra alteram, in capite III dispositas . omnino X.

XXXVIII ARA prope antarcticum circulum tangens inter Ilostiae caput et Scorpionis caudam extremam collocatur, occi- dens Arietis exortu, oriens cum Capricorno . haec habet in summo 10 cacumine turibuli quod formatur stellas II et in imo alteras II . omnino III.

XXXIX HYDRA trium signorum longitudinem occupans Cancrī, Leonis, Uirginis, inter aequinoctialem et hiemalem circulum collo- catur, ita tamen, ut caput eius contendens ad signum quod Pro- 15 cyon uocatur, et totius Hydrae prope quarta pars inter aestium et aequinoctialem circulum uideatur . cauda autem extrema paene Centauri caput tangens, sustinet in dorso Coruum, rostro corpus eius tudentem et toto corpore ad Cratera tendentem, qui satis longo dissidente intervallo, prope inter Leonem et Uirginem con- 20 stitutus uidetur, inclinatio ad caput Hydrae . quae occidit Aquario et Piscibus ortis, oritur autem cum his signis, de quibus supra diximus . habet autem in capite stellas III, in prima a capite curuatura VI, sed earum nouissimam claram; in secunda curua-

D 16 procion | 18 'in dorso' om. | 19 tantundem toto | 21 capud | 23 prima capitis. — G 1 poplitibus | IIII. in pectore II claras | 3 poplitibus | 4 autem om. | 7 omnino est stellarum | 13 trium syderum | 15 id signum | prochion ap- pellatur | 18 tegens | coruum in dorso | rostro om. | 19 'tudentem . . . cratera' om. | 22 his om.

1 utrisque in D deletum est | inter scapilio G h. l. et in sqq., de qua re iam supra dixi | 4 omnino D G uulg. omnino sunt | XXVI D G XXIV U alique, uulg. XXIII | 7 omnino D uulg. omnino sunt numero | 8 Ara etc. totum hoc caput om. G | prope D uulg. propter | 10 or. D uulg. exoriens | 11 turibuli scripsi ex coniectura pro 'circuli' quod etiam D G praebent. Catast. 39 *ἐν τῆς ἐσχαρίδος* | quod D uulg. ubi | 11 in imo . Catast. l. c. *ἐν τῆς βάσεως* . idem restitui supra cp. 6 | alteras D uulg. altaris | 12 omn. IIII D uulg. Et ita est omnino stellarum quatuor | 14 uirg. D G uulg. et Virg. | 15 'et' pro ut, G . fortasse uoluit ut et | sign. D uulg. sign. id | uulg. *Προκύων* h. l. et alibi | 17 circulum addidi ex D G | pene D G et sic uulgo scribunt | 18 tangens D . perperam omnes scribunt 'tegens' | 21 uulg. sic distinguunt: Hydrae, quae | 22 ortis D G uulg. exortis.

Bunte, Hygini Astronomica.

tura III, in tertia IIII, in quarta II, in quinta usque ad caudam VIII omnes obscuras . numero XXVII.

Coruus autem habet in gutture stellam I, in pennis II, infra pennam ad caudam uersus II, in utrisque pedibus singulas .
5 omnino VII.

Supra primam a capite curuaturam Crater positus habet in labris stellas III, infra autem ansas II obscuras, in medio III, ad fundum II . ita fiunt omnino X.

XL Piscis autem qui notius dicitur, inter hiemalem et ant-
10 arcticum circulum media regione collocatus, spectare ad exortum uidetur, inter Aquarium et Capricornum, ore excipiens aquam quae funditur ab Aquario . hic occidit oriente Cancro, exoritur autem cum Piscibus . sed est stellarum omnino XII.

Quae ad figurationem siderum pertinent, ad hunc finem nobis
15 erunt dicta; reliqua protinus dicemus.

LIBER QUARTUS.

I Quoniam in initio sphaerae circuli V quomodo efficerentur ostendimus, neque eos corpore siderum notauimus, et si duo nouissimi nihil ad solis cursum pertinent, hoc est arcticos et ant-
20 arcticos, de mediis tribus dicemus . sed quoniam Aratus circulis IIII sphaeram plurimum ualere dicit, neque eorum aperte quemquam demonstrat, uoluntatem nostram apertius ostendemus

D 8 penna | 7 medio cratere | 8 omnino XVIII | 17 in om. | 22 uolubilitatem apertius ostendimus. — G 8 autem om. | 4 uersas | 7 autem om. | 9 autem om. | arcticum | 12 oritur | 18 piscibus . stellarum est omnino | 18 II | 19 pertinent cursum | arcticus et antarcticus | 22 uoluntatem apertius dicemus.

1 tertia III D G sed uulgata lectio retinenda est, cf. Catast. 41 | 2 num. XXVII D G uulg. ita fiunt numero uiginti septem | 4 ad addidi ex D G, cf. supra cp. 16 | 6 in labris . Catast. l. c. ἐπὶ τοῦ χελύδος | 7 st. III H uulg. st. II | ansas . in D est alas | II obsc. D G uulg. obsc. duas | medio G uulg. medio Cratere | III H uulg. II | 8 ita f. omn. D G uulg. omnino sunt | X G H uulg. octo | 9 Cap. XL uulgo inscribitur Piscis Notius | 14 'Quae . . . pertinent' Haec in D litteris grandibus scripta sunt | 16 uulg. 'De quinque circulorum inter sidera coelestia notatione et planetis . Liber Quartus' haec omnia om. D G | 17 sphaerae etc. cf. supra p. 24 sq. | 20 Ar. Phaen. 461 sqq.

et quemadmodum in initio fecimus, a boreo polo dicemus . igitur aestium circulum unum de quattuor esse dicimus, qui *Θερινὸς τροπικὸς* uocatur, quo circulo aestatem confieri demonstraui-
mus; et si non nemo dubitat, quare non utrique circuli, hoc est aesti-
uus et hiemalis, uno nomine appellentur, ideo quod quem nos 5
aestium diximus; nonnullis hiemalis fiat, et quo circulo hiemem
effici diximus, eo circulo aliis aestas sit: qui si uoluerint intel-
ligere id ad nostram collocationem mundi esse demonstratum, qui
inter aestium circulum et arcticum sumus constituti, non ad illo-
rum sphaeram, qui ab hiemali circulo antarcticum habitantes, no- 10
bis antipodes dicuntur, facilius ad nostram accesserint uoluntatem .
si quis enim uoluerit eorum, quos antipodas diximus, quod infe-
riore a nobis circulo constituti uidentur, sphaeram facere, non in-
merito nostrum hiemalem sibi aestium circulum finxerit; aut si
quis scriptor eorum mentionem faciens, obscure uoluerit antipodas 15
demonstrare et dixerit, quibus in Capricorno aestas summa, aut
in Cancro hiems maxima fiat, non inperita ratione acutissime
dixisse uidebitur . quodcumque enim nostris circulis contrarium
dixerit, id illis erit rectum . sed ne longiore sermone praeter con-
suetudinem utamur, ad inceptum reuertamur. 20

II DE AESTIUO. In aestiuo circulo, de quo primum dicere
instituiamus, haec signa siue partes eorum perspiciuntur: capita
Geminorum, Aurigae genu utrumque sinistrumque Persei crus et
humerus sinister . Andromeda autem a pectore et manu sinistra
diuiditur, atque ita euenit, ut caput eius cum toto pectore et manu 25
dextra uideatur esse inter aestium et aequinoctialem circulum,
reliquum autem corpus inter aestium et arcticum finem . praeter-

D 1 in om. | fecerimus | 7 Quod si | 9 arcticum | 11 facilius accesserit ad nostram |
20 inceptum | 26 aestium finem. — G 1 polo boreo | 2 IIII | dicimus | 5 ap-
pellantur | 7 sit estas | 9 estium et arcticum circulum constituti non | 12 enim
om. | inferiori | 17 maxime | 23 genu sinistrumque | 24 'et manu . . . pe-
ctore' om.

1 a etc. cf. supra lib. III, 1 | polo sumemus exordium, U. | 2 uulg. qua-
tuor . idem h. l. habet D | 'dicimus' est lectio in D superscripta; uulg. dicemus |
therinos tropicos D G | 3 conf. D G uulg. confici | 7 Qui si G . olim legebatur
quod si | int. D uulg. intelligere | 15 scripto, 2 Ul. | 17 hiemps D G | nec im-
perita, 2 Ul., quare M. legendum putat: acutissime, nec imperita rat. | inp. D
imp. G | Cap. II Ar. Phaen. 479 sqq. | 'De aest.' addidi ex D . in G haec ad-
duntur: De aestiui circuli signis et partibus | 23 sinistrumque addidi ex G cf.
Arat. 483; Martian. Cap. p. 306 Eyss. | 24 et D uulg. sed.

ea in eodem aestiuo circulo pedes equi Pegasi positi uidentur, et caput a reliquo corpore diuiditur Oloris et alae sinisterioris ut uolantis pars non magna . Ophiuchus humeris hunc circulum sustinere uidetur ex una parte, id est aequinoctiali, ex altera parte
 5 Hercules pari ratione. Uirgo prope hunc coniungens capite, inter hunc et aequinoctialem circulum collocata est, ut fulgens ad austrum. Leo a pectore ad lumbos diuiditur, ut caput eius et corporis superior a cruribus pars inter hunc et arcticum circulum uideatur, inferior autem pars inter aestium et aequinoctialem. Cancer
 10 autem sic diuiditur medius, ut inter oculos eius circulus traiectus uideatur.

In his signis et hoc, ut ante diximus, circulo cum uehitur sol, euenit ut nobis, qui hac inclinatione mundi utimur, sint diei de partibus VIII partes V, noctis autem tres; neque ita tamen ut ex
 15 horologiis, sed ex sphaerae ratione . cum enim sphaeram ita constitueris, ut circulus is, qui arcticus uocatur, semper appareat, antarcticus autem numquam exoritur, atque ita sphaera constituta, si uoles circulum aestium diuidere in partes VIII, ex his inuenies partes V in sphaera apparere, tres autem infra tamquam
 20 sub terra esse.

At aliquis dixerit, cur sphaerae circulos diuidamus in partes VIII potius quam XII aut quot libuerit alias partes . hic non sphaeram, sed se fallere hac ratione inuenietur fere . si enim fecerit ex aestiuo circulo partes XII, ex his partes VII et dimidium
 25 partis apparere, III autem et dimidium sub terra inueniet esse . itaque euenit, ut cum ad VII partes addita dimidia sit, simili ra-

D 13 in hac | 21 aut aliquis | 22 quod | 23 fore | 24 dimédium | 26 cum ad VIII partes addita dimedia sunt XII . simili ratione ad partes quinque accedat pars dimedia et fiunt. — G 8 a om. | 10 ut medius | 14 uero III | 15 ita om. | 16 dicitur | 17 sphaera om. | 23 fere om. | 24 XII partes | 26 dimidia sunt XII . si simili.

1 sed caput, 1 Ul., sed et cap. 1 Voss. | 2 ale sinisterioris in D corr. in 'ala sinistra' De comparatio sinisterior cf. Neue, Form. II p. 104 | 3 hunc circ. D G uulg. ut circ. | 4 ex etc. haec addidi ex codice Modii . in G haec leguntur 'ex una parte . id est ab aequinoctiali hercules pari ratione | 5 prope etc. scripsi ex 2 Ul. monente M; uulg. prope contingens | capite D G uulg. a capite | 9 aeq. D G uulg. Aeq. circulum | 10 inter D G uulg. inter duos | 11 uideatur D G uulg. existimetur | 13 sint etc. Ar. Phaen. 496 sqq. | 17 aut. etc. D G uulg. nunquam autem Ant. | 17 const. D G uulg. est const. | 18 circ. aest. D uulg. Aest. circ. | 28 inueniet, 1 Voss. quod probandum uidetur | in aliis libris est fore, foro, fero . fortasse legendum est uere | fecerit D G uulg. ita fecerit.

tione ad partes III accedat pars dimidia, et fiant supra terram partes VII et dimidium partis, reliquum autem sub terra, quod sunt partes III et dimidium . igitur oportet intellegere, ut non in minutis partibus et dimidiis fiat, sed certis numeris conficiatur, ut euenit in partibus VIII . praeterea quoniam sphaera diuisa in 5 partes XXX euenit, ut ab aestiuo circulo ad hiemalem sint partes VIII nimirum certe eos circulos diuidemus in partes VIII . praeterea quoniam ab aestiuo circulo ad aequinoctialem sunt partes III de XXX, et rursus ab aequinoctiali circulo ad hiemalem de partibus XXX partes III, et ita nihilominus aequinoctialis ipse per se circulus medius diuiditur, ut dimidia pars eius sit sub terra, de partibus VIII partes III, et totidem supra, et tota ratio ad octauam partem perueniat, non dubium est, quin recte diuidatur in partes VIII . praeterea cum sol per hos circulos currens iter annuum conficere uideatur, et ab omnium signorum octaua parte, ut posterius dicemus, incipiat exoriri, et ad aliud signum transire, neque ulla alia parte signi utatur, recte ipsi quoque circuli diuiduntur in partes VIII . praeterea cum VII sidera ad eundem statum reuertantur, ut quibusdam placuit, ut cuiusmodi dies hodiernus fuerit in solis aut lunae tempestate, eiusdem modi octauo anno sit futurus, uere sphaera quoque diuiditur in partes VIII . praeterea cum uideamus octauo quoque die eiusdem sideris horam primam, aut quamlibet denique esse, et cuius hodie fuerit hora prima, eiusdem octauam quoque futuram, uerissimum est ipsam quoque sphaeram mundi, unde horae sumuntur, diuidi in partes VIII.

Sed ne reliqua praetermittamus in hoc occupati, ad propositum reuertamur.

III SECUNDUS ab aestiuo aequinoctialis est circulus, in quo haec signa et partes eorum perspicere possunt. Aries totus omnibus pedibus innixus uidetur . hunc autem Aratus omnium

---

D 3 dimedium | 4 dimidiis | conficiat | 11 dimedia | 17 parte alia | 18 cum octo | 21 uere . sphaera | 27 praepositum. — G 1 fiunt | 3 partis | intelligere oportet | 7 numerum uel recte eos | 9 III | 12 sit eius | 23 ut cuius | 24 futura | 25 sit | 29 Secundus circulus ab aestiuo equinoctialis est, in.

---

3 sunt D uulg. est | int. D uulg. intelligere | 4 in minutis D G et sic uulgo scribunt; imminutis, 2 Ul | 6 circulo addidi ex D G | 10 nihilominus D h. l. et alibi | 16 et ad O.; ut ad D G | 17 trans. D G uulg. ut ad aliud signum trans-eat | quoque D G uulg. quinque | 21 diu. D G H uulg. diuidetur | 23 et D uulg. ut | 25 unde om. D G | Cap. II Ar. Phaen. 510 sqq. in G i. m. additur: De circulo equinoctiali | 31 Arat. Phaen. 224.

siderum celerrimum esse demonstrat, etiam minore arcto, quae breui spatio uertitur, praestare. id quid uelit esse, sic poterimus uel facillime intellegere. cum sit enim maximus circulus aequinoctialis in sphaera, inque eo Aries ut adfixus uideatur, quomodo-
5 cumque fuerint figurae corporum collocatae, ut ad eundem circulum perueniant, necesse est semel uerti sphaeram. quod cum fiat, et Aries in maximo circulo, et eodem tempore ad locum, quo reliqua sidera, perueniat, necesse est eum celerrimum dici.

Sed nos ad circuli definitionem ueniamus et reliqua dicemus.
10 in eodem Tauri genua ut fixa perspiciuntur, et si nonnulli ita finxerunt, ut uno genu, hoc est dextro nixus, sinistro pede contingere uideatur, de hoc in medio relinquemus. sed in eodem circulo zona Orionis, ut ipso circulo praecinctus existimetur; Hydra flexu a capite primo, ut ceruicibus erectis Cancrum contingere
15 uideatur, et ex inferiore corpore Hydrae Crater cum Coruo uelut fixus esse circulo conspicitur. item paucae stellae Chelarum eodem adiunguntur. Ophiuchi genua eodem circulo a reliquo corpore diuiduntur. Aquila sinistiore penna paene coniungens figurata est, eodemque circulo caput Pegasi cum ceruicibus nititur.

20 His corporibus signorum aequinoctialis circulus finitur. quo sol cum peruenit, bis uno anno conficit aequinoctium, hoc est in Ariete et Chelis. in hac enim parte sphaerae et uer et autumnus confici existimatur, ita ut uer sit in Ariete, autumnus in priore parte Scorpionis, quod signum nonnulli Libram dixerunt. per
25 hunc circulum transiens sol ab Ariete ad Chelas, efficit sex mensium diem his locis, qui intra arcticum uidentur orbem; noctem autem his, qui antarctico circulo sunt clausi: quare magis his locis nemo potest durare. et rursus ab autumno usque ad uer, hoc est

8 perueniant | 15 uelut | 19 caput | 27 qua remissis locis. — G 1 minori arctico | 2 id qui | 3 etiam uel | 4 eo affixus aries | 5 eundem locum | 8 dici celerrimum | 9 diffinitionem | 10 etsi | 11 finxerint | 15 uidetur | ex om. | cum coruo crater | 17 genua a reliquo corpore eodem diuiduntur | 21 cum om. | 25 VI | 27 arctico.

1 min. D uulg. minori | 2 quid D uulg. quod | 3 int. D uulg. intelligere | 4 inque eo D G uulg. in eoque | quom. D G uulg. quomodocunque | 5 circ. D uulg. locum | 8 peru. G uulg. perueniant | 9 def. D uulg. effectiorem. Micellus uoluit effectiorem | 10 et si D uulg. etsi | 11 finx. D uulg. finxere. uide quae supra dixi p. 81 | pede D G uulg. prope; U alique: prope pede | 14 ceru. er., pro ceruice erecto | 18 uulg. pene h. l. et alibi; pene eum, Sch. alique | coni. D uulg. contingens | 23 confieri, 3 Ul. in D G h. l. est confici, supra autem cp. 1 confieri | pr. G priori D. idem tamen aliis locis fere semper habet priore, minore etc.

α Chelis usque ad Arietem perueniens, efficit his locis sex mensibus perpetuis diem, in quibus ante noctem demonstrauiamus; e contrario autem noctem his, qui boreo polo sunt proximi. sed de hoc ante diximus. neque enim mirum est hac collocatione sphaerae id euenire. erecto enim boreo polo neque umquam occidente 5 euenit, ut corpora quoque, quae ei proxima sunt circulo, sero occidere uideantur. id ex hoc intellegere licebit: cum in his partibus sphaerae habitetur, quae pars est ab aestiuo circulo ad orbem, qui arcticos uocatur, et de arctico circulo, hoc est de duabus Uris et Dracone, caput Draconis maxime niti ipso circulo uideatur, 10 ita ut is qui Engonasin uocatur, inter aestiuum et arcticum collocatus, caput Draconis premere intellegatur: quicumque, ut ante diximus, ad ipsum caput Draconis habitant, ita longo die utuntur, ut ne tertia quidem horae pars in unaquaque nocte his obtingat. itaque Aratus ait:

15

*κείνη που κεφαλὴ τῇ νείσεται ἥχι περ ἄκραι
μίσγονται δύσιές τε καὶ ἀντολαὶ ἀλλήλησι.*

idem Cicero dicit:

quod caput hic paulum sese subitoque recondit,
ortus ubi atque obitus parte admiscentur in una.

20

de hoc Homerus quoque in Odyssea ita breuem noctem dicit esse, ut pastores cum alii exigant, alii reducant pecus, possit alius alium audire, cum unus propter noctem pecus reducat, alter propter lucem exigat. sed nos ad propositum reuertamur.

IV Tertius ab aestiuo circulo, qui hiemalis uocatur, his corporibus et eorum partibus finitur. nam medium Capricornum diuidens et pedes Aquarii, per caudam Pistricis ut traiectus uidetur. diuidit etiam Leporem fugientem a cruribus et quadam parte corporis, et Canis sequentis pedes et Nautis ipsius puppim, Centau-

25

D 2 diem om. | 14 ut eis | 19 capud | paululum | 20 ubiq. | 21 odyssea
G 1 VI | 2 in om. | 14 tertia | 21 odissia | 22 possent | 25 Tercius est.

7 int. D uulg. intelligere | 11 coll. D uulg. locatus | 12 int. D uulg. intelligatur | KEIN KTON KEΦAΛH NE . ICETAI KICTIEPAKPAI, D KEINK TOY KE ΦAΛHINEICETAI KIXTIE PAKPAI, G | de forma κεφαλῆ cf. interpr. ad Ar. Phaen. 61 sq. | νείσεται D G uulg. νήχεται | 17 ἀντ. etc. haec corrupta sunt in D G | 18 idem D G uulg. item | dixit D uulg. dicit | Cicero N. D. 2, 42 | 19 paul. G uulg. paulum | 21 Hom. Od. 10, 82 | dic. esse D uulg. esse dicit | 25 Cap. IV Ar. Phaen. 500 sqq. — In G i. m. adduntur haec: De hiemali circulo.

rique ceruices a reliquo corpore diuidit. Scorpionis extrema cauda, quod acumen uocatur, eodem circulo coniungitur. Sagittarii arcus eodem orbe deformatur. huius orbis infra terram sunt de partibus VIII partes V, supra terram autem III. itaque fit breuior
5 dies nocte, ut ante demonstraui.

V Quartum circulum zodiacum esse Aratus demonstrat; de quo ante iam diximus et posterius dicemus. sed Aratus non, ut reliqui astrologi, ab Ariete XII signa demonstrat, hoc est uere incipiente, sed a Cancro, hoc est ipsa aestate. nos autem, quoniam
10 ab Ariete incipimus, ita protinus dicemus. in hoc enim circulo sic XII signa figurantur: Aries, Taurus, Gemini; in his tribus signis uer demonstratur et aequinoctium uernum. Cancer, Leo, Uirgo; in his signis maxime aestas conficitur, sed sol incipit a Uirgine iam transire ad aequinoctium autumnale. Chelae, Scorpius, Sagittarius; in his tribus signis autumnus efficitur et aequinoctium autumnale. Capricornus, Aquarius, Pisces; in his tribus signis sol hiemem transigere demonstratur. etsi non sunt XII
15 signa, sed XI ideo quod Scorpius magnitudine sui corporis duorum locum occupat signorum, e quibus prior pars Chelae, reliqua
20 autem Scorpius uocatur. priores enim astrologi, cum omnes res ad duodecim partes reuocarent, ut menses et horas et latitudinem signorum, itaque et signa, per quae res omnes significantur, XII uoluerunt esse.

VI Sed quoniam VII circulis in prooemio propositis, de quatuor
25 circulis mentionem fecimus, ne septem ex ordine demonstratis, aliquid a nobis obscurius dictum uideatur, sed de VII superant III, arcticos, antarcticos et ille qui lacteus uocatur: itaque de his dicere incipiemus.

Arcticon igitur orbem sustinet caput Draconis cum reliqua
30 corporis parte. Cepheus autem pectore suo circulum iungit. eodem orbe nituntur et pedes maioris Ursae, praeterca sedile

---

D 16 tribus om. | 24 prohoemio | 28 incipimus. — G 5 diximus | 9 id est | 12 signis om. | 20 scorpio | 21 XII | 24 pmo | de IIII | 25 VII | 28 dicitur | 31 ursae maioris.

---

6 Cap. V Ar. Phaen. 525 sqq. — In G i. m. additur: De zodiaco | 7 ante iam D uulg. ante | Ar. Phaen. 543 | 17 trans. D uulg. conficere | et si D G | nulla D et sic uulgo scribunt. praefero 'non' quod G habet; etsi nullus nunquam pro non ponatur | XII signa D G uulg. signa XII | 18 scorp. D uulg. Scorpio h. l. et statim in sqq. | 20 ast. D uulg. astronomici | 24 quattuor D uulg. quatuor | 26 sed addidi ex D | 27 arct. a. D uulg. arcticus, antarcticus | 29 in G i. m. additur: De arctico orbe.

Cassiepieae cum pedibus eius nititur ipso circulo, et dextro pede genuque sinistro et pedis prioribus digitis is qui Engonasin uocatur, et manus sinistra Bootis exteriore parte circuli peruenit coniuncta.

Ad antarcticum autem circulum peruenit extrema naus Argo pedesque Centauri posteriores adiunguntur, priores autem paene contingere et Ara uidetur prope adfixa et Eridani fluminis extrema significatio.

VII Reliquum est nobis definire quem supra lacteum orbem demonstrauius . is enim diuidit Oloris extremam sinistram pennam, quae extra aestium peruenit finem . praeterea transit manum dextram Persei, et ab humero sinistro Aurigae perueniens sub manum eius dextram et Geminorum genua et pedes eius signi, quod Procyon uocatur . hinc diuidens aequinoctialem et aestium circulum, tangit extremum finem mali, qui in Argo naui defixus uidetur; deinde rursus reuertens, genua Centauri diuidit a reliquo corpore et extremam caudam terminat Scorpionis et arcum medium Sagittarii et Aquilae dimidiam partem, per eius transiens pennas.

VIII Quoniam de huiusmodi rebus exposuimus ordine, mundi rationem, et quemadmodum moueatur, protinus dicemus; et in duodecim signorum exortu quae deinde corpora consequantur, et quae perueniant ad occasum . conuenit nobis mundum ab exortu ad occasum uerti, ideo quod uidemus stellas ex oriente ad occidentem conuerti . sic enim primum poterimus scire, qui sint exortus et qui occasus . si enim nostrum aliquis adstiterit contra orientem, necesse est Arctos nobis a sinistris partibus esse . cum

D 1 casiepieae | 'nititur ipso circulo' om. | 2 pedes | 6 heridani | 9 extremi | 13 procion | 17 dimediam | 22 mundum nobis. — G 1 cassiopeiae | eius et nituntur | pede sinistro genuque dextro | 3 booti | 4 antarticum | 13 prochion | 16 caudam diuidens scorpionis | 17 eius om. | 21 XII | 22 ab om. | 25 exstiterit | 26 exorientem | 'necesse . . . quoque' om.

1 uulg. Cassiepieae h. l. et alibi | ipso G uulg. ipsi | dextro etc. D uulg. sinistro pede genuque dextro | 3 is G uulg. eius . in D 'is' est lectio superscripta | ext. D G uulg. exteriori | peru. fortasse legendum est prouenit, uel supplendum est eodem | 4 ant. D G uulg. Antarcticum | 5 pene D uulg. prope | 6 adf. D aff. G | et Er. D G uulg. Eridanique | 8 Cap. VII in G. i. m. additur: De lacteo | 9 is D G uulg. ipse | 13 uulg. Προκύων h. l. et alibi | uulg. Hic, quod etiam D G habent . scripsi hinc ex 2 Ul. aliisque . idem iam M. nolnerat | 14 naui D G uulg. naue | 19 hisce U., huiusce D G et sic uulgo scribunt; huiusmodi H | 21 quae D G uulg. ea quae | 23 ex or. D uulg. exorientes | 26 or. D uulg. exorientem.

id ita fiat, illud quoque necesse est, ut omnia a dextris partibus
exorta in sinistris occidere uideantur, de quo et ante diximus .
igitur cum uideamus stellas exoriri et occidere, necesse est mun-
dum quoque cum stellis uerti . sed nonnulli aiunt nihilominus id
5 uenire posse, ut stante mundo, stellae exoriantur et occidant; quod
fieri non potest . si enim stellae uagae feruntur, neque mundus
ipse uertitur, non possunt corpora stellis figurata incolumia aut
certa permanere . illud enim uidemus, in toto mundo stellas erra-
ticas esse V, neque harum cursum quemquam posse definire; Ara-
10 tum ipsum negare se difficiles earum cursus interpretari posse .
quomodo igitur, cum V stellas nemo possit obseruare, tot milia
quisquam potest peruidere, nisi qui permittit hoc, cursu stellarum
posse nihilominus figuras corporum permanere? quod si non est,
tota sphaera ad irritum reuocabitur . quicumque enim sphaeram
15 fecerit, non poterit efficere, ut sphaera stante nihilominus stellae
uersentur . illud etiam uidemus, in extrema cauda Draconis stel-
lam esse, quae in se uertatur et in eodem loco constet . quod si
omnes stellae uagae feruntur, hanc quoque loco moueri necesse
est; quod non euenit . igitur necesse est mundum quoque, non
20 stellas uerti.

IX DE DIE ET NOCTE. Quoniam ostendimus mundum
cum stellis potius quam stellas per se uerti, nunc reliqua dice-
mus . cum enim traditum sit nobis prius noctem quam diem fieri,
noctem dicemus umbram terrae esse, eamque obstare lumini solis .
25 etsi nonnulli dixerunt id solis cursu euenire, et cum peruenerit
ad eum locum, ubi occidere dicatur, ibi montium magnitudine a
nobis lumen auerti solis, et ita noctem uideri: quod si ita sit, ni-

D 1 'illud quoque' om. | 5 posse si stante | 7 incolomia | 9 horum | 12 per-
mittit occurru | 22 quam potius | 27 solis etiam. G 1 e dextris | 2 sinistris par-
tibus | 3 quoque mundum | 9 earum | 12 quisque | cursus stellarum posse esse
et | 17 stet | 19 mundum necesse est | 22 'per so' om. | 24 solis lumini obstare |
27 euerti | si om.

2 ante, cf. supra p. 23 | 4 nihilominus D h. l. et in sqq.; nichominus G 5 |
uen. D uulg. euenire, cf. supra p. 28 . uenire pro euenire est etiam apud Cice-
ronem et Liuium | 5 ut G uulg. ut si | 7 aut G alique uulg. et | 9 harum H
uulg. horum | Ar. Phaen. 459 | 10 eorum D G et sic uulgo scribunt | 11 milia
D G uulg. millia | 12 perm. D G uulg. permittat, cf. Zumpt, gramm. §. 526 |
12 hoc c. scripsi ex 8 Ul. idem uoluisse uidetur D; uulg. 'hic, cursus' | stella-
rum etc. D uulg. stellarum posse esse et | 21 'De . . . nocte' addidi ex D |
23 cum etc. Hyginum sequitur Isidor. N. R. cp. 28 | 24 noctem etc. Plin. H.
N. 2, 7; Seru. Aen. 4, 7 et 184 | 25 et si D G et sic uulgo scribunt | id, 1 cod.
St. uulg. in | 'et' scripsi ex con. M., uulg. ut | 27 et ita; 2 Ul. et iam.

mirum eclipsin solis uerius quam noctem dixerimus . sed aliter esse ex ipsa sphaera intellegere licebit.

X Horizon enim diuidens ea quae uidentur, et quae non apparent, ita definit sphaeram, ut semper VI signa de XII in hemisphaerio uideantur supra terram, VI autem signa sint infra sub terra . igitur cum in uno eorum sol nixus ferri uideatur, ab eo circulo, qui horizon uocatur, exoritur, itaque incipit lucere, cum nihilominus ipse mundus uertatur cum reliquis signis . sed quo facilius intellegatur, ponamus solem esse in Ariete, a quo duodecim signa instituimus numerare . igitur cum sol sit in Ariete exoriente, dies est; qui cum uertente se mundo peruenit ad eum circulum, qui mesembrinos uocatur, efficit diei partem dimidiam . sed sic etiam facilius intellegitur, et rursus ab eodem Ariete incipiemus . cum Aries est exortus, praeter eum haec signa sunt in superiore hemisphaerio: Pisces, Aquarius, Capricornus, Sagittarius, Scorpio . horum cum tria signa occiderint, hoc est Scorpius, Sagittarius, Capricornus et exorta sunt III signa quae Arietem secuntur, hoc est Taurus, Gemini, Cancer: tunc fieri dimidium diem necesse est, et Arietem peruenire ad eum, quem mesembrinum esse circulum supra diximus . cum autem cum reliquis signis ipse Aries occidit, et exortus est Leo, Uirgo: tum Chelae exoriuntur et in superiore hemisphaerio uehuntur . quae cum occiderint, rursus Aries exortus efficit lucem.

Sed ne in dubium ueniat, cum Ariete occidente dixerimus Chelas exoriri, quid de reliquis signis in sphaera possit intellegi, sic inuenietur . in quocumque signo sol fuerit exoriens, quodcumque ab eo signo septimo loco fuerit, id noctu primum exoriatur et ita conficiet cursum . mundus enim ipse semel in die ac nocte uerti uidetur . itaque euenit, ut ipsa signa XII semel in die ac nocte

D 4 definit | 5 uideantur hoc est ut supra terram VI signa sint . Infra autem VI . quod est sub terra | 9 'int. ponamus' om. | 11 cum om. | 16 tres | 22 uirgo . chelae transire tum chelae. — G 3 Orizon | 5 super | 9 solem esse in ariete ponamus | XII | 10 numerare om. | 11 qui cum | 13 intellegatur | 16 signa om. | 18 tria signa sunt | 19 diem om. | 22 superiori | 24 ne om. | 27 exoritur | 29 'uidetur . . . nocte' om.

2 int. D uulg. intelligere | 7 orizon D G sed paulo antea in D est Horizon | cum G uulg. cumque | 9 int. D uulg. intelligatur | 11 quod cum, 2 Voss. uulg. qui cum | 12 mes. D G uulg. Mesembrinus | 13 int. D uulg. intelligitur | 17 et ex. D uulg. exorta | 18 secuntur D G uulg. sequuntur | 19 tunc D uulg. tum | 25 in D siue G . uulg. sine | int. D uulg. intelligi | 26 quoc. D uulg. quocunque.

uideri possint . sed ne solis cursus, de quibus postea sumus dicturi, potius quam quod ante coepimus, enumeremus, ad inceptum reuertamur . diximus enim principium mundi esse noctem, deinde diem . inter noctem et diem praeter umbram terrae nihil inter-
5 esse arbitramur . sed quoniam signorum supra et corporum exortus instituimus, ad hoc perueniemus.

XI Igitur uertente se mundo per utrosque polos et axem, quem supra dimensionem sphaerae diximus esse, et ita sphaera collocata, ut unus polus semper sit super terram, alter numquam
10 exoriatur, necesse est Arctos quoque et reliqua corpora, quae sunt in arctico circulo, numquam occidere; reliqua autem omnia exoriri et occidere, quod inferiora sunt ab eo circulo, quem numquam occidere diximus . id enim posse fieri haec edocet causa . uidemus caput extremum Draconis, quod maxime Arcticon
15 extra circulum prominet, quodam tempore ita occidere, ut exortus cum occasu permisceantur, ut et ante diximus . si autem pars aliqua occidere de summo circulo uidetur, necesse est omnia, quae sunt inferiora, exoriri et occidere . igitur conuenit nobis sidera uertente mundo occidere et exoriri.

20 Praeterea hac inclinatione caeli, cum unus circulus ita sit erectus, ut numquam occidat, alter ita sit terrae subiectus, ut numquam exoriatur: quicumque circuli fuerint in sphaera, hoc est ab aequinoctiali ad polum, qui boreus appellatur, nullus erit eorum, qui non maiorem partem circumductionis habeat supra
25 terram . qui autem ab aequinoctiali fuerint circulo ad eum polum, qui notius appellatur, omnes inferiorem partem maiorem habebunt quam superiorem . et quanto magis ad polum notium accesserint, hoc maiorem partem sub terra habere perspicientur; et quanto magis ad boreum finem uenerint, hoc maiorem partem
30 circuli supra terram tenere uidebuntur . quo enim erectior ipse polus fuerit, hoc magis et circuli eius erectiores uidebuntur . quod

---

D 2 inceptum | 3 esse mundi | 27 notum | 29 magis om. — G 1 dicturi sumus | 2 potius | 7 et per | 12 et oriri | 14 arcticum | 16 et om. | 17 uideatur | 18 oriri | 19 oriri | 21 ita om. | 24 super | 27 'et quanto . . . perspicientur' om. | 31 eo magis circuli.

---

2 cepimus D G | 3 reu. D uulg. reuertemur | 7 axem D uulg. per axem | 8 supra, p. 23 | 9 super D G uulg. supra | 10 arctus D G | 12 sint, codd. Ul. quod praefert M. | 15 occidere existimatur D G et sic uulgo scribunt . quod dedi, iam Modius uoluit | 16 ante, cf. cp. 8 | 20 incl. caeli in fine huius capituli et infra cp. 13 legimus 'incl. mundi' quod idem est | caeli D G uulg. coeli.

cum ita sit, si duo sidera simul fuerint orta, unum ab arctico, alterum ab antarctico circulo, serius occidet id sidus, quod ab arctico circulo fuerit exortum; ideo quod maiorem habet circumductionem sphaerae, quam quod a notio polo est ortum. si autem simul occiderint, serius exorietur id signum, quod ab antarctico fuerit exortum; ideo quod tota illa collocatio mundi maiorem partem habet sub terra, quam illa pars, quae in boreo polo est finita. et non modo signa quae sunt ad arcticon finem collocata, praestant iis corporibus, aut serius occidunt et ante exoriuntur, quam ea quae notio polo depinximus; sed ipsa quoque corpora inter se dissentiunt, ut si quod inferius sit signum, et id cum superiore exoriatur, tamen serius occidat. e contrario itaque si qua sunt signa ab aequinoctiali circulo ad notium polum figurata, horum si qua signa pariter exorta fuerint, citius occident quam ea, quae proxime polum accedunt. euenit etiam, ut non modo quae simul sint exorta sidera, ex his serius occidant, quae proxime arcticum circulum sunt collocata, sed etiam si qua eorum ante exorta fuerint, quae sunt ad notium polum finita, tamen ante occidant quam ea corpora, quae in boreo polo figurata esse supra demonstrauimus, ideo quod maiore circumductione sphaerae utuntur ea corpora, quae ab aequinoctiali circulo ad arcticum finem sunt constituta.

Igitur ostendimus, qua inclinatione mundi sphaera sit constituta. nunc ad XII signa reuertamur, et quorum exortu quae de reliquis corporibus occidunt aut oriantur, commemorabimus et initium ab Ariete faciemus.

XII Arietis exortu sinistra pars Andromedae prouenire, Ara autem occidere uidetur. cum eodem sidere exoritur et Persei

D 11 aut si | 12 occidit | ita | 14 'quam ea' om. | 16 occidunt quam que | 25 commemorauimus | initium. G 5 signum id quod ab antarctico circulo ortum est serius orietur | 7 illa om. | 12 tamen citius | 14 serius occident | 18 occidunt | 20 maiori | 24 instituta | 27 andromade apparet . ara.

7 habet D G uulg. habeat | 8 arct. D G uulg. arcticum | uulg. praestantibus; praestantis D sed fortasse uoluit: praestant is (i. e. iis, ut supra p. 64, 2). quod dedi, conl. M. | 16 sunt D G | 23 'Igitur . . . reuertamur' Haec in D litteris grandibus scripta sunt | 24 reu. D G uulg. reuertemur | 27 Cap. XII Hyginus h. l. in plurimis Arati auctoritatem (Phaen. 568—731) secutus est, incipit tamen ab Ariete, nec ut Aratus a Cancro | 28 Persei etc. accuratius esset 'Persei caput cum reliquo corpore usque' et sic in sqq. diuersis locis legimus. sed similiter Martian. Cap. p. 312 Eyss. 'Persei caput usque ad aluum'.

caput usque ad umbilicum, ut dubium uideatur, zona eius utrum
usque extremo Ariete, an Tauro primum exoriente prodeat ad lucem.
Tauro autem exorto, quae prius dubia fuerunt, omnia sunt certa .
nam et Ara supra memorata omnino occidit, et Perseus totus
5 est exortus, et Aurigae caput cum reliquo corpore dumtaxat ad
sinistrum pedem uidetur, et Pistris a cauda exoriens perspicitur .
hoc signo primum occidere Bootes uidetur, etsi cum III signis
occidit . neque tamen totus ad terram potest peruenire; nam ma-
nus eius sinistra, circulo arctico conclusa, neque oritur neque
10 occidit. Geminis exorientibus, tota iam Pistris et fluminis
Eridani prior pars apparet, et Orion exoriri uidetur . occi-
dit autem Ophiuchus a pedibus genuum fine. Cancer exoriens
obscurat dimidiam partem Coronae Pistrisque caudam, et notium
piscem, et caput cum reliquo corpore ad umbilicum eius qui
15 Engonasin uocatur; Ophiuchum a genibus ad humeros, et Anguem
totum praeter caput et ceruicem, quae ex aestiuo circulo tendit
ad Coronam. Booten prope totum terra tenet tectum . exoritur
autem et Orionis corpus ad zonam et Eridanus totus apparet .
exortu Leonis reliqua pars occidit Coronae, cum capite et cerui-
20 cibus Anguis, et Ophiucho. Engonasin autem qui uocatur, eius
praeter sinistrum genu et pedem nihil apparet, et Bootes totus
obscuratur . exoritur autem caput Hydrae cum Lepore toto, et
Procyon cum pedibus prioribus Canis maioris, et Aquila tota.
Uirgo autem exoriens non pauca sidera obscurat . nam statim
25 Lyra occidit cum Sagitta et Delphino, et Oloris a capite corpus
ad caudam prope occidit, et Fluminis prior pars et Equi caput
cum ceruicibus . exoritur autem Hydra fine Crateris, et Canis
totus, et nauis Argo fine totius ueli. Chelis exorientibus, uidetur
et Bootes exoriens totus, et tota nauis apparet Argo, Hydraque
30 praeter acumen extremum caudae, quod est sub terra . exoritur
etiam genu et sura eius dextra qui Engonasin uocatur . hunc ca-

D 7 signum | 18 obscuram dimidiam | 16 Preterea et | 25 a om. | 26 prope
occidentem. — G 5 ortus est | 16 praeter caudam et | ex om. | 17 'prope totum'
om. | 19 cum cauda et ceruicibus ara et ephiulco | 23 et aqua | 31 sura om. —
N 17 booten pene.

1 dubium D G uulg. dub. fere | 3 fuerint, 2 Voss. | 4 'supra memor.' ad-
didi ex D | 5 ex. D uulg. ortus | dumt. D G uulg. dunt. | 7 D uelle uidetur: et
sic | cum etc. cf. supra lib. III, 3 | 17 booten D G N uulg. Bootem | 23 pro-
chion G N | maioris addidi ex D G | 26 flum. cf. supra lib. III, 30 | 30 acumen
G cacumen D N et sic uulgo scribunt.

dem nocte occidere et exoriri licet uidere . reliquum autem corpus cum Scorpionis et Sagittarii prouenit parte . praeterea cum Chelis exoritur cauda Centauri; occidit reliquum corpus Pegasi, et Oloris extrema cauda, et Andromedae caput cum umbilico Pegasi, et Pistrix reliquo corpore ad ceruices, ut caput eius solum uideatur; et caput Cephei, pendens ad Pisticis occasum, cum manibus et humeris peruenit ad terram. Scorpione exoriente, duae partes Fluminis occidunt, et reliquum corpus Andromedae cum capite Ceti . occidit etiam Cepheus capite ad humeros, quae pars est extra arcticum circulum constituta; obscuratur etiam Cassiepia, 10 resupina occidens . exoritur autem Corona, quae ante Centauri pedes iacere existimatur, et reliquum corpus Hydrae, quod caudae reliquum esse supra diximus . prouenit etiam et corpus Centauri, quod equina figura uidetur, et ipsius hominis caput, et hœstia, 4 quam tenere supra diximus; denique et id corpus, quae fine pedes 15 eius sunt priores. Ophiuchi autem dumtaxat caput exoritur, et ipsius Anguis caput, quod est contra Coronam. Sagittarium exorientem Ophiuchus totus exoriens insequitur, et Anguis qui ab eo tenetur; caput eius qui Engonasin uocatur, et sinistra manus eiusdem; deinde Lyra tota cum Cephei capite et humeris exit ad 20 lucem . occidit autem Canis maior cum Orione toto, et Lepore, et Aurigae superiore parte corporis, praeterea caput et pedes eius . occidit etiam totus Perseus praeter crus et pedem dextrum . Argo autem puppim solam relinquens, peruenit ad terram. Capricornus exoriens haec sidera ad terram premere uidetur: reliquam 25 figuram Nauis et signum, quod Procyon uocatur . eodem tempore et reliquum corpus occidit Persei . exoritur autem Olor cum

D 8 occiduntur | 9 cephei occidit . etiam | 10 casiepia | 14 ostia | 24 pupim. G 3 corpus om. | 4 et oloris . . . Pegasi om. | 10 articum | casiopeia | 18 exoriens praecedit et | 22 superiori | 24 solam puppim | 27 occidit om. — N 11 resupinata | 16 ophiuci etiam.

3 corp. peg. D uulg. Pegasi corpus | 5 fortasse legendum est 'cum reliquo' quemadmodum paulo antea legimus, ubi de Tauri exortu disputatur | 6 man. et hum. cf. Voss ad Arat. p. 111 | 9 Ceti. perperam omnes scribunt Cephei, cf. Voss ad Arat. p. 114 | Cepheus etc. ex Arato expectares 'Cepheus ab humeris ad zonam' sed cf. supra lib. III, 8 | 10 cassiepia N uulg. Cassiopeia h. l. et alibi | 11 Corona etc. cf. Voss ad Arat. p. 116 | 12 et etc. D G uulg. et Hydrae reliquum quod | caudae rel. D uulg. caudam | 18 supra i. e. paulo antea, ubi de exortu Chelarum disputatur | 15 supra, cf. p. 75 | et id, 1 Voss; uulg. ad id | 16 dumt. D G N uulg. dunt. | 17 coronam scripsi ex G. perperam omnes scribunt cancrum | 22 superiore etc. aliter Ar. Phacn. 681 sq. | 26 prochion G N cion D.

Aquila et Sagitta et Ara, quam proximam esse notio polo diximus. Aquarius exoriens ad dimidiam partem corporis, Equi pedes secum de terra ducit, et caput cum ceruice Pegasi. at contra Centaurus a cauda ad humeros uirilis corporis occidit cum
5 Hydrae capite et ceruicibus. Piscibus exorientibus, occidit reliquum Hydrae corpus, et ipse Centaurus; exoritur autem piscis, qui notius uocatur, et Andromedae dextra pars corporis.

XIII Sic igitur orientibus XII signis, reliqua corpora occidere et exoriri uidentur. sed ut ante diximus, nunc protinus de solis
10 cursu dicemus.

Necesse est enim solem aut ipsum per se moueri, aut cum mundo uerti uno loco manentem. quod si maneret, necesse erat eodem loco occidere et exoriri, a quo pridie fuerat exortus, quemadmodum signa eodem loco semper oriuntur et occidunt. prae-
15 terea si ita esset, necesse erat dies et noctes omnes aequales esse; ut quam longus hodiernus dies fuerit, tam longus semper sit futurus, item nox similī ratione semper aequalis permaneat. quod quoniam non est, illud quoque necesse est, cum uideamus esse dies inaequales, et solem alio loco hodie occasurum, et alio heri occidisse. si igitur
20 aliis locis occidit et oritur, necesse est eum moueri, non stare.

Solem autem contra mundi motum currere, sic possumus intellegere. euenit enim, ut duabus in causis sidera non possimus uidere. quarum una est, cum abierint infra terram, nostrum quoque effugere conspectum, ita ut inferius hemisphaerium ostendit.
25 altera autem est ratio, quod propter fulgorem solis et uim maximam luminis sidera obscurantur, siue quod stellis obsistit, ne candor earum ad nostros perueniat adpectus; siue sui magnitudine luminis officit oculis nostris, ne praeter eius ignem aliam rem superiorem perspiciamus: quod magis ueri simile uidetur.
30 neque enim solis ignem eiusmodi uidemus, cuiusmodi reliquos

D 2 dimidiam | 17 quia quoniam | 18 'inaeq. et' om. | 21 possumus | 23 habuerint | 27 sua. — G 7 dicitur | 16 dies ait | 19 occasurum hodie | 23 possumus. 24 inferiori hemispherio ostenditur | 25 est autem | 26 obsistat. — N 7 corporis pars | 16 longus om. | 21 concurrere | 23 nostrum quod.

2 exoritur D N | 8 Cap. XIII uulgo inscribitur Sol | or. D G N uulg. exorientibus | 11 necesse etc. Hyginum sequitur Isidor. N. R. cp. 17 et in Origg. I, 49 | 16 dies addidi ex G | 20 occ. et or. D uulg. oritur et occidit | 21 contra etc. Plin. H. N. 2, 6 contrarium mundo agere cursum | int. D uulg. intelligere | 23 in D G N uulg. ex | 24 inferius hemispherio (hemispherio) ostenditur D N uulg. inferiori hemisphaerio ostenditur. quod dedi, habent 1 Ul. alique | 27 adsp. D asp. G | 29 rem sup. D G N uulg. sup. rem | uulg. verisimile.

ignes intē legimus, sed ita lumen auertit nostrum, ut ipse quoque nobis non igneus, sed albus uideatur esse. praeterea in unaquaque nocte XI signa necesse est apparere, ideo quod uno signo sol ipse nixus, iter conficere uidetur, cuius figuram corporis ipse suo lumine obscurat; cum eo enim signo et occidere et exoriri 5 uidetur. nonnulli dicunt nos XII signa dumtaxat hac ratione perspicere posse, si in eius signi prima nouissimaue parte consistat. habent enim XII signa partes eiusmodi, ut unumquodque eorum in longitudine habeat partes XXX, in latitudine autem partes XII. itaque euenit, ut in longitudine signorum annus, in latitudine autem dies sit. in parte prima signi nihilominus reliquum corpus eius signi uideri posse nonnulli dicunt, ut simili ratione et si fuerit in extrema parte signi: quod fieri non potest. nam cum sol sit in qualibet parte signi et exoriat, ita magnum uidetur habere fulgorem, ut omnia sidera obscurat. illud tamen potest euenire, ut cum 15 sol sit in prima parte signi et occidat, reliquum corpus eius signi appareat. sed certius et uerius est XI signa quam XII apparere posse.

Praeterea quaeritur, quare sol contra mundi inclinationem currens, uideatur cum ipsa sua sphaera occidere et uerti. nam si sol non contra siderum occasum curreret, de Ariete ad Pisces, 20 non ad Taurum transiret. exoriri etenim Pisces prius quam Aries et occidere perspicuntur; et ita mundus uerti uidetur, ut prius Pisces quam Aries occidant. igitur diebus XXX sol in Ariete currens et eius corpus obscurans, sic dumtaxat apparet sol, ut ex eo loco, quo Aries ante, exoriri uideatur et post dies XXX sol 25 uideatur ab eodem loco surgere, ex quo loco Taurus ante oriri uidebatur. igitur apparet solem ab Ariete ad Taurum transire. quod si ita est, necesse est eum contra mundi inclinationem currere.

D 21 prius om. | 24 sol. ex eo loco aries exoriri uidebatur. — G 8 eiusdemmodi | 11 autem dies singuli sint | nichominus nos | 12 uidere | 14 habere om. | 17 est om. | 28 ita necesse. — N 14 'et exoriat... p. signi' om. | 21 etenim ante pisces quam | 26 ante om.

1 int. D uulg. intelligimus | 3 nocte; Micyllus con. die ac nocte | 4 iter D G N uulg. iter suum | 6 dumt. D G N uulg. dunt. | 7 nou. D nouissimaue G N et sic uulgo scribunt | 8 eiusm. D uulg. eiusmodi | 10 annus etc. D uulg. 'annus sit, in lat. autem singuli dies sint' | 11 p. prima D uulg. prima p. | nihil. etc. D uulg. nihilominus nos... uidere posse | 12 ut addidi ex D | et si G uulg. etsi | 19 nam etc. D uulg. nam si sol contra etc. In G haec legimus: nam si sol contra siderum occasum non curreret | 23 igitur D G uulg. itaque | fortasse legendum est: XXX in... apparet sol... dies XXX uideatur | 24 dumt. D G N uulg. dunt. | 26 oriri D G N uulg. exoriri.

Quare autem euenit, ut ante diximus, quod uisitur cum mundo sol uerti, eius similis haec est causa . ut si quis in nauiculae rostro sedens, hinc quaerat ad puppim transire, et nihilominus ipsa nauis iter suum conficiat, ille quidem uidebitur contra 5 nauiculae cursum ire, sed tamen eodem perueniet quo nauis . hoc autem sic etiam facilius intellegitur, si nauem diuideris in partes CCCLX, quemadmodum sol diebus CCCLX simul mundum transigit . eodem modo, ut ante diximus, si nauis sit diuisa et in una 10 parte de trecentis sexaginta constituatur quilibet eorum (nauis autem habet unius diei cursum), ille quidem contra nauem ire, sed cum ea ad locum definitum peruenire intellegetur . non enim extra nauem est, qui a rostro ad puppim transit, sed ipsa nauis continetur . item sol cum per ipsum mundum iter conficiat et eo contineatur, uidetur contra mundum ire, sed cum eo peruenit ad 15 occasum . cum enim mundus trecentis et sexagies se conuerterit, tunc sol iter annuum conficit.

XIV Quoniam de sole quae uisa sunt nobis utilissima esse, litteris mandauimus, nunc de luna dicemus (etsi alia conati perscribere, uelut natura uoluminis ad hoc loci deuenimus), ne non- 20 nullis intactam huius rationem relinquentes, aut propter magnum laborem defecisse, aut inscientia superati non ualuisse persequi uideamur . nos autem non illorum existimationis timendae causa persequi instituimus, sed consuetudinis nostrae rationem demonstrasse, et quod alterius quaeri uolumen hoc perlecto nolui- 25 mus, nec tamdiu rem cogitatam scriptam aliorum ad desiderium adducere . praeterea cum reliqua omnia diligentissime persecuti fueri-

D 3 hinc queat | 6 intellegeret | 11 intellegeret | 14 continetur | 17 Quod de | 19 uelut | 20 intactam | 22 uidetur | estimationem. — G 2 causa est | 4 nauis om. | 5 perueniat | 10 nauim | 11 intelligitur | 12 nauim | ipse nauis | 15 CCC . LX uicibus se uertit | 16 perficit | 17 utilissima | 18 praescribere | 19 uoluminis . ut pro natura uolumen sit | deuenimus | 21 inscitia | 25 adducere in desiderium. — N 6 intelligitur | 12 nauo | 15 conuertit | 22 autem nonnullorum.

3 hinc quaerat G uulg. inquirat . idem iam Modius uoluit | 6 uulg. intelligitur | nauem, uulg. nauim . in D N h. l. est 'sin autem' pro si nauem | 9 constituat D G N | 10 nauem D N uulg. nauim | 11 uulg. intelligitur | 13 faciat D sed additur con | 17 Cap. XIV uulgo inscribitur Luna | 18 litt. D G uulg. lit. | etsi alta D G N | 20 intactam scripsi ex sententia Modii, uulg. incaute | 21 ualuisse . de constructione huius uerbi dixi supra p. 40 | pers. etc. sic scripsi ex G uulg. 'persequi consuetudinis nostrae rationem demonstrasse instituimus, sed quod' idem D habet, sed omittit illa 'instituimus, sed' | 23 cons. n. rationem . nos diceremus: die Art und Weise unserer Methode | dem. pro demonstrare ex more Graecorum dixit | 25 scriptam D et scriptam, 1 Voss; uulg. scripto.

mus, aliēnt uidetur esse nos non eandem persequi causam .
quare, sicut ante diximus, ad inceptum reuertamur et ut neces-
sario totidem uerbis de luna ac sole dicere uideamur, dicemus
ita: Lunam per alios exortus et occasus necesse est moueri, non
stare; idque facilius quam de sole licet intellegere . neque enim 5
tam magnus ardor eius est, ut officiat oculis nostris; neque ut
sol dies XXX unoquoque signo uehitur, ut difficile sit intellectu,
quanta particula luminis aut ipsius signi superesse uideatur, cum
ad aliud transierit signum . lunam enim cum diebus XXX XII
signa percurrat, licet intellegere, II diebus et VI horis in alio 10
signo esse . hanc autem cum a sole lumen accipiat, et ita nobis
lucere uideatur, non est ueri simile de tam multis causis potius
eam stare quam moueri . si enim suo lumine uteretur, illud quo-
que sequebatur eam semper aequalem esse oportere, nec die
tricesimo tam exilem aut omnino nullam uideri, cum totum trans- 15
egerit cursum, sol autem ad aliud transire signum intellegatur .
praeterea si suo lumine uteretur, huius numquam eclipsin fieri
oportebat . sed ne dubium fiat, quare solis eclipsis fieri possit,
qui utrisque lumen dare supra sit dictus, lunae autem non facile
fiat, cum alieno lumine utatur: eius haec uerissima, ut arbitramur, 20
est causa . luna enim cum ex toto mundo et omnibus stellis ma-
xime terrae proxima uidetur, et ad acies nostras perueniat, et
quodam tempore torrens perueniat ad eundem locum signi, quo
sol uehitur, obscurare lumen eius a nostro conspectu uidetur .
hoc autem maxime euenit die nouissimo, cum luna transierit 25

D 1 non om. | 3 uideamur . Dicemus ita lunam sole | 8 uidetur quin ad |
10 diebus om. | 13 quoque uidebatur | 14 oportere debere | 15 transigerit | 17 uo-
lumine | 22 proxima terra. — G 4 ortus | 6 oculis nostris officiat | 8 uideatur
superesse | 15 XXX | 25 euenit om. — N 4 Luna a sole per | 6 eius ardor |
10 esse in alio signo | 13 eam om. | 17 eclipsim | 20 haec om. | 22 'et quodam
. . . perueniat' om. | 25 euenit maxime.

---

2 reu. D G N uulg. reuertemur, cf. supra cp. 11 | et ut necessario . . . di-
cere uideamur, ita dicemus, 1 Voss; uulg. et necessario . . . sole dicemus, ita |
4 Lunam etc. Hyginum sequitur Isidor. N. R. cp. 19 et schol. Bedae De tempo-
rum ratione cp. 23 | 5 int. D uulg. intelligere, h. l. et in sqq. | 9 luna enim
. . . horis lunam in etc. D G et sic uulgo scribunt . quod dedi, habent N alii-
que | diebus etc. D G uulg. duodecim signa diebus triginta | XXX . accuratius
definit Plinius H. N. 2, 6 | 11 hanc D N uulg. haec | 13 stare D G N uulg. con-
stare | si etc. hinc nonnulla sumpsit Isidor. N. R. cp. 18 | 16 uulg. sola . Mo-
dius coni. sol | int. D uulg. intelligatur | 21 luna etc. cf. Isidor. N. R. cp. 20. |
23 Modius coni. uelut torrens.

in XII signa, et sol ad aliud signum transire uide. : et proxima fiat illi . quod euenire sic etiam potest intellegi . : si quis alicui manum planam ad oculos admouerit, quanto magis sic fecerit, hoc minus ille uidere poterit; et quanto longius ab eo discesserit, 5 hoc magis illi omnia poterunt apparere . simili ratione cum luna ad solis locum peruenit, tunc proxima eius uidetur esse et radios eius obturare, ut lumen eicere non possit . cum autem luna ab eo loco discesserit, tunc sol lumen eicit, et ita ad corpora nostra adicit.

Lunae autem eclipsis sic euenit, cum prope dimensione sit 10 luna, cum abierit sol sub terram, dumtaxat hoc modo, ut per mediam terram si quid directum traiceris, contingere possit solem sub terra, lunam autem supra terram: quod cum ita euenit, necesse est solis radios propter magnitudinem terrae ita esse dimissos, ut lumen eius, quo luna lucet, non possit ad eam peruenire, et 15 ita existimatur fieri eclipsis lunae . quae si suo lumine uteretur, licebat ne apparere quidem umquam solem, ideo quod luna nihilominus luceret . sic autem accipit lumen, ut luceat, cum sol uenerit per terras, sed non ut aliquem locum conclusiorem totumque spatium inpleat lumine . si quis nostrum steterit in eo loco, 20 quo sol maxime lucet, reliquis partibus lumen a sole accipiens praebebit . id in luna fieri inuenitur, eam a sole lumine accepto lucere reuibratione.

Nonnulli existimant, cum dicitur sol in Ariete aut in quolibet signo esse, eum supra ipsas stellas Arietis iter facere . qui autem 25 hac ratione utuntur, longe a uera ratione errant . nam neque sol, neque luna proxime sidera apparent . hac etiam de causa non-

D 2 aliquo | 4 discesseris | 7 possint | 10 sol om. | 15 existimare | ethipsis | 17 accipiet | ut luceret | 18 et non totum | 19 abstiterit | 20 maxime sol | a sole lumen | 22 reuibr. om. | 23 dicatur | aut quolibet. — G 3 plenam | 4 quam longius | 7 obdurare | 10 terra; | 12 Luna | 15 lunae om. | quo si | 17 lumen accipiet | 18 conclusiorem locum | 22 reuibratione lucere. — N 7 obdurare | 12 terram | 13 terrae om.

D 1 et G uulg. et cum | 2 fiat D G uulg. fiet | int. D uulg. intelligi | 8 amouerit, 1 Voss. | 4 uideri D N | 6 proxima ei G N | 7 eicere D uulg. eicere; G N emittere | 8 corp. n. a. D G uulg. nostra adicit corpora | 9 eclipsis D G | prope Sch. alique; uulg. 'prope una' quod etiam D G N habent | Sch. coni. 'e dimensione' quod dictum putat pro 'e diametro' . Isidor. N. R. cp. 21 et quia ea dimensione luna distat a sole, ut per mediam terram si etc. | 12 terra D G uulg. terram | 15 existimare uol existimari, codd. Ul. Muncker haec addit: si prius admittas, sequitur, ut scribas eclipsis | 16 umquam G N uulg. numquam | 17 autem D G uulg. namque | luxerit supra terras, 1 Voss. | 19 spaciū D G N | 20 a sole D N uulg. solis | 21 accepta G N.

nulli VII stellas erraticas finxerunt, adiungentes eodem solem et lunam, quod cum quinque stellis feruntur. Luna enim proxime terram est; itaque diebus XXX totum mundum existimatur transire. id hac euenit ratione. ut si quis intra circulum zodiacum fecerit circulos, et eos hoc interuallo finxerit, ut terra sit in medio, et unam a terra ad lunam mensionem fecerit, quam Graeci *τόνον* appellauerunt (hunc autem, quia non esse certum spatium potuerunt dicere, *τόνον* dixerunt): igitur abest luna a terra tonum unum. hac igitur re, quod breuissimo circulo deuehitur, diebus XXX ad primum peruenit signum. ab hoc circulo abest circulus 10 tonum dimidium, quo circulo Mercurii stella uehitur; itaque diebus XXX ad alterum signum transiens tardius. ab hoc circulo abest alter tonum dimidium; quo loco Ueneris stella iter suum dirigit, tardior conficiens cursum, quam Mercurii stella. transit enim ad aliud signum diebus XXX. supra huius stellam solis est 15 cursus, qui abest ab Hespero stella quae est Ueneris, tonum dimidium. ita cum inferioribus pariter peruolans anno uno XII signa percurrit, tricesimo die ad aliud transiens signum. supra solem igitur et eius circulum Martis est stella, quae abest a sole tonum dimidium. itaque dicitur diebus LX ad aliud signum transire. 20 supra hunc circulum Iouis est stella, quae abest a Martis tonum dimidium. itaque anno uno transit ad alterum signum. nouis-

D 1 erraticas stellas | sole et luna | 5 fixerit | 6 et a terra unam mensionem fecerit ad lunam | 8 Igitur ab luna terrae | 9 re igitur | 11 dimedium | 13 dimedium | 17 itaque inferioribus | 20 dimedium. — G 1 VI | 5 eosque sic interuallo | 7 appellant | 9 uehitur | 11 quo mercurio sydus uehitur | 14 tardius mercurii quam stella conficiens cursum | 18 in tricesimo. — N 5 si hoc | 6 et om. | 7 esse om. | 8 tono uno | 10 'ad primum . . . diebus XXX' om. | 12 ab om. 21 Hunc orbem supra.

2 quod in D corr. in 'quae' | 3 dieb. XXX D uulg. triginta diebus | 4 ut etc. sic scripsi ex D uulg. 'si circulos quis intra Zodiaci ambitum fecerit eosque' quod etiam G N habent | 7 tonon D G N h. l. et in sqq. cf. Plin. H. N. 2, 20; Ilygin. De limit. const. (ed. Gocsius p. 171) | quia etc. D uulg. quia certum spatium non p. d. | spacium D G N | 8 igitur etc. In D i. m. additur 'Luna' item paulo post: Mercurius, Uenus, Sol, Mars, Iouis, Saturnus | ton. unum D uulg. tono uno | 10 signum D G uulg. circulum | 11 ton. dim. D emitonio G uulg. semitonio | circulo addidi ex D. similia aliis locis restitui | stella D uulg. sidus | 13 alter addidi ex D | ton. dim. D tonon dimidium G uulg. tono dimidio | 13 loco etc. D uulg. loco iter suum Ueneris dirigit astrum tardius quam Mercurii stella conficiens cursum | 16 uespero D cf. infra cp. 15 | stella etc. D G uulg. quae est Ueneris stella | ton. dim. D uulg. medietate toni | 19 ton. dim. D uulg. tono dimidio | 21 circulum D G uulg. orbem | est om. D G | ton. dim. D emitonio G uulg. hemitonio | 22 anno uno D G uulg. uno anno | transit etc. D G uulg. ad alterum transit signum.

sima stella Saturni, quae maximo uehitur circulo; haec autem abest a Ioue tonum . itaque annis XXX duodecim signa percurrit . ab ipsorum tamen siderum corporibus Saturnus abest tonum unum et dimidium.

- 5   Hac igitur ratione potes scire neque solem, neque lunam contingere stellas, et nihilominus per zodiacum circulum uerti . hinc etiam possumus intellegere lunam minorem esse sole . omnia enim quae proxima sunt nobis, maiora necesse est esse, quam quae longo discedente interuallo uidemus . igitur lunam uidemus pro-
- 10 xime nos esse, neque eam maiorem aspectui nostro esse quam solem . illud quoque necesse est, cum sol non longe absit a luna et a nobis maior uidetur, si prope nos accesserit, multo maiorem futurum . praeterea necesse est, ut ante diximus, aut nullam stellam erraticam esse, aut solem cum luna pariter ut reliquas stellas
- 15 errare . si enim quisquam mihi potest demonstrare V stellarum cursum, et dicere, quod hodie quaeque earum ad aliud transeat signum, quemadmodum de sole et luna fieri uidemus, et nihilominus suum efficit cursum, non est erratica . si autem dubium est, quod hodie transeat et ad aliud signum compari ratione cum
- 20 luna feratur, et suum cursum dirigat, quemadmodum stellae quae sunt dubiae, necesse est has quoque errare . sed non euenit ut errent, praesertim cum suo tempore ad cursum reuertantur . igitur ne stellae quidem, cum certo tempore ad suum signum reuertantur, possunt errare, nisi forte uolumus accipere excusationem,
- 25 quod duo corpora magna facilius possint obseruari, quam singulae stellae, quae non certos cursus conficientes uidentur apparere.

D 3 et tamen ab ipsorum | 10 minorem | 19 cum pari | 21 hoc | 25 possunt obseruare. — G 1 maxime | 3 tamen ab ipsorum syderum | 5 ratione igitur | 7 esse minorem | 9 discedente | 14 ac ut | 15 quisquam enim | 18 cursum om. | 19 cum om. | 20 dirigat cursum | 22 errant. — N 24 accusationem.

1 uidetur legendum: est stella | 2 abest etc. D uulg. tono distat a Ioue | XII D G N | signa p. D G uulg. p. signa | 3 tonum I et dim. D uulg. tono uno et dimidio | 5 potest D G perperam | 7 int. D uulg. intelligere | lunam etc. hinc sua sumpsit Isidor. N .R. cp. 16 | 9 longe, 1 Mor. | disc. D N O uulg. dissidente, ut supra III, 89 | 10 asp. nostro D G N uulg. nostro asp. | 11 non longe D G N uulg. longe | 12 melius esset 'uideatur' et in sqq. 'efficiat' ut iam M. dixit . sed similia etiam aliis locis in hoc libro inueniuntur | prope addidi ex D cf. Isidor l. c. | 14 cum luna par. D G uulg. par. cum luna | 16 quaeque coram D G N uulg. 'coram earum quaeque' sed coram per errorem positum est pro 'earum' ut iam M. indicauit | 18 efficiat in D corr. in efficit | 20 cursum G uulg. circulum | 23 reuertantur D G.

XV Sed stellas V nonnulli has aiunt esse: Ueneris, Mercurii, Iouis, Solis, Martis; e quibus esse maximam colore candido, nomine Hesperum et eam appellari. haec stella non abest a sole longius duobus signis, infra eius circulum collocata, sicut ante diximus; apparens maxime noctu, sed toto mense 5 non plus undecies potest uideri. sed totus Hesperus incertos efficit cursus, non eodem tempore ad praeteritum transiens signum.

XVI Secunda stella est Mercurii, nomine Stilbon, totus acuto lumine, sed in aspectu non magnus. hic autem a sole non longius abest signo uno. qui semper eosdem cursus efficiens, 10 modo nocte prima, modo autem ad solis exortus incipit apparere. nonnumquam etiam perpetue signis quattuor est cum sole; rediens autem cum sole non amplius est tertiam partem signi.

XVII Iouis autem stella nomine Phaenon, corpore est magno, figura autem similis Lyrae. hic autem XII signa annis totidem 15 transigere existimatur, et unoquoque anno nusquam apparere dicitur, non minus dies XXX, nec plus XL. sed tunc maxime obscuratur, cum occidit cum sole; exoriens autem apparet ante quam sol.

XVIII Solis stella nomine Phaethon, corpore est magno, colore autem igneo; similis eius stellae, quae est in humero dextro Orionis. hic per XII signa assidue ferri uidetur. nonnumquam

D 4 supra eius | 14 feton | 15 lirae | 16 existimatur ut unoquoque . . . dicatur | 20 QUINTA. Solis | feton. — G 4 subter eius | 12 perpetuae | 13 quam tertiam | 14 pheton | 17 XL plus. — N 3 'et eam' om. | 14 phoeton | magno est.

1 Cap. XV uulgo inscribitur Venus | Sed stellas D G N uulg. Stellas | 2 solis D G N uulg. Saturni, cf. infra cp. 18 et supra p. 79 | martis D G N uulg. et Martis | maximam uenerem colore candido nomine hesperum et eum appellari, 1 Voss. | 3 et eum D G | appellari D G N uulg. appellari Venerem | accuratiora de nomine huius stellae legimus supra p. 78 sq. | 6 indeficiens D G N et sic uulgo scribunt. emendari ex sententia Modii. cf. Martian. Cap. lib. 8 p. 329 Eyss. | 8 Cap. XVI uulgo inscribitur Mercurius | stilbon D G uulg. *στ/λβων* | 9 a solis exortu D G | 12 perpetue D perpetuo N uulg. perpetuum | 13 tertiam D N uulg. quam tertiam | 14 Cap. XVII uulgo inscribitur Iupiter | Phaenon scripsi h. l. ut supra p. 78 uulg. *Φαίθων*. unus ex Vossianis h. l. habet phoeron | magnus D G et sic uulgo scribunt; magna 2 UI; magno N, cf. infra cp. 18 | 16 trans. D N uulg. transire | 17 nec D G uulg. non | tunc D G N uulg. tum | 20 Cap. XVIII uulg. inscribitur Saturnus | pheton G N uulg. *Φαίτων*, cf. supra p. 79. Phaethon est etiam ap. Schol. Germ. p. 421 Eyss. | 21 d. orionis D G uulg. Orionis dextro | 22 Post 'signa' in D i. m. additur: annis totidem uidetur.

etiam cum solis ipsius sideribus apparet, modo aliis partibus adiectis circuli . hanc stellam nonnulli Saturni esse dixerunt, redire autem ad signum annis XXX et quotannis non apparere non minus dies XXX, nec amplius XL.

5 XIX Reliquum est nobis de Martis stella dicere, quae nomine Pyrois appellatur . hic autem non magno est corpore, sed figura similis est flammae . nonnunquam autem cum ipsius solis sideribus concurrens, omnia peruolat signa, secedens a primo signo non longius biennio.

10 Quod ad quinque stellas pertinet, ad hoc satis arbitramur dictum; nunc autem demonstrabimus, quibus de causis menses intercalentur, quoniam tempus omne metitur die et nocte, mense et anno . de quibus diem nobis definierunt, quamdiu sol ab exortu ad occasum perueniat; noctis autem spatium constituerunt
15 esse, quamdiu sol ab occasu rursum ad exortum reuertatur; mensem autem, quamdiu luna zodiacum circulum perducatur . annum uoluerunt esse, cum sol ab aestiuo circulo redit.

Reliqua desiderantur.

D 17 redit om. — G 2 saturni nonnulli | 6 dicitur | 7 est similis | 10 ad hoc' om. | 12 Quoniam | 13 sol ab occasu rursum ad exortum reuertatur | 17 redeat. — N 2 nonnulli om. | 4 non amplius | 7 autem etiam | 10 attinet satis arbitror | 16 Annum autem.

1 sol. ips. sid. cf. infra cp. 19 . sidera solis pro sole dicit Ouidius Met. 14, 172 | 5 Cap. XIX uulgo inscribitur Mars | 6 pyrois D G N (in N suprascr. ignea) uulg. πυροεις | 7 sol. sid. cf. supra cp. 18 . in D h. l. solis' expunctum est | 8 sedens D G N et sic omnes ediderunt; rediens, 1 Voss. scripsi ex coniectura 'secedens' | a primo signo D nec aliter legendum est . perperam omnes scribunt: 'sedens ad primum signum' quae uerba sensum non praebent | 9 biennio, cf. Plin. H. N 2, 6 | 10 pertinet D uulg. attinet | huc D (sed supra u additur o); hoc H alique; uulg. hucusque | 12 metitur D G N uulg. metimur . uide quae supra dixi p. 24 | 13 de om. D N | difin. D diffinierunt G N | 14 noctis etc. hinc sua sumpsit Isidor. N. R. cp. 2 | spacium D G N | 15 sol. om. G N | 16 mensem etc. cf. Isidor. N. R. cp. 4 | perd. Modius coni. percurrat | 17 redit . uulgo haec addunt: et zodiacum ad id signum, unde incipiebat, ermetitur.

INDEX.

- Abas, Procti pater 58.
 Achelous flumen 56.
 Achilles 75.
 Actaeon 37.
 Actius Apollo 74.
 ad pro apud 58, 60.
 adamare 60.
 adicere 116.
 adipisci mortem 50.
 admissum ἀμάρτημα 76.
 Adonis 44.
 Aeeta, Colchorum rex 59.
 Aega urbs 48.
 Aegeus 41.
 aegiochus 49.
 Aegipan 69.
 aegis 49.
 Aegyptii 70. Aeg. sacerdotes 69.
 Aegyptus 27, 59, 61, 69.
 aelurus αἰλουρος 70.
 Aeolus 59, 60.
 aequinoctialis circulus (describitur) 24, 101 sqq.
 Aeschylus 42, 46, 53, 75.
 Aesculapius 51, 52, 55, 75, 76.
 aestivus circulus (describitur) 24, 99 sqq.
 aetesiae 38.
 Aethiopes 25, 28, 45.
 Aethiopia 59.
 Aethra Pithei filia 42; Oceani fil. 68.
 Aex Ἀἴξ nympa 48; Solis filia 48;
 Panos uxor 49.
 Africa 27, 60, 61.
 Aglaosthenes 31, 56 (bis).
 αἰγός s. aegos pellis 49.
 αἶδος κυνέη 46.
 Alcyone 63.
 aletis ἀλήτις 37.
 ἀλήτιδες 37.
 Alexander 63 cf. p. 8.
 Amalthea nympa 48; capra 48.
 ἄμαξα 82.
 Ambrosia 62.
 amminister 32.
 Ammodes 60.
 Amphis com. scriptor 30.
 Amphitrite 56.
 Amythaonia 56.
 Anacreon poeta 42 cf. p. 8.
 Anaplades 56.
 Andromeda 45 sq., 85.
 anguis in Aesculapii tutela 52.
 Anguis 52, 87.
 Anguitenens 49.
 Anigrus 36.
 annus (definitur) 120.
 antarcticus circulus (describitur) 25, 106.
 Antia 58.
 antipodes 99.
 Aphidnae urbs 65.

- Apollo 83, 87, 48, 44, 51, 55, 64, 68,
 69, 78, 76, 77, Actius 74.
 aqualis 70, 98.
 Aquarius 70, 98.
 Aquila 55 sq., 88.
 Ara 75, 76, 97.
 Araethus 81, 41 cf. p. 8.
 Aratus 22, 82, 41, 58, 67, 86, 94, 108,
 104, 106.
 Arcades 80, 84.
 Arcadia 80, 81, 48.
 Arcas Callistus fil. 80.
 arcticus circulus (describitur) 24, 104.
 Arctophylax 84 sq., 82.
 arctous ἀρκτοφῶς 85.
 Arctos maior 80, 81, 81 minor 81 sqq.
 81.
 arcturus stella 82.
 Argeus Ἀργεῖος 48.
 Argi 50, 58.
 Argini 89, 58.
 Argo navis 74, 75, 96.
 Argolica 89.
 Argonautae 74.
 Argus 74.
 Ariadne 88, 89, 41.
 Aries 59, 89.
 arietinus 61.
 Arion 57.
 Aristaeus 87.
 Aristomachus 72 cf. p. 8.
 ἄρκτος 80.
 Arsinoe 67.
 Asclepiades 62 cf. p. 4.
 Asia 27, 67.
 Aselli 66.
 Asini 65, 91.
 Astraenus 67.
 astrologi 82, 51, 58, 64, 78, 104.
 Athamas 60.
 Athenae 42.
 Athenienses 47, 65.
 Atlantides 48.
 Atlas 88, 56, 62, 63, 64.
 Atticorum fines 85.
 aurea saecula 67.
 Auriga 46, 90, 99, 105, 110.
 Aurora 67, 79.
 axis terrae 28, 108.
 Bacchae 48.
 Bellerophontes 58, 63.
 Berenice 67.
 *Biadice 60.
 Boeotia 58, 60, 64.
 Boeotia Hyadum mater 63.
 Bootes 82, 35, 88, 91, 110.
 braca 28.
 brevis = parvus 75, 80.
 brumalis circulus 25.
 Callimachus poeta 59, 67 (ter), 71, 73,
 74 cf. p. 4.
 Calliope 43, 44.
 Callisto 80 sqq.
 Cancer 65 sq., 91.
 Canicula 86, 87.
 Canis 78 sq., 95 sq. — canis stella in
 lingua canis 74, 95.
 Canopus insula 71; stella 71.
 Capra 48, 86, 87.
 Capricornus 69 sq., 93.
 Carnabon, Getarum rex 49 sq.
 Cassiopeia 45 sq., 84 sq.
 Castor 64, 65.
 cataclysmus 70.
 Caucasus mons 42, 53, 54.
 Cecrops 70.
 Cedalion 78.
 Celaeno 63.
 Centaurus 75, 96.
 Centauri 75.
 centron κέντρον 23, 24, 27.
 Ceorum insula 36, agri 37.
 Cephalus 78, 80.
 Cepheus 45 sq., 84.
 Ceres 88, 49, 50, 65, 68.
 ceruices 93, 102.
 Ceteus 81, 41.
 Cetus 71.
 χειμερινός τροπικός 25.
 chela 91.
 Chelae 82, 92, 102, 103, 104, 107.
 Chersonesus 77.
 Chimaera 58.
 Chios 72, 73.
 Chiron 58, 59, 75.
 choreutes χορευτής 81.
 Chrysothemis 68.

- Cicero 94, 104.
 circumductio περιφέρεια 28, 83, 84,
 88, 108, 109.
 Claus cf. adn. ad p. 88.
 Cleostratus Tenedius 48 cf. p. 4.
 Clytia 48.
 coicere 52.
 Colchi 60.
 cometes 64.
 commissura 94.
 conclusior 116.
 concubitio 46.
 condicio 89.
 confectio 22.
 conicere 27.
 Conon mathematicus 67.
 consicisse 63.
 consuesse 68.
 contrarius c. genit. 49.
 Coos s. Cous insula 55.
 Coos, Meropis filia 55.
 Corona 83, 82.
 Coronis 62, 76.
 coruus 76, 98, 102.
 crater s. cratera (in astris) 76, 77, 97,
 98, 102.
 Crater portus 78.
 Creta 40, 48, 49, 56, 62, 73.
 Cretheus 60.
 Cretica 89 cf. p. 4.
 Crotus 69.
 Ctesias 78 cf. p. 4.
 Cupido 70, 79.
 Curctes 82.
 Cyclopes 55, 75.
 Cyllene mons 43.
 Cynosura 81, 82.
 Cyrene 37.
 Dardanus 63, 64.
 Delphin s. Delphinus 56 sq., 88.
 Delphin, uir quidam 56.
 Deltoton 59, 89.
 Demetrius urbs 74.
 Demodice 60.
 Demophon 77.
 desperata spe 86.
 Deucalion 70.
 dexterio 91.
 Dia insula 85.
 διακεκλυμένη 27.
 Diana 80, 81, 48, 55, 59, 68, 70, 71, 73.
 dies — tempus 77.
 dies (definitur) 106, 120.
 dignus c. genit. 89.
 dimensio 23, 27, 108, 116.
 Diognetus Erythraeus 70 cf. 4.
 Διδός 59.
 Dodonaeus Iuppiter 65.
 Dodonides nymphae 62.
 Draco 81 sq.
 duodecim signa 26, 59 sqq., 89 sqq.,
 104, 113.
 durare 27, 102.
 Echidna 53.
 Edonus 59.
 eicere 116.
 Elaeusa 77.
 Elatus 76.
 Electra 63.
 Engonasin 41, 82 sq.
 Ephialtes 78.
 Equus 58 sq. 88.
 Eratosthenes 34, 35, 41, 42, 43, 51, 55,
 56, 60, 66, 67, 69, 71, 78, 79 (bis)
 80 (bis), 81, 88.
 Erechtheus 47.
 Eriboea 40.
 Erichthonius 47.
 Eridanus 79.
 Erigone 34 sqq. 68.
 erratae stellae 78, 106, 117, 118.
 erratio — error 33.
 etesiae 37.
 Ethemea 55.
 ἔτος 37.
 Eubulus 70 cf. p. 4.
 Eudora 62.
 Euhemerus 46, 49, 80.
 Eupheme 69.
 Euphrates 70.
 Euripides 45 (bis) 47, 56, 62.
 Europa 27.
 Europa, Agenoris filia 62, 73.
 Euryale Minois fil. 72.
 Eurydice 43.
 Eurystheus 54.

- euentus 30, 37, 57.
 exortus (definitur) 23.
 exsaturare 55.
 facunditas 21.
 fine c. genit. 27, 86, 87, 110 (quater).
 finis (gen. femina.) 27, 28.
 finitio 24, 26, 90.
 Flamen 94, 110.
 fortuita 61.
 Fortuna 68.

 Ganymedes 55, 70.
 Gemini 64 sq., 90.
 Genealogiae 46.
 Geryon 42.
 Getae 49, 50.
 Glaucus Minois fil. 51 sq. — Sisyphi
 fil. 63.
 Gorgo s. Gorgona 46, 49, 58, 86, 86.
 Gorgones 46.
 Graecae 46.

 Haedi 48, 86, 87.
 Haemonia 48.
 Hammonis templum et simulacrum 61.
 Hammon quidam 61.
 Hegesianax 41, 50, 70.
 Helena 45.
 Helice nympha 32, 48; urbs in Pello-
 ponneso 48.
 Helicon 58, 69.
 Helle 59, 60.
 Hellen, Iouis fil. 59.
 Hellespontus 59, 60.
 Heniochus 46 sqq., 86.
 Hephaestus 47.
 Heraclea Panyasidis 41.
 Heraclides Ponticus 78.
 Hercules 33, 34, 41, 42, 50, 52, 54,
 64, 65, 66, 75, 79, 80.
 Herculis columnae 27.
 Hermippus 38, 60 cf. p. 5.
 Herodotus 33.
 Hesiodus 33, 41, 54.
 Hesperus 79, 80, 117, 119.
 hiemalis circulus (describitur) 28,
 108 sq.
 Hippocrene 58.
 Hippolytus 51.

 *Hircilla 51.
 Histiae Cretae oppidum 32.
 Homerus 33, 38, 48, 65, 75, 103.
 Horae 39.
 horizon 23, 107.
 Hostia 75, 92, 97.
 Hyades 62, 63, 90.
 Hyas 63.
 Hydra 75 sqq. 97 sq.
 Hyperboreus mons 56.
 *Hypolipus 39.
 Hyricus 63, 72.

 Iasion 38, 65.
 ibis 69.
 Icarus (aliis est Icarinus) 34 sqq., 68,
 74, 78.
 Idaeae nymphae 31.
 Idas 65.
 igitur (primo loco ponitur) 99, 106,
 107, 108, 109; aliis secundo.
 inclinatio mundi a caeli 100, 108,
 109, 113.
 ingeniculare, s. *γοματίζειν* 42.
 ingeniosus ad alqd. 44.
 Ino 60, 62.
 instanti tempore 77.
 intellegere (semper scripsi ex D; in G
 constanter scribitur intelligere; in N
 uariis scriptura).
 interiectus terrae 29.
 interisse 63.
 interitio 76.
 interscapilium *μετάφρερον, φάχις* 81,
 89, 90, 91, 92, 93, 97.
 Io 62.
 Iobates 58.
 Iphiclus 72.
 Ischys Elati filius 76.
 isdem = iisdem 32, 74, 83 (in G ple-
 rumque scribitur hisdem).
ισαμενός 24.
 Isis 74, 78.
 Istrus 73, 74 76 cf. p. 5.
 Ixion 42.

 Iuno 31, 34, 42, 55, 65, 80, eius
 horti 83.
 Iuppiter (sic ubique scripsi ex D G; in

- N est Jupiter) 31, 37, 38, 40, 41, 42, 43, 44 et alibi. Dodonaeus 65; Hammon 61, 62; Lycaeus 30, 34. Jouis nutrices 48. Jouis stella 78, 79, 117, 119.
- πεκονισμένος 86.
- labyrinthus 89.
- Lacedaemon Jouis fil. 63.
- Lacedaemones 65.
- lacte 80 lac 48.
- lacteus circulus (describitur) 80, 105.
- Latona 68.
- Leda 45.
- Laemnus 72.
- Leo 66 sq., 91.
- Leon 61 cf. p. 5.
- Lepus 71, 95.
- lernaca hydra 65.
- Leros insula 71.
- Lesbiae uirgines 67.
- Lesbos 44.
- Liber pater 35, 38, 39, 42, 43, 57, 60, 61, 62, 65, 66, 69.
- Libra 68.
- Libya 27.
- Ligures 42.
- lineola 94.
- λοξός 24.
- Lucifer 79, 80.
- lucrari 78.
- luna 114 sqq. — lunae eclipsis 116.
- Lycan 30, 31, 34, 41.
- Lyciorum agri 58.
- Lycurgus 62.
- Lycus Neptuni fil. 63.
- Lydia 50.
- Lyncceus 65.
- Lyra 42, 83.
- Macedonia 43.
- Maeotis palus 27.
- Maera 36.
- Magnes 46.
- Magnesia 74.
- Maia 43, 63, 80.
- manifesto 31 (in D suprascr. manifeste).
- Mars 63, 78; eius stella 79, 117, 120.
- Mastusius 77 sq.
- Mastusium mare 78.
- materia 88.
- mederi c. accus. 37.
- Medusa 46, 58.
- Megisto 31, 41.
- Melanippa, fabula Euripidis 58.
- Melanippe 58.
- Melisseus 48.
- mensis (definitur) 120.
- Mercurius 42, 43, 46, 48, 56, 59, 60, 63, 69, 71, 72, 79; eius stella 80, 117.
- Merope Atlantis filia 63; Oenopionis fil. 72.
- Meropes 55.
- mesembrinus circulus 94, 107.
- metior 24, 120.
- Meton Atheniensis 21 cf. p. 5.
- Minerva 39, 40, 72, 73.
- mordicus 65.
- mundus (rerum universitas) 22. aliis locis idem est quod caelum. — motus mundi 105.
- Musae 42, 43, 44, 69.
- musae i. e. studia 69.
- Musaeus 48, 62 cf. p. 5.
- Myrmidon 51.
- Myrtillus 48.
- mysteria 47.
- natura i. e. membrum naturale 66.
- Naxica 31, 56 (bis).
- Naxos 56 sq.
- neccssarii homines 22.
- Nemesis 44, 45.
- Neptunus 40, 41, 56, 58, 59, 63, 64, 71, 72.
- Nereides 40, 45.
- Nicostratus 32.
- Nilus 27, 59, 71.
- Nonacris mons 31.
- nostri 57, 64, 68; nostri scriptores 49.
- nox (definitur) 106, 120.
- Nubes 60.
- nutrisse 75.
- Nycteus Neptuni fil. 63.
- obicere 58.
- observantia τήρησις, παρατήρησις 79.

- occensus (definitur) 23.
 oceanus 27, 71.
 Oceanus 31, 63.
 Odyssæa 103.
 Ocagrus 43.
 Oeneus 43.
 Oenomaus 48, 63.
 Oenopion 72, 73.
 Olenos urbs in terra Aetolide 48.
 Olenns Vulcani fil. 48.
 Olor 44 sq., 88 sq.
 Olympia (certamina) 67.
 Olympus mons 43.
 Omphala 50.
 Ophiuchus 49 sqq., 87.
 Ophiussa insula 51.
 Ops 48, 80.
 optinere 27.
 optingere 52.
 Orchomenus urbs Boeotiae 60.
 Orci galea 46.
 Orion 72 sqq., 95.
 Ὀρμύς 44.
 Orpheus 42, 43, 44.
 Orsilochus 48.
 Otos 78.
 Paeon 59.
 Pagasae 75.
 Pan 49, 70.
 Panathenaea 47.
 Pandora 53.
 Pangaeus mons 43.
 πανικὸς 69.
 Panyasis 41.
 paralleli 23, 24.
 Parcae 54.
 Parias 38.
 Parii 88.
 Parion oppidum 38.
 Parmeniscus 32, 48 cf. p. 5.
 Parthenos 68.
 Pedile 62.
 Pegasus 58, 98.
 Pellion mons 59.
 Peloponnesus 33, 48.
 perissæ 58, 66.
 perlatio (ad sidera) 20.
 perpetuo 45 perpetue 119.
 Perseus 48, 85 sq.
 Petellides Gnosius 38 cf. p. 5.
 petisse 33, 39, 47, 58, 59, 67, 68, 69, 72.
 Phaenon 78 sq., 119.
 Phaethon 79, 119.
 Pherecydes 33, 59, 62 (bis).
 Philomelus 33.
 Philyra 75.
 Phlegyas 76.
 Phoenix (arctos minor) 33.
 Phoenixes 33.
 Phoenix 33, 45.
 Pholos centaurus 75.
 Phorbas 51.
 Phorcidea, fabula Aeschyli 46.
 Phrixus 59, 60.
 Phylarchus 77.
 Phyto 62.
 Pindarus 72, 74.
 Pisandrus 66 cf. p. 6.
 Pisces 70, 98.
 Piscis boreus 93 notius 78, 98, 110.
 Pistrix 94, 103, 110.
 plagijs πλάγιος 82.
 planetae 78.
 Planstrum 32, 33.
 Pliades 62, 63, 64, 90.
 Plione (alijs est Pleione), Oceani filia
 68, 64.
 Plutus 38.
 poli 23.
 Pollux 64, 65.
 polus boreus et notius 23, 24; stella
 in cauda arcti minoris 81.
 Polydectes 46.
 Polyxo 62.
 Polyzelus Rhodius 51 cf. p. 6.
 posterius = postea 31, 32, 36, 40.
 Priapus 66.
 Procris 73.
 Procyon 74, 96.
 Proetus 58.
 progenies 43, 47, 57, 64.
 proicere 78.
 Prometheus 42, 52, 53, 54, 55, 79.
 Προμηθεὺς λυόμενος 42.
 pronatare 57.
 πρόπους 90.
 Proserpina 44, 55.

Protesilaus 77.
protinus 81, 94, 98, 104, 112.
προσφυγή 91.
prouenire 28, 109.
Ptolomaeus 67.
Pyrois 79, 120.

quiesce 35.

reicere 85.
relictus (pars naus) 96.
Rhodii 51.

Sagaris flumen 50.
Sagitta 52 sqq., 87.
Sagittarius 68, 69, 92.
Salmoneus 60.
Salones 60.
Saturnus 75, 80; eius stella 79, 118, 120.
Satyri 66, 69.
Scorpio s. Scorpius 68, 92.
scriptio 21.
Scythia 53.
secundus ab 101.
Scmela 39.
scorsum 61, 64.
Septemtriones 24, 32.
Serpens 33.
Sicilia 59.
Siculum mare 57.
siderum ortus et occasus 109 sqq.
Sileni 66.
siliquastrum 45, 84.
singillatim 29.
sinisterior 100, 102.
Sirius 74, 95.
Sisyphus 74, 95.
Sol. 48, 73; eius stella 79, 117. —
solis cursus 112 eclipsis 115.
Sophocles 45.
Sosithens 69 cf. p. 6.
Sparta 45, 65.
sphaera (definitur) 22.
statio 23, 81.
Sterope 63.
Στέφανος 39.
Sthenoboea 58.
Stilbon 80, 119.
succumbere 31.

superare = superare 104.
superiores 80, 86.
superius 91.
σύνδεσμος ἡπουράνιος 94.
Syri 70, 78.
Syria 70.

Taenarum 57, 58.
Tanais 27.
Tartarus 53.
Taurus 62 sqq., 89, 90 canda Tauri 64.
Taygete 63.
terrae diuisio 27.
Terra 38, 49, 53, 68.
Tethys 31.
Thales Milesius 33.
Thamyris 42.
Thebae 62, 72, 74; Th. Aegyptiae 61.
Themis 48, 67.
Θερπιδὸς τροπικὸς 24.
Theseus 39, 40, 41.
Thesprotia 65.
Thessalia 60, 75.
Thetis Nerei fil. 40, 54, 62, Chironis
fil. 58.
Thracia 43, 44, 49.
Thraciae mulieres 42.
Threicia auis 70.
*Thuscus 38.
Thyone 62.
Titanes 49, 56, 69, 75.
tonos τόπος 117.
traueho 57.
triangulum 59, 89.
trifariam 59.
trifarie 27.
Triopas 50, 51.
Triptolemus 49, 50, 64.
Triton 68.
Tritonida s. Tritonis lacus 46.
Troezene 41.
Troia 63, 77.
τροπικὸς 24.
turibulum 97.
Typhon 53, 69, 70.
Tyrrheni 56, 57.

Urion 72.
utor cf. adn. ad p. 28 et 35.

ualere c. infin. 40.	Uirgo 67 sq., 91.
uenire = euenire 28, 106.	Uulcanus 39, 46, 47, 48, 53, 66, 73, 79.
Venus 38, 40, 44, 56, 70, 80; eius	Zephyritis 67.
stella 79, 117, 119.	zodiacus (describitur) 26, 104.
Uergiliae 64, 90.	
uirgines Atheniensium 36, Lesbiae 67.	

EPIMETRON.

Cum nuperrimus editor fabularum Hygini, M. Schmidt, in iis quae ex libro meo excerpit et in usus suos conuertit, alia omiserit, alia non recte adnotauerit, non inutile uidetur paucis de hac re disputare.

Praeter multa alia addenda erant haec: p. 9 Hesperie Erythia, cf. Bunte p. 26. — Ex Coelo et Terra Cottus, Briareus Gyes' conicit Bunte p. 27. — p. 10 Brontes . hoc nomen addendum putat Bunte l. c. — Arges uoluit Bunte l. c. (haesitat Muncker). — post 'Arges' Bunte ponenda putat illa 'Titanes [et Titanides] etc. — Thia, Phoebe, Crius, Tethys . haec nomina ex coniectura addidit Bunte l. c.; quod probat Schmidt. — Ceto, Nereus, sic scripsit Bunte p. 28. — Ianira, Ianassa scripsit Bunte p. 29 pro ianira, panopaea, ianassa; adsentitur Schmidt. — p. 12, 15 Aegle, Lampetie, Phoebe addidit Bunte p. 31. — p. 15 Sterope cf. Bunte p. 122. — p. 23 ἐρμηνευτής uoluit Bunte p. 114. — p. 24 Ἐρμῆς uoluit Bunte p. 114. — p. 26 certaret scripsit Bunte p. 119 ex schol. Statii. — p. 28 'parth. Echion' scripsit Bunte p. 130 . Muncker uoluit Echion. — p. 30 numerum scripsit Bunte p. 133. ex A (i. e. ed. princ.). — p. 30 Arataeis coni. Barth, Arateis uult Bunte p. 133. — p. 33, 11 Clitum coni. Bunte p. 128, adsentitur Schmidt. — p. 34 Celaeno coni. Bunte, adsentitur Schmidt. — p. 37 Asbolus addidit Bunte p. 136, adsentitur Schmidt. Cylopodes coni. Bunte p. 137. — Ocypete cf. Bunte p. 136 sq. — p. 39, 10 'Qui cum' scripsit Bunte p. 33. — p. 41 Cithaerone correxit Bunte p. 33. — p. 41, 16 Iuppiter scripsit Bunte p. 35. — p. 44 Cometae coni. Bunte p. 39. — p. 44 matre Clymene scripsit Bunte p. 39. — p. 45 Opuntius correxit Bunte p. 40. — p. 45 pro Atthida scripsit Bunte Ἀτθίδα νῆσος. — p. 50 Lycurgo uult Bunte p. 47. — p. 50 Aenei etc. coni. Bunte p. 47. — p. 53 'seruatum . quod' sic distinxit Bunte p. 49. — p. 54 'Iason . Peliades' sic distinxit Bunte p. 54. — p. 58 'Et illud' scripsit Bunte p. 64 ex A. — p. 59 Phrasius scripsit Bunte p. 66 ex Apollodoro. — Pygmalionis correxit Bunte l. c. — p. 61 φύλλα scripsit Bunte p. 67. — p. 62 Polydectes . Hinc incipit etc. cf. Bunte p. 69. — p. 63 ammiraretur scripsit Bunte p. 54 ex A. — p. 68 Corynetem Vulcani filium' uult Bunte p. 58. — p. 73 Iocasten correxit Bunte p. 70. — p. 77 aprinea scripsit Bunte p. 72 ex A. — p. 78 Bunte p. 73 sq. excidisse putat haec: Diomedes Tydei etc. — p. 79 'sexum' addendum putat Bunte p. 76. — p. 84 αἶψα scripsit Bunte p. 80 . αἶψα pro αἶψα complures dixerunt. — p. 86 Hyperion cf. Bunte p. 83. — p. 86 Bias conicit Bunte p. 83, recepit Schmidt. — p. 89 πύρρον scripsit Bunte p. 86. — p. 90, 5 nauibus L. cf. Bunte p. 86. —

p. 90 Euryalus etc. haec addidit Bunte p. 86 sq. — p. 91 Areilyci uoluit Bunte p. 87. — Menestheus scripsit Bunte p. 88 (Munck. uoluit Mnestheus. — Thalpius Euryti coni. Bunte p. 88, recepit Schmidt. — Diores Amaryncei coni. Bunte, recepit Schmidt. — Gorges scripsit Bunte p. 88 (Munck. uoluit Gorges uel Gorgis). — ex Aetolia etc. addidit Bunte p. 88. — p. 92 Aglaiae addidit Bunte p. 88. alii alia uoluerunt. — Phidippus addidit Bunte p. 88. — Gyrtone coni. Bunte p. 89, recepit Schmidt. — nauibus XX' coni. Bunte p. 89, recepit Schmidt. — p. 96 Bunte p. 98 coni. Quam ob rem iratus. — p. 104 'partim morbo' coni. Bunte ex cap. 2*. — p. 107 'exierunt. ad' sic distinxit Bunte p. 102. — p. 107, 5 imo Hippotae cf. Bunte p. 102. — Eurylochus timens' sic distinxit Bunte p. 102. — p. 109 quam inhabitabat Calypso' coni. Bunte p. 104 (Munck. uoluit habitabat uel simile quid). — p. 113, 22 Nysus. sic correxit Bunte p. 108. — p. 124 petiit scripsit Bunte p. 147 ex schol. Germ. — p. 129 Aegeas scripsit Bunte p. 153, adsentitur Schmidt. — p. 135 Melicerte scripsit Bunte p. 158 (Munck. uoluit Melicerta uel Melicerte). — p. 138 Diomedem Martis' correxit Bunte p. 160, adsentitur Schmidt. — ex Cyrene cf. Bunte p. 160. — p. 139. Eurydica scripsit Bunte p. 161. — p. 140 Illyria scripsit Bunte p. 162. — p. 142 'cruci figi' scripsit Bunte p. 164. — p. 143 ne uidendo' uult Bunte p. 165 ex Seruio. — p. 144 gloria tanta scripsit Bunte l. c. ex Seruio. — p. 144 Ulixes scripsit Bunte p. 166. — p. 144 'quae cum' coni. Bunte, recepit Schmidt. — p. 145 Cycnus scripsit Bunte p. 167. — p. 147 pro 'Lyci' Bunte coni. Lycurgi p. 168. — p. 148 Cloanthus cum naui Scylla' addidit Bunte p. 170. — p. 149 Acacus scripsit Bunte p. 171. — p. 150 postea iidem stamen inueniunt' uult Bunte p. 172. —

Haec de hac re dixisse satis est. praeterea sciendum est nomen meum in hoc libro compluribus locis diuerso modo abbreviari et in partes aduocari; quod in aliis nominibus non est factum. omnino autem Mauricius Schmidt, uestigia mea secutus, locis plus trecentis et uiginti easdem lectiones recepit, quas aut primus omnium receperam, aut in commentario meo legentibus commendaueram.

ADDENDA ET CORRIGENDA.

Pag. 1 in fine addi poterat: nisi fortasse spectat ad illa p. 20, 8 'nec praetermissimus . . . notationem'. — p. 10, 16 Uenetiis 1488 (Thom. de Blauis). — p. 21, 1 quare etc. hinc nonnulla sumpsit Isidor. N. R. cap. 22. — p. 27, 1 nunc . . . exponemus'. etiam haec exscripsit Isidor. N. R. cap. 48. — p. 56, 1 constitueret D uulg. collocaret. — p. 58, 16 thenobea G. — p. 63, 1 Aethra uulg. Pleione. — p. 79, 4 Phacnonem scripsi ex D l. c. sed melius est Phae-

* Cusp. Barth in Aduern. affirmat se haec et multa alia in codice Hygini inuenisse, sed huius uero, ubi de codicibus loquitur, fides minime habenda est.

monta ex Gr. *Φαλγερτα*. — p. 80, 22 diximus G. — p. 120, 4 uidetur legendum esse: quotaannis apparere non minus etc.

Præterea ponendum erat p. 3, 33: lib. 4 cp. 12. — p. 5 (in fine) *Θερμύσια*. — p. 7, 37 cap. 106, 115 (Corvus etc.). — p. 7, 38 cap. 233 et 234. — p. 12, 18 Lat. minor. — p. 15, 14 non imbecile. — p. 19, 14 plurimam. — p. 56, 33 crete D N unlg. Cretae. — p. 67, 14 hostium. — p. 92, 1 clarior, ea cum. — p. 104, 34 maioris. — p. 119, 15 lyrae.

2987-17

**This book is a preservation photocopy
produced on Weyerhaeuser acid free
Cougar Opaque 50# book weight paper,
which meets the requirements of
ANSI/NISO Z39.48-1992 (permanence of paper)**

**Preservation photocopying and binding
by
Acme Bookbinding
Charlestown, Massachusetts**

**☐
1994**

